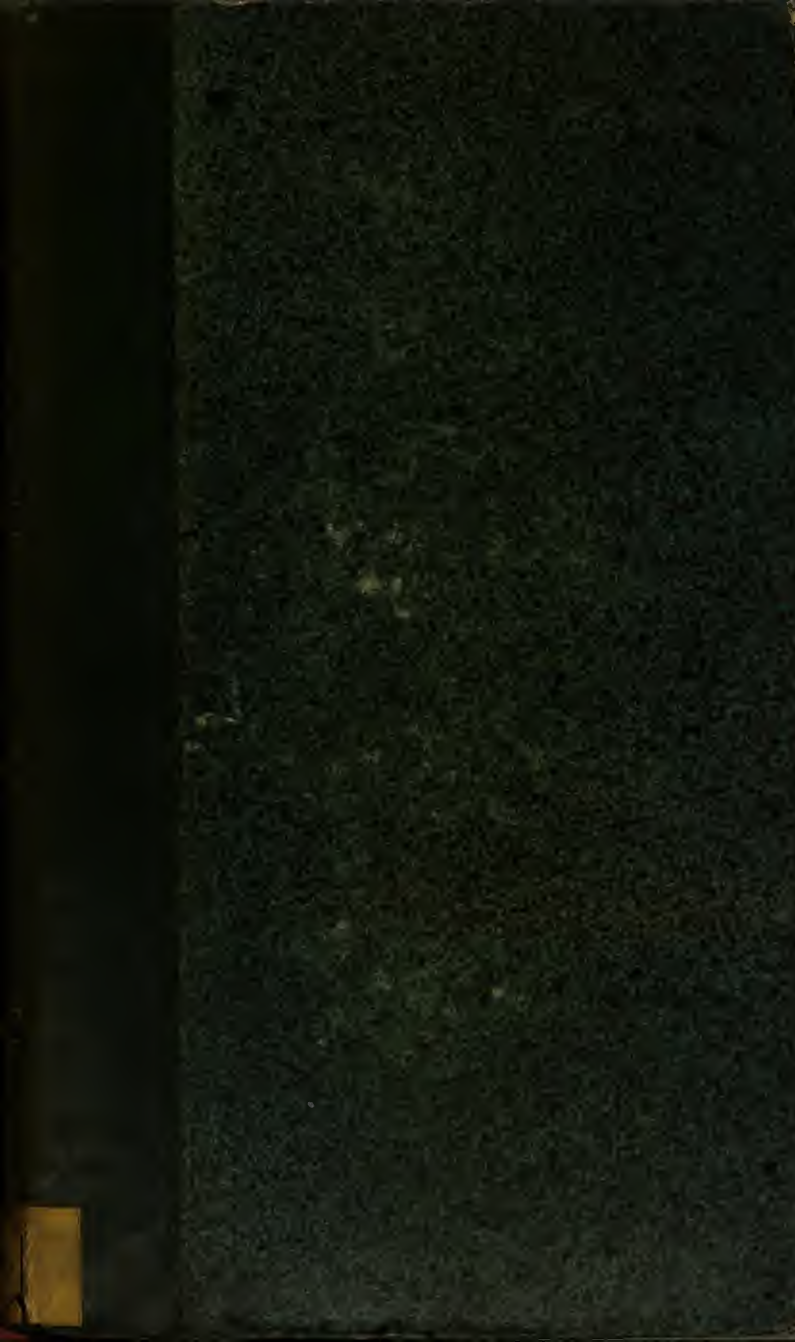
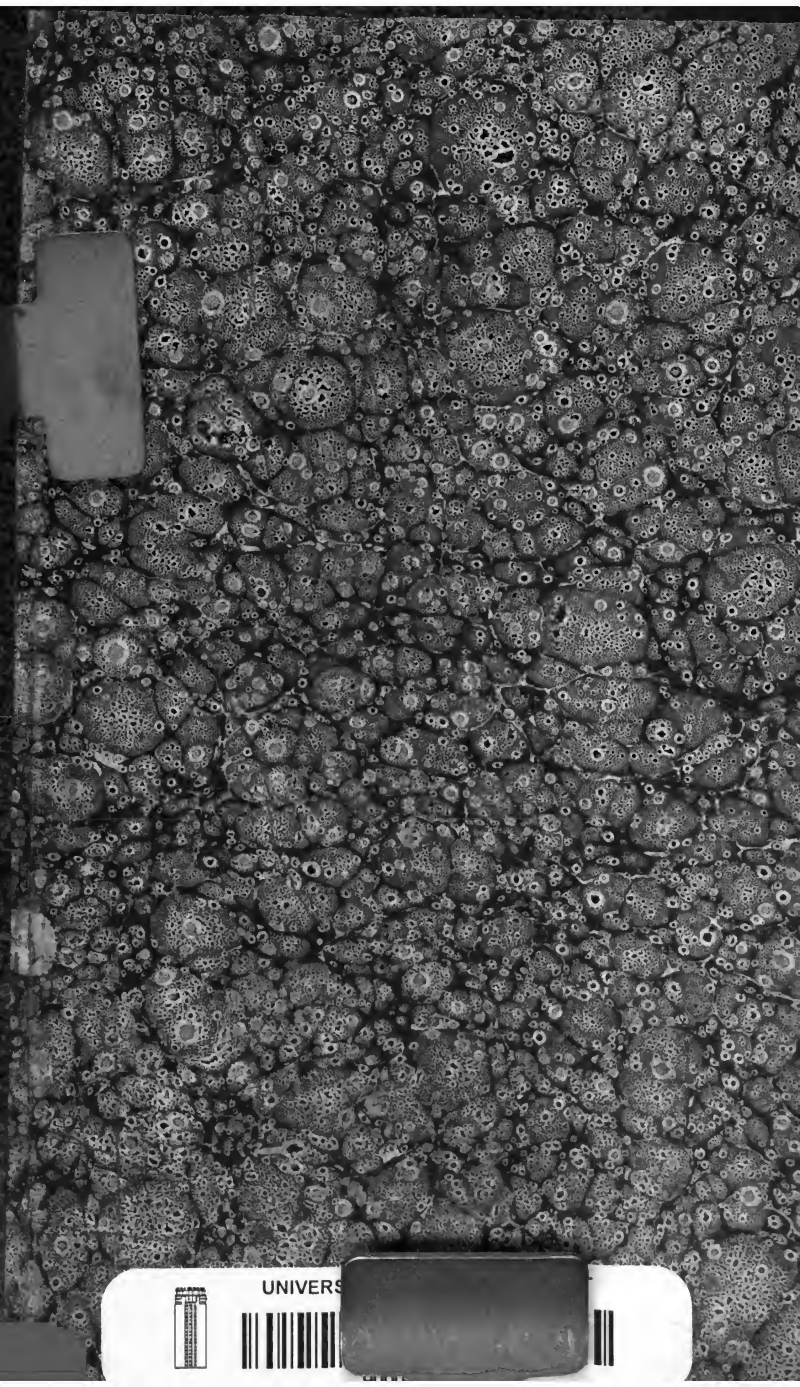
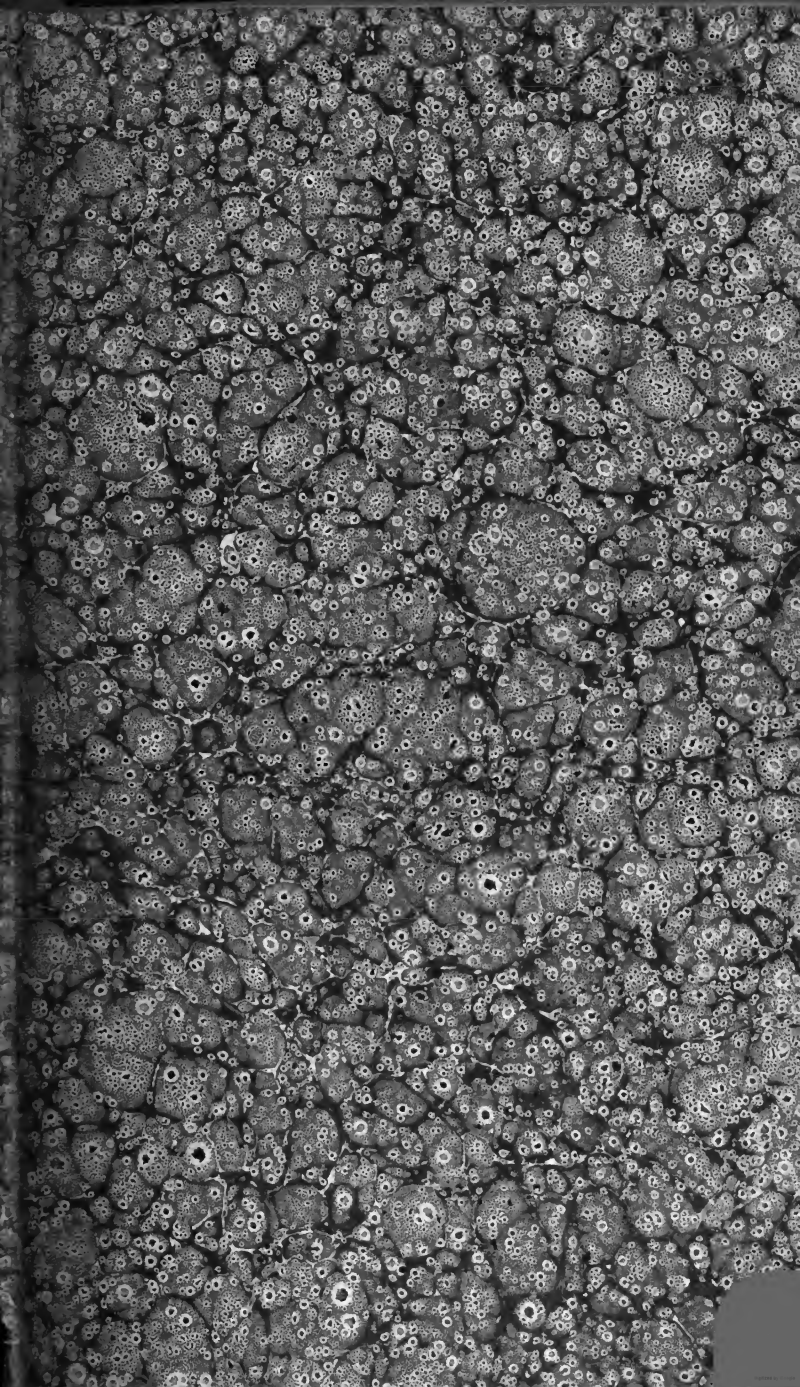

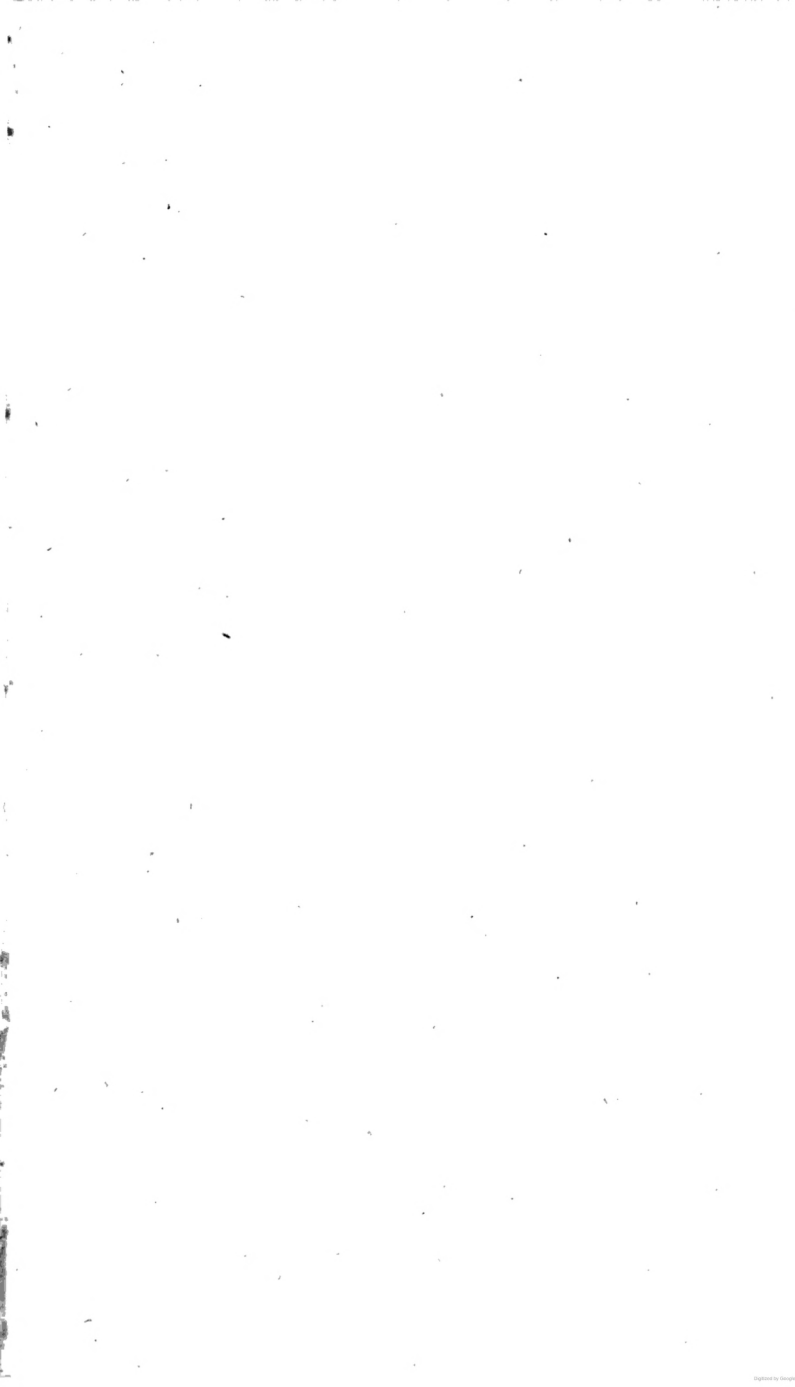
UNIVERS

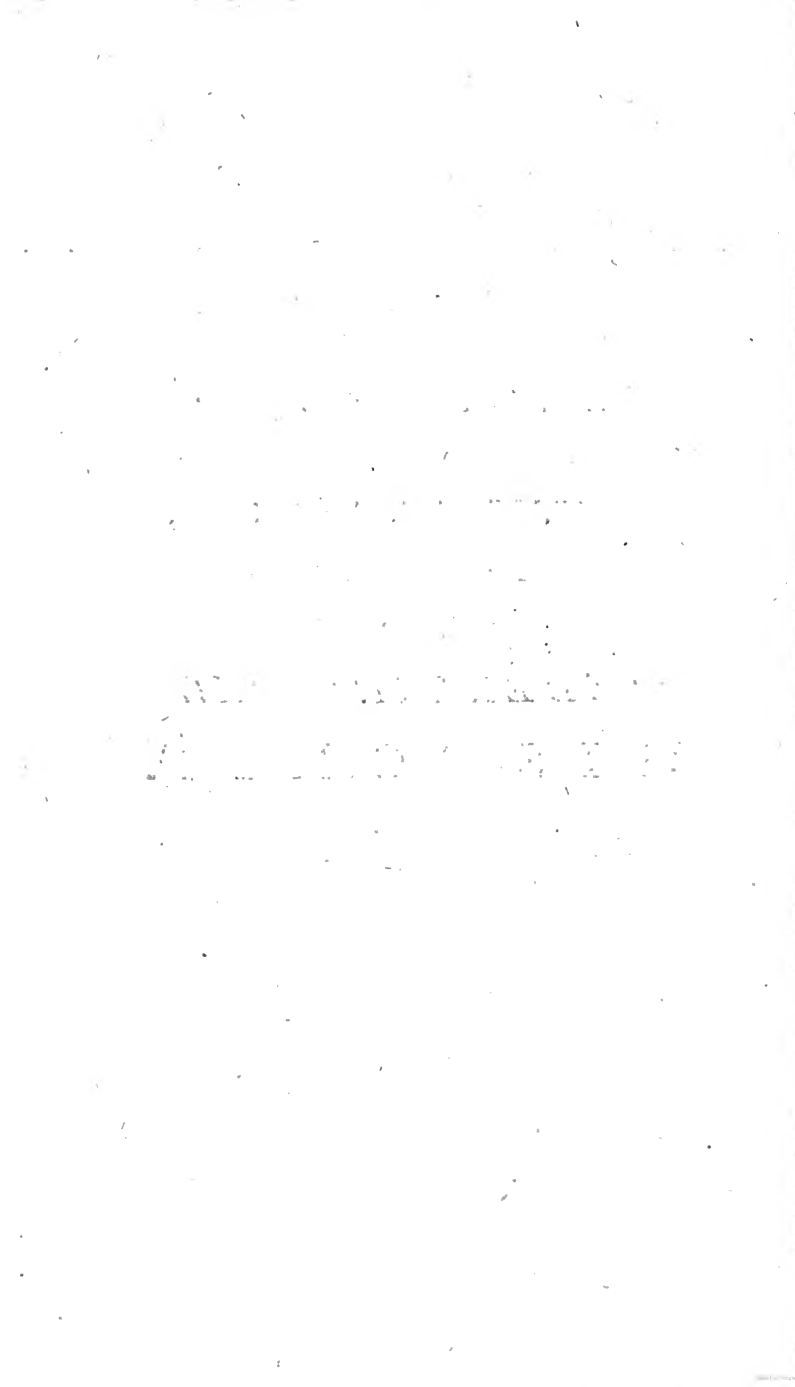

~~Cl. H. 3~~ t 2759

~~223~~

VERZAMELING
VAN
ONUITGEGEEVENE STUKKEN,
TOT OPHELDERING
DER
VADERLANDSCHE
HISTORIE.

VERZAMELING
VAN
ONUITGEGEEVENE STUKKEN,
TOT OPHELDERING
DER
VADERLANDSCHE
HISTORIE;

*Opgezocht, byeengebragt, en met eenige
aanmerkingen opgebelderd*

DOOR
MR. PIETER BONDAM

*Profesfor in de Rechten te Utrecht, en Hi-
storiëschryver van Gelderland.*

TWEEDE DEEL.

Te UTRECHT,
By BARTHOLOME WILD.
M. D. C. C. L X X I X.

OFFICIAL

RECEIVED

NOV 19 1964

U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE

FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION

WASHINGTON, D.C. 20535

TO : DIRECTOR, FBI (100-388610)

FROM : SAC, NEW YORK (100-100000)
SUBJECT: [REDACTED]

RE: NEW YORK TELETYPE TO BUREAU, NOVEMBER 18, 1964.

FOR INFORMATION OF THE BUREAU, NEW YORK IS CURRENTLY

MAINTAINING CONTACT WITH THE NEW YORK OFFICE OF THE

NEW YORK OFFICE OF THE NEW YORK OFFICE OF THE NEW YORK OFFICE

A A N

DEN HOOGWELGEBOREN
GESTRENGEN HEERE,
FRANS GODARD BARON
VAN LYNDEN;

VRYHEER VAN HEMMEN, BLITTERSWYK, ENZ.

BESCHREVEN IN DE RIDDERSCHAP DES KWARTIERS VAN NYMEGEN; BURGGRAVE; RICHTER; EN DYKGRAVE DES RYKS VAN NYMEGEN; ORDINARIS GECOMMITTEERDE TER VERGADERING VAN DE EDELMOGENDE HEEREN GEDEPUTEERDE STAATEN DES GEMELDEN KWARTIERS; CURATOR DER ACADEMIE DES FURSTENDOMS GELRE EN GRAAFSCHAPS ZUTPHEN TE HARDERWYK. ENZ.

WORDT DIT TWEEDE DEEL DER VERZAMELING
VAN ONUITGEGEEVENE STUKKEN TOT OP-
HELDERING DER VADERLANDSCHÉ HISTORIE

MET ALLE VERSCHULDIGDE EERBIED

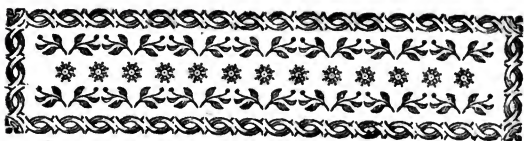
Opgedraagen

*door deszelfs ootmoedigen en
geboorzamen Dienaar*

P. BONDAM.

JOACH. POTGIESER in *Comment. de*
Obstagio Cap. III. §. 10. pag. 302.

*Quantum est, quod huc usque in historia
ignoramus; quam misere coecutimus, quo-
niam Monumenta illorum temporum non
suppetunt, sed vel neglecta perierunt, vel
eruditis ad ea aditus praecluditur?*

VOORBERIGT.

In ons Voorberigt voor het eerste Deel deezer *Verzameling*, bladz. xxii. beloofden wy den bescheiden Leezer het tweede Deel derzelve nog dit jaar te zullen mededeelen. Wy voldoen thands aan deeze belofte, en wy durven ons verzeekerd houden, dat dit tweede Deel wegens de aangelegenheid der Stukken, in hetzelfde gebragt, den Beminnaaren zo der Vaderlandsche Historie, als van ons Nederlandsch Staatsrecht, niet minder aangenaam zal zyn, dan wy tot ons genoegen ondervonden hebben, dat het eerste Deel by veelen geweest is. Dit zal ons aansporen, om met verdubbelden yver de volgende Deelen insgelyks te geeven.

Hadden wy in ons eerste Deel reeds eenige Stukken ingevoegd, welke hunne betrekking had-

x V O O R B E R I G T.

van Utrecht onder het Stadhouderschap van Oranje, zekerlyk de Prins meerder invloed gekregen heeft, tot het doorzettten van zyn voornemen om de nabuurige Gewesten door een *nader* en naauwer *Verbond* met zyne Hollanderen en Zeeuwen voor altoos te vereenigen; deels ook, om door het uitgeeven van deeze Stukken den eenen of anderen Liefhebber der Historie en van het Staatsrecht van dit ons Sticht in staat te stellen, om, in navolging van den beroemden *Van de Spiegel*, eene Historie van de Satisfactie van Utrecht te beeter te kunnen schryven. —

Wenschelyk immers ware het, dat eene even zo kundige pen, als waar uit wy onlangs de Historie van de Satisfactie van eene particuliere Stad zo wel uitgewrocht hebben mogen ontfangen, ons de Historie van de Satisfactie van het Sticht van Utrecht mededeelde en beschreef, en overzulks van eene geheele Provincie, welkers Regeeringsvorm, en Staatsrecht, door het neemen van die Satisfactie, en door andere daar op gevolgde handelingen, eene geheel andere gedaante, dan dezelve voorheen had, ontfangen en aangenomen heeft. — En met dit oogmerk is het, dat wy ook in het volgende Deel de verdere Stukken, hier toe betrekkelyk, voor

zo ver wy dezelve zullen kunnen magtig worden , den Leezer hoopen medetedeelen , om dus door het aanbrengen van deeze bouwstoffen het voltrekken van het gebouw van eene zodanige Historie , voor den eenen of anderen Liefhebber , des te gemaklyker te maaken. —

Wat de overige Stukken van dit tweede Deel betreft ; het is ons voorneemen niet in 't breede aantetoonen , welke nuttigheid , uit ieder derzelve , tot opheldering van deeze of geene omstandigheid onzer Vaderlandsche Historie , zou kunnen getrokken worden. Een ieder opmerkzaam kenner onzer Geschiedenissen zal by het doorlezen van dezelve zulks gemaklyk ontwaar worden. — Alleen kunnen wy niet ongemerkt voorbygaan , dat wy op *Num. 87.* van dit Deel *bladz. 328.* vergeeten hebben den Leezer te verwittigen , dat een diergelyk bevel , als door het Hof van Gelderland in dien thands uitgegeevenen Brief gedaan wordt , ook door den *Stadbouder , en Raaden des Konings in Vriesland* , aan de Staaten van dat Gewest geschied is by eenen Brief van den 21. *Mey 1577.* welke , genoegzaam in dezelfde be-

WOOR

XII V O O R B E R I G T.

woordingen, als de onze, bevat, uitgegeven is door den Heere G. F. BARON THOE SCHWARTZENBERG, in het *III. Deel des Charterboeks van VRIESLAND* bladz. 1132.

Utrecht den 6. December 1779.

VER-

VERZAMELING
 VAN
 ONUITGEGEEVENE STUKKEN,
 TOT OPHELDERING DER
VADERLANDSCHE
HISTORIE.

I.

Volmagt der Stad Doetinchem, tot aanneeming en onderteekening der binnen Nimwegen ingegaane Unie tegen de Spanjaarden.

1577. 1. Januarii.

 (a) Gysbert van Broekhuysen, ende Berent Mockinck, deser tydt Borgermrn, ende Hartger van Ansem, Gaert van Ansem, Henrick van Brückhese, Johan Coerbeek, Johan Goltfmit, Derrick van Berrichem, Willem ten Holte, ende Johan van Cellem, Sche-

(a) Wy enz.] Wanneer de Staaten van Gelderland, op
 II. Deel, A den

Schepenen der Stadt *Doetinchem*, voort Gedeputeerden van wegen der gemeine borgeren ende in-
WOO-

den binnen Nimwegen gehouden Landdag, den 10 *Novemb.* des vorigen Jaars 1576. besloten hadden zig onderling, en met de Staaten der overige Gewesten, te vereenigen tegen den overmoed, en onderdrukkingen der Spanjaarden, vond men tevens goed, dezelve *Unie by eenen iederen mit eygener handt ende synen Christliken name te laten onderteekenen*, met bygevoegde bedreiging, dat, *daer jemant sich weygerich liet vinden sulcx te doen, deselve gehouden zoude worden, als partye dragende der Spanjerts ende oeren Geallieerden.* Ingevolge van dit Staats-besluit is ook wel door de meeste Leden van de Ridderschap, als mede verscheiden Regenten der Steden van de Graaffschap Zutphen, de gemelde *Unie* onderteekend; gelyk zulks blyken kan uit het *Stuk*, 't welk wy reeds geplaatst hebben in het *I Deel* dezer *Verzameling* onder *Num. 32. bladz. 95.* — Doch, offchoon wel verscheiden Regenten der kleine Steden dezelve *Unie* onderteekend hebben, is egter zulks niet aanstonds op den 10 of 11 *Novemb. 1576.* uit last en bevel van het geheele Lighaam hunner Steden, door hun geschied; want om redenen, dat *de Gedeputeerden der cleyner Steden* voorgaven *geen speciael Commissie te hebben*, vonden de Staaten der gemelde Graaffschap op hunnen Quartiersdag, den 19 *Novemb. 1576.* gehouden, goed, dat *by jeder van de cleyne Steden twee afgeveerdicht* zouden worden met *speciale volmacht, om de Union te onderteekenen.* Aan dit besluit der Staaten hebben die van LOCHEM ten zelve dage aanstonds voldaan; gelyk een en ander blyken kan uit de *Stukken*, door ons uitgegeeven onder *Num. 42 en 43 in 't I D. bl. 165. en volg.* Op den 23. *Novemb.* hebben die van DOESBURG door twee, uit het midden van hun afgezondene, Raadsvrienden dezelve ook laten onderteekenen. Zie *I D. Num. 49. bl. 178.* De twee overige kleine Steden DOETINCHEM en GROEL schynen egter huiveriger geweest te zyn in 't aanneemen derzelve, en de onderteekening onder verscheide gezogte voorwendzelen van tyd tot tyd te hebben verschoooven. En, dewyl aan de Geldersche Afgezondenen na Brussel, om zig met de Algemeene Staaten te vereenigen, by *instructie* door de Staaten uitdruk-

wooneren der selver Stadt, doen condt, tuygen,
ende certificeren metter waerheit in ende vermits
de-

kelyk belast was, te protesteren, dat de voorsz. Union niet
getogen zoude worden in consequentie, ooc den rechten, ge-
rechticheden, vrybeden, ende privilegien deser Landen, noch
ooc den Traaet voor Venlo opgericht, ende de confirmation
daar op gevolcht, niet naedelich zyn; met bygevoegd bevel,
om van deselve protestatie te nemen Acte in forme, (Zie hier
vooren *I D. bladz. 144.*) schynen die beide Steden dit voor-
namenlyk aangevoerd te hebben tot een reden van het uit-
stellen der van hun gevorderde onderteekening. Doch wan-
neer door de Algemeene Staaten aan dit verzoek der Gelder-
schen op den 10 Decemb. 1576. voldaan, en de Acte, of Re-
versaal, hier vooren *I D. bladz. 232.* uitgegeeven, aan die
van Gelderland ter hand gesteld was, kon men zig van dat
voorwendzel niet wel langer bedienen. En daarom, wan-
neer de Regeering der Stad ZUTPHEN by hunne beslotene
brieven van den 28 Decemb. 1578. (in 't hooft van dien Brief,
zo als die door ons is uitgegeeven *I D. Num. 75. bl. 293.* staat
wel, dat die Brieven gezonden zyn aen de Steden Doetin-
chem ende LOCHUM; doch, dewyl die van Lochem, gelyk
wy ook daar ter plaatse aanteekenden, reeds te vooren de ond-
erteekening gedaan hadden, is het meer dan waarfchynlyk,
dat men in plaats van Lochem de naam der Stad Grol, of
Groenlo, zal moeten leezen; 't zy dan, dat de President V.
HELL by het affchryven van dien Brief door overhaasting de
naamen dier beide Steden verwisseld hebbe; 't zy ook, dat
in 't oorspronkelyke Register der Stad Zutphen, waar uit die
Heer denzelven in zyne Verzameling gebragt heeft, door
den toenmaalign Secretaris dien mislag door onoplettendheid
begaan zy.) van die beide Steden verzogt, tegen den 2 Ja-
nuarii 1577. hunne Gesanten binnen Zutphen met genoegza-
me volmacht te willen schicken, om neffens den anderen Sta-
ten der Graeffschap op verscheiden swaricheden te helpen
raetslagen; geeft men in dienzelfden brief hun niet onduide-
lyk te kennen, dat zy EERSTLYC de opgerichte Union zouden
moeten onderteekenen, voordat zy namenlyk door de overi-
ge Leeden van dat Gewest tot de gemeene bernadslagingen
zouden worden toegelaaten. Geen uitvlugten derhalven kon-
den

defen onsen openen Placaet, dat wy op huyden dato, gemeinlyc ende sonderlyc, hebben gevolmachticht, volcomen macht, bevel, ende gewelt, toegestelt ende verleent, und inder bestendichster form rechte, wie sulcx immer geschien can, oder mach, in craft deses vollencomentlycken toestellen ende verlenen onsen mederaetsvrienden *Anthonis Prins*, und *Guerd van Toeven* (b), in namen ende van onferent wegen, *de Union*, by Verordente der Bannerheren, voort gemeine Ridderschap, Gesanten der hooft ende cleyne Steden des Furstendoms Gelre ende Graeffschap Zutphen, representeerende de Sta-

den hun hier in meerder te stade koomen, wilden zy niet van de gemeene beraadslagingen uitgeslooten zyn. En, om deeze redenen voornamenlyk, hebben die van GROENLO eindelyk op den 31. *Decemb.* 1576. beslooten door twee hunner *Mederaetsverwanten* de gemelde Vereeniging te laten onderteekenen. Zie *I D. Num.* 78. *bl.* 298. gelyk daags daar na die van DOETINCHEM ook gedaan hebben by deezen hunnen *Volmagtsbrief*, waar mede wy thands dit *tweede Deel onzer Verzameling* beginnen; en welke der uitgaave niet onwaardig zal schynen, om dat men nu daar door de onderteekening van alle de vier kleine Steden der Graaffschap ZUTPHEN, welke stem en plaats ter Staatsvergadering hebben, volleedig in zyn geheel heeft.

(b) *Guerd van Toeven.*] In de *Akte* van onderteekening zelve, zo als die door ons is uitgegeeven in 't *I Deelblad.* 67. wordt hy genaamd *Evert van Thoeven*, en in dit Stuk *Guerd van Toeven*. Wy hebben naauwkeurig op beide plaatfen gevolgd de affchriften van den Heer V. HELL, offchoon ongetwyfeld door denzelven in de voornaam van deezen op een van beide plaatfen een schryffout schynt begaan te zyn. Eene soortgelyke mislag schynt de President in die zelfde *Akte* van onderteekening ook begaan te hebben in den voornaam van *Rynsen Gibbing*, welke in de *Volmagt* der Stad Groenlo genaamd wordt *Vincent Gebbinck*, Zie ons *I Deelblad.* 298.

Staten van den zelve landen, te Nymegen den 10. Novembris Anno 76 opgericht (c), te onderteikenen, te onderschryven, te becräftigen, ende te bestedigen, volgens in den te doen, voor te nemen, ende te handelen, wie by hoochgemelte Verordente der Bannerheren, voort gemeine Ridderfchap, Gefanten der Hooft ende andere cleyne Steden, daer in gedaen, voorgenomen, ende gehandelt mach wesen, ofte gedaen, gehandelt, oft voorgenomen mach worden, gelyc of wy in eygener perfoon tegenwoordich weren, doen, voornemen ende handelen worden, ofte nae eysfching der fakken, te doen gebeurden; Beredende, gelovende ende versprekende by waren trouwen, ende geloven voor ons ende onse nacomelingen sulcke onderteikeninge ende onderschryvinge der Union, binnen Nymegen opgericht, van weerden, stede, vast ende onverbrekeliken te houden, nae te comen, ende te vollenvueren. Des in waren oorconde hebben wy Burgermren ende Schepenen voorfz. onser Stadt secreteet Zegel onder op 't spatium desses heiten ende doen drucken. Gegeven den 1 Januarii Ao. 76.

Gecopieert uyt 't 94. bladt des boecx der Stadt Zutphen de annis 76. ende 77. geteikent A.

Uit het MS. Supplement op de Boecken van Landsaecken de annis 1576—1580. van den President V. HELL. Fol. 66.

(c) *Opgericht*] Zie dezelve I Deel Num. 31. bl. 93.

II.

Relaas, door *Schepenen* en *Raad* der Stad *Deventer* aan de *Gezworene Gemeente* aldaar gedaan, van allé het voorgevallene en verhandelde ter Staatsvergadering van *OVERYSSEL*, ten opzichte om zig met de overige Gewesten tegen de *Spanjaarden* te *vereenigen*, en de Steden *Deventer* en *Campen* van de Spaanschgezinde *Bezettingen* te ontlasten. Als mede de goedkeuring der *Gezworene Gemeente* van het gedrag, daar in door de *Magistraat* gehouden.

1577. 8. *Januarii*.

Extraet uit het *Boek van Concordaeten* van Raad en Gemeente der Stad *Deventer* van 1564 tot 1582.

Anno 77. opten 8 *Januarii* is die *Geswaerene Gemeynthe* by malckanderen geweest, und hebben *Schepen* und *Raet* derselvigen voergegeven, wie navolcht.

Erstlicken, oft wal *Schepen* und *Raet* uth wichtige und bestendigen oersacken oere *Geswaerene Gemeynthe*, sint den 24 *Augusti* dess verledenen 76ten Jaers, nyet by ein anderen dorven, ader mogen beropen, alss sie dannoch wall gherne gedaen hadden, wen het die beswaerlicke tyden, die sich sinther meher und meer verergert, lyden hadden konnen, wie die frunden van der *Gemeynthe*

the by sich wall afnemen kunnen, als die selfs ongetwyvelt noch in gueden gedencke hebben, wat men ein tyt herwerts in desen Nederlanden, met verwueftinghe van Landt und etlicke voerneme Steden in der geschicht sich tho gedragen heft.

Soe hebben Schepen und Raedt nyet tho weiniger jegenwoirdelicken der Geswaeren Gemeynthen r'kennen willen geven *die brieven*, soe jerst van de drien Staten van Brabant, und daer nae van den Heeren (d) Raeden van Staten by Con. Mat. unferss algn. Heren tot der Regierungh deser Nederlanden, verscheidentlicken an dese Landschap van Overyffel gekaemen, und wess dair op volgents verlopen, und in der saecken gedaen is worden, oick woe wyt die tractatioen, soe mit den *tween Garnisoenen*, soe binnen deser Stat, alss *Campen* liggende, uth bevel unfers genedigen Heren Statholders voergenamen und begonnen, gebracht, und in wat puncten dieselve jets berouwen.

Voer jerst, dat die drie Staten van Brabant doer eyne specialen Cuerier, *François Martin Stella* genamt, an dese Landschap van Overyffel geschreven, toe der meyninghe, *dat sie oere geschickten in aller yle tot Brueffell afverdigen solden*, waer van der Gemeynnten de brieff voergelesen fall werden, waer op wall Ridderfchap und Steden by malckanderen gewesen, meer anders nyet daer op concludiert

(d) Heeren.... Raeden] Dus heeft het Affchrift, waar uit wy dit uitgeeven. Mogelyk zal men het uitgelatene, het geen in 't oorspronkelyke schynt onleesbaar te zyn, moeten aanvullen in deezer voegen, *van de Heeren van den Raeden van Staten by Con. Mat. — tot der regierungh deser Nederlanden verordent, enz.*

diert gehat, dan onss gen. Hr. Statholder copy derfelviger verfchryvinghe tho tſchicken.

Daer na op ten 12. *Octobris* ſynnen wedderomme nye verfchryvinghe (e), doch van den Herren van den Raeden van Staten, by Hoichſtg. Con. Mat. toe der Regierungh verordent ſynde, an deſe Landſchap gekamen, mit ingelachte Copie eens brieffs, den oere G. an wolgemelte unſern Genedigen Heren Stadholder geſchreven, ten eende, dat ſyn G. *deſe Landſchap inducieren ſolde omme oere Gedeputierden nae Bruffel tho ſchicken*; welcke Brieven oick der Gemeynthen voergeleſen ſollen worden.

Wair op avermaels ein Landtdach gehalten, und veraffgeſcheidt geworden wolgedachten unſern G. H. Statholder, darmael tot Arnhem weſende, doer Gedeputierden uth der Ridderſchap und der drien Steden the beſchicken, und ſyner Genaden advyſs und gueden raedt, wie ſich die Landſchap in der ſaeken verhalen ſolde, tho begrueten, wie dan geſchien; und dat ſyn G. eeniger mathen datmaell wall geraeden, *dat dit Landt ſich oick metten Staten der anderen Provinciën verclaeren ſolde*; wie dan ſyn G. ſelfs jngelycken oick dat *Furſtendomb van Gelre* oick op oeren Quartierdagen gedaen. Edoch dat ſy G. den beyden Steden *Deventer* und *Campen*, uth oerſaeken, die jedermennichlich by ſich ſelffs oerer ungelegentheid nae wal afnemen kan, *nyet geraeden, dat ſie ſich den Staten by-*

(e) *nye verſchryvinghe*] Mogelyk van den zelfden inhoud, als de Brief, welke door de Raeden van Staate aan die van Gelderland ook geſchreven is op den 1 *Octob.* 1576, en door ons reeds uitgegeeven in 't I Deel onder Num. 4. bl. 10.

byfuegen folden; Dan noch endlick voer guet ange-
fien, *dat men afwachten folde denn Generalen Land-
dach (f) des Furstendoms Gelre*, foe op den 6 No-
vembris bynnen Nimwegen gehalten folde werden,
und aldaer tot Nimwegen an syner G. wedderom
fchicken der Landschaps van Overyffel Gefandten,
denwelcken fyn G. alssdan..... syner G. raedt, und
het beslot der Gelderschen, foe voell defer Land-
fchap dair van noedich, midtdeilen wolde; wel-
kes also durch die Gefandten respectivelicken gere-
latiert synde, ist dan, demselvigen affgescheit nae,
avermaels twie, als eyner van wegen der Ridder-
fchap, und eyner van wegen der drien Steden, an
Wolgemele fyn G., op Nimwegen, op den ge-
ruerten oeren Landtdach gedeputiert fynnen ge-
worden.

Midtlerwyle hefft sich tho gedraegen, dat op
den 4 Novembris die wydtberuemde Stat van *Ant-
werpen*, die sich met inneminch der Staten volck
Staets verklaert hadde, van den Spaeniers, van 't
Casteell heraff kommende, *erovert, geplundert
und eensdeels oick in brandt*, und voell duifent
*menschen umb die helffe gebracht, ende erworget syn
geworden*, daer onlancx daer bevoerens die guede
Stadt van *Mastricht* ingelyckenn jaemerlickenn
oick van den Spanniers ingenaemen, geplundert,
die Burgeren umbgebracht, und in den gronde
bedorven synn worden, wie folches mennichlichen
kundich.

Alss-

(f) *den generalen Landdach.*] Wat op dien Gelderschen
Landdag, ten opzigte van de vereeniging met de overige
Gewesten, beslooten zy, kan men vinden in 't *Verbaal*
van het verhandelde op die zelfde vergadering, 't geen ge-
plaust is in ons 1 Deel onder Num. 35*. bl. 106—138.

Alssnu die Gedeputierden, wie obgemelt, tot Nimwegen by welgemelten syner G. gekhamen, derfelve syner G. vorigen affgescheidt nae, genedigen und troestlichen Raedt in solcker wichtigen saeke tho erkundigen, hefft syn G. nyet tho weniger, ende onaangesien die vergangene schriklighe Exempelen, *der Landtschap nyet affgeraeden die beschickunghe und vereenigungh mitten Staten der Nederlanden tho doene; den beiden Steden averst Deventer und Campen raedende, dat sie solden doen, wie die van Romunde deden, die sonder eenige verclaeringhe tdoene sich stille verhielden*: desgelyken hebben die Gedeputierden des Furstendoms Gelre (g) mit voele indicien ende beredingen die Overysselsche Gedeputierden *bereden willen noedich tho syne, dat het Land van Overyssel sich mitten anderen Provincien dede allieren und fuegen.*

Wair op nae die wedderkumpft der Gedeputierden ein Landtdach in Overyffel bynnen der Stat van Zwolle wedder gehalten, und nochmaels by Ridderfchap und Steden *voer raetsammer angesien, mit die verclaeringhe tho supercedieren*, als, solchs doende, daer doer geliken jamer, schaden, und verderff, als bynnen *Antwerpen und Mastricht* geschien, entweder met die eener oder anderen Stat in Overyffel tho verwercken, und tho versucken, schickende also then derden maele eene staetlicke legatie an wolgedachten unferen gnedigen Hernn Statholder, item an den Hernn Commissarien van wegen

(g) *Gedeputierden des F. Gelre*] Welke drangreden den dazelve als toen gebuukt hebben om de Overysselschen tot die Vereeniging overtchaalen, kan men vinden *I Deel, bladz. 267—269.*

wegen der Staten by syn G. wesende, als den Hernn van der Horst, item den Hernn van Grevenbrouk, und Doctorem Elbertum Leoninum, und daer benevens an den verordenten des Furstendombs Gelre und Graeffchap Zutphen, ten einde, *omme dat dese Landtschap und Steden van Overyssel die verklaringhe the doene verschoonet solde mogen blyven*, vnd einen *bestandt* mitten Gelderschen the maeken, dat desse Landtschap und Steden van die Gelderschen, und hin wedderumb die Gelderschen van deser Landtschap, onbeschedit mochten blyven, tho dem dat die Burgeren und Ingesetenen des Landes oeren vryen handell und wandell, foe in Gelderland, Hollandt en Zeelandt, solden mogen voertan doen, wie in fredes tyden en biss her geschien. Waerop foe by syn G. als wolgemelten Hernn Commissarien alss oick den verordenten erholden, dat syn G. dieselve Hernn Commissarien, und verordenten desser Landtschap und Steden, noch voer die verledene tytt voir excusiert angenaemen, unde dat men tegens dese Landtschap nyet attentieren, sondern *afwachten solde einenn anderen Landtdach, alss dan sich die Landtschap vann Overyssel solde moeten verklaeren, sonder nochtans lengeren vertoef offt bestandt tkonnen erholdenn*. Desigelycken hebben die Hernn Commissarien die gedaene excusatioen an den Hernn Princen, Staten und Stedenn van Hollandt und Zeelandt aver tho schryven und tho bevorderen, damit sie noch excusiert solden mogen genamen werden.

Volgendts is nae die wedderheymkumpst derselver Gefandten avermals ein Landtdach bynnen der Stat Zwoll tegens den 14 der verledenen maendt *Decembris* uthgeschreven, und middelerwyle respect-

spectiveliken die Gefandten der Steden *oeren oevern und oldesten* (b) *relatioen gedaen, und in beraetslagungh getagen*, dat daer sich dese Landschap op den uthgeschrevenen Landtdach solde willen verclaeren, off der Stat van Deventer solde syn tot jtifiger ongelegentheit sulx mede tho erclaeren, unde rypelicken dair op erwagen die peryckelen, soe wal van der eyne als der andere sydt; Edog *hebben Schepen und Raedt* op oeren Eedth, den sie deser Stadt und dem gemeynen besten gedaen, *nyet raetsam erachten konnen, sich tho verclaeren*, noch oick solcke deliberatie oerer Geswaerene Gemeynthen, in sulck gefaerlicken tyt, tho kennen tho geven, uth erheffelicken redenen, die oick nyet raetsam alle tho verhaelen, under anderen mede, vermits sich deser garnisoens Oversten sich

(b) *oeren Oevern und Oldesten.*] Dat is, de Gezworene Gemeentens der drie Hoofdsteden. En onder deeze benaaming van *Oversten en Oudsten*, of in een woord, *Overoudsten*, komen dezelve dikwyls voor in stukken van deezen tyd. Dus leeze ik in eene Staats Resolutie van Overysfel van den 5 May 1579. onder anderen deeze navolgende woorden; *Ende is op den punten — gedelibereert, doch nyet eyntlick gedaen, aengesien die Gedeputeerde der Steden report moften doen, op dat by hoer Overolsten eyntelicke Resolutie daer op genomen mochte worden, ende dat men daer nae weder een nye-bykompst solde moeten beraemen.* — De reeden van deeze benaaming zal men gemakkelyk bevroeden, indien men opmerkt, dat, ingevolge de aloude Regeringsform dier Steeden, de Heeren van de Magistraat in diergelyke zaaken, als waar van hier gehandeld wordt, niets zonder het goedvinden en toestemming der Gezworene Gemeentens besluiten, noch ook dezelve overstemmen kunnen. Men zie onder anderen het *Historisch Verbaal van de Magistraat der Stad Campen aangaande het Reglement van Tutele van den 19. Nov. 1755.* bladz. 97.

sich mitten Spaniaerden mit eedt und segell verbonden hadde; sondern voer dat beste van deser Stadt und Burgeren angesehen, sich alnoch tho entschuldigen. Op welcken geholdenen Landtdach, die gemeyne Ridderfchap, nevens der Stat van (i) Zwolle sich in den punct upt vertrecken der rebellierden Spaenschen foldaten ende oere adherenten ende tot pacificatie deser Nederlanden den Raede van Staten unde Generalen Staten derselver Nederlanden geassocieert ende bygefuegt, mit voerbehalt nochtans und conservatie van die Romische Catholische Religie, die Hocheit van Hoichstge Con. Mat. up und meer anderen conditien, alff „ dat dese Landschap folde „ mogen gehandthaevet werden by oeren olden „ vry unde gerechticheidenn, regalien, soe van den „ Roemfchen Rycke, alff Duitfcher Hanse Socie- „ teit, und by oeren rechten ende posfessien, alles „ nae vermoeghen dess tractaet dess averganckx. „ Item sie in contributien, tot jegenwoirdiger noet, „ nyet hoger angeslagenn folden werden, dan sie „ nae older quotifation tho contribuieren plegen, und „ giene contributien off exactien, buiten oeren „ willen ende believeen, tdoen vorderen. Item dat „ sie in communicatien der Generalen Staten nyet „ geholden buiten Landes tho erschynen, sondern „ in dem oick des Landes olde gebrueick geobfer- „ viert

(i) Zwolle] De Afte, waar by de Raad en Gezworene Gemeente der Stad ZWOLLE op den 15 Decemb. 1576. zig hebben geassocieert den Raede van Staeten. ende den Gemienen Staten van den Erff-Nederlanden tot wederstand van den rebellen, tyrannifierden, ende mutwilligen Spanyers, ende oeren anbanck, kan men vinden in zyn geheel uitgegeeven by B. J. VAN HATTUM in de Geschieden. van Zwolle III D. bladz. 149.

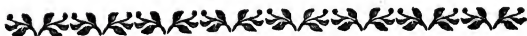
„ viert folde werden. Item dat, daer die Landt-
 „ fchap van den wedderwertige avertagen wurde,
 „ dat die Generale Staten defer Landtschap succurs
 „ doen und voer gewalt beschudden folden. Item
 „ dat Landt und Steden, einmaell van oere tegen-
 „ woerdighe garnisoenen enthaeven fynde, met gie-
 „ nen nyer befattinghe besweertt folde werden,
 „ buiten oeren voerweten ende believen. Item dat,
 „ dese Nederlanden oick einmaell pacificiert und be-
 „ fredigt fynde, dese Landtschap und Steden folden
 „ mogen oere groete schuelden und agterwefen wed-
 „ der bekommen mogen.” Welcker vurscr verclae-
 ringhe welgemelte unfer genediger Hern Stathol-
 der, tho dem oick der Hern Doctor Leoninus, com-
 missarius van den Staten, by geschrifte ontfangen
 und angenamen an den Raedt van Staten und Ge-
 neralen Staten aver tho schicken, daer benevens
 oick die beide Steden *Deventer und Campen* tho
 verbidden, damit sie noch voertan by hochgemel-
 ten Raedt van Staten und Staten voer geëxcusiert
 gehalten mogten werden; wie dan derselvige Heer
 Doctor uthdrucklicken gesacht, dat der Heer *Prince*
van Uranien, Staten und Steden van Hollandt
 und Zeelandt, deeze twie Steden *Deventer und Cam-*
pen excusiert, und entschuldigt nemen, wal erken-
 nende, dat die gemeyne saeke mit het verderff
 und onderganck defer Steden nyet gefordert oder
 geholpen kunde werden; dessgelycken heft oick *de-*
se Landtschap beide Steden, Deventer und Campen,
voer geëxcusiert gehalten, und daer van *einen acte*
denselven verleent, die oick der Gemeynthen fall
 voergelesen worden. Dese nae ist, dat wolge-
 melte unfer genediger Hern Stadholder, und gereur-
 ter Hern Commissarius, tot verheudinghe aller in-
 con-

convenienten voer raetsam angesehen, met die beide Garnisoenen van Deventer und Campen in der guede the tractieren, und sie the bemoedigen, dat sie mitt vryen willen den Staten sich submittieren, und daernevens uth Steden uthbrecken solden willen. Tot welcker ende wolgemelte syn G. an beide garnisoenen geschreven, welcker brief, mitt oick der Hopluiden andwort, und andere wesselbrieven, aver und wedder aver geschreven, der Gemeynthen voergelesen sollen worden; desgelycken oick die commissioen, soe syn G. eenigen Gedeputierden gegeven umb in synen G. vertreck nae Utrecht mitten soldaten tho handelenn, und der garnisoenen antwoert, der Gemeynthen voergelesen sollen worden. und soe die midtlicke verhandlungh daeromme noch ter tyt verbleven, dat die garnisoenen hebben willen sehen *commissio* under hoichstge. Con. Mat. Insegel, jst dat men umb derselve nevens oick die begerte commissarien ierstes dages tmoegen van den Raedt van Staten uth tho brengenn an walgemelte syn G., volgens an den gedachten hern Doctorem Commissarium Leoninum, und an meister Jorrien Voeth, in aller verplicheit geschreven, verhaepentlicken dat men die balde sal bekommen, und also entlicken met sie afhandelen fall konnen; wie dan opgamelte saeke und oeren verloop, uthgenomen die leste antworth der garnisoenen, die nu allereerst bynnen vier dagen gegeven is, die Vrienden van der Gemeinthen van den uthschotzvrundenn, den Schepen und Raedt solches alles, doer hoere Gedeputierdenn, tkennen gegeben, wal verstaen werden hebben, den welcken uthschotzvrundenn voer hoer persoen oick geducht hefft raetsam tho wesen, die generale bykomst van der Geswaeren

ren Gemeynthen op tho holden, ther tyt dese leste
antwort van den garnisoenen gegeven weer.

„ Die Gemeynthe bedanckt Schepen und
„ Raedt oeres getruwen vlytes in allen, mede
„ in befurderungh des uthtreckens dess Garni-
„ soens, gedaen, begerende, dat sie noch
„ voirtan dat beste willen doen, damit defer
„ Stad mitten jrfen dess volcks mochte ent-
„ flagen.”

Naar een *Copie*, door den
H. W. Geb. Geftr. Heere A.
W. BARON VAN PALLANDT,
Heer tot Zuithem, *Beschre-*
ven in de Ridderfchap van
Overyffel, enz. aan my me-
degedeeld.

III.

Voorschriftelyke Brief van de Algemeene Staaten aan
Don Jan, om te doen intrekken het Placaat, door
Roda op naam des Konings gegeven, tegens de
gevlugte en uitgewekene Burgers van Antwer-
pen.

1577. 7. Januarii.

Myn Heer. De arme gevluchte Borgers van
Antwerpen hebben aan ons Requeste ge-
presentiert, ende geremonstreert, dat, hoewel eenen
jege-

jegeliken toegelaten is hen te vluchten ende te ver-
trecken in plaetse van affuerantie, ende verzekert-
heit, om te falveren ende te bewaren hun arme le-
ven, naedien fy 't al verloren hebben; gelyc fy
hebben gedaen in de *destructie van de voorfz. Stadi*;
Defen nochtans niet tegenstaende hem vervorderde
Jeronimo de Roda te gebieden onder den naem van
fyn Mat., *in defen cas de autoriteit van defelve mis-
bruyckende*, dat de *gevluchten*, hen hebbende ver-
trocken, *fouden moeten wederom in de voorfz. Stadt*
comen, op pene van gepriveert te worden van hare
borgerschap, ende te vervallen de summa van 2000
gulden tot een boete ofte amende; hebbende daer
toe gefet den termyn vrydach naestcomende expi-
rerende; biddende om provisie. Waar toe wy heb-
ben bevonden gerequireert te zyn dit al uwe Hooc-
heyt voor te leggen ende te representeren, defelve
wel ootmoedelic biddende (k), *te willen fchryven*
ende *ordonneren* feer uytdruckelyc den *voorfz. Roda*,
dat hy opheeve, ende hem verlaat, ofte *defistere*
van alfulcker wreetheit ende crudeliteit, gaende te
feer buyten boorts, ende wesende geheelic extra-
ordinaris; latende de arme gevluchte in de vertroos-
tinge van hare verlopinge, verlaetinge, ende bal-
linge haers Vaderlants, sonder defelve te dwingen
wederom in te comen in nieuwe qwellingen ende
perikelen van haer arme leven, ende insgelycx aen
hen lieden af te eyschen de voorfz. amende; 't
welck fchynt te wesen den principalen zweck om
ver-

(k) *te willen fchryven.*) Dat DON JAN aan dit verzoek der
Staaten voldaan heeft, zal kunnen blyken uit het *Extrait* van
zynen Brief van den 10. *Januar. 1577.* 't geen wy geplaatst
hebben onder Num. 7.

II. Deel.

B

versekert te zyn, dat men veel haester soude in de pene begeren te comen, dan te willen wederom incomen op perikel van haer leven, 't welc sy deur haer vluchten ende vertreck hebben geschouwt. Myn Heer, Godt onse Schepper wil, dat uwe Hoocht. opwasse in alle eere, prosperiteit, ende geluck. Recommenderende ons seer ootmoedelyc in de goede gracie van deselve. Uyt Brussel desen 7 van Januario 1577. (onderstont)

Van uwe Hoocht. seer ootmoedige ende geaffectioneerde Dienaers, de Staten Generael van de Nederlanden, vergadert te Brussel. ('t opschrift)
Aen Syn Hoocht.

Uit het MS. *Supplement op de Boecken van Landsaecten de annis 1576 — 1580.* van den President V. HELL. Fol. 62.

IV.

Brief van den Heer van Hierges, Stadhouder enz. aan de Algemeene Staaten; wegens zyne aanstelling tot Hooft van de Garde van Don Jan, en vertrek derwaarts; onder anderen ook reden geëvende, waarom men zo weynig tot nog toe gevorderd zy met de inneeming van 't Casteel van Utrecht.

1577. 9. Janurii.

Myn Heeren. Ick hebbe uwen brief (1) ontvangen, gedatiert den 2. Januarii tot Namen, ende ben seer blyde daar door te verstaen de goede resolutie, dewelcke syn Hoocheyt heeft genomen.

(1) *uwten brief.*) Het zal den Leezer niet onaangenaam zyn, dat wy hier by voegen eene oude *Nederduitsche Overzetting* van dien brief, welke anderzints oorspronkelyk in 't Fransch geschreven is, zoo als de Heer V. HELL denzelve in zyn *Supplement op de Boeken van Landsaeken* Fol. 68. heeft afgeschreven. Zy is van deezen inhoud.

„ *Myn Heere. Naedien syn Hoocheyt is geresolveert ende*
 „ *overcomen met ons, dat deselve haer begeert te voegen,*
 „ *soo haest mogelyc, om te doen effectuëren alle syn beloften,*
 „ *soo wel aengaende 't vertreck van de Spaenjaerts, als anderfins, bebbende wy syn eygen wille u geaccepteert voor*
 „ *Hooft ende Opperste van syn Garde, 't welc wy hebben*
 „ *geconsenteert. Bidden ende versoeken u seer neerstelyc,*
 „ *dat tirstont, desen by u gesien, u wil gelieven ons comen*
 „ *te vinden by wege van poste, soo haest u immer mogelyc is;*
 „ *gelyc gy wel weet, ende is u welbekent, wat haest in on-*
 „ *se saecken gerequireert is, om eens dese onse arme Va-*
 „ *der-*

nomen om haer te accorderen ende voegen mette Staten Generael, ende dat deselve in meyninge is van te willen de Spaenjaerts doen vertrecken uyt den Lande met alle hunne adherenten. Ick verhoef, dat door dit middel ons Vaderlant sal verlost worden van soo vele quaets ende drucx, twelc deselve nu ter tydt lydt, ende ware geschapen te lyden. Ende aengaende 't gene syn Hoocheyt heeft belieft *my te kiezen voor een hooft van syn garde*, 't welc ghy hem hebt geconsentiert, ende my requireert, ende bidt instantelyc, dat ick u terstont wilde comen vinden postgewys, soo haest alst mogelyc is; ick sal niet laten morgen van hier te trecken, nemende mynen wech op Luyck recht op Bruissel met soo groote diligentie, als ick can. Ende naedien ick verstaet, hoe dat syn Hoocheyt soude tot Huy zyn, soo ben ick nochtans van geender meyninge hem te gaen besouken totter tydt toe
ick

„ derlant te ontlaffen van soo veel quellinge ende elende.
 „ *In uwe overcompst mogen wy met malcanderen communice-*
 „ *ren op 't gene, 't welc mocht vorderlyc zyn tot volbrengin-*
 „ *ge van dese negotiatie; om d' importantie van de welcke*
 „ *keeren wy aen u seer neerstelyc te bidden van niet te willen*
 „ *tarderen oft vertrecken uwe compste in eeniger maniere.*
 „ *Ende op dese hope recommanderen wy ons seer bertelyc in*
 „ *u goede gratie; biddende Godt, by u de syne wil geven,*
 „ *myn Heere, gesontheit, ende een gelukkelyc lang leven.*
 „ *Uyt Namen desen 2. Januarii Ao. 1577. (onderstont) Ge-*
 „ *neicht om u te behagen, de Staten Generael van de Lan-*
 „ *den van berwaerts over van syn Mat. (Leger.) By expres*
 „ *bevel van de voorscr. Staten. (onderteickent) CORNELIUS*
 „ *WEELEMAN. P. S. Wy verreisn uyt dese Stadt, om*
 „ *wederom in Brabant te keeren. ('t opschrift.) Aen myn*
 „ *Heer, myn Heer van Hierges, Gouverneur ende Capitein*
 „ *Generael van den Lande van Gueldre. &c.*

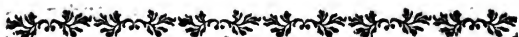
ick uwe intentie ende bevel hebbe verstaen. Myn Heer de Marquis van Havrech, gelyc ooc myn Heer van Rassengiem hebben my conformelyc geschreven van uwe brieven, maer hebben daer toe gevoecht, dat ick soude doen voortrecken 10. Veenlen ende meer, soo my sulcx mogelyc ware, nae Thienen, 't welck ick hebbe gediffereert te doen, insonderheit daerom, dat uwe brieven geen mentie daer af en maken; daerentusschen nochtans sal ick se doen vertrecken in 't Overquartier van Gelderlant, daer sy uwe ordonnantie sullen verwachten. Midler tydt sal myn Heer van Bossu hier blyven om ordre op alles te stellen; ende sal bevelen alle den Crychsvolck, 't welc soo in Gelderlant, als Overysfel is, dat sy hem sullen gehoorsam zyn, waer toe ick my versikere, sy niet en sullen failleren.

Sommige van herwaerts over verwonderen hun seer, dat soo weinich tot noch toe geëffectueert aengaende de *inneming van den Casteel van Utrecht*; waer van eensdeels zyn oorake geweest de advertentien, die ghy my hebt gedaen van de stilstant van wapenen, ende ten anderen het lange vertreck ende hinder van de lakenen ende 't gelt, 't welck soude gefonden zyn geworden aen onsen Crychsvolck, metten welcken men niet en derf dencken eenich exploit te doen, ten zy hen te voren is gegeven contentement volgende 't accord, met hun gemaect in den name van de Staten Generael by myn Heer van Grevenbroec, Van der Horst, ende Doctor Leoninus. Ende soude niet min van my connen gedaen worden, dat de voorsz. 10. Veenlen souden trecken nae 't voorsz. Overquartier van Gelderlant sonder gelt, 't welc tot noch toe hier niet

en is gecomen. Ende naedien syn Hoocheyt is van intentie ende voornemens te willen doen vertrecken de Spanjarts, soe dunet my (onder ootmoedige correctie) goet, dat ghy hem wilt schryven te willen terstont beginnen met de genige, die in 't Casteel van Utrecht zyn, ofte ten minsten, dat hy hun gebiede, dat sy hun stille houden, ende oer gereet te maken om te vertrecken. Myn Heer de Grave van Bossu soude hun geven convoy van Wallen ende Nederduytschen om se te leyden, daer ghy sulcx gebieden sult. Hier mit wil ick desen einden, my reccommanderende ootmoedelyc in uwe goede gratien, biddende Godt, dat, Myn Heeren, u wil de syne verlenen met een lanck ende goet leven. Utrecht desen 9. Januarii 1577. (onderstont) Geheel gereet om u dienst te doen. (onder teickent) *Gilles van Barlaymont*. P. D. Volgende 't gene, 't welc by uwe andere u heeft belieft my te schryven, ende afgeveerdicht zedert 5 ofte 6 dagen herwaerts nae syn Hoocheyt, ende geantwoort op de brieven, dewelcke deselve my hadde geschreeven, ende die ick u heb gesonden; maer naedien 't accord is geschiet, soo sullen myn brieven van geen effect zyn.

(onderstond) *Gecopieert uyt 't 391. bladt des Boecx der Stadt Zutphen de annis 76. ende 77. ge- teickent. A.*

Uit 't MS. Supplement op de Boeken van Landsaecken de annis 1576 — 1580. van den President V. HELL Fol. 74.

V.

Brief van DON JAN aan de Keiserlyke Gezanten, wegens het over de Maaze gezondene Krygsvolk der Staaten; als mede, dat hy geen voorneemen had om het Casteel van Utrecht, onderstand te doen.

1577. 9. Jaauarii.

Copie van den Brief, die *Don Jan d' Au-*
strie geschreven heeft aen de Ambassa-
deurs van de Keyf. Mat.

Myn Heeren. Ick hebbe gisteren brieven ont-
fangen van den Staten, wesende tot Brues-
tel, dewelcke waer seer vreemt, gelyc ghy lieden
sult mogen bevinden by de *Copie*, (m) hierby ge-
voecht.

(m) *Copie hier bygevoecht.*) Dezelve was van deezen
navolgenden inhoud.

„ Hebbende verstaen, dat uwe Hoocheit niet goet en vindt,
„ dat de Schotten ende de lichte peerden, oft Ruyters, van
„ den Commandeur van Bernestein overcomen in 't Lande
„ van Limborch, hebben wy deselve wel willen informeren
„ ende verskeren, dat verleden 2. maenden de ingesetenen
„ van den voorsz. Lande, met ons geassocieert, haerlieden
„ beclagen van de groote verdruckinge ende overlasten, de-
„ welcke hun de Spaenjarts van Maestricht zyn aendoende,
„ ons hebben aensocht ende begeert om geholpen ende ge-
„ succurreert te zyn van voet ende peerdevolck, 't welc,
„ van der tydt aen, hun is geaccordeert, ende geordonneert
„ den voorsz. Crygsvolk hun te transporterem ende te reysen

voecht. Ende in confirmatie van d' inhouden der-
 selver heb desen morgen verstaen, *dat hun Crychs-*
vold, Schotsche ende Ingelsche, met een cornette
 peerden, *de Maase waren overgepasseert*, niet te-
 genstaende de requisitien van mynent wegen aen
 hun

„ in 't voorsz. Landt met aller diligentie, om aldaer te mon-
 „ steren ende gelt te ontfangen van den selven Lande; 't
 „ welc niet en can geretracteert worden; soe veel te meer,
 „ dat, nadien ben dit deel Landts is geassigneert, niet en
 „ souden opkeren 't Landt sonder discretie op te eeten,
 „ totter tydt toe sy door de monsteringe ende betalinge zyn
 „ gebracht in goede discipline. Verskerende niettemin an
 „ uwe Hoocheyt, dat sy niet en sullen attenteren eenige sa-
 „ ken tot prejuditie van der selve persoon, hebbende alleen
 „ last om hun t' opponeren ende te stellen tegens de uyt-
 „ lopen, rooverye, ende dagelicxe exactien, dewelcke de
 „ voorsz. Spaengnaerts in 't voorsz. Landt van Limborch
 „ zyn doende; gelyc desen bebalven niet en betaemt, dat
 „ uwe Hoocheyt door deselve Ruyters in deser voegen souden
 „ doen opeeten de Landen van onse Geassocieerden uyt di-
 „ versche groote respecten, biddende deselve elders te willen
 „ versenden, ende also sal op al geremedieert oft gemiddelt
 „ worden. Myn Heere, Godt onsen Schepper wil, dat uwe
 „ Hoocheyt opwasse in alle eer ende prosperiteit, oft geluck.
 „ Bevelende ons seer ootmoedelyc in de goede gratie der sel-
 „ ve. Uit Bruessel desen 7. van Januario 1577. (onder-
 „ stont.) Seer ootmoedige ende geaffectioneerde tot dienste
 „ van uwe Hoocheyt, de Staten Generael van de Neder-
 „ landen, vergadert te Bruessel. (t opschrift) Aen syn Hooch-
 „ beyt.”

Men voege hier verder by eenen tweeden Brief van Don
 JAN, aan de Staaten geschreven op den 10. daar aan vol-
 gende, te vinden onder Num. 9. — Welk antwoord
 de Ambassadeurs op deezen brief gegeven hebben, kan
 blyken uit Num. 10. — Eindelyk wat tusschen deeze Staat-
 sche Benden, en de Spanjaarden uit Maastricht, is voorgevallen,
 kan men onder anderen zien uit een Brief van den 12. Janu-
 ar. welken wy gebracht hebben onder Num. 11.

hun gedaen, op dat fy herwaerts niet comen en sou-
den, sonder dat nochtans de soldaten, (volgende
het tegenwoordelike Verbont ofte conjonctie niet
en behoorde geintenteert te zyn ter eenre noch ter
andere syden eenige nieuwigheden) macht gehadt
om te beletten, gelyc fy ooc, soo men can presu-
meren by hunne resolutie, geëxecuteert in 't gene
voorz. is, niet en sullen cesseren de andere acten,
waervan ick gisteren den Heere van Samilly geor-
donneert hebbe u lieden advertentie te doen; by
de perseverancie van de welcke de voorn. Staten
niet willende remedieren, ick en soude anders niet
connen verstaen, dan dat zy in meininge zyn te
niette te doen de middelen, tot de welcke ick my heb-
be geoffereert, om geen occasie te geven, die te
wederroepen, waerom indien in eenigen tydt noot
zyn zal om te comen, geloofst, dat het zyn sal
tot ons groot verdriet oft leetwesen. Want in der
waerheit ick en pretendere noch en asperere anders
in desen niet, dan uyteblusschen het vyer van de
gegenwoordige troublen, ende de Nederlanden in
vrede te stellen by 't vertreck van de Spaenjarden en-
de andere nootlycke middelen; in het welck volgt
dat de Staten willen eenich belet ondertusschen
stellen, ende fy souden behooren af te doen, soo
verre daer eenich ware, ende van hun wegen te ani-
meren ende te helpen dese myne goede intentie,
sonder my te vexeren, daer van het dilay hun soo
luttel importeert; gemerct alwaer 't saken, dat de
affaires hun niet en hadden connen accommoderen tot
hunne meyninge (hopende noch gehelyc ter con-
trarie) sy sullen altoos ryts genoeg hebben om *het*
Slot van Utrecht te beleggen, te occuperen het
Casteel van Limborch, ende hun te vervorderen in

't gene, dat fy begeren fullen. Ende de voorn. Staten en behooren niet te attribueren het mishagen, 't welc ick hebbe in de compste van 't voorfz. Crychsvolck aen den Lande van Limborch op vermoeden van my aldaer te leggen; *noch ooc presumeren, dat ick de wille soude hebben om het Slot van Utrecht onderstant te doen*; want het en blyct niet, dat ick oeyt eenige *provisie* gedaen hebbe, *om 't selfste secours te intenteren*. Ende aengaende het eerste ick ben te vreden hun te verskeren ter contrarien, niet pretenderende, dan dat (ondertuschen wy traeteren) men afhoude van d'een den anderen te misdoen, ende overvallen, sonder te nemen eenige quade vermoeden oft achterdencken. Tot welcken einde bidde ik u te willen de handt aenhouden, so seer als 't u mogelyc is, ende dat deselve Soldaten worden vertroocken, ende elders gevonden, op dat fy my met goede redenen niet en doen veranderen, ende ten anderen my te resolveren aen 't gene ick aldermeest sal bevinden te behooren tot autoriteit ende dienst van den Coninck myn Heere; 't welck ick in sulcken saken niet en sal connen gelaten, gedaen hebbende aldereerst sulcke neersticheit, om den voorn. Staten ende Landen te voldoen, daer van wy verhopen genoegsam ontlast te zyn voor Godt ende de werelt van inconuenienten ende quaet, 't welck soude mogen succederen, Hier op, myn Heeren, my gebiedende in uwe goede gracie. uit Marche den 9. Januarii 1577. (onderstont) uwen goeden vrient. (geteickent)
JAN.

Uit het MS. *Supplement op de Boecken van Landsaecken de annis 1576—1580.* van den President V. HELL Fol 73.
VI.

VI.

Remonstrantie, om te betoogen de geveinsde en bedriegelyke maniere, waar mede DON JAN handelde met de Staaten.

1577.

Remonstrantie (n) in 't cort, op 't stuk van de tegenwoordige troublen, met advertisement, wat voet men behoort te nemen.

In den eersten ende voor al moet men altyt voor oogen houden de tyrannie, ende barbare hoeverdye van de Spaenjarden, by de welcke de Landen alrede etlyke jaren tyrannelyc hebben getraceert

(n) *Remonstrantie.*) Offchoon dit stuk geen dagteekening heeft, komt het my egter waarschynlyk voor, dat het in het begin van *Januarii* deezes jaars 1577. ontworpen zy; en om die reden hebben wy hetzelve ter deezer plaats tusschen andere Stukken van dien tyd in onze *Verzameling* ingelyfd. — Mogelyk is hetzelve door een of ander Lid der Vergadering van de Algemeene Staaten op het papier gebragt, en voor zyn advys ingeleverd, wanneer men ter algemeene Staatsvergadering raadpleegde, hoe zig ten opzigte van de onderhandelingen met *Don Jan* verder te gedraagen. Mogelyk is ook dezelfde Remonstrantie door andere Leden overgenomen, en afgeschreven, om aan de Staaten van hunne Gewesten overtezenden tot derzelver narigt. Mogelyk zal ook de Zutphensche Burgemeester HENRICK VAN THIL een afschrift hier van genomen, en aan de Regeering zyner Stad overgezonden hebben, om te vol-

teert ende geregiert geweest, volgende alles den Raedt van Spanien, totten welcken de Coninck onse Heere hem altyt conformeert tegen de schorfte opinie van diversche, imputerende ofte wytende alles op die van den voorn. Rade ende Spaensche inquisitie, ende also den Coninc daer mede geëxecuteert.

Daer af ontwyvel syn Mat. met synen voorz. Spaenschen Raedt, (verstaen hebbende 't gene dat alhier geschiet, ooc dat wy hebben willen veriaagen de Spaengnarden sonder syn ordinantie te verwachten,) hy sal 't selfde al genomen hebben, (gelyc hy voor seker is houdende) voor eene waerachtige ende formele wederspannicheit, ende voor sulcx sal hy willen

doen aan het verzoek, 't geen zyne Mederegenten hem gedaan hadden by hunnen *Brief van den 9. Januarii 1577.*, uit Zutphen aan hem na Brussel afgezonden, waarin zy onder anderen hem dit navolgende belasten, „ *wesvals u L. wel doen, ende ons van alles, sampt woe den handel daer geschapen mach zyn, ter welcker oorsaken balven wy desen sonderlinge mede afgeveerdicht, overschryven sal.* ——— Indien men dit stelt, zal men gemakkelyk reden kunnen geeven, waarom men ook dit Stuk, nevens andere Stukken van dien tyd, als toen insgelyks uit Brussel overgezonden, heeft laten affschryven, en in de publyke Registers der Stad Zutphen brengen. Ten minsten de President V. HELL, uit wiens *Verzameling* wy dit Stuk thands uitgeeuen, heeft het zelve afgeschreven, of *Gecopieert uit het 373. en volgg. bladen des Boecx der Stadt Zutphen de Annis 76 ende 77. geteickent A.* ——— Hoe het hier ook mede gelegen moge zyn, dewyl my niet voorstaat deeze Remonstrantie ergens anders gevonden te hebben, en dezelve verscheiden redenen bevat, waarom de handelingen van *Don Jan* aan veelen zo verdacht voorkwamen, heb ik geoordeeld den beminnaeren van onze Vaderlandsche Historie geen ondienst te zullen doen met de uitgave van dit stuk.

len nemen d' uysterste wrake tegen alle de gene, die hun eenichsins gemoeyt hebben van dese affairen; gelyc hy ooc wel beroont heeft aen den genen, die hun becommert hadden van de voorleden troublen, ende hebbende nochtans als doen op 't tiende deel nae soo grooten occasie, als hy jegenwoorde-lyc voor feker verhoopt te hebben.

End en mach niet gehouden worden voor geëxcuseert, dat 't al soude gedaen geweest zyn deur d' autoriteit van den Rade van Staten gecommiteert tot den gouvernemente van de Landen; gemerct dat hy houdt, (gelyc ooc houden de Spaenjaerts van herwaerts over,) al 't gene, dat den voorn. Raet van Staten soude gedaen hebben, ooc nae dat de Spaenjarden gemutineert hebben, de Stadt van Aelft geoccupeert, soude geschiet zyn door geweld ende bedwanck, zynde genoeg gebleken by de brieven van syn Mat, die men ontdeft heeft, adresserende aen Roda ende Sanchio d'Avila, geschreven voor datum van de gevanckenisse der Heeren, by welcke brieven hy approbeert al 't gene dat de voorn. Sanchio d'Avila soude gedaen hebben, ende geusurpeert tegen de autoriteit van den voorn. Raedt van Staten, nopende het feit van de gemutineerde. Oock secht syn voorz. Mat., dat Sanchio d'Avila ende Roda gedaen ende geassisteert hebben, als seer goede ende getrouwe dienaers, met beloften van hun te begiften; ende niettegenstaende de goede ende levende vertooningen, die ter contrarien op het feyt van Sanchio d'Avila ende gemutineerde gedaen zyn by myn Heere van Rasengiem wesende lestmael vertrocken nae Spanien.

't Welc ooc niet en is te verwonderen, gemerct de voorn. vertooningen meestendeel tendierden tot
pa-

pacificatie van dese Landen, ende ooc tot 't ver-
treck van de Spaenjarden, wesende een sake geen-
sins willecom, maer geheel contrarie den smaec oft
meininge van syn Mat.; de welcke nooit van mey-
ninge en is geweest van hier de Spaenjarden te trec-
ken; maer om tot dit point niet te comen, liever
ten uystersten te tenteren, ende van de saken een
eynde te maken by middel van een straffe ende
geweldige oorloge, 't welck genoegch betoont heb-
ben de ydele hopen van de voorsz. pacificatie,
daer van syn Mat. (niettegenstaende de levende ver-
tooningen van den Rade van Stâte) geuseert heeft,
soo ter compsten van Bapiste le Bois, als van myn
Heer den Marquis van Havrech, gevende by den
selven Havrech te verstaen, dat Don Jan d'Austria
soude mede brengen de oprechte middelen van de
voorsz. Pacificatie; het welc een die 't wel verstaat
behoort t' interpreteren, macht ende geweldicheit
van oorloge; overmits dat voor seker is, dat als syn
Mat. ten selven tyde afveerdichde den Marquis Ha-
vrech met de schoone hope van Pacificatie, dage-
lycx was befoignerende op de middelen van oorlo-
ge, die sekeren Spaenschen Commissaris, geheten
Alonzo Gutieres, met correspondentie van Roda en-
de andere van herwaerts over voorhiel, ende waer
op den Raedt van oorloge aldaer dicwils vergaerde;
ende de voorg. Commissaris Gutieres hadde
fulck geloof, als dat de middelen by hem gepro-
poseert souden gevolcht worden, ende dat de sa-
ken van herwaerts over seer vreemdelyc souden ge-
leyt worden buyten alle gewoonlicke termyn ende
maniere van doen, hebbende hem vervordert te
seggen aen sekeren persoon van gelove, als doen
hem vindende binnen den Hove van Spaengnien,
dat

dat, al eer het immermeer passeren sal een jaer, de Staten van dese Landen souden gedirigeert worden tot sulcken staet (by den Gouverneur als dan,) dat sy voor den Gouverneur met gevouden handen op hun knyen sullen vallen, hem presenterende, sonder de minste contradictie, al 't gene hy van hun begeren soude, ende dat sy vermaledyden souden de ure, als sy hun geopposeert souden hebben totte executie ofte exactie van den tienden penninck. Al in teken dat syn Mat. voortaan meinden dese Landen te gouverneren *non tantum manu Regia, sed potius tyrannica*, ende sonder te begeren, ofte in eeniger manieren te verwachten 't advis oft consent van den Staten, gemerct dat de Spaenjarden wesende herwaerts over, om beter hun faulten ende vuylicheit te bedecken, hebben syn Mat. altyt te verstaen gegeven, dat de verachteringe van de affairen ende victorien geschiede deur de Staten, niet hebbende willen tot hunnen appetyt consenten, 't gene dat sy t' elcker reysen aen hun hebben begeert.

Waer uyt men can gemercken de meyninge, die den Coninck nu mach hebben, hebbende (soo hy ontwyffelyc presupponeert) meerder occasie boven maten deur de apprehensie van de Heeren, slichtingen ende nemingen van stercken, vyantlike persecutien tegen syne Spaenjarden, dewelcke hy houdt voor syn allerbeste ende getrouste dienaers ende ministres, ende andere gelycke actien, soo contrarierende synen sin soo opgeheven, ende in de hoocheyt gefondeert, dat hy liever (by maniere van spreken) sal de elementen moveren, dan sulcx voor by te laten gaen, sonder de uyterste wrake te nemen.

En.

Ende also behoort men vastlyc te presupponeren, als dat Don Jan d'Austria, ooc opgevoedt in dese hoocheyt ende hoverdye, hebbende sulcke instructie van syn Mat. niet alleen en sal de Spaenjarden met alle middelen alhier willen maintaineren, maer ooc, indien 't hem mogelyc is, het landt te brengen in eeuwige slavernye, ende tot dien einde te niet te doen de Staten ende Edeldom, jae die uyt te roeyen, om alle occasien te benemen, op dat het Landt andermael haer niet en can opheffen, noch ooc middel te hebben om te resisteren de tyrannien, die de Spaenjarden altyds voorgenomen hebben te gebruycken.

Sonder noch diversche andere veranderingen, die volgen souden moeten, gelyc onder andere te bekeren de Abdyen in Commanderyen, ofte ten minsten die te belasten toe dien effecte, stellende daer Abten alleenlyc ten val ende op de maniere van Spaenyn, dewelcke anders geen profyt en hebben, dan de autoriteit; daer by ooc voegende de veranderingen van de andere geestlike goeden, gelyc de Coninc onlanx in Spaenien heeft gepractiseert, met consent van den Paus vercocht sekerre Steden ende Dorpen, toebehorende den Ertzbisschop van Toledo, ende doende aldaer alle geestlike contribueren by diversche impositiën ten ruymsten het derde part van hun incomen, sonder noch andere cleyne partyen, daer mede syn Mat. gebruyct in Spanien om gelt te trecken, te weten met vercopen van brevieren, misboecken, dominicalen, getyden, ende gelycke boecken van 't nieuw gebruyc van Romen, welcke boecken niemant en mach vercopen dan syne Gecommitteerde, noch te geven noch giften te nemen, op pene van

van excommunicatie, van dewelcke men niet ge-
abfolveert en mach zyn, behalven dan in 't uyer-
fte van de door, ende dien niettegenstaende wor-
den ooc belast mette bulle van de crusade, dewel-
ke bedraecht hoeft voor hoeft alle jaer twee realen;
Alle dewelcke gepraëficeert zynde onder 't decfel
van de lasten, die de Coninck draegt in de oorlo-
ge tegen de Turcken ende Ketters van herwaerts
over, en sullen wy van die, noch van diversche
andere exactien ende schadelike inconvenienten, niet
verloft zyn, soo verre de Spaenjarden alhier wor-
den gemainteniert, gelyc Don Jan ontwyvelyc pre-
tendiert. Ende en behoort niet ter contrarien te
moveren het rapport, dat myn Heere van Raffen-
ghiem, comende van Spanien, den Staten gedaen
heeft van den wille van den Coninck, die zyn sou-
de den Spaenjarden te doen vertrecken; want neemt
het soo (gelyc men behoort te nemen) dat de
voorn. Heer van Raffenghiem hier in ter goeder
trouwen hadde gehandelt, soo moet men voor se-
ker houden, dat het zoude syn praëtycke met eene
geveinstheit, om den Staten eenen goeden mont te
maken; ende dat nochtans de Coninc ende Don
Jan onder malcanderen verstant hebben ter contra-
rien. 't welc niet alleenlyc en blyft by de ontwy-
felycke argumenten boven verhaelt, maer ooc by
diversche ondeckte brieven, soo van syn Mat. als van
Don Jan, in conformiteit van dien naegevolcht, als
van oplichtinge van crychsvolc, apprehensie van
Capiteinen Spaenjarden, hebbende by accord ge-
levert in handen van de Staten de Sloten van Gendt
ende Valencyn, ende andere gelycke feyten, uwer
Heeren ende eenen jegenlycken genoech bekent,
sulcx dat hier geen breeder vermaen en hoeft ge-

daen te zyn ; achterlatende hier mede de capitulationen oft conditien seer duyfter, die Don Jan van den eersten aen de Staten gesonden heeft by myn Heeren de Prelaet van Marolle, ende den Heere van Crecque, ooc de lange traineringen, met dewelcke hy in dese saken van sulcker importantien tot noch toe gebruyckt heeft, nochtans hy conste wel op alles terstont accommoderen, alleenlyc by het vertreck van de Spaenjarts, hebbende ooc te meer (gelyk hy behoort te hebben) aengaende de andere poincten, te weten, van de onderhoudinge van de Catholike religie, ende behoorlike onderdanicheit van den Coninck versekeringe genoegh by de attestatien van de Bisschoppen, Prelaeten, ende andere bysondere daer op gemaect.

Daer by voegende ooc de levende remonstrantien, die hem gedaen zyn geweest van de uiterste wille ende determinatie van de Staten, ende Provincien van herwaerts over, geconfedereert ten effecte van t' verreck der voorn. Spaenjarden ende haere geallieerde, met advertissement ende representatie van de periculen op handen zynde, soo verre hy wilde hier houden de voorn. Spaenjarts met cracht oft ondanc van de Staten, waer toe bycomen de vertooningen aen hem gedaen by diverse Ambassadeurs ende Gedeputeerde soo van wegen de Coninginne van Engellant, als van sommige Princen van t' Ryck, als om hem te perswaderen tot de pacificatie van dese Provincien, ende hem te voegen tot de begerte der Staten soo redelike ende rechtveerdige. Waer van hy hem in geenerhande dingen willende voegen, ten minsten men en can effectivelyc anders niet verstaen, dan dat hy van syn Mat. geen last, commissie, oft ordonnancie, en heeft van den Spaen-

jarden te doen vertrecken, maer wel die hier te onderhouden, als boven gefeyt is. Gemerct dat anderfins, hoe wel dit point soude geremitteert zyn tot fynder discretien, ooc om den uysterften toevlucht gelyc sommige vermoeden, soo behoorden hy daer op te comen om de vertooningen, die men hem gedaen heeft, van de toecomende periculen, sonder die soo dicwils te verleggen, hebbende voor feker 't felve alleenlyc by hem gepractifeert geweest dan om tyt te winnen, den Staten in fufpenfie te houden, ende procureren eenich verftant met sommige, om betet te effectueren fyn voornemen, navolgende de instructie die hy by hem mach hebben.

In fulcker voegen, dat men niet goets en is verwachtende van de woorden ende beloften by Don Jan gedaen, maer eer gehele oorloge, tot dewelcke moet verftien worden in tyts met behoorlike remedien, die myn Heeren nae d' exigentie van der faken fullen bevinden te behooren.

Confidererende niettemin alle faken, ooc de meefte van de principaelste ftercten in handen zynde van de Staten, ende daer mede de vyerige deliberatie van den Spaenjarden te veriagen, men moet geloven, dat Don Jan hem niet en fal willen verclaren, noch soo haect opentlyc oorloge te voeren tegen de Staten, maer fal alle middelen foecken om hem te onderhouden, soo hy tot noch toe gedaen heeft, met fchoone woorden, doende hun verftaen, dat hy van meininge is de Spaenjarden te doen vertrecken, ende dat van gelycken de intentie van fyne Mat. fulcx is, gelyc hy alrede gedaen heeft, sonder nochtans jeet te volbrengen, ende ooc dat hy daer en tuffchen de Staten fal meynen te

stellen in diffentie, ende die te verblinden, om geen vorder gereetschap van oorloge te maken, hem sterc makende, niettemin op synder syden met alle mogelyke middelen.

't Welc genoegh betoonen de pointen, die hy den Gedeputierden van de Staten, lestmael vergadert zynde tot Namen; voorgehouden heeft, gemerct dat (zynde van meyninge oft last hebbende de Spaenjarden te doen vertrecken) hy behoorde terstont 't selfde te volbrengen, soo haest als de Gedeputierden gecomen waren, wesende ooc verskert van andere twee pointen, van de welcke te voren hy difficulteit hadde gemaeft, sonder dat eenichsins hy begeerde te veranderen den eersten begonften treyn, ende genomen met myn Heeren de Commissarissen lestmael gesonden tot Luxenborch; noch ooc de sake te stellen in nieuwe swaricheit; versoeckende voor al wacht ende Overste der selver metten gyselaers, sonder principaelen jeets te resolveren, alles om op nieuus de saken te tarderen, ende den Staten te abuseren.

Voorts procederende ter goeder trouwen, ende willende hebben eenige wacht van Staten Volck, en was niet van noode sulcken Hooft te begeren, oft alfulcken Volck, als hy begeert heeft, myn Heer van Hierges ende syn volck: Dan overmits hy in dese sake vertooninge doet hem den Staten oft hun volck te betrouwen, behoorde hem te stellen in hunne discretie, ende te nemen sulcken volck ende Overste voor syn wacht, als de Staten hem souden willen geven, te meer de voorfz. Staten van te voren hem geweigert hadden den selven Heere Hierges; ofte ten minsten van dat point voldae wese, hy en behoordt geene gyselaers te versoecken

ken, ofte in geval die hy begeerde (also dit point eenichfins alleen was verdrachlyc) hy hadde behooren hem gantsch gedeporteert te hebben van 't kiezen van de wacht, gemerct dat by de gyselaers alleen, Personen van groeter qualiteit, hy hem behoorde te contenteren, aengaende de versekeringe van syn persoon, hoewel nochtans dat d'een noch d'ander van geen en was, ten zy dat hy procedierde ter goeder trouwen.

In sulcker voegen, dat men uyt de voorn. punten anders niet en can rapen, dan alleenlyc dat Don Jan moet hebben een vast betrouwen, dat hy metten Heere Hierges grootlyc meinde syn profyt te doen, gelyc hy ooc sekerlyc soude doen, hem houdende voor syn deel met 3000 oude soldaten in een van de principaelste Stadt van Brabant, ooc van Mechelen, dewelcke by sulcken middel soude winnen sonder stoot ofte slach, alwaer de Spaenjarden met alle hun macht souden genoeg te doen hebben om die te crygen, ende wesende boven dien veltn meester (gelyc hy zyn soude deur middel van de Spaensche lichte peerden, ende andere ruyteren, die hy gereet heeft) hy soude ooc lichtelyc synen voet binnen dese Stadt van Brussel crygen, 't welck syn principale buyt behoort te zyn. Ende dat geschiet zynde (waer van onse Heere Godt u wil bewaren) hy soude sonder faute corts wel verhoppen meester te zyn van den meesten deel van de andere Steden, ende stercken, ten minsten de gene die geconstitueert zyn uyt Hollant ende Zeelant.

Ende al eere soo verre te comen, soude sulcken schade op 't Landt doen, sulcx dat der Staten Geconfedereerde qualyc mogelyc zyn soude hem te

resisteren by faulte van gelde, 't welc tegenwoordich quaet om crygen is; ende also soude het al comen te failleren, 't welc tén eeuwigen dage soude beclaechlyc wesen. Ofte indien hy niet en tendiert directement tot dese proye, ende dat men geen perikel en waer verwachtende van myn Heer van Hierges, soo men mochte geloven, soo moet men verstaen dit point voorgeworpen te hebben om eene nieuwe dilayinge, wetende dat de Heer van Hierges soude veel ryts behoeven, eer hy gereet soude zyn om met syn volck te trecken, om diesswille hy die ter handt en heeft, noch ooc betaelt en zyn, Ende dat ooc tot dien einde men behoorde eerst ende voor al te communiceren metten selven Hierges, meynende daer en tusschen de Staten te slaen, soo men verstaet, dat hy hem alrede soude gevanteert hebben; wesende alle de voorn. argumenten soo nootlyc ende evident, dat de gene die niet en fiet ofte en merct, dat Don Jan procediert ter quader trouwen (sprekende vrylyck) die is blindt van verstande, ende en sal niet wys zyn dan als 't calf verdroncken is.

Sonder dat de versfekeringe, die by Don Jan den Gedeputierden met schoone woorden oft eedt gedaen zyn, eenichsins behooren te moveren, te weten van syn geloften te volbrengen, ende ter goeder trouwen te procederen; gemerct dat het is eene gewoonlike costuyme van de Princen tracterende met hunne Subjecten, gealtereert van appointementen, hunne geloften niet te observeren, hoe groot ende vast dat sy zyn, naedemael sy de bovenhandt hebben gecregeen van hunne saken, gelyc de selve Don Jan alrede wel betoont heeft, niet alleenlyc in 't Conincryck van Grenade (eenen jegeliken bekent)

kent) maer ooc (gelyc men secht) daerna in 't eylandt van Sardayne, hun fonderende de Princen aengaende dit point op [de woorden] van Julius Cæsar, *Si jus violandum est, imperii causa violandum*: wordt daer by ooc gevoecht den ordinaris regel, *quod Hæreticis non sit servanda fides*, dewelcke de Spaenjarden sonder twyvel souden willen appliceren op ons in 't generael, om getrac-tiert te hebben ende noch verstante metten Prince van Orangnien te houden, volgende nochtans de Pacificatie alrede gemaect. Men mach ooc presup-poserem, dat Don Jan ter begeerten van die van den Rade ende inquisitie van Spaenien om de subtylheit wille voor syn vertreck gedaen sal hebben eenen eedt ter contrarien, by den welcken den les-ten, die hy alhier soude mogen doen, van geender weerden en soude zyn, gelyc men leeft van Carles den VIII. Coninck van Vrancryck, die gesworen hebbende der Florentinen in hunne handen weder-om te geven de Stadt van Pise, excuserde hem naderhandt, dat hy te voren die van Pise gesworen hadde te houden in liberteyt tegen de Florentinen, soo dat vermaent Joncker Franses Guichardin in den 2. boeck van de Historien van Italien, 't welc ooc soude mogen geverwt worden door de rechte Cano-nem, seggende, *Quod juramentum contrarium pri-ori non teneat quasi infirmatum per prius*, sulcx datter anders niet en is, dan den Spanjard doet comen tot syn voornemen in geval van dominatie.

Daerom om te schouwen alle periculen, ende suyverlyc te procederen, gemerct de sake soo veel niet en importeert, ende dat de Spaenjarden (we-sende in het middel van den Lande) ons wercx-genoech geven, sonder ons te stellen in andere swa-

richeit oft vorder perikel soo apparent, dunct my onder correctie, dat myn Heeren sullen seer wel doen te veranderen dese leste resolutie met Don Jan genomen, ende den eersten voet te hernemen, te weten, dat voor all hy doe vertrecken metter daet den Spaenjarden, ende de stercten ende Steden, die sy houden, te stellen in de handen van de Staten, ende dat gedaen zynde, men sal hem ontfangen met sulcke goede ende stercke capitulationen, nochthans al waer't dat hy anders wilde procederen dan goet, geene occasie en hebbe noch macht om te executieren ende voor te houden eenige saken, den Staten ende privilegien van den Lande schadelyc ende contrarierende. Want andersins het quaet, dat wy hebben willen schouwen, soude nu wederom comen met dobbel betalinge ende gehele ende leste bederfnisse.

Ende om hem te excuseren de Staten oft hunne Gedeputierde van 't gene, dat sy alrede Don Jan soudon geaccorderd (o) hebben de pointen, by hem leestmael voorgeleit; sy sullen mogen prætexeren het gebroken bystandt, 't welc de Spaengnarden gedaen hadden, willende nemen de stercte van Tolhuis ende andere daer omtrent; ende daer mede de apprehensie van den Grave van Arenberch gedaen

(o) *Geaccorderd de pointen*] Bor X. B. bl. 770. verhaalt ons, dat wel de Gedeputeerden der Staaten met Don Jan tot Marche eenige Capitulatione gemaakt hebben; maar dat dezelve by de Staaten Generaal den 9. Januarii is gedefavoyeert, en voor nul en van geender weerde verklaert en wederroepen geworden. Het is overzulks meer dan waarschynlyk, dat deeze Remonstrantie toen ontworpen en ingeleverd zy, om de Staaten tot zodanige verklaring, en besluit, over te halen.

daen by het Staten volck ten felven tyde. Ende dat daerom de Gedeputierde, hun vindende als dan by Don Johan, fouden van ſin geweeft zyn de voorſz. conditien te amplexeren, ende de ſelfſte te teikenen deur vreeſe van gevangen te worden, ſoo verre ſy anders niet gedaen en hadden. Ooc ſoude men mogen pretexteren, dat ſommige van de gyfelaers niet wel te paſſe en waren, om hun te transportereren ter plaetſen daer hy hun begeerde. Ende men ſolde ooc wel moegen verſoecken, dat de Biſſchop van Luyck eenige gyfelaers alhier in plaetſe van de andere ſoude ſenden, gemerct dat men noch niet verſekert en was van welke ſyde het ſoude mogen houden; ende dat ceſſerende de Keyſer uyt ſyn autoriteit ſoude mogen bevelen, dat de Biſſchop deſelve gevangen ſoude blyven houden, als weſende Prince ſubject den Rycke; in het welck de voorn. Staten ooc fouden behooren min ſwaricheyt te maken, gemerct dat Don Johan alrede tegen hun gebruyct heeft van ſoo vele ofte gelycke pretexten, dan te verwachten eenige inconvenienten, 't welck hier naemals niet om beteren en ſoude zyn.

Uit het MS. *Supplement op de Boeken van Landſaeken de annis 1576—1580.* van den President V. HELL *Fol. 70-72.*

VII.

Extract uit een Brief van DON JAN aan de Algemeene Staaten, bevattende een antwoord op hunnen voorschriftelyken Brief voor de uitgewoekene Burgers van Antwerpen.

1577. 10. Januarii.

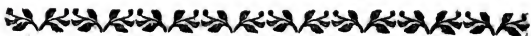
Myn Heeren. Wy hebben uwe twee brieven ontfangen, alle beyde van den 7 deser jegenwoerdiger maent. ——— (*post alia*) ——— Ende aengaende (o) te doen cesserén het *Placaet*, gepubliceert by *Jeronimo de Roda* tegen de gene, dye zyn geabfentiert, oft willen abfenteren van *Antwerpen* zedert de fortuyne aldaer geschiet; wy fenden hem de *Requeste*, die ons die van den Ra-de van Staten gefonderi hebben, ende *ordonneren hem* by defelve, die hier annex is, tegenwoorde-lyc te *supersederen van 't voorsz. Placaet*; u repre-senterende daer en tusschen, dat het oprechte mid-del, om te doen cesserén alle sulcke gelyke saken, is hem te haesten in 't gene dat concerniert de ge-nemale *Pacificatie*. Hier mede, Myn Heeren, on-se Heere Godt zy met u. Uyt *Marche* den 10. *Januar*. 1577. (*onderstont*) uwen goeden vriend. (*geteickent*) JAN. (*'t opschrift*) Aen myn Heeren de

(o) te doen cesserén.) Zie hier vooren den Brief der Staa-ten, waar op deeze een antwoord is, onder *Num. 3.*

de Gedeputeerden van de Generale Staten vergaderd binnen Bruessele.

Deze misstroe gecopieert uyt 't 393 Bladt des Boecx der Stadt Zurphen de annis 76. ende 77. gezeickent A.

Aldus uitgetrokken uit de Copie van dien Brief, zo als gevonden wordt in 't MS. Supplement op de Boeken van Landsaeken de annis 1576-1580. van den President V. HELL Fol. 74. verso.

VIII.

Brief der Gedeputeerden uit Brussel aan die van GELDERLAND, wegens de onderhandelinghe der Algemeene Staaten met Don Jan; dat ook die van Haarlem, Groningen, en Vriesland zig met de Algemeene Staaten reeds hadden geunieert.

1577. 10. Januarii.

Aen de Gedeputeerde der Bannerheren, Ritterschappen ende Steden des Furstendoms Gelre, itzondt binnen Arnhem zynde.

Edels, Erentfeste, und frome, grootgonstige goede frunden; nae onse dienstlike erbieding uwer L. fuegen deselve te weten, hoe dat wy
voor

voor 14. dagen, und langer, op alles, wes u L. begeert, antwoord geschreven; und soo de Raet van Staten sampt de Staten Generael op Namen vertogen zyn geweest, ten versoecke van Don Jan, hy belooft hebbende te comen van Luxemborch op Marche in Famine, om also den Staten van den Lande naerder te zyn, ende bequaemlyc te mogen handelén op de forme van 't vertreck der Spanjaerden uyt de Landen. Al eer nu den afgescheit te Namen met Don Johan, hebben geen materie gehadt, om u. L. te schryven, daer aen gelegen is geweest. Dan is al nu de sake also geschapen, dat men verhoopt hadde, dat Don Johan sich te Namen by den Staten vervoecht, ende muntlick met hen soude hebben gecommuniceert, tot welcken einde de Staten den Heere Marquis van Havrech, den Viconte van Gent, den Bannerheer van Lykercke met den Pensionarium Meetkercke, als Gedeputierde, nae Marche in Famine gesonden, om Don Johan te induceren van sich, postponerende alle diffidentie, te Namen te willen laten vinden. Daer toe hy niet heeft willen verstaen; dan begeerde, dat de Raet van Staten ende Staten sich wilden begeven binnen de Stadt van Huy op goede versekerheit, die den Bisschop van Luyck daer voor solde doen; seggende, dat syn instructie expresselyc vermelde, dat hy, al voren te resolveren, met den Raet van State most communiceren, belovende, met den Raet van Staten een dach ofte twee gecommuniceert hebbende, aenstont op de forme van 't vertreck der Spaenjarden, ende op de begeerte overlevering der Steden ende stercten, by hun geoccupeert, in handen van den Staten van den Landen, aenstont te willen resolveren.

Ende

Ende soo den Staten niet en competierde te reysen buyten Con. Mats. Landen in eens anderen Fursten Landt, daer soo veel goede Steden waren binnen's Landes, is Don Johan sulcx afgeflagen. Edoch is op behagen der Staten soo verre gehandelt, als dat Don Johan solde comen binnen Loeven met 3000 voetknechten, zynde in dienst van den Staten, ende geboren, ofte naturele van deze Landen, die hy solde mogen kiesen tot syne garde met al sulcken hooft tot deselve, als 't hem solde gelieven; kiesende terstont daer nae myn G. Heer van Hierges, ende syn Regiment, gelyc wy niet en twyvelen u L. uyt het schryven van syn G., by den Raet van Staten ende Staten tot Namen geweest, allet buyten onsen voorweten gedaen, vernomen sullen hebben. Ende soo nu de Staten wederom binnen Bruessel gecomen zynde, ende hiervan gedaen hebbende rapport, is de sake alhier in advis ende in deliberatie gestelt. Ende hebben voor advys gegeven, ende verscheidenen redenen geallegeert, dat de Heere van Hierges in desen tyden over al niet gelegen uyt de Landen aldaer te trecken, ongeëffectueert den handel met id Casteel van *Utrecht*, *Deventer*, *Campen*, ende *Ruremond*. Daer op dan wederom geresolveert, dat men de swaricheden ende ongelegentheit des Heeren van Hierges, ende syns Regiment werden gmoveert, sullen Don Johan remonstreren. Ende soo hy durch den Heere van Trelong daer nae ontboden had niet anders te begeren, als den vrede ende tranquilliteit van den landen, ende dat hy metten Raet van Staten een weynich tyts gecommuniceert hebbende, vermogens syne instructie binnen 5 ofte 6 dagen op alles eintlyc te willen resol-

folveren, is voor goet aengesien, dat de Raet van State folde sich begeven in een dorp Antipenne, zynde Coninx bodem, op versekerheit ende affurancie, van den selven Raet niet te beschadigen, ooc den selven in alfulcke qualiteit, ende met alfulcke authoriteit, als sy daer gecomen, wéderom tot Brueffel folden keeren; sulcx dat wy niet eyntlyc kunnen weten, of den handel tot vrede ofte crych wil gedyen.

Belangende de begeerte bestalling des Graven van Holloch, hebben daer nae gevraecht, ende zyn bericht geworden, dat de Graef van Holloch is bestalt in aller maniere, als Hertoch Erich, ende de Hertoch van Holstein, hier bevorens bestalt zyn worden; dan hebben de rechte bestelling niet connen erlangen, overmits de Secretarius Scharenberch deselve durch syne apprehensie verlacht ende verloren hadde. Zynde niet te weiniger alhier bygevoecht Copie van 't verdrach metten wolgemelten Graven van Holloch gemaect.

Hebben ooc den Hertoch van Aerschot, ende den Staten aengesucht, dat de duyfsent peerden veerdich folden zyn *Trium Regum*, begerende Ordonnantie, waer men deselve dochte te gebruycken; dat men oock id Fürstendom *Gelre* ende Graeffschap *Zutphen* nu van de onnodige knechten wolde ontledigen; Daer op, soo veele de Ruyter aengaet, gesacht, dat de Graef van Lalaing den Heere van Hierges alle gelegentheit folde schryven, waer nae sy sich folden hebben te reguleren, wie ooc van den knechten aldaer folde geschien.

Sien ooc voor goet aen, dat u Ed. und L. met alle vlyt bevorderen, dat de Heere van Hierges aldaer mach blyven, ter tyt toe den handel metten

ten voorſz. Casteel ende Steden voleindicht ſal zyn, ſonder daer niet eenichſins op te halden, ſoo de Spaenjaerts alhier met oere hoſtiliteit niet en ſuperfederen. UEd. und L. in ſchut des Almachtigen bevelende. Geſchreven den 10. dach Januarii 1577. (onderſont) U Ed' und L. gantschwillige Vrunden, De Gedeputierden der Bannerheren, Ritterschappen ende Steden des Furfendoms Gelre ende Graeffſchaps Zutphen, itzond binnen Bruffel weſende. (Noch ſtondt ondergeſchreven) uyt bevel der vorſeide Gedeputierden. GREVE. *Post data.*

Soo wy UEd. und L. ſchryven ontfangen hebben in dato den 2. en 3. Januarii, is durch den ſelven ten deel genoech beantwoort; uytgeſondert de geintercipieerde brieven van Don Johan, dewelcke genoech in ſubſtantie ſulcx inhoudens, als u Ed. und L. ſchryven vermeldet, dan niet al uyt ſoo opentlyck; edoch den Spaenjaerden vermaenende, dat ſy met de wapenen ſich ieder tyt ſolden veerdich holden. Ende ſoo Don Johan ſulcx by onſen Gedeputierden voorgehouden, antwoorde daer op, dat 't ſelve een goeden Soldaet toefond, dewyle de Staten niet op en hielden ſich daechlycx met crychsvolck t' ſterken. Uyt allen handel ende occurrentien dunckt ons dat Don Johan ende de Spaenjaerts met oeren vertreck id futzelboeck ſoecken, ende dat men de wapenen ſullen moeten aengrypen. Van die van *Amſterdam* en hebben alhier noch niet vernomen; dan die van *Haerlem* zyn hier, ende hebben ſich metten Staten Generael geuniëert, wie ooc die van *Groningen*, *Ommelanden*, ende *Vrieſlant* hebben gedaen. Aengaende den Hertoch van *Lichnitz*, hebben alhier

alhier Casimirum ende de Graef van Swartzenburch ende anderen soo veel beftelt, dat meer niet van nooden wil zyn, dat men daerom fyn F. G. hebbe te bedancken.

Uit het *MS. Tomus van Landfaeken de annis 1576—1578.* van den President V. HELL Fol. 136. *verso.*

IX.

Brief van DON JAN aan de Algemeene Staaten, wegens 't Krygsvolck der Staaten, het welke de Maaze was overgetrokken; als mede, dat by den Capitein en Spaansche Bezetting uit het Kasteel van Utrecht zou doen vertrekken.

1577. 10. Januarii.

Myn Heeren. Niet sonder redenen hebben wy de verleden dagen u vermaent, als dat ghy u Lieden foud deporteren om te doen *de Mase passerén* het Schotsche ende Engelsche Voetvolck (q) van den Prince van Orangien, ende de Cornette peerden van den Commandeur Bernestein, overmits dat onder andere inconvenienten men wel fou-

(q) *Voetvolck*] Vergelyk hier meede den Brief van DON JAN, hier vooren door ons geplaatst onder Num. 5.

foude mogen presumeren, dat, passerende het voorn.
 Crychsvolc over de selfste Reviere, *het garnisoen
 van Maastricht* niet en foude failleren op hun uyt
 te comen, soo wy verstaen also ooc gedaen (r) te
 hebben, sonder te verwachten het voorpoet tot
 seer nae by de Stede van Luyck. Ende al is 't,
 dat wy nu ter tyt commoditeit genoech hebben om
 cortcs eenich onderstant te seinden aen de gene, die
 uyt Maastricht getrocken zyn, waer deur sy lich-
 telyk souden te boven comen van hun voornemen,
 nochtans om eens te bekennen, dat wy tot gene
 andere dingen min en aspireren, dan in wapenen te
 comen, ende dat onse intentie is die te schouwen,
 ende dat suiverlyc foecken, om u te vreden te stel-
 len met peys ende eendrachticheit; Soe en hebben
 wy niet willen van hier laten gaen een mensch ter
 Werelt. Ten anderen om u claerliker getuygenis
 te geven van onse sinceriteit, *niettegenstaende het
 concept oft voornemen, dat ghy doet aen het Slot van
 Utrecht*, waer van wy sekerlyc zyn geadvertiert,
 in dit verbondt, ende geduerende bestands, *dat
 ghy Lieden ons geeft veel te groot mishagen*. Noch-
 tans op dat ghy u verskert van 't reël vertreck
 van den Spaeniarden, ende restitutie van de plaet-
 sen in handen van den personen, wesende van de
 Nederlanden, *wy zyn te vreedten te doen vertrecken
 uyt den Slote van Utrecht den Capitein ende Spaen-
 sche Soldaten*, die aldaer nu iegenwordelyc zyn,
 ende *aldaer in den selven last te stellen*, by advise
 van

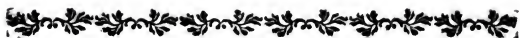
(r) *alsoo gedaen.*] Met welken uitslag zulks door hun ge-
 daan zy, kan blyken uit den navolgenden Brief van den 12.
 Januarii onder Num. 11.

II. Deel.

D

van die van den Rade van Staten des Coninc;
 Mynen Heere, *eenen anderen persoon*, daer toe
 bequaem; ende voorts te ordonneren die van
Maestricht, dat sy voortaan niet en intenteren
 eenige saken tegen 't voorschr. Crychsvolc, Schot-
 sche, oder andere, die u dienen; behalven dat ghy
 die elders legt; ende dat men voortaan alle nieuwe
 acten van vyandtschap in suspensie houde, soo wel
 ter eenre als ter andere syden, op dat wy sekerlyc
 ende sonder achterdencken mogen voortvaren in 't
 gene, dat geresolveert is; U doende verstaen, soo
 verre ghy dit niet en wilt voldoen, gelyc wy van
 onsent wegen offereren te doen, fullen daer by ver-
 staen, dat ghy van geene sin en zyt om te ontfan-
 gen den goeden peys, die den Coninc, Myn Hee-
 re, U Lieden offeriert; waerom fullen wy bedwon-
 gen zyn om te resolveren tot 't gene, dat wy meer-
 der bevinden fullen te behooren tot dienst van syn
 Mat. Hier mede, myn Heeren, onse Heere Godt
 wil u gesparen. Uyt Marche den 10. Januarii
 1577: (*onderstont*) Uwe goede Vriendt, JOHAN.
 (t Opschrift) aen myn Heeren de Gedeputierden
 van de Generaele Staten vergadert in Brussel.

Uit het MS. Supplement op de
 Boeken van Landsaeken de-
 annis 1566 — 1580. van den
 President V. HELL Fol. 74.
 verso.

X.

Antwoord der Keizerlyke Ambassadeurs op den Brief van DON JAN, onder Num. 5. uitgegeven, wegens het overtrekken der Staatſche Benden over de Maaze; het dilayeren der onderhandelingen; enz.

1577. 10. Januarii.

Copie van den Brief, die myn Heeren de Ambassadeurs van Keyf. Mat. gevonden hebben aen *Don Jan d' Auſtrice*,

Myn Heere. Wy hebben deſen dach uwen brief van gisteren ontſangen met Copie (s) van de gene van Myn Heeren de Staten van de Nederlanden, addresserende aen uwe Hoocheyt, waer van uwen Brief mentie maect. Voer antwoorde, wy houden voorſeker, dat uwe Hoocheyt is geadverteert by den Raetsheer Fonck, ende daer nae by den Heer van Samilly van 't gene, in 't welc wy ons met aller diligentien zyn geemployeert totten voorſz. Staten, zynde aldaer gegaen ſommige uyt de onſe, te weten de Heere *Andries Gaill*, Docteur in de Rechten, Raetsheer van ſyne

(s) Copie] Wy hebben deezen brief der Algemeene Staten den Leezer reeds medegedeeld in onze aantekening op Num. 5. bladz. 23.

ne Keyf. Mat. onfen Heeren, de Archediacre van Brabant, ende de Heere van Gymnich Landdrosfaert van Gulyck, om de Staten te vermanen tot het vertreck van 't Crychsvolc, gementioneert in uwven Brief, van hun pasfagie over de Mase nae Brabant, ende in 't generael te procureren aen den felven Staten, afgedoen ende uyt den wege te stellen alle materien van vermoedinge, waer deur mach belet worden den goeden voortganck van de Pacificatie totte geheele executie ende voldoeninge derselver. Wy en hebben noch geen antwoord geresolveert van wegen onse Collegen op hun geboefigneerde metten voorn. Staten; 't welc ooc lichtelyc soude mogen gefchieden, dat wy voor hun wedercompft niet en fouden resolveren, ten ware dat fy felvs in aller diligentien (daervan wy niet en twyvelen) brochten. Nochtans foo geven wy hen nu ter tyd in alder diligentien advertisfement van 't gene uwe Hoocheit op heden ons gelieft heeft te fchryven, om tot beteren propoofte ende sonderlinge te mogen befoigneren. Ende en fullen niet faileren terftont tot heurder wedercompft uwe Hoocheit te adverteren in aller neerfticheyt van 't gene fy gebefoigneert fullen hebben; daer en tuffchen niet connende gelaten van uwe Hoocheit te seggen, hoe dat wy by hun vertreck vernamen, dat het vorder dilay van uwe representatie metten voorn. Staten soude cauferen defe occafien ende gelycke vermoeden ende achterdencken; also wy ooc wel vreefen, dat het felfde dilay wel soude fulcx vermeerderen, datter meerder difficulteiten ende incidenten fouden gevallen van 't Principael, dewelcke difficulteiten wy verhoopten metter gratien die te cesseren, foo verre uwe Hoocheit metten Staten hadde

de haer gepresentiert. Ende waerachtelyc, Myn Heer, also generalyc de voorgenoemde Pacificatie van alle de werelt wort verlocht, ende ooc een einde van alle de calamiteiten, die by dese lange oorlogen aencomen, het heeft syn Keyf. Mat. belieft te adverteren, als dat sy om diverse oorsaken van grooter importanciën ende twyffelinghe, dier soude mogen gerysen, niet alleenlyc totter auctoriteit van syn Mat., maer ooc tot verzekeringe van 't geheel Christenryck, uyt oorsaken van de schaden ende mishagen, 't welck sommige leden ende subiecten van den Rycke ontfangen hebben deur de insolentien, gebeurt in de maenden van October ende November lestleden binnen dese Nederlanden, anders niet en begeert dan de goede *vervorderinge van de voorn. Pacificatie*; ons inhorderende daerom, ende expresselyc bevelende, te willen onse uysterste neersticheit doen; waerom wy bidden, dat uwe Hoocheit gelieve te continueren de goede intentie, die sy ons altyts heeft willen verclaren te hebben tot vervorderinge van deselve Pacificatie. Hier mede, Myn Heere, onse Godt wil u verlenen salich ende lanck leven, ons recommenderende in uwe goede gratie. Uyt Hoey den 10. Januarii 1577.

Gecopieert uyt 't 387. bladt des Boecx der Stadt Zutphen de annis 1576 ende 77. geteickent A.

Uit het MS. Supplement op de Boeken van Landsaeken de annis 1576—1580. van den President V. HELL Fol 75. en 75. verso.

XI.

Brief, zo het schynt, van H. Van Thil aan de Regeering van Zutphen, wegens het gevangen neemen van den Graave van Arenberch, en het voorgevallene tusschen de Staatschen en Spanjaarden by Luyk, als mede by het Tolhuys,

1577. 12. Januarii.

Veel gonstige goede vriende. u L. fullen noch voor nieuwe tydinge weten, dat verleden 10 dage de *Grave van Arenborch* afgeveerdicht was van Don Jan om by den Keyser te reysen, soo is deselve *Grave* van eenen Capitein (die binnen Limborch light met 130 peerden in dienst der Staten) gevangen worden, ende is weder los gelaten op cautie, om weder toe Bruyffel in te holden, soo verre men met Don Johan niet verdragen can, dat ick seer beforge niet te fullen geschien. Eergisteren binnen der voor Ludich 17. veenlen Schotten ende 400. Duytschê peerde overgevaren (t) om

(t) *overgevaren*] Dit verhaal van 't voorgevallene tusschen deeze Staatsche Troepen, en de Spanjaarden, is de voornaamste reden, waarom ik deezen brief gemeend hebbe te moeten uitgeeven; dewyl het zelve kan strekken tot opheldering der Brieven van DON JAN, hier vooren geplaatst onder Num. 5. en 9. ——— Verder wegens het gevangen neemen des *Graven van Arenberg*, als mede het voorgevallene aan 't *Tolhuis*, kan men vergelyken I. D. bl. 316. en 317. ——— Wie nu de Schryver van deezen Brief is, durve ik niet zekker

om op Limborch te trekken, om dat Landt te beschermen voor plonderyen der Spaengiaerden, ende hebben sig gelogiert, doe sy over waren, hardt by Ludich in een dorp: Sy binnen geen 3 uren daer geweest, de Spaegnaerden binnen daer gecomen met 17. Cornetten Ruyteren unde 600 Musketiers, ende bennen tot de Schotten ende Ruyter in gevallen, die sig ridderlyc geweert hebben, ende hebben de Spaegnaerden tweemaal te rugge geslagen, datter veel gebleeven bennen; ende men secht hier, dat de Schotten oir 3 Cornetten genomen hebben, ende bennen noch al schermutselende. wat Godt geeven wil, sullen wy wel bolde gewaer worden. men sendt onse Volck alle assistentie die men can; ende die van Ludich doen het beste oock met cruyt ende loot ende proviande te bestellen; soo dat ick hoope, dat het geen perikel wesen sal, ende 't Dorp is tamelyc vast, dat men met peerden daer niet wel bycomen mach. Verleden 12. dagen waren de Spaengnarden gecomen met 12. Veenlen Spaengnarden ende 3 Veenlen Hoochduytschen, ende 4 Cornetten ruyteren ende 3 Stuck geschuts uyt Antwerpen voor een sterckte, die ons Volck gemaect heeft op de Schelle tegen St. Bernardt over, genaemt het *Tolbuys*, daer

6.

kerheid niet bepalen. Dewyl egter dezelve geboekt staat in de Registers der Stad *Zutphen*, en de President VAN DER HELL denzelven daar uit in zyne *Verzameling* heeft afgeschreeven, komt het my zeer waarschynlyk voor, dat dezelve aan de Regeering der Stad *Zutphen* door den Burgemeester HEND. VAN THIL, welke op deezen tyd zig te Brussel bevond, zal geschreeven zyn. Te meer moet dit niet ongegrond voorkomen, wanneer men opmerkt, dat meer soortgeelyke brieven, van deezen hunnen Gemagtigden uit Brussel ontfangen, in dat zelfde *Stadsboek* geregistreerd zyn geworden.

6. Veenlen van onse knechten in waren, ende hebben strack aengevallen, ende bestormt; maer bennen soo te rugge gedreven; dat sy het sich niet hebben te belachen. Daer isser wel 40 op de plaets gebleven, ende hebben daer een Veenlen gelaten, ende men secht, datter binnen Antwerpen noch wel tusschen 2 ende 300 gewondt ingebracht bennen, daer der noch veel van gestorven bennen, ende bennen in der nacht noch weder van daer nae Antwerpen getrocken sonder pypen noch trommen te roeren. Wat u L. voor ditmael intrest te schryven. Datum 12. Januar. 1577. Brussel.

Gecopieert uyt 't 183. bladt des Boecx der Stadt Zutphen geteickent A.

Uit het MS. Supplement op de Boeken van Landsaeken de annis 1576 — 1580. van den President V. HELL. Fol. 78.

XII.

Brief van DON JAN aan de Algemeene Staaten, meldende, dat hy den Capitein en de Spaansche Soldaten uyt het Kasteel van Utrecht zou doen vertrekken.

1577. 12. Januarii.

Myn Heeren; zeedert dat wy u eergisteren hebben geschreeven, als dat wy te vreden zyn, van 't Kasteel t' Utrecht te doen vertrekken den Capitein (u) ende Spaensche soldaten daer op zynde, soo zyn wy geresolveert om u te vertoonen den effect van onse presentatie, ende, om soo veel te meer te doen blycken onse goede intentie, te ordonneren den voorsz. Capitein, dat hy overgeve ende in bewaringe stelle 't voorsz. Kasteel aen myn Heer van Hierges, als (v) Gouverneur, ende Capitein.

(u) Capitein] *Francisco Ferdinandes* was ter dier tyd Castelein van *Vredenburg*, als blykt uit den Brief van DON JAN van den 11. Januarii, waar in hy aan de STAATEN van UTRECHT insgelyks kennis geeft van deeze zyne gegevene order tot het vertrek der Spanjaarden uit het Kasteel, en welken Brief BOR uitgegeeven heeft, X. Boek bladz. 779. — War de Algemeene Staaten, na het ontfangen van deezen Brief van DON JAN, aan den Heer van Hierges, en by deszelfs afwezigheid, aan den Grave van *Bossu*, aangaande dit overgeeven van 't Kasteel van Utrecht, geschreeven hebben, kan men zien uit hunnen Brief van den 18. Januarii, welken wy geplaatst hebben onder Num. 22.

(v) Van Hierges, als Gouverneur] Want DON JAN erkende

piten Generael derwaerts over; totten welcken wy hebben gisteren geschreven by expressen bode, dat hy tot garde van den selven soude stellen eenigen persoon bequaem ende gequalificeert; waer af wy u wel hebben willen veradverteren, tot dat wy comen tot executie van 't gene wy geconcludeert hebben, waer in wy begeren soo seer, als 't mogelyc is, te willen haesten, om de groote begeerte, die wy hebben, om ons by u vinden te laten. Hier mede, Myn Heeren, wil u Godt hebben in syn heylige garde. Van Marche den 12. Januarii anno 1577. (onderstont) u goede Vrient, (geteekent) JOHAN. (Het opschrift) Aen myn Heeren de Gedeputierden van den Staten Generael vergadert tot Brussel.

Gecopieert uyt 't 394. bladt des Boecx der Stadt Zutphen geteickent. A.

Uit het MS. Supplement op de Boeken van Landsaeken de annis 1576—1580. van den President V. HELL Fol. 78. verso.

de deezen voor Stadhouder van het Sticht van Utrecht, terwyl de Graaf van Bossu by den Raad van Staate daar voor gehouden werd. De PRINS van ORANGE daar en tegen had uit hoofde van zyne Commissie, hem door den Koning voor den aanvang der beroerten daar toe verleend, insgelyks een geground recht op hetzelfde Ampt, en tragte uit dien hoofde ook kort hier na, door het aanbieden van genoegdoening, die van 't Sticht weder onder zyn Gouvernement te brengen. Dus men thands, als 't ware, drie verschillende Stadhouders aldaar tellen kon. Zo verward stondt het, ten deezen tyde, met de Regeering van 't Sticht, Zie WAGENAAR *Vaderl. Hist. VII. D. bl. 136.*

XIII.

Acte van verzekerdheid, door den Bisschop van Luik aan den Raad van Staate te geeven; als meede diergelyke Acte, door DON JAN aan denzelven, en andere Gedeputeerden der Staaten, gegeeven, om met hem binnen Hoey in onderhandeling te treden.

1577. 13 Januarii.

Copie van de Asseurantie begeert by den Raet van Staten van Don Johan.

Les Srs. du Conseil d'Estat desireroient pour asfuerance, que Monfr. le Reverendissime (w) de Liege donnera sa parole, qu'il ne permettra estre attenté chose contre leurs personnes, honneurs, estats, ny autoritez; le semblable feront ceux de la Ville de Hoye, Magistrats, Mestiers, & Commune. Entendant que Don Jan n'aura non plus de gens qu'eux, & qu'il y aura deux enseignes de ceux qui sont au service de ceux du Pays de Liege, que les Capitaines & soldats avec le Capitaine & soldats du Chasteau feront ferment de seure garde,

(w) *Reverendissime de Liege.*] Dat op den 21. Januarii eene diergelyke Acte door den Bisschop van Luyk, als mede van de Magistraat van Hoey, aan den Gedeputeerden der Staaten, en den Raade van Staate binnen Namen overhandigd zy, kan blyken uit het verhaal van BOR X. B. bl. 771.

de, & de rien attenter ou permettre estre attenté contre les personnes, honneurs, estats, ny autoritez desdits Srs. du Conseil d'Estats & de leur fuite. Et que les dits du Conseil feront logez, soit au Chasteau, ou en la ville, selon la discretion de sa Gre. reverendisime.

Copie der Asseurancie by Don Johan gegeven den Heren Raden van Staten &c.

Comme pour entrer avecques nous en communication, ceux du Conseil d'Estat du Roy Monseignr., estans à Bruxelles, se doivent encheminer & venir vers la ville de Huy, pays de Liege, & que les Deputez des Estats Generaux nous ayant requis de leur donner nos lettres d'asseurance, que ny de nostre part, ny de celle des Espagnols, ou leurs adherens, fera attenté ou permis d'attenter aucune chose contre les personnes desdits du Conseil d'Estats, leur autorité, & qualité, directement, soit en venant, sejournant, communiquant, & retournant, & qu'ils puissent retourner au bout de quatre jours en tel estat, autorité, & qualité, qu'ils y seront venus, nous desirans à ce satisfaire, avons en parole de Prince asseuré, & asseurons par cettres lesdits du Conseil d'Estat & autres Deputez, que lesdits Estats voudront envoyer, ils puissent, & pourront aller, sejourner, negotier, & retourner vers nous au dict Huy, sans que de nostre part, ny desdits Espagnols, ou adherens, leur soit donné aucun destourbier ny attempté chose au prejudice de leurs personnes, autorité, & qualité. en signe de quoy nous avons signé cette

de

de nostre nom, & cachetté de nostre Cachet accoustumé. le 13 de Janvier 1577. Soubsigné.
Johan.

Deze 2. Acten gecopieert uyt 't 397. ende 398. bladt des Boecx der Stadt Zutphen de annis 1576. en 77. geteickent A.

Uit het MS. Supplement op de Boeken van Landsaeken de annis 1576—1580. van den President V. HELL. Fol. 78. verso.

XIV.

*Brief van die van GELDERLAND aan den Droft van Zalland, om berigt te hebben wegens de Guarniſoenen van Deventer en Campen; als mede, dat de nabuurige Provinciën onderlinge correspon-
dentie mogen goed vinden te houden. enz.*

1577. 15. Januarii.

Aen den Droft van Sallandt.

Edle, Eerentſte, und frome, gonſtige goede Vrundt. Alſo u L. den Eerentſte *Evert van Lintelo* belooft, ons ſchriftelyc te ſullen verſtendigen, ſoo veern eenich accord oder verdrach met den Crychſlieden binnen *Deventer ende Cam-
pen*

pen liggende beraemt wurde, ende al nu verleden dagen die van Deventer met schieten teickenen van vreugde und triumph gegeven, daer uyt jetwes goets van accord und welvaert praesumeert wert, waer van hier verscheiden, doch geen sekere, tydinge verspreyt.

Is demnae onse seer vrientlike begeren, dat u L. onbeswaert zyn wollen ons hiervan, met bringer deses, alle gelegenheit und sekerheit (daer ons seer nae verlangt) te verwittigen. Wyders connen wy u L. onvermeldet niet laten, dat wy corts leden *eenigen van den onseren op Utrecht aen onsen Gen. Heeren Stadholder afgevertiget* gehadt, die aldaer zynde, metten *Staten van Utrecht* communiceert, die voor raetsam aengesien, dat dese *naestbenaebuerte Landen goede correspondentie met eenen anderen balden, und malcanderen met raet ende daet in desen oeren nooden byredich und behulplich zyn solten.* Soo wy dan bericht, dat sich de *Ritterschappen van Overijssel und Stadt Swoll metten Generale Staten te willen verblyven* (x) *verclaert*, ducht ons goet, dat de Gedeputierden aldaar (soo vern dat selvige fulcx ooc raetsam bevonden) met ons ter eerster gelegenheit communiceert het-

(x) *verclaert*] Onder welke voorwaarden de Overysfelse Ridderschap, als mede die van Zwolle zig op eenen Landdag, den 14. Decemb. 1576. gehouden, met den Raad van Staaten tegen de Spanjaarden *geassocieert ende bygevoegd* hebben; en hoe die van Deventer en Campen, uit vreeze voor hunne inleggende Guarnisoenen, zig voor als nog toen niet hebben durven verklaren, kan blyken uit het *Relaus der Magistraat van Deventer*; 't geen wy hier te vooren reeds in dit tweede Deel onzer *Verzameling* hebben uitgegeeven onder Num. 2. bladz. 6-16.

ketten, hoe ende welcker gestalt men hin vorder alle besorgde inconvenienten voorkomen, ende de lang verhoopte tranquilliteit und rust deser Landen erhalten solde mogen. Hier van gelyc vals een wederbeschreven antwoord begerende van u L. die der Almachtiger lang welvarende behoeft. Gegeven den 15. *Januarii*, Anno 77. (onderstont.) Gedeputierde der Bannerheren, Ritterschappen und Staten itzondt binnen Arnhem versamelt.

Uit het MS. *Tomus van Landsaeken de annis 1576—1578.*
van den President V. HELL
Fol. 138.

XV.

Extract uit een Brief van die van ZUTPHEN, wegens dat de Heer van Anholt, Bannerheer, te vergeefs door hun tot onderteekening der Unie is aangemaand.

1577. 15 *Januarii*.

Aen den Gedeputierden t' Arnhem.

Edele, erentfeste, frome, undt voorsichtige Heeren ende Vrunden. Onsen Borgermr. *Steven Bentinck*, van daer comende, heeft ons medegebracht sekere Memorie, inholdende 4. Articulen,

len, by u E. L. ende G. hem op gisteren aen ons metgegeven. — (*post alia.*) —

Soo vele id derde punct van de *onderteickeninge des Heeren van Anholt* gelangt, id is van onser syden daer in gedaen al't gene, dat wy folden te doen weten. Dwiël aver fulcx alles onbatelc geweest, folden wy nutst ende best erachten, dat by u Ed. L. ende G. aen syn Ed. ('t welck meer autoriteits sal hebben) tot fulcke meyninge geschreven ende vermaent worde, om 't selve also eens ten einde te crygen. — *enz.* — Geschreven te Zutphen den 15 Januarii 1577.

Uitgetrokken uit de *Copie*, zo als die gevonden wordt in het MS. *Supplement op de Boeken van Landsaeken de annis 1576—1580.* van den President V. HELL *Fol.* 79.

XVI.

Extract uit den Uitschryvingsbrief van eenen Quartiersdag van VELUWE; onder anderen, dat de Kleine Steden hunne Gecommitteerden moesten volmagtigen tot onderteekening der by de Landschap opgerigte Unie.

1577. 16 Januarii.

Eerentfeste, Eerfame, wyfe, und voorsichtige, gonstige goede vrunden. Also de Gedeputierden der Lantschap verscheidene groote bezwaernissen voorgecomen, rype deliberatie ende beraetslaginge der alinger Lantschap erforderende, hebben wy by oer E. L. und Eerf. goetduncken een *Quartiersdach* aengestelt op dinsdach den 22. aflopenden maents *Januarii*'s avonts binnen Arnhem in te comen, gestalt volgens daechs de voorsz. beswaernissen uyt voordragen deses Quartiers Gedeputierden aen te hooren, ende volgens ter gemeiner welvaert te helpen communiceren. ——— (*post alia.*) ——— gegeven den 16 *Januarii* 77. Post data. Oock is der Gedeputierden meinung, dat u Eerf. oeren *Gesanten volcomen volmacht medegeven* sullen, neffens opdruckinge der Stadt secreteet segel, metter samentlicke Schepen handt be teikent, daer met gedachte *Gesanten autoriseert* sullen zyn, die by de *Lantschap opgerichte Union te onderteekenen*, und te begeren mede van uwer

II. Deel. E Eerf,

Eerf. Stadt met deser Stadt segel becrefticht te worden.

Onderfont. B. S. ende R. der Stadt Arnhem.

Uitgetrokken uit de *Copie* van den Brief, zo als gevonden wordt in het *MS. Tomus van Landsaeken de annis 1576—1578.* van den President V. HELL *Fol. 138.*

XVII.

Poincten, om daar over op de *Quartiersvergaderingen van GELDERLAND te beraadslagen*; onder anderen wegens de onwilligen tot het onder- teekenen der opgerigte Unie; om met die van Utrecht, Overysfel, Vrieslant, Groningen, en andere Nabuurlanden tot onderlinge hulp en by- stand correspondentie te houden; en om de Ge- deputeerden wyder volmagt te geeven, om ten dien einde met de Nabuuren te communiceren. enz.

1577. 16 Januarii.

Memorie geteickent den 16 Januarii 77.
by de Gedeputieerden neffens syn Gen. ver-
ordent.

Eerstlick dat raetsam bevonden, dat men aen- stont sal doen verschryven by de Quartiers Hoofsteden (y) de Ritterschappen aldaer, und de kleine

(y) *Quartiers Hoofsteden* } In welke bewoordingen de Ge- deputeerden deeze uitschryving der Quartiersvergaderingen aan de Hoofsteden van ieder Quartier verzogt hebben, kan blyken uit den *Brief*, welken wy tot verdere opheldering deezer zaak niet ongevoeglyk geoordeeld hebben hier by te voegen. Dezelve luidde, als volgt:

„Eerfame, wyse und voorsichtige, gunstige goede frun- den. Wy connen u L. niet bergen, wie dat ons, Godt be-

kleine steden, ende dat defelfde Quartiersdach mach werden den 23 deses maents, oft soo geringe eenichsins mogelyc, gehalden, soo die geen vertoch lyden kan. Als dan een jeder syn Quartier ooc raetsam de Ritterschap ende Steden Vrienden te kennen te geven, 't gene nae volcht.

1. Te weten, dewyle onse Gen. Heere Stadholder, sonder eenich bescheit, oder weinich ordinancie, dan alleenlic, dat men de monsteringe und aentrecken der Ruyteren, wes tot syner G. weder-aencompst, ofte antwoord, verblyven soude laten, verreis, ende de knechten vast alle de Quartieren deur, buyten ende tegens der Gedeputierden voor-
weten

„tert! dagelycx verscheiden groote beswaernissen voorgeco-
„men, rype communicatie ende beraetslaginge der Gemei-
„ner Lantschap eysschende. Derhalven wy hoochnodich
„eracht een Quartierdach in jeder Quartier op 't spoedelicst,
„(soo de sake geen vertoch ertyden can) op behagen van u
„Eers. uytgeschreven te worden. Daer toe wy voor goet
„aengesien aengesteld te worden den toecomenden dincxdach
„22. jetslopenden monats Januarii des avonts in jeder Hoofst-
„stadt in te comen, gestalt volgens daechs de woorsz. be-
„swaernissen aen te booren, ende malsanderen met goeden
„raet inredich te zyn. Is derhalven onse seet vrientlike be-
„geren, dat u Eers. (in aenschouw der saken hogchwich-
„ticheyt) oers Quartiers Ritterschappen ende Stedevrun-
„den” (In den Brief, aan de Hoofdstad ZUTPHEN geschre-
„ven, staat, oeres Quartiers Bannerheren, Ritterschappen
„ende Stedevrienden.) „in aller ijl op 't scherpsste (daer
„met alle onschult te rug gestalt worden) tegen den woorsz.
„dach; ten einde als boven, verschryven willen. Daer aen
„sullen de Lantschap eenen sonderlingen dienst doen u Eers.
„die der Almachtige langh welvarende beboede. Gegeven
„den 16. Januarii Anno 77. (onderstont.) Gedeputierde
„der Bannerheren, Ritterschappen ende Steden des F. G.
„ende Gr. Z. itsont binnen Arnhem versamelt.”

weten und wille, gelacht; wie men sich daer met sal holden, soo daer durch de arme Onderdanen in den gront bedorven, und alle middelen van de Lantschap in oere hoochaenliggende noot bystant te doen benomen?

2. Item soo 't den Gedeputierden voorgecomen, dat in verscheiden Quartieren etlike zyn, die sich bis aen her *geweygert hebben de opgerichte Union te onderteikenen*, is by den selven Gedeputierden geacordeert, ende geconcludeert, dat deselve, soo sich toe sulcken onderteikeninge geweygert, in jeder Quartier, daer onder sy resorteren, oder geseten zyn, op ten nechsten Quartiersdach sollen verschreven, ende *om de Union te teikenen vermaent worden*. und wan als dan daer en boven noch *iemant onwillich bevonden, dat die*, oder deselve ofte oere goederen, *voor openbare vyant*, ende viantlyc goet, vermogens de opgerichte Union, *gehouden ende getraecteert* sullen werden, ohne eenich wederfpraeck.

3. Item soo de *Commissie* (z) der Gedeputierden neffens syn G. verordent mit brengt, dat men sich binnen 's Landts by syn Gen. sal vinden laten, ende alle dage sich begeven *verscheiden oorsaken om met andere naebuer Heeren und Vrunden tot waelvaert van den Lande te communiceren*; oft oer Ed. L. und G. 't selve ooc also verstaen te mogen doen, und *daerop te versoecken wider volmacht*, und ratification van 't genige algereets by oer Ed. L. gedaen.

Item

(z) *Commissie.*] Van den 12. Novemb. 1576. Wy hebben dezelve reeds uitgegeven in ons I. Deel onder Num. 35. bl. 104.

Item also de Gedeputeerden vast veel betaetslaegt, edoch weynich achtervolcht is worden, dwiel oer Ed. L. *geen autoriteit hebben* jemants tot sulcx te doen connen dwingen, jae tot eenen Droft oder Scholtus toe; daerop te beraetlagen, wie men daer in hen vorder doen sal.

Also ooc de verordente Pioniers (a) weynich tot *Utrecht* gecomen; daer in ordeninge te stellen, woe men sich daer in stellen sal, om die te bedwingen.

4. Item te beraden of men de Ruyter sal, voor antwoord onses Gen. Heeren Stadholders, laten aenryden, ende een ander munsterplaets aenteikenen, oder nicht.

5. Item te ordineren, een jeder in syn Quartier, twee ofte drie Commisfarien, die by de monsterringe zyn fullen.

6. Item uyt jeder Quartier te vorderen een monsterschryver.

7. Item also de Droft toe Huesfen, *Wytenborst* (b), sich doet beclaegen geen verloff te connen

(a) *Pioniers*] Hoedanig een getal van Pioniers de Gedeputeerden van GELDERLAND besloten hadden aan die van UTRECHT tot verovering van *Vredenburg* toetezenden, kan men zien *I. Deel Bladz. 257 en 278.*

(b) *Wytenborst*.] Dat dezelve zig als Ritmeester in dienst van Gelderland begeeven heeft, *met dien bescheide, dat*, indien hy van zynen Landsfurst, den Hertoge van Cleve, daar toe geen verloff mogte kunnen krygen, *by als dan eenen anderen in syne plaets*, volgens een besluit der Gedeputeerden, *met voortweten ende believen der Lantschap* zoude mogen presenteren, teekenden wy reeds te vooren aan in ons *I. Deel bladz. 210.* — En uit dit Stuk blykt nu, dat de gemelde Hertog hem daar toe het verzogte verloff is blyven weigeren. —

nen erlangen van synen Gen. Heeren, dat men sich daer om op een ander Ritmr. sal moeten beraden, die Landtschap dienlyc.

8. Item soo sich de Ritterschappen in Nederbetuwe beclagen geen gelt in der ijl te connen becomen, und de Lantrentmr. presentiert 3000. gulden op de Monfterplaets tot oer Ed. L. gevallen, oft der genige, die de bederft, gereet te willen hebben; of ooc raetsam die aen te nemen begeren, mits gevende obligatie daar van te geven behoorlike pensioen tot der aflosfinge toe.

9. Ende so vast allerley ende groote beswaernis de Landen aenstaende zyn, ende te bevruchten; of niet raetsam met de Naebuerlanden (c) ende vrunden, 't zy dan die van UTRECHT, OVERYSSEL, VRIESLANT, GRONINGEN, und ANDERE, goede cor-

res.

(c) *Nabuerlanden.*] Uit dit voorstel van beraadslagingen kan men, onzes bedunkens, niet onduidelyk zien, dat de Gedeputeerden reeds overtuigd waren van de nuttigheid en noodzakelykheid om met de nabuurige Gewesten zig in een nadere Correspondentie, of Verbond tot onderlinge hulp, te begeeven. Men had reeds wel te vooren eenige openinge gehad, en gekreegen, tot het aangaan van eene zodanige onderlinge verbintenis; men had ook reeds eenige onderhandelingen dien aangaande met eenige der Nabuuren gehouden. Zie *I. D. bl. 51. 170. 216. 271. 273. 302*, als mede 't geen ik gezegd heb in myne *Redevoering over de Unie van Utrecht pag. 85—88. (Vertal. bl. 76—80.)* Doch die onderhandelingen schynen voor als nog heimelyk voordgezet te zyn, en geen onderwerp geweest te zyn van overweeging tot volle Staatsvergadering der Quartieren. Dewyl nu de *Commissie*, waar op de Landschaps - Gedeputeerden waren aangesteld, zig tot zulke onderhandelingen niet uitstrekke, hebben dezelve gemeend by deeze voorgestelde *Poincten Art 3. en 9.* dit stuk ter overweeging aan de Staaten te moeten voorstellen, en dien aangaande een *wyder volmagt te verzoeken.*

respondentie te bolden, und de een den anderen te helpen, in de aenliggende nooden, een jeder nae syne gelegenheit, hulp ende bystant te bewyfen tot welvaert van den Lande, voorbeholdtlyc altyt syne Mats. hoochheit ende gerechticheit, und der Landtschap hebbende privilegien ende gewoonten, soo sus allerley te bevruchten.

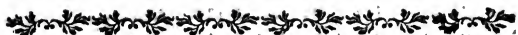
10. Item of niet raetsam, dat een jeder, die es macht heeft, sich schatten te laten nae gebeur, und dat der Landtschap bysetten, und obligatie daer van nemen, om 't selvige ter aller eerster gelegenheit van de Lantschap laeten restitueren; oft sunst andere middelen te bedencken, met wat manieren men in voorvallenden nooden tot gerede penningen, die men ongetwyffelt van nooden wert hebben, sol geraken mogen.

Ende soo de Gedeputierden voor goet aengesien, dat men dese hier voor inserierte articulen in jeder Quartier foldé op den neechsten Quartiersdach geproponieert voorholden, om daer op te resolveren, is by den selven Gedeputierden geaccordeert, dat de Gedeputierden uyt eenen jeder Quartier sich wederom binnen Arnhem, opten 29 des

Wy zullen uit een der volgende Stukken, geplaatst onder Num. 30. zien, dat het Quartier van VELUWE op den 23. Januarii goedgevonden heeft, „dat men daer toe der Depu-
 „ tierden Volmacht behoorde te doen extendieren, —
 „ doch mydt den aanbanck, dat die Gedeputierden in gewich-
 „ tige, scbware saecken mytten Nabuerheren und Landen nye
 „ sullen moegen inwylligen, handelen ende concludieren,
 „ dan op bebaegen der Landtschap ende report aen dersel-
 „ ver.” Men mag overzulks dit weder aanmerken als eene
 verdere flap, waardoor het aangaan van een nader Verbond
 tussehen de Nabuurige Gewesten even als voorbereid is ge-
 worden.

fes des avonts, fol vervuegen, und wes op de articulen gerefolveert, met den anderen te confereren, und 't gevoelen der meesten stemmen als dan te achtervolgen.

Uit het MS. *Tomus van Land-
saeken de annis 1576—1578.*
van den President V. HELL.
Fol: 138 verso en 139.

XVIII.

Memorie, door den Engelschen Ambassadeur over-
geleverd aan de Algemeene Staaten, waarby hun
van wegen Engeland beloofd wordt hulp tegen de
onderdrukkers der Vryheid en Privilegien, voor-
behoudens de schuldige gehoorzaamheid aan den
Koning.

1577. 17. Januarii.

Copie translateert uyt 't François.

Summarie (d) van 't gene, als de Durchluch-
tige Coninginne van Engelandt bevolen
heeft den Heer Eduard Horsfy, om te
communiceren den Staten van de Ne-
derlanden.

De durchluchtige Coninginne van Engelandt;
myn genadige Vrouw, heeft my last gege-
ven, den Staten van syn Majt. aen te geven, woe
dat

(d) Summarie.] Tot opheldering van dit Stuk kan dienen.

dat oere Durchluchtichheit is begerende alle tydt oere schuldige geboorsamheit van syn Majt., ende oer in generley wys te veralieneren van de getrouwicheit, als sy schuldich zyn aen oeren Overften; ende dat sy oer wachten van den Coninck niet te begeren eenige saken, goede onderdanen niet toestandich.

Also doende, syn Majt. sal altyt bereyt zyn te onderhouden de vryheit van de Staten, ende oere olde privilegien tegens allen den geenen, die begeeren, ende alle vlydt aanwenden, om alfulcke eerlike, ende getrouwe, Onderdanen te onderwerpen; als hy my last gegeven had, om 't selvige Don Jan te kennen te geven, ende te verftendigen, gelyc ick gedaen heb den 27. des verleden maents seer wytlopich. Gegeven te Brusfel den 17. Januarii. Onderteikent. *Eduard Horsfey.*

Uit het MS. Supplement op de Boeken van Landsaeken de annis 1576—1580. van den President V. HELL Fol. 79.

't geen gevonden wordt in 't Verbaal der Afgezonden van GELDERLAND, in het I. Deel deezer Verzameling bladz. 320, en 321.

XIX.

Brief der Gedeputeerden van GELDERLAND aan de Geldersche Afgevaardigden te Brusfel, wegens het schielijk vertrek des Stadhouders, zonder eenige order op de zaaken gesteld te hebben; als mede om by de Algemeene Staaten uittewerken, dat het Casteel van Utrecht, en de Steden Deventer, Campen, en Ruermond met ernst aangetast, en heroverd werden, en van de Guarnisoenen verlost. enz.

1577. 17. Januarii.

Aen de Gedeputierde der Bannerheren &c.
des Furstendoms &c. jtzondt binnen Brues-
fel zynde.

Edele, Eerentfeste, wyse, und voorsichtige, gonstige goede frunden. U. L. ende G. *missive* (e), in dato den 10. hujus, is ons den 16. desselfs maents des avonts alhier wel verwaert aengecommen, daer uyt voor eerst, wes de Generale Staten, und deselve afgeveerdichte Gedeputierden, met *Don Johan* bis aen her gehandelt; und voort, dat u L. ende G. raetsam erachten onsen Gen. Heeren Stadholder binnen lants te holden, mit sampt wes u L. ende G. van de bestellinge des Gra-
ven

(e) *missive*] Zie dezelve hier vooren onder Num. 3. bl.

ven van Holloch, und funst van den Gelderschen Ruyteren, und den brief, soo Don Johan aen den Spaenjarden geschreven &c., hebben wy in de langde verstanden. Waer op wy u L. ende G. niet willen verhaldden, dat wy bis aen her in troostlicher toeverzicht und hopening gestanden, dat den handel, durch de genade Godts, etwas meer tom vreden (daer van wy dan allerley und verscheide ne tyding becomen) nu meer gebracht folden zyn, daer aen wy gelyke wel in onse goede hope (onses erachtens) gefruistreert worden. Ende of men gelyc vals deser oorten in sulcken verhopéntlichen toeverzicht gestanden, de Wolgedachte Heere Stadholder den handel met dat *Casteel tot Utrecht, Deventer, Campen ende Ruremond* met grooten ernst ende diligentie folde naegeset, ende alle der wegen aenstaende perikelen afgeschafft hebben, *wort sulcx alles* niet alleen *in geheel en vergeet gestelt*, ende alle saken onbevordert ende ongeeeindicht gelaten. Sonder is ooc onse Gen. Heere Stadholder nechst vergangen vrydach den 11. hujus van hier; niet wetende, of syn Gen. *nae den Staten ofte Don Johan vertogen*, sonder eenige ordning van de Ruyteren, knechten, ofte andere saken alhier te laten, verders dan onse vorige schryven van den Ruyteren meldet. Onaengesien syn Gen. ons tot meermalen gefacht niet van hier te vertrecken dienstlyck, ten ware syn Gen. goede ordning gestalt fold hebben; dan allein de alingen Quartieren deses Furstendoms met etlike veendlen Duytsche knechten in syn G. vertreck tot onverwintliken schaden buyten onsen weten ende wille beladen. Also dat de Landen alhier gantsch troostloos bevonden, ende anders niet te besorgen, wan Godt Almachtich niet

andere middelen geven wurde, deselve tot uyerliken bederf ende devastatie geraden sollen. Derhalven dat de hoochste noot ditmael ervordert, dat u L. en G. onvertochlich by den Heeren Staten willen bevorderen und erholden, dat sulcke ordinantie (soo vern onse Gen. Heere Stadholder nicht ilich wederom binnens Landts comen wurde) alhier gestalt, dat met dat voorglte *Casteel van Utrecht* ende *de Steden, Deventer, Campen* ende *Ruremond met ernst aengevangen, erovert, ende de sware Garnisoonen van hun genomen*, ende daer men die te doen, ende de Landen ende Staten profyt ende dienst doen connen, getogen werden mogen. Soo doch deselve om Ruremond liggende niet anders doen, dan de platte landen bederven, und toe laten, dat de Hoochduitschen uyt Ruremond dagelycx uytlopen, ende de Landen tot oeren welgevallen schatten, ende in de Stadt leeningen te moeten doen constringeren, ende dwingen. Ende soo nu, woe langer woe meer, allerley swaricheden voorvallen, dat men niet alle tyt sonder den Officieren afhandelen mach, und wy alhier in afwesen des Heeren Stadholders dermaten niemant geauthoriseert vinden, dem de Officieren in sulcken voorvallenden saken sollen obedieren willen; Erachten wy daerom van nooden, dat in sulcken val eenige bequame personen (om den Officieren daer toe te holden) geautoriseert worden, om te volbrengen, 't gene tot welvaert der Landen reicken solde. Oock dwiel de Ruyteren dagelycx om de monsterplaets te ernennen, ende waer men die gebruycken wil, vorderen, heeft ons Gen. Heere Stadholder in syn G. vertreck binnen 5 ofte 6 dagen (waerom wy syn Gen. op Bruesel eenen sekeren

ren bode met gegeven) alle gelegenheit over te schryven gelooft. Gelanget dem nae onse seer vrientlike begeren, u L. ende G. ons, wes syne G., der Ruyter halven, metten Heeren Staten communiceert, und sunst voor afgescheit gegeven wort, met brengeren deses willen verftendigen, und voort met allen ernst bevorderen, dat in de voorfz. befwaernis met goede ordeningh versien, de sware garnisoenen, als de *Regimenten van Me-gen, Hierges*, ende etlyke veendlen van *Mario*, die hier in desen Quartier gelacht, hen wech genomen, ende de Landen van den onverwintliken schaden als boven verschoont mogen worden; sunst sal ons de macht der Ruyteren te holden geheel benomen, ende deselve der oorsaken nootshalven verlooft moeten worden; welck wy gonstiger wolmeining niet hebben connen onthouden u L. en G., die der Almachtiger lang welvarende behoede. Geschreven den 17. Januarii Anno 77. (Onderstont) Gedeputieerde &c. Post data. Connen vorder UEd. L. onvermeldet niet laten, wie dat wy sekerlick bericht, nae dat die van *Amsterdam* t' Utrecht met onsen Gen. Heeren Stadholder communiceert hadden, vertogen zyn, niet anders wetende, dan sy nae de Generaele Staten te reysen bedacht waren. Aver vernomen, dat sy nae Aken, ende daer etlike dagen stil liggende, voort nae Maestricht vertogen zyn. Oock wordt hier voor ryding verspreit, dat myn Heer, *de Prins*, eenige brieven, comende van Con. Mat. becomen solde hebben, ongeveerliken meldende, dat Don Johan, gevonden hebbende de gelegenheit van dese Landen, wael behoorden met syne Spaensche crychsvolck ende oeren adherenten voort te

te vaeren; of het soo zy, begeren wy mede verwitticht te worden.

Gecopieert uyt het 40. ende 41. blad des Boecx der Stad Arnhem, geteikent No. 8.

Uit het MS. *Tomus van Landsaeken de annis 1576—1578. van den President V. HELL Fol. 139. verso en 140.*

XX.

Formulier van den Eed, vastgesteld by de Algemeene Staaten voor den geenen, welke uit hoofde van de Gendische Vreede weder in de Nederlanden komen.

1577. 18. Januarii.

Forme van eedt, (e) geresolveert by de Generale Staten van de Landen van herwärts over, met aggreatie ende autorisatie van de Raden van Sta-

(f) *Forme van Eedt.*] Het is genoeg bekend, dat niet lang na de vreede van Gend de STAATEN VAN HOLLAND en ZEELAND aan alle uitgeweeenen, die uit hoofde van die bevreediging wederom in 't Land zouden willen komen, het doen van een scherpen eed hebben opgelegd by een Staatsbesluit van den 8. Decemb. 1576. het formulier van welken Eed

Staten, dewelcke gehouden sullen worden te doen de gene, die deselve Landen verlaten, ende geab-

Eed men vinden kan by *Boek IX. B. bl. 741.* Het is tevens genoeg bekend; en ook door *WAGENAAR V. H. VII. D. bl. 118.* reeds te regt opgemerkt, dat kort daer na, en wel op den 4. Januarij 1577. de Staaten van Holland en Zeeland dien Eed in verscheiden punten verzagt hebben. Minder bekend is het egter, dat ook de *Algemeene Staaten*, door dit voorbeeld der Hollanderen opgewekt, geraaden gevonden hebben een *formulier van Eed* voorteschryven voor allen den geenen, welke in de overige Nederlanden weder met der woon zouden inkomen. Dewyl my niet voorstaat het Formulier van dien Eed, offchoon hoofdzakelyk overeenkomende met den tweeden Hollandischen Eed, gelyk dezelve voorkomt in het *Groot-Placaatb. van HOLL. II. D. bl. 2141.* ergens anders aangetroffen te hebben, hebbe ik gemeend den Leezer geen ondiensit te zullen doen met hetzelfde alhier te plaatsen. — En, om wat redenen de Algemeene Staaten gemeend hebben deezen Eed te moeten voorschryven, zal men best ontwaar kunnen worden uit den Brief, waar by opnaam van den Stadhouder door den Griffier van 't Hof van Gelderland dit Formulier aan de Regeering van ARNHEM is overgezonden op den 10. April 1577. Dezelve is te vinden in het *MS. Register der Stad Arnhem geteekend No. 8. Fol. 108.* en daar uit door den Heer V. HELL in zyn *Tomus van Landsaeken de Annis 1576—1578. Fol. 164.* afgeschreven, en, voor zo ver hier toe betrekkeelyk, van navolgenden inhoud.

„ *Gillis van Berlaymont Banner ende Vryheer toe Hierges,*
 „ *Heere toe Hauterocbe, Pernwez, Ritter, und Con. Mars.*
 „ *des Furstendoms Gelre ende Graeffschaps Zutphen Stadbol-*
 „ *der und Capitein Generael.*
 „ *Eersame, und voorsichtige, bysondere goede vrunden.*
 „ *Also de Generale Staten deser Nederlanden, binnen Brussel*
 „ *vergadert, bericht wesende, dat de Prince van Oranien*
 „ *ende de Staten van Hollandt ende Zeelandt sekere for-*
 „ *me van Eede-gemaect hadden, nae dewelcke alle de ge-*
 „ *ne, die in de voorsz. Landen van Hollandt ende Zeelandt*
 „ *sou-*

bandonneert hebben, uyt cracht van de Pacificatie weder keeren sullen.

Ick

„ soude coomen woonen, sich souden moeten voegen ende re-
 „ guleren; ende bevindende uyt dien, ende andere respec-
 „ ten insgelycx geraden ooc sekeren Eedt te maken, den
 „ welcken doen souden moeten alle de gene, die in dese Ne-
 „ derlanden souden comen woonen, ooc geraemt ende ge-
 „ maect hebben sekere forme van Eede, ende geresolveert,
 „ dat alle de gene, die de voorsz. Landen geabandonneert
 „ ende verlaten hebben, ende die uyt crachte van de Pacifi-
 „ catie in deselve wederkeren sullen, denselven Eedt sullen
 „ moeten doen. Ende zynde by myn Heeren van Con. Mats.
 „ Raede van State de Aëte van den selven Eedt ons over-
 „ mits Copie toegesonden. So is 't, dat van wegen hoochst-
 „ beroemter Con. Mat. (durch schriftlike Ordonnantie jets-
 „ geroeter Heeren van den Raede van State) op dat by
 „ uwen Eersf. mede sampt eenen iederen behoorlich debvoir
 „ gedaen worde tot onderhoudenisse van den selven Eedt, wy
 „ u ooc Copie deselven hier in versloten oversenden; van
 „ wegen syner Con. Mat. gesinnende, dat u Eersf., achtervol-
 „ gende deselve forme van Eede, doen sweeren, onderhou-
 „ den, ende observeren alle de gene, die uyt crachte van
 „ de voorsz. Pacificatie binnen deser Stadt Arnhem sul-
 „ len wederkeren, ende woonen, und algereets gecomen
 „ zyn, sonder des te wesen in gebreke. ——— Gegeven
 „ binnen deser Stadt Arnhem den 10. Aprilis 1577. (on-
 „ dertekent) T. Roos. (Het opschrift was.) Den Eersa-
 „ men ende voorsichtigen B. S. ende R. deser Stadt Arnhem
 „ onsen bysonderen goeden vrunden.”

Dat nu ook werkelyk de Regeering der Stad Arnhem aan dit bevel voldaan hebbe, kan onder anderen blyken uit dit navolgende Getuigschrift, 't welck wy tot verdere opheldering hier ook byvoegen.

„ Desen voorsz. Eedt heeft Crispinus van Salsbruggen
 „ met opgerichte vingeren volstaefs Eedts kyflich aen Gôdt en-
 „ de syne Heiligen gesworen, (ende) also in allen synen punc-
 „ ten ende artikelen geloofd nae te volgen; in bywesen Ge-
 „ II. Deel. F „ rardt

Ick belove ende fweere den *Coninck*, als Heere van dese Erfnederlanden getrouw te zyn, onder 't gouvernement van den *Rade van State* by syner Mat. gecommitteert, mitsgaders den *Staten* van denselven Landen.

Dat ick denselven *Staten* met goet ende bloet bystaen sal tot onderhoudenisse van hare oude pre-eminentien, privilegien, costuymen ende vryheden. Ende deselve te handthouden tot vorderinge ende prosperiteit van de voorz. Landen, sonder eenige infractie, ofte violatie, toe te laten in geenrehanden manieren.

Dat ick insgelycken met al myn macht helpen, ende bystaen sal, om de *Spaenjaerden*, ende andere vreemdelingen, bedervers ende depopulateurs van den Lande, met hare aenhengeren te verdryven, ende verjaegen; ende helpen, dat deselve uitblyven; ende dat ick voorts my vuegen ende conduyseren sal nae 't inhouden van de *Pacificatie*, binnen de Stadt van Gendt gearresteert, ende gesloten den 8. dach van November leffleden, sonder daer tegens te doen met woorden oft met wercken directelyc, noch indirectelyc.

Aldus gedaen ende geresolveert by de voorz. *Staten* binnen Brusfel vergadert den 18. dach van *Januario* 1577. stylo communi. (Onderschreven) my present (ende onderteikent) CORNELIUS WEEL-LEMANS. (Onderstont geschreven) Gecollationeert tegens 't Originale translaet, by my, (onderteikent)

„ rardt van Ryswich, ende Cornelis van Zallandt, *Burgermyn.*
„ Johan van Ringenberch, Andries Leydecker, ende Otto
„ Canis. *Actum den 3. Junii 1577.*”

kent) D'OVERLOPE. (Leger,) Gecollationeert tegens gelycke copie geauthentificeert als boven, is accorderende bevonden by my, (geteikent) T. Roos.

Uit het MS. *Tomus van
Landsaecten de annis
1576—1578. van den
President V. HELL Fol.
140. verso.*

XXI.

Instructie voor de Afgevaardigden der Algemeene
Staaten na Hoey, om met Don Jan te handelen.

1577. 18. Januarii.

Instructie (g) voor myn Heeren den Prelaet van St. Gelain, gecoren Bisschop van Atrecht; ende Heeren *Bucho Aytta*, Archidiacre van Ypre, *Frederic van Perrenot* Baron van Renax, heer van Champaigny; *Jan van St. Thomas* Heer van Moerbeke, Gouverneur der Stede ende Slotte van Aire, *François van Halewijn*, Heere van Swevegem, Hoochbailiu ende Capitein van der Stede ende Slotte van Oudenarde, Ridders, ende *Adolph van Meetkercke*, Pensionnaris van den Vryen, verfocht, gedeputiert, ende gesonden van wegen den Generalen Staten, om met myn Heeren van den Rade van State hun te vinden aen myn Heere *Don Johan d'Austria* binnen der Stadt van *Huy*, ende te tracteren absolutelyc de poincten naevolgende, sonder meer dan 4 dagen te besteden in communicatie.

Premiers, fullen bidden Myn Heeren van den Raet van State hun te willen employeren aen syn Hoocht., ten einde om oer gehele voldoeninge te

(g) Instructie] By BOR. X. Boek bl. 771. wordt gewag ge-
maakt

te geven op het point, al noch ongeresolveert, te weten, *dat niet en is in het Tractaet van de Pacificatie tegen de beoorlike onderdanicheit van syn Majt.* Waer van syn Hoocht. voldaan zynde, sullen bidden, dat haer gelieve te doen volbrengen het Tractaet, gedaen tot Luxemburch tusschen syn Hoocheit, ende de Gedeputierde van de Staten, ende bysonder te aggreëren, ende *approbieren de voorgenoemde pacificatie in alle hare poincten* ende articulen, ende dien volgende te doen effectivelyc vertrecken het *Spaensche Crychsvolc*, soo te voet, als te peerde, ende andere vreemdelingen, hunne Geallieerde, uyt Nederlandt, ende dat *te lande* om de groote difficulteiten, die hun ter zee representeren.

Ende niettemin sullen mogen tracteren van de ordinantie, die allermeeft nootlyc zyn sal om het vertreck te lande te doen, mitsgaders voor de verzekeringe ende convoy der selver.

Maer alwaer't selve soo haest niet en condevolbracht worden, sullen bidden ten minsten die terstont te doen vertrecken sonder dilay uyt den Slote ende Stede van *Antwerpen*, het *Hoofd* in Vlaenderen tegen over *Antwerpen*, *Lier*, *Maastricht*, *Utrecht* ende andere stercen, die stellende in handen van natuerlike van herwaerts over met advys van myn Heeren van den Rade van Staten, ende die van den Staten, tot dienst van syn Majt. Doende marcheren de voornoemde *Spaenjarts* nae het landt van *Luxembourg* ende
Bour-

maakt van deeze *Instructie*. Het zal niet onaangenaam zyn, dezelve thands in zyn geheel te leezen. Men zie ook J. B. DE TASSIS *Comment. Lib. III.* by HOYNCK VAN PAPENDRECHT, *Analect. Tom. II. P. 2. pag. 244.*

Bourgoigne, als wefende plaetsen bequaem ende verfekert totten wech, dien fy moeten innemen; alwaer fy geaccommodiert fullen zyn van lyftocht, ende andere behoeflickheit, voor hun gelt.

Ende tot hunne verfekeringe de Staten fullen oplichten het vreemt Crychsvolck, wefende in de felve quartieren, om den Spaenjaerts te verfelfchappen met brieven van fauf conduict in forma, ende brieven addresserende aen den Hertoch van Lorraine, als aen den Gouverneur ende Staten van Bourgoignen, biddende hun te willen verlenen vrye paffage fonder hun eenich moleft te doen, 't welc genoegh fal zyn om hun te verfekeren, gemerct, dat fy met mennichte treckende niet en hoeven te vreefen befrongen te zyn.

Biddende fyn Hoocht. te willen eenen *corten dach* prefigeren, binnen den welcken fy geheelick fullen vertrecken uyt defe Landen.

Presenterende, nae dat 't felfte vertreck uyt de Nederlanden volbracht fal zyn, volgende het Tractaet van Luxemborch, ooc te doen vertrecken uyt de Nederlanden alle vreemde Crychslieden, wefende in den dienst van de Staten.

Ende ofte datter vermaen ware, dat de Staten den Spaengnaerden betalinge fouden moeten doen; ofte aen hunne geallieerde Duytfchen, oft andere; fullen verclaren van geen en fin te zyn eenige betalinge te doen; in den eerften om dies wille, dat de Staten aen fyne Mat. betaelt hebben alle de bedden, oer geaccordiirt, foo tot onderhouden vanden Crychsvolcke, als andersins. Ten tweeden, dat de Spaenjarden niet en zyn in den dienst van de Staten: ende ten derden dat fy vyanden verclaert zyn, gestolen hebbende, gecompofeert, ende gebrant.

brantschat diverse Steden, ende Dorpen van den Lande, eensdeels tot *Aelft* betaelt, gesaccageert hebbende (onlanx) de geweldige Steden van *Antwerpen* ende *Maeſtricht*. Van alle welke dieſten, roovingen, brandſchatten, compositien, ende extorfien meer gelt hebben getrocken, dan hun gagien en bedragen. Soo dat den Staten dunckt 't ſelf betalinge te comen; ende ter contrarien wel behoort, dat ſyn Hoocht. ende ſyn Mat. hun doen niet alleenlyc reſtitueren van 't gene ſy foo onnuttich hebben genomen, maer ooc ſtraffinge ende loon nae wercken; daer by gevoecht, dat deur de ſaccagementen den Staten het middel benomen is totte betalinge te furneren.

Ende aengaende gepretendierde gelofte van betalinge; 't is wel waer, dat deſelve hun gelooft is geweest, al eer de ſaccagie ende brandſchatten; ende nooit en is by hun aenveert geweest, als men hen 't ſelve gepreſentiert heeft; ende by alſo dat 't ſelve ware geacceptiert geweest ('t welck niet) foudet 't ſelve misbruyct zyn door deſelve crimen by hun geperpetriert, ende ooc zyn ſy rebellen verclaert.

Dienende ooc de voorgaende redenen tegen de Duytſchen om den Spaengnaerden aengehangen te hebben, ende dat meer is in veele poincten hebben gecontravenieert hunne beſtelbrief, ende regulen, oft ſtatuten van 's Ryck, gelyc men 't ſelve ſal connen genoegſaem doen blyken, als ooc om deſelve te verclaren in den ban van den Rycke, ende gehouden als ſchelm ende vervloecte. Niet te min foo verre Myn Heeren onmogelyc ware ſyn Hoocht. te inclineren den Spaenjarden te doen vertrecken, ende hun adherenten, ſonder eenige betalinge; offererende oer by maniere van gifte, liberaliteit, en

de present, *de summa van 100000. Croonen*, van 40. stuver elck, gelykerwys de voorn. Staten gedaen hebben ter blyder incompften van de Coninginne van Spanien, die terstont *te betalen, soo haest als syn Hoocht. ontfangen sal worden totten Gouvernemente* van dese Nederlanden, behalven nochtans dat syn Hoocht. binnen 20. dagen de Spaenjaerden doe vertrecken.

Aengaende de gevangen, dat die mogen over al verlost werden sonder rançoen; ende namentlyc dat de *Grave van Bueren geniete van de beneficie van de Pacificatie*, doende hem herwaerts overcomende vryelyck om syn goet te gebruycken.

Soo verre dat syn Hoocht. versochte breeder voldoeninge tot onderhoudinge van de *Religie Catholique* ende *onderdanicheit* van syn Mat.; sullen mogen presenteren *copie autentyck van eendrachticheit der selver Staten*, 't welk zynde verfekeringe, die men in sulcken sake soude mogen doen.

Ten lesten, nae dat alle devoiren oer Hoocht. gedaen sullen zyn by intercesfie ofte interventie van die van den Rade van State, den Bischoep ende Prince van Luyck, ende de Ambassadeurs van den Keyser, ende Hertoge van Cleve, syn Hoocht. niet en werde inclineren, de voornoemde Gedeputierde, eerst hoir gepresentiert hebbende satisfactie te doen van hunne geloften, sullen *protesteren voor Godt ende de werelt, dat 't selve hun niet en is te imputeren*, houdende hun voor ontlast van 't gene daer mochte naevolgen tot achterdeel van syne Mat., Goede (b), ende bederfnisse van den Lande

(b) *achterdeel van syn Mat. goede, ende bederfnisse.*] By BOR, welke X. B. bl. 771. het slot van deeze Instructie opgeeft,

de. Gedaen tot Brusfel in de vergaderinge van de Generaale Staten. den 18. januarii 1577.

Gecopieert uyt het 401. bladt des Boecx der Stadt Zutphen de annis 76. ende 77. geteikent A.

Uit het MS. Supplement op de Boeken van Landsaeken de annis 1576 — 1580. van den President V. HELL Fol. 80.

XXII.

Brief der Algemeene Staaten, aan den Heer van Hierges, om alle middelen-aantewenden, ten einde het Kasteel Vredenburg te Utrecht door de Spanjaarden werde overgegeeven.

1577. 18. Januarii.

Myn Heer. Ghy sult sien by de Copie van de *Brieven* (i) van syn Hoocheit, hier by gevoecht, hoe dat deselve ons schryft te hebben bevolen ende geordonneert den Spaenjarden op het *Casteel van Utrecht*, 't selve te remitteren ende
over-

geeft, staat, „ houdende hun ontlast van 't gene datter na „ soude mogen volgen tot achterdienst van God, syn Maj. „ en bederf van den Lande.

(i) *Brieven*] van den 10. en 12. Januarii, welke beide Brieven hier vooren te vinden zyn onder Num. 9. en 12.

overtelveren in uwre handen, om daer op te stellen eenen Gouverneur natureel van dese Landen. Bevruchtende nochtans in allen gevallen, dat dese Brieven niet en souden komen in hunne handen, ende daer deur ofte andersins de voorseyde Spaenjaerts souden onachtsam ende negligent (*k*) zyn, *vertreckende 't selve te doen*. Soo bidden ende requireren wy u seer instantelyc *alle middelen te willen aenwenden om deselve tot redelycheyt te brengen*, ende soo veel te doen, dat *de plaetse worde overgegeven*, ende gereinicht, ende gedeilt van de voorz. *Spaenjaerts*. 't en is tegenwoordich geen stilstant van wapenen, ofte andere redenen, die 't selve souden beletten. Dan woe wel dat *Don Jan ons vele belooft*, soo willen wy daer tusschen niet laten deurlopen, ofte verloren gaen, eenige gelegentheit tot vordering van onse voornemen. Wy hebben geaccordiert, dat van 't gelt, gecomen zynde uyt Engelandt, u cortelyc sal worden overgesant 47000. guldens tot furnisfement van de 200000. guldens voor u ende andere Regimenten derwaerts over; van de welcke behoudende de Walen, sult de reſte mogen voegen met de 1000. Peerden van Gelderlant, ende *trecken nae Maestricht om te beletten den uytloop van de Spaniarden naevolgende de ordre van Myn Heeren den Raedt van oorloge*, gaende gevoechlyk, nae den welcken ghy u ooc moogt

(*k*) *negligent.*] Dat deeze vreeze der Algemeene Staaten niet ongegrond zy geweest, en dat de Spanjaarden, onder voorwendsel van de handtekening van Don Jan niet te kennen, de overgaaf van 't Kasteel hebben zoeken uit te stellen en te vertraagen, leert ons de naauwkeurige Box IX. B. *bladz. 779.*

moogt reguleren metten *Castele van Utrecht*, om de provisie daer toe te geven. Myn Heere, Godt onse Schepper wil u hebben in syn beschermenisse; recommanderende ons seer hertelyc in u goede gratie. Uyt Bruesfel defen 18. Januarii 1577. (ondergeschreven) Geheel geneicht tot uwen dienst, de Staten Generael van de Nederlanden. ('t opschrift) Aen Myn Heer, Myn Heer *van Hierges*, oft in syn absentie aen myn Heer den *Grave van Bosfu*, tot Utrecht.

Gecopieert uyt 't 393. bladt des Boecx der Stadt Zutphen de annis 1576. ende 77. geteickent. A.

Uit het MS. *Supplement op de Boeken van Landsaeken de annis 1576—1580. van den President V. HELL. Fol. 81.*

XXIII.

Extract uit een Brief van de Gedeputeerden van
 GELDERLAND aan Bosfu, om doch alle vlyt aan-
 tewenden tot verovering van het Kasteel Vreden-
 burg te Utrecht.

1577. 19 Januarii.

Aen den Grave Maximiliaen van Bosfu.

Edel ende Welgeboren Genediger Heer. —
 (*Post alia*) — Ooc Genediger Heer,
 also de moetwil ende dat vyantlike voornemen der
 Spaeniaerden op 't *Kasteel* tot *Utrecht* liggende
 (dewelcke de *Stadt* ende *Stift* van *Utrecht* in groo-
 ten verderflikeu schaden geuvert, ende, soo 't selve
 niet ingenomen wurde, derselver *Stadt* ende *Stift*,
 ende deser Landen, noch meerderen verdriet, ende
 ewigen verderflikeu schaden aen doen werden) en-
 de oeren adherenten dagelycx meer ende meer, als
 uyt den aenflach der Overlentschen Knechten, bin-
 nen *Deventer* onlancx aengericht, genoeghsam af
 te nemen, sich openbaert; is aen U G. onss dient-
 lyc begeren, die allen mogeliken vlyt ende neer-
 flicheit (als wy doch niet twyvelen) om dat voorfz.
Kasteel i' *Utrecht* te eroveren voorwenden willen,
 ende daeraen niet ersetten laten. —

Datum Arnhem den 19. Januarii Ao. 77. (on-
 derstont) U. G. dienstwillige, Gedeputierden der
 Bannerheren, Ritterschappen, ende Steden des Fur-
 sten-

ftendoms Gelre ende Graeffchaps Zutphen, itzont binnen Arnhem verfamelt.

Uitgetrokken uit een *Copie* van dien Brief, zo als gevonden wordt in het *MS. Tomus van Landsaeken de annis 1576—1578.* van den President V. HELL *Fol. 142. verso.*

XXIV.

Brief der Gecommitteerden uit Brussel aan de Gedeputeerden der STAATEN van UTRECHT, aangaande het beleg en veroveren van Vredenburg; het betaalen des inleggenden Krygsvolks, enz.

1577. 19 Januarii.

Eerweerdige, Eedele, Erentfeste, andachtige, ende vrome heeren ende medebroeders; onse vriendelick ende dienstige recommandatie ende eerbiedinge aen uw. Eer. voirgaende. Alsoo over drye ofte vier dagen by den Raet van Staet, ende de Generaele Staten gesloten, belieft, ende gedecreteert is geweest, dat men in alder diligentie aen den Heere van Hierges schryven (*l*) soude, dat hy met

(*l*) *schryven soude.*] Dat zulks werkelyk door de Algemeene Staaten geschied zy, kan thands blyken uit den voorgaanden Brief, onder Num. 22. bl. 89.

met alder neerfticheyt ende celeriteit adviferen foudede 't Casteel van Utrecht *te xpugneeren*, ende tot fynen wille te crygen, foo doch het *bestandt* aen Don Johan de Austria deur zyn groot ende ernstich versouck nyet langer, dan tot den VI. defer maent, geaccordeert en is geweest, ende de *prolongatie van dien*, deur zyn Alteze dickwils op een nyeuws begeert, nu meermaels *gantschelyck afgeslagen* is, soe hebben wy nochtans bevonden, dat d'selve principaele brieven nyet alleenlick nyet gefonden, mer deur die menichte van affairen vergeten zyn geweest te depescheren, soe ist, datter gister een derwaerts gefonden is. Et *in maiorem & superabundantem cautelam* seynden wy uwe E. hier by gevoucht een duplicata, addressierende mede aen den *Grave van Bossu*, aen *wijens Gen. men nu voertaen alle saecken, onse Provintie betreffende, dirigeren sal*; mits dat die van Ghelrelant allegeren, ende wel te recht seggen, dat, als de Grave van Bossu deur syn assistentie 't *voorsz. Casteel sal ingenomen hebben*, dat zyn Gen. genouch in *Overyffel*, ende elders in syn Gouvernementen, te doen sal vynden. Wy hebben gister oick verstaen, dat by zoe verre deur Don Johan schryvens, ende beveel, (m) de Spaensche Soldaten 't Casteel overleveren, dat den Raet van Staet ende van den oirloge aen haer beyde Gen. gescreven, ende bevolen fouden hebben, yerst wel expresselycken *te conditionneren*, ende t'onderspreken, *dat de Spaengaers haer by d'andere t' Antwerpen, te Liere, te Maes-*

(m) *beveel*] Zie deszelfs Brieven, hier vooren onder Num. 9 en 12. als mede by Bor X. B. bl. 779.

*Maestricht, noch elders sullen moegen vougen, dan dat menſe in Vranckryck te ſchepe met allulcke aſſeurantie, als men die van Camerick, Ghendt, Valenchnyn, ende Doornick gedaen heeft, vuyt deſe landen helpen, off vueren ſal. Dan de Generaele Staten ſagen liever, datſe yerſt in onſe handen metten Caſteleyn gevangen waren, ſoo 't ſelfde tot meerder heurder reputatie, ende tot verloffinge van andere onſe gevangen, ſoude mogen te pas comen; ende, by zoe verre het ſoo, als voerſz. is, opgegeven wordt, en ſal men der nyemant moegen opſetten, dan enen geboren Inlander, die den Raet van Staet, ende de Generaele Staten, daer toe kyefen, ende daer toe nut ende bequaem kennen ſullen, ende nyemant anders; ſoo Don Johan noch gheen Gouvernement en heeft. Men hadde hyer nyet gemeynt, dattet ſoe lange tegenhouden ſoude; dan wy ſyn genoegh verwitticht, dat die onbetaelde Soldaten om tſelfde te beſtormen onwillich zyn. Om die welcke meerder contentement van gelt te geven, hebben die Generaell Staten geaſſigneert op de XL^m. Angelotten, die wt Engellant partim gemunt, meeft ongemunt hier gebracht zyn, ſeven ende veertich duyſent gulden (n), om die totte geaſſigneerde penningen, by die van Vlaenderen opgebracht, zeer corteling t'Utrecht gefonden te worden. *Generales Status hac mallent taceri in adventum Doctoris Leonini, quod tamen factu erit difficile; in eum tamen solum finem, ne hac re intellecta miles reddatur iſtic intractabilior &c. prout nuper accidit.**

Doc.

(n) gulden.] Men vergelyke hier mede den Brief der Algemeene Staaten onder Num. 22. bl. 90.

Doctor Elbertus coemt wederomme deur Zee-
lant, ende Hollant, nae Utrecht, om d'voirsz.
knechten, mitt hulp van de Heeren van Bosfu ende
Hierges, t'induceeren, met oick die van *Vardugo*,
ende *Mario*, om mette duyfent peerden, by die
van Ghelrelant opgebracht, ende nu al veerdich
fynde, nae *Remunt*, ende voirts na *Mastricht* te
mercheren, ende mede om huer monfter yerft te
doen pasferen, ende heur voirts van als t'asseure-
ren; laetende t'Utrecht die Grave van Bosfu met
nyet meer volcx, dan hy *tot d'expugnatie van 't*
voirsz. Casteel te doen heeft, soe verre het nyet
inre en is, hebbende daer toe van de Generaele
Staten &c. volle procuratie, ende commissie, met
instructie, om 't selfde aldaer, als by raet, help,
ende voirgaende advis van de voirsz. Grave van
Bosfu, ende Heer van Hierges, t'effectueren, en-
de ten eynde te brengen. In zyn Instructie staet
mede, dat hy *op te bagen cloppen soude, off hy wt*
onse extreme armoede, ende geheele verderfenisfe,
noch wat soude connen emungeren. Dan uw E.
hebben twee oiren: jae behoeren, voer allen, die
twee gestipuleerde conditien, van de *expugnatie*
van 't voirsz. Casteel, ende van 't *wechnemen van de*
Soldaten, geeffectueert te wesen, eer uwe E. tot
enige penningen van de geconsenteerde vyftich duy-
fent gulden tadvancheren behoirt te verstaen, al
warens al gereet; die wel verre van huys zyn, soe
wy allegader hier wel dencken moegen, ende we-
ten. Anders is te beduchten, dat alle d' voirsz.
Regimenten onwillich op onse hals sullen blyven
leggen, soe lange alsfer yet is, ende als dan stude-
ren sullen *om onse Stadt te plunderen.* 't welck wy
uw E. wel hebben mits desen willen preadviseren.
Den

Den Raet van Staet treckt na *Namen* ende voirts nae *Hoye*, alwaer oick volgen etlycke Gedeputierden (o) van de drye leden van de Generale Staten, om met zyn Alteze aldaer van alle 't gene uwe E. by dese Copien, hier by gevoucht, sien ende verstaen sullen, in den tyt van *vier dagen* te tracteren. God geve, dat ons saligh is! Voirts heeft het den Heere in Grobbendonck, ende Oyenbrugge, onse Commissarien ende goede patroenen, zeer geraden gedocht, dat wy den Raet van Staet dese Requeste, waervan Copie hier by gevoucht es, voir heur vertrek presenteren soude, toucherende die puncten van 't vierde art. van onse Conditien, genoch conform zynde 't proiect, by *Mr. Floris Thin* hier geconcipieert; dan en hebbender sommige terstont nyet connen toe verstaen, al eer sy advys van den Raet Provinciaal aldaer hier op foudert hebben, ende alsoe wy allegerden, datse in sulcke affairen *onse partie formeel* waren; *mits dese servituyten by haer voersaten geintroduceert*, ende, genouch tegen Recht ende reden, *met geweld ons overdrongen* zyn geweest, en dochtet ons nyet geraden de brieven op te lichten, ende uwe E. te seynden; dan mits onse voorsz. Commissarien geraden vonden, dat men die lichten, ende seynden soude, om veele diversche Redenen, ende principlick om te weten, oft zyne Majesteit hier mede geprejudiceert soude wesen off nyet; soe hebben wyse (achtervolgende heur goetduncken) opgelicht,

uw.

(o) *Gedeputierden.*] Wie dezelve geweest zyn, en waar toe gevolmagtigd, kan men zien, onder anderen, uit hunne *Instructie*, hier vooren reeds door ons in dit *Deel* geplaatst onder *Num. 21. bl. 84.*

II. Deel.

G

uw. E. defelfde mitte Copie hier by gevoucht overfeyndende, die defelfde mogen *off achterbouwen, off overleveren*, foe uwe E. goeden advys bevynden zal geraden ende ons expediert te wesen, *off veranderen* hier inne, 't gene uwe Eer. goetduncken zal; daer zyn cleyne costen aen verloren, ende, zoe verre zyne Mat. gheen prejuditie off merckelicke schaden hier inne lyden en soude, (quod non) ten sal nae haer lyeder schryven hier al nyet gaen. De Grave van Barlaymont met zyn Soenen ende Asfonleville syn sonder garnisoen op haer vromicheyt &c. gerelaxeert. (onderstont aldus) Eerweerdige, Edele, Erentfeste, ende vrome heeren, ende medebroeders, uwe Eer. hier mede Godt die Heere bevelende, die defelfde verleene, 't geene ons alderfalickeste es. metter haest tot Bruysfel desen XIX. January 1577. (ende was onderteyckent) Die al uw. E. dienstwillige vrienden, dienaeren, ende medebroeders, ENGHELBERT VAN BRUHESEN; JAN TAETS VAN AMERONGEN; (op den rugge stont aldus,) aen den Eerweerdigen, Edele, Erentfesten, ende vromen heeren, ende medebroeders; myn heer den Domdeecken, ende anderen Gedeputeerden van de drye Staten 's lants van Utrecht, onse gebiedende Heeren ende Vrienden t' Utrecht.

Naar een oude en gelyktydige Copie, onder de Archiven van 't Capittel van OUD-MUNSTER in *Paket C. No. 7.*

XXV.

Brief van den Heer van Hierges aan de Gedeputeerden van GELDERLAND, dat hy, wegens het afbreken der onderhandelingen met Don Jan, zyne verdere reize naar Brussel, tot nader bevel der Algemeene Staaten, had opgeschort, verzoevende, dat men zyn Regiment, en andere Vendenen, intusfchen in het Overquartier mogte lo-
geren.

1577. 19. Januarii.

Gillis van Berlaymont Fry und Bannerheer
to Hierges, Heer to Haulteroché, Pern-
wez, &c. Stadtholder.

Edele, Erntfeste (*p*), vroomé, erfame, wyse,
discrete, voorsichtige, lieve, befundere. Al-
zoo wy hier in dese plaetse gearriveert wesende ze-
kerlick vernomen hebben, dat *id accord* ende reso-
lutie,

(*p*) *Edele Erntfeste.*] Dewyl deeze Brief niet alleen kan dienen tot opheldering van het *I. Art.* van de *Pointen*, waar op de Quartiers-vergaderingen van Gelderland tegen den 22. Januarii beschreven waren, hier vooren onder *Num. 17. bladz. 68.* geplaatst; maar ook van den *Brief*, door ons onder *Num. 19. bl. 75.* uitgegeeven; zal men mogelyk deezen Brief der uitgaave alhier niet onwaardig rekenen; te meer, dewyl zelfs ook de Heer van Hierges zig op denzelven beroept in eenen anderen *Brief* van den *laastten Januarii*, welken wy vervolgens onder *Num. 33.* zullen mededeelen.

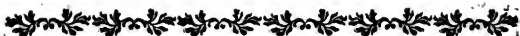
lutie, dese dagen gesloten by den Here Don Johan d' Austria metten Generalen Staeten, gebroken ende gefailleert is, volgens welke accord de voorge-noemde Staeten ons beschreven hadden to Bruesel, om mett hun to communiceren, unde dat zyne Hoocheit metten voorn. Staeten *overkommen zy* daer nae *sich* noch *to vinden in der Stadt Hui*, alwaer men deselve alle van daghe to daghe *verwacht*; hebbende die Heer Bischoep van Luyck die *sauvegarden* (q) yetz affgeverdicht; zoo heeft ons gedocht nyet noodich te wesen voorder to trecken, waer van wy nyet en hebben willen laeten u L. und E. tho adverteren. Ende (aengemerckt de voorsz. veranderingen) dat wy oeck eenen onser Secretarien affgeveerdicht naer Bruysel, om to solliciteren briefven und bescheidt om de *monsterplaets van den Gelderschen bereyt wesende Ruyteren*, als mede om die voordrige resolutie der voorsz. Staten, te weten, und wess meer noodich yfs; naer dewelcke wy noch eenen dach twe oder dry wachten sullen, om daer naer wederom *naer Gelrelandt to trecken*, zoo baldt onfs mogelick werdt. Ende want wy ons versien, dat onses Regiments beschreven vendelen met etlicken twe oft dry anderen des Heeren *Grave van Megen*, yetzunder all, oft in deell, sullen moegen gepasleert zyn in den hooch-Quartier des Furstendombs Gelre voormelt, ende noch niet betaelt, ende niet noodich wesende, dat zy voorts trecken; Gelanght aen UL. vnd E. onfs ernsten begeren die handt aen te holden, dat deselve

(q) *Sauvegarden.*] Hoedanig eene *Ale van Sauvegarde* men van den Bisschop gevorderd heeft, kan men zien hier vooren uit Num. 13. bl. 59.

selve onfs Regiments, ende die opgemele ander, vendlen, in den voorsz. Overquartier gepasfiert, vnd ooc die, die de Waell noch nyet gepasseert en zyn, *geaccommodiert ende gelogeert* mogen worden, daer zy zyn, volgende de briefven, ende patente, die wy respectivelick voir den enen vnd den anderen in handen van den Here *Van der Horst* overgeschickt hebben; hoepende, dat wy die voorde- re resolutie baldt sullen ontfangen van wegen den voorsz. Staeten, wes wy daer mede wyders sullen te doene hebben. Waer mede wy u L. und E. den Almogenden bevelen. Datum op den huysse van Haukepenne den xix. dach Januarii 1577. (vnd was onderschreven.) GILLIS VAN BERLAYMONT. (Dopschrift was dese.) Den Edelen Ernt- festen, vroemen, ersaemen, wysen, discreten, vnd voorsichtigen, vnsen lieven befunderen; die Gede- puteerden der Bannerheren, Ridderchap, vnd Steden representerende die Staten des Landts und Furstendombs Gelre.

Recepta 28. Januarii.

Uit het MS. *Boek van Lant- lycke Saecken* over 1566. tot 1584. berustende ter *Secretarie* der Stad HARDERWYK, Fol. 131.

XXVI.

Brief der Regeeringe van ZUTPHEN, ten einde de Heer van Anholt, als Baanderheer van Baar en Lathum, op den aanstaanden Quartiersdag eenen Gevolmagtigden tot het onderteekenen der Unie zende.

1577. 19. Januarii.

Aen den Licentiaet Masfup.

Erentfeste, welgeleerte, und frome, bysonder goede frundt. Wy stellen buyten twyvel, 't sal u W. des lest alhier genomenen afgescheits, *de onderteickeninge der Union betreffende*, ontwyvel noch goedes gedenckens zyn. Dwiël aver wy zedert, van dat ietwes in der saken ervolgt, niet vernomen hebben, ende dan op den 23. deses alhier een Quartiersdach weder gehouden sal worden, hebben wy wel aen u W. schryven willen, ten einde dat deselve syner geloften nae goets tyts aen den Edelen ende Welgeboren *Heere tot Anholt*, id zy schriftelyc, oft muntlyck, vervorderen willen, daer met tegen den selven dach *syn Ed. Gesante* (die daer tegen mede beschreven is) *met speciale* ende *genoechsame volmacht* *erschynen moege*, om de *onderteickeninge* te doen. Sulcx verlaten wy ons tot

u

u W. die wy den Almachtigen bevelen. Geschreven te Zutphen den 19. Januarii 1577.

Uit het *MS. Supplement op de Boeken van Landsaeken de annis 1576—1580.* van den President V. HELL Fol 82.

XXVII.

Redenen, waarom de Heer van Anholt, als Bannerheer van Baar en Lathum, geen en Gevolmagtigden op den Quartiersdag van Zutphen wilde zenden.

1577. 19. Januarii.

Den Bode van Zutphen voor antwoord (r) gegeven.

Dwiel Burgermeesteren, Schepenen, ende Raet der Stadt *Zutphen* my hebben verschryven laeten om aldaer te erschynen; wie hier bevorens toe

(r) *Antwoord.*] Uit de twee voorgaande Stukken onder Num. 15. en 26. blykt reeds, wat moeite de Regeering van ZUTPHEN aangewend heeft, om *Diderik van Bronchorst en Batenburg, Heer tot Anholt, als Bannerbeer van Baar en Lathum*, overtehaalen, om op den Quartiersdag eenen Gevolmagtigden te zenden, om namens hem de *Unie* te onder teekenen. Het zal derhalven den Leezer niet onaangenaam zyn thands uit dit *Antwoord* van hem te verneemen de redenen, waarom hy gemeend heeft zig voor het tegenwoordige

toe meermalen geschiet, ende my daer met be-
moeyt, also dat ick jungstlich myn Gesante aldaer
afgeveerdicht; die dan niet veel uytgericht; son-
dern hebben hem brillen vercocht. Aengesien der
oorfaken ick voor een Lidtmaet deses Furstendoms
Gelre und Graeffchap Zutphen, und een Banner-
heer tot Bair und Lathum geacht und gehalten
soll worden, soo behoorden men ymmers de vorige
verdrage, soo over etlike 100. Jaren by de vorige
Bannerheren, Ridderfchap, ende Steden gehalten
ende ingegaen, my niet te verswygen, wanneer ick
met raeden sol. Sondern hebben my de cat in de sack
vercopen willen. Derwegen erachtende *onnodich*
aldaer te schicken, dwiel ick doch oere Secreten
niet weten moet, can ick erwegen, dat die van
Zutphen, sampt die van Nimmegen, mynes raets,
(wie voor hin geschiet) weynich erachten folden,
wie sy doch noch doen. &c. Toe dem soo de Ge-
deputierde van hooge beswaernisse schryven, soo
fold men deselve om oncoften te vermyden, met
overgeschickt ende naemhaftich gemaect hebben,
om een ieder by sich midler tydt daer op rypelyc
te bedencken, eer men op den aengestelden Quar-
tiersdach sich ervoecht had. Ende woll begeert
hebben, dat dese myne billike ontschuldiginge des
uytblyvens ten besten opgenomen mach worden,
in betrachtunge of ic schoon selver aldaer comen,
ofte myne Gesanten schicken wurde, soo sollen
doch die van Zutphen met die van Nymegen, als
voorschr. even wel oeres gevallen ende meyninge
willen leven &c. Wanneer ick nu met eenen Ge-
schik-

te ontrekken van het bywoonen des uitgeschrevenen Quar-
tiersdags.

schikten (rr), ende ooc by den voorschr. Heeren van Zutphen wel vertrouwt verfocht were worden,

(rr) *Geschikten.*] Wanneer op den 23. Januarii, op den Quartiersdag, van dit Antwoord des Heeren van Anholt door die van Zutphen verslag gedaan was, heeft men goedgevonden eene staatelyke bezending aan denzelven te doen, om hem tot omhelzing der Staatfche zyde, en tot onderteekening der Unie overtehaalen; en is op die manier aan dit zyn verzoek, 't geen hy van de Stad Zutphen vorderde, voldaan geworden. Wy leeren dit uit een Brief, aan den Licentiaat Masfup, van wiens raad de Heer van Anholt zig bediende, en welken hy meermalen als zynen Gevolmagtigden en Afgezant ten Quartiersdage gezonden had, geschreven. Deezen Brief hebben wy geoordeeld tot meerder opheldering hier by te moeten voegen. Dezelve is van deezen inhoud:

„ Aen den Lt. Masfup.

„ Erentfeste, welgeleerte, ende frome bysondere frundt.
 „ Welcker gestalt onlancx by dese Stadt aen u W. geschreven
 „ is worden, de onderteikeninge der Union betreffende, en-
 „ de is jetsonder alhier gemeldet. Ende aengesien dat by
 „ den Edelen ende Welgeboren Heeren tot Anholt, Banner-
 „ heer &c. op huyden tot desen Quartiersdach niemant afge-
 „ veerdicht, noch ooc de onderteikeninge wes her is gedaen
 „ geworden, 't welc men sich qualyc genoegh can erinneren,
 „ ende nochtans men voor den 29. naestcomende der saken
 „ een einde begeren te hebben, is daerom by ons goetgevonden
 „ aen syn Ed. nochmaels in persoon op den 26. deses af-
 „ teveerdigen den Erentfesten ende fromen Mauritz Ripper-
 „ da, ende den Burgermr. Steven Bentinck. Ende want nu
 „ men aen lessen met u W. der saken halven in communicatie
 „ geweest, sollen wy niet onbequaem erachten, 't welc wy ooc
 „ begeren by u W. gedaen te worden, dat deselve ten voorsz.
 „ dage oer L. toe Anholt in 't gemoet comen willen, om t'
 „ eenemaal met syn Ed. te spreken. Sulcx willen wy ons tot
 „ u W. verlaten, ende denselven den Almachtigen bevelen.
 „ Geschreven te Zutphen onder derselver Stadt secreet Zegel,

den, wold ick my (met hulp des Almachtigen) met verner, williger, ende billiker antwoord gern hebben vernemen laten, die ick dan gewoſt, dat tot dienſt Con. Mats. ooc in beſtendiger welvaert ende freden der ſamptlicher Landtſchappen ſoude mogen geraden; ooc my ongespaerts vlyts daer in gern williger als willich erzeigt hebben. Actum Anholt, am 19. Januar. Ao. 77. (onderſont) DIDERICH Heer tot Anholt, Bair, und Lathum.

Gecopieert uyt 't 205. bladt des Boecx der Stadt Zutphen geteickent A.

Uit het MS. Supplement op de
Boeken van Landſaeken de
annis 1576 — 1580. van den
Preſident V. HELL. Fol. 82.

„ den 23. Januarii 1577. (onderſont.) Verordente der
„ Bannerberen &c.”.

Dat egter deeze bezending by den Heer van Anholt weinig ingang gevonden, en dat men eene tweede bezending tot denzelven einde op den 11. Februar. weder aan hem afgezonden heeft, kan blyken uit het Stuk, 't welke wy onder Num. 37. geplaatſt hebben.

XXVIII.

Volmagt der Stad HATTEM tot onderteekening der Unie.

1577. 20. Januarii.

Wy Borgermrn, Schepen ende Raet met dem Gemeinlieden der Stadt *Hattem* doen condit, ende certificeren in ende vermits desen openen besegelden brieven, dat wy tegenwoordigen onsen Medede - Raetsvriend *Lubbert Bruininck* afgeveerdicht hebben, om sich te ervuegen den 23. deser maent binnen de Stadt *Arnhem*, unde aldaer neffens andere van de Ridderfchap ende Steden des Quartiers van *Veluwen* te communiceren, disponeren, ende eintlick concluderen van sulcke saken (s), ende beswaernissen, als aldaer voorgedragen mocht worden; Ende wes also ten dienste Con. Mat. onses allergen. Heeren, unde tot *eendrachticheit van den Lande* concludiert wert, 't selve te ratificeren, ende *sich daer in te unieren* mits onderschryvinge syner handt, und naem, als wy alle sampt (soo wy selfs tegenwoordich weren) doen solden mogen, connen, oder willen, des onsen gedachten Medede - Raetsvrundt - verclaren macht ende autoriteit hier met gevende. Ende gelanget ooc onse vrundtlich begeer aen den Ersamen Raet der Stadt *Arnhem*, dat

(s) *saken ende beswaernissen.*] Welke die geweest zyn, kan men zien onder Num. 17. bl. 67.

dat oer Eerf. gelieven wil *deze consultatie ende Union van onseren wegen te becreftigen*, ende approberen met id opdrucken van oer Eerf. Stadt secreteet (t) Segel, daer toe wy deselve oere Eerf. hier met sonderlinge autoriseren. Oorconde onser Stadts hier onder opgedruften Zegels, ende hier onder geschreven handen ende namen opten 20. Januarii Ao. 77. (Ondertekent) *Willem van Hattem, Diederick van Apeltorn, Herman van Keppel van der Wolbeeck, Willem van Haesten, Joan van Lennep, Lubbert Bruyninck, Jan van Besten, Lubbert van Wilssem.*

Gecopieert uyt het 106. bladt des Boecx der Stadt Arnhem, geteikent No. 8.

*Uit het MS. Tomus van Landsaeken de annis 1576—1578.
van den President V. HELL
Fol. 142.*

(t) secreteet segel.] Die van Hattem voldoen overzulks aan den uitschryvingsbrief, hier vooren onder Num. 16. bl. 65. geplaatst.

XXIX.

Volmagt der Stad ELBURG tot onderteekening der Unie.

1577. 22. Januarii.

Wy Burgemeesteren (u), Schepenen vnde Raet der Stadt *Elburgh* doin kondt allen lueden, vnde certificieren voir die rechte waerheidt (al-

(u) *Wy Burgemeesteren.*] Wanneer op den 10. November 1576. die van GELDERLAND op den Nimweegschen Landdag zig onderling hadden verbonden tegen de Spanjaarden, hadden die van ELBURG kort daar aan, en wel op den 16. November. twee hunner Raatsvrienden gemagtigd, om *deselve Union, volgens beteickenonge van Ritterschappen, und Hoest und kleine Steden van Veluwen, mede toe beteickenen in hunnen naem.* Zie den Volmagsbrief, dienaangaende gegeven, in ons *I. D. Num. 39. blad. 152.* Doch het schynt, dat, zoo al niet de meesten uit de Ridderchap, ten minsten de overige kleine Steeden verwyld hebben gehad dezelve te onderteekenen, en dat, dewyl hunne Volmagt medebragt om zulks te doen in navolging der overige Steeden, de Afgevaardigden van *Elburg* toen ter tyd ook niet onderteekend hebben. En vermits in den uitschryvingsbrief, in dit ons *II. Deel* onder *Num. 16.* uitgegeeven, van de kleine Steden gevorderd was om hunne Afgezondenen *volcomen volmacht medegeeven, en te autoriseren, die by de Lantschap opgerichte Union te onderteickenen, und te begeren, dat van wegen ieder Stad deselve met der Stad Arnbems Segel bekrachtigd werde,* hebben die van *Elburg* weder op nieuws aan hunnen Afgevaardigden deeze Volmagt gegeeven. Doch dewyl dezelve zig uitsprekte tot alle de verdere handelingen, welke op den

aan-

(alsoe wy verschriouinge van den Eerfamen Heren Burgemeesteren Schepenen vnd Raedt onser hoeffstadt Arnhem hebben ontfangen, inhaldende dat ten versuecke van den Gedeputierden der Lantschaps eenen Quartiersdach op wonsdach neeftcomende aldaer bynnen Arnhem toe halden, is afgestaldt, alwaer wy onser Gesanten volmechtigen mede folden erschynigen laeten) dat wy to samen eendrechtelicken, last, macht, ende beueell hebben gegeuen, vnd deputieren in crafft deses, onse mede-raetzvrundt *Dibbold Feydt*, die selue sich van wegen onser Stadtt op ten seluen angestemden Quartiersdach bynnen Arnhem sal versuegen vnd vinden laeten, om mede an toehoeren die lasten vnde bewarenissen, als anders, soe by den seluen Gedeputierden deser Lantschaps aldair voirgedragen sulen moegen worden, daer op tot dienste Co. Mar. onses allergen. Heeren, vnd gemeine walsaert deser Landen, mitten van der Ritterschappen, Geschickten der hoeft vnde cleine Steeden deses Quartiers van Veluven toe communiceren, tractieren, vnd (soe voele in onse macht is) daer op thelpen resolvieren, soe men beuinden sal behoeren.

Insgelicken bekennen wy Burgemeysteren Schepe

aanstaanden Quartiersdag zouden mogen voorvallen, en in zig bevattede eene volkomene goedkeuring van al het geene, waar toe hunne Afgevaardigde uit naam van zyne Stad zoude besluiten en voornamelyk dezelve door de geheele Regeering der Stad, (Zie het volgende Stuk onder *Num. 30.*) niet geteekend was, hebben zy naderhand op den 4. *Februarii* aan de Regeering van ARNHEM, om de gemelde *Unie* namens hunne Stad ook mede te bezegelen, eenen naderen en afzonderlyken Volmagsbrief afgegeeven, welken wy hier beneden geplaatst hebben onder *Num. 34.*

penen vnde Raedt vorfz., dat wy van gelicken bysonder laft, macht, ende beueell hebben gegeuen, deputieren vnde exprefselicken auctorifieren by defen den voern. *Dibbolt Feydt*, om ten daghe vorfz. in onfer aller nhaeme van wegen onfer Stadts *der aengenaemen Vnion*, leffleden opten thienden dach Nouembris bynnen der Stadt Nymegen by onfen Gen. Here van Hirges Stadtholder &c. zaemdt Bannerheeren, Ritterfchappen, vnd gefanten der hoefft vnd cleine Steden deses Forftendombs Gelre vnde Graefffchap Zutphen opgericht) *mit synen naem vnd thoenaem thoe onderteickenen*, vnde daer beneffens den *Burgemeiftern, Schepenen, vnde Raedt onfer vorgm. hoefftstadt Arnhem* bidden, vnd van oer Eerf. begeren, dat zy mede van wegen onfer Stadt, onfenthaluen, *afelue Vnion mit oer Stadt segell befegelen vnde bekrefstigen wolden*, als wy oeck to famen vermitts deses van oer Eerf bidden, vnd begeren, dat sulcx gefchyen mach; Belaeuen wy to famen elcx bysonder ftanthaftich by onfer Eedt, wy onfer Stadt gedaen, *vurgesachter Vnion* oeres inhals, vnd wefs by oer Eerf. vnd onfen Ge-
deputierden hierinne gedaen word, *tselue nbae toe comen vnde tachteruolgen*; Ende wes ongenaede, letfele, hinder, off fchaede, den feluer onfen Ge-
deputierden van defen, ende 't vurgaende Artikel, in toecommende tyden ancomen muchte, belauen wy voor onfs ende onfen nakomelingen, dat wy hem daervan willen vryen, quiten, ende fchaede-
loes halden, vnde gelyckerhant vuytdraegen; want dat alle onse vterfte wil, vnd menonge is; Sonder argelift, in orkonde der waerheit foe hebben wy
Burgemeiftern vnd Schepenen vorfz. onder op 't
Spatium deses mit onfer Stadts fecret segel befe-
gelt,

gelt, ende elcx mit eigener handt onsen naem ende toenaem onderschreuen. Geschiedt opten twee ende twintichsten dach Januarii XV^c foeuen vnde foeuentichste.

(L. S.)

(Was opgedrukt 't Stadszegel in groen wasch, overdekt met een papieren ruite, en daar onder stonden, met verschillende handen, deeze navolgende naamen geschreven.)

Cracht Wolterfs. Jan Grefse. Baertelt Top. Herman Baeck. Gerlich ten Water. Warnar Jacopsen. Gerrit Loeffsen. Jan Crachtsen. Gerret Greue. Dibbolt Ffeydt.

Naar den oorspronkelyken Brief, berustende ter Secretarie der Stad ELBURG, in Lade 15. gequoteert Num. 47. A.

XXX.

Extract uit de Resolutien des Quartiers van VELUWE, aangaande het onderteekenen der Unie; als mede de Gedeputeerden gevolmagtigd, om met de nabuurige Landen te communiceren tot gemeene welvaart, doch niet te concluderen, dan op behaagen der Landfchap.

1577. 23. Januarii.

Op den xxiii. Januarii Anno &c. 77. Syn opter Raittcameren erfchenen die Ritterschappen ende Gefanten der Steden des *Veluwefchen Quartiers* hier nae befchreven, omb tho communiceren vnd refoluiren op fekere, by den Gedeputeerden der Landfchap ingefalte, *Articulen*, durch die Stadt Arnhem, vyt verfueck gedachter Gedeputeerden, daer toe verfchreven.

—— (*Post alia.*) ——

Volgens fyn verlesen die *Memorien* (v) der *Gedeputierden* der Landfchap, om daerop by defen Quartier refolvierdt thoe worden, als gefchiedt volgender gefalt.

Opten

(v) *Memorie*] Men kan deeze *Memorie* en *Artikelen* vinden hier vooren onder Num. 17. bl. 67.

II. Deel.

H

Opten Iersten Artickel.

Defen Artickel betreffende verblyven die Ritterschappen ende Stedefrunden van Veluwen by idt guetduncken der Gedeputierden der Landtschap.

Opten II. Artickel.

Insgelicken. Vnd hebben demnha *die Ritterschappen*, soe alnoch nyet onderteickent, vuyt versueck der anderen anwesende, *die Union onderteickent*, vnd heeft die Droft Henrick Bentinck (w) aen sich genhamen tho wyllen beforderen, dat *die onderteickeningh by die Ritterschappen van Aveluwen*, die alnoch in gebreck, *geschien fall*. Vnd soe die Gesanten der Steden nyet mydt genochsamen by den gemein Schepenen onderteickende volmacht gefatt, achteruolgende die verschrivongh (x) der hoeffstادت, hebben die Gesanten van *Harderwyck* (y) gelaefft bynnen vier dagen onderteickende volmacht aen die hoeffstادت thoe schycken, vnd die van *Elburch* ende *Wageningen* oer vurbrachte onderteickende volmacht by den Schepenen, die alnoch nyet onderschreven, tho wyllen doen onderteickenen.

Opten

(w) H. Bentinck] Dezelve was ter deezer tyd *Droft* van de Overveluwe. Zie I. Deel, bl. 257.

(x) *Verschrivongh*] Zie hier vooren Num. 16. bl. 65.

(y) *Harderwyck*] Gelyk zulks ook door dezelve volvoerd is op den 26. *Januarii*, als blyken kan uit het volgende Stuk onder Num. 31. Die van *Elburg* hebben zulks ook gedaan op den 4. *Februarii*. Zie Num. 34. De Volmagt der Stad *Wageningen* alleen is my tot nog toe nergens voorgekomen.

Opten III. Artickel.

Alſoe die jetzige ellendige geſtalte deſer Landen eycht ende fordertt, dat *guede Corſpondentie mytten Naebuerberen ende Landen gebalden, ende mytten ſelven communiciert* (z) *wurde tott gemeiner wolſaertt*, let ſich die Landtſchap van Veluwen geſallen, dat men *daer toe der Deputierden volmacht* ſall behoeren *thoe doen extendiren*, vnd tghene algereetz gedaen (inhaltz des verbaels vnd ſchriſſten, daer van verleſen worden) *ratificieren*; doch mydt den aenhanck, dat die Gedeputierden *in gewichtige ſchware ſaecken mytten Nabuerberen vnnnd Landen nyet ſullen moegen jnwylligen, handelen, ende concludieren, dan op behaegen der Landtſchap ende report aen der ſelver.* ——— enz.

Aldus uitgetrokken uit een Copie van 't *Quartiers Reces*, zo als gevonden wordt in 't MS. *Boek van Lantlycke Saecken over 1566 — 1584.* beruſtende ter Secretarie der Stad HARDERWYCK, *Fol. 133. verſo en 134.*

(z) *communiciert*] Dat men dit kan aanmerken als eene ſtap, waar door het aangaan van een nader Verbond tuſſchen de nabuurige Geweſten meer en meer even als voorbereid is geworden, hebben wy reeds opgemerkt in onze aantekening op Num. 17. *bladz. 71.*

XXXI.

Volmagt der Stad HARDERWYK tot onderteekening
der Unie.

1577. 26 Januarii.

Wy Burgemrn., Schepen, ende Raedt der
Stadt van *Harderwyck* doen condt allen
luiden, und certificeren voor de rechte waerheit in
ende vermits desen openen placquets brieve, dat en-
de also onse Gen. Heere Stadholder, sampt veror-
dente der Bannerheren, voort gemeine Ritterschap
ende Gefanten der Hooft ende cleyne Steden des
Furstendoms Gelre ende Graeffschaps Zutphen,
sich metten anderen tot dienst van Con. Mat. toe
Hispanien, welvaert des alingen Landts, confer-
vatie der older: Catholischer Religion, onderholdin-
ge der privilegien, vryheden, rechten ende olden
gebruycken, allet vermogen ende inhoud sekere Ac-
ten, in dato den 10. Novembris Anno 76. daer van
binnen Nymegen opgericht, verbonden, verskert,
ende geunieert hebben; dat wy daerom tot verseke-
ringe ende vollentreckinge des selven Unions, ach-
tervolgende des gemeinen afgescheits (zz) ten dage
voorsz. gedaen, gebeden hebben ende bidden in
cracht deses de Eerentfeste, Eersame, wolwyse, en-
de seer voorsichtige Burgermrn., Schepenen, ende
Raedt

(zz) *Afgescheits.*] Zie I. Deel Num. 32. bl. 96.

Raedt der Stadt *Arnhem*, om, in naem ende mede van wegen *deser Stadt, gemelte Union mit oer E. und L. Stadt segel to willen besegelen*. Des toe waren orconde hebben Burgermⁿ, Schepenen, ende Raedt voorsz. met wil ende consent der 12. gecoren *Gemeinslieden* *deser Stadt secreteer Segel* beneden op 't *Spatium* van desen doen drucken ende den nae met onse Christlike namen ende toenamen beteikent den 26. Januarii 1577. (was nevens der Stadt opgedructen zegel in groonen wasse onder-teikent met verscheiden handen.)

Joost van Bronckborst. Henric van Severen. Wilhem Reyers. G. Hosdorp. Jan Groll Peters. Berent Arents. Gerryt Jans. Wyllem Aerts. Peter Hyp. Antonis Hermis. Jan Peters. Wolter Berger. per me Secret. ter begeerte van hem. *Wilhem Velich. Johan van de Wall. Evert van Dompfeler. Gerryt Neugen. Wolf Brinck. Reyer Willemis.* per me Secret. ter begeerte van hem. *Wolter Aers. Peter Jansen Gers Soen. Aerdt Jansen Sas. Reyner Peters.* per me Secret. ter begeerte van hem. *Neteman Berents.* per me, ut supra. *Willem Jacobs.* per me, ut supra; soo sy niet schryven en conden.

Gecopieert uyt het 21. bladt des Boecx der Stadt *Arnhem* geteickent Num. 8.

Uit het MS. *Tomis van Landsaeken de annis 1576—1578.*
van den President V. HELL.
Fol. 142. verso.

XXXII.

Brief der STAATEN van UTRECHT aan hunne Afgevaardigden te Brusfel, om by de Algemeene Staaten aantedingen op afbetaaling der Soldaten, in 't Sticht leggende; als mede over het beschryven der Staaten-vergadering door den Domdeken.

1577. 29 Januarii.

Weerdige, Edele, Eerfame, Welgeleerte, wyze, voirsinghe heeren; achtervolgende dye beschryvinge van de 28. deser maent hebben wy vergadert geweest, omme te approberen alzulcke procuratie, als voir uwe W. ende E. vertreck by eenighe onze Gedeputeerden geconcipieert was, ende naer dyen dzelve geresumeert, ende in de cancelrye 's hoefs van Utrecht ten voirsz. dage geapprobeert es geweest, en hebben wy niet willen laten, voldoende dair inne onze beloften, dezelve uwer W. ende E. over te schicken; Begeerende, dat uwe W. ende E. nu huer debvoir zulcx doen willen, dat wy vuyt alle dese onse grote zwaricheden, lasten, ende periclen ten lesten eens geraecken moghen. Want byaldyen dat uwe W. ende E. niet gestadich sonder ophouden en vervorderen, ende solliciteren, dat wy niet meer penn. voir de *Soldaten*, zoe tot furnisfemente van de beloefde conditien van twe maenden, als tot betalinge van Duyfent Croonen tot hunne leeninge alle maende te

te doen belooft; is ganschelyck te beduchten, dattet hier met ons qualicken gaen zall, alsoe die knechten, hier leggende, als noch egeen volle contentement naer hun believen en hebben, mer dagelicx *meer ende meer mutinerende* zyn; zulcx dat, indien niet promptelyk hun toegeseyde penn., zoe tot twe maenden betaelinge, als tot hunne leninge, gesur-neert en worden, *wy altesamen geschapen zyn arger inconvenienten te verwachten*; zoe deselve soldaten sich ganschelick geperluadeert hebben, dat men hen mit schone woirden, sonder meenen, traïnerende is. Twelck te meer plaets in hun grypen zall, indien zy luyden verstaen, dat Doctor *Leoninus* met XLVII. m. gulden afgeveerdicht es geweest, ende deur tscryven van den Grave van Bosfu (deswelcke den Staten Generael gescreven hadde ganschelyc mitte knechten alhier getransigeert te hebben, ende veraccordeert te zyn) weder te rugge geboden, oft ommers de penn. opgehouden, ende tot anderen soldaten gedeftineert zyn; daer inne nochtans zyne Gen. nyet te wyten oft imputeren en is, zoe dzelve wel gescreven heft mitten Nederduytsche soldaten geaccordeert te zyn, dan op seeckere conditien; als te weten, dat men heml. twe maenden, een an gelden ende een an laecken, sonder enige affcortinge daer aen te doen, gheven zoude, mits noch alle toecomende maenden tot heurl. leeninge de somme van *twee duyzent* gulden; oft anderssins, dat heurl. accordt van geender weerden zyn en zoude; in der vougen, dat wy wel connen mercken, dat dvoirsz. generale Staten des voirsz. Grave van Bosfu brieven (die nochtans onder anderen dair by gevoucht, ende hartelick be-geert hadde, dat men hem meer penningen ter hant

stellen, ende op spoedelicx overfchicken zoude, om die twee maent an laecken ende gelt, dair een merckelicke fomme an gebreeckt, mitsgaders die toegeseyde Leeninge van duyfent cronen mede te betaelen, zoe zyne Gen. anders de foldaten niet langer en sage in ordre te houden, mer dat int zeeker dayr van een quader inconvenient overkommen zoude met meer dergelycke,) off niet en verstaen, off slechts alleenlyk accepteren 't gundt voir hen doet, ende anders niet. Twelck ons in alle gevalle zeer zwaer vallen zoude, zoe wy *anders niet van sodanigen rebelligen hoop*, die men geen gelooff en hout, *dan een desperaet werck ende extreme desolatie voor ons en hebben te verwachten*: versoucken dair omme; ende begeeren zeer ernstelyck, dat uwe W. ende E. doch gelycker hant anhouden, ende alle vliet, diligentie, ende neersticheyt voirwenden, dat wy, volgende die instructie, die uw W. ende E. mede genomen hebben, *vuyt dese onze miserien ende elenden eens verlost mogen worden*; 'T welck te doen zal wesen mit merckelycke sommen van penn. oft andersins, indien wy daer mede cortelick niet versien ende gesuccoureert en worden, zal dese *onze Provintie verloren gaen*, ende andere omleggende mede pericliteren. Voirt zoe hebben wy vuyt zeeke missiven verstaen, by onze Gedeput. vuyt Bruyffel gescreven; hoe dat die Raedt van State brieven van advys gedepescheert ende gefonden hebben an den Raide Provinciael alhier, opt different, ende poinct van de *bescryvinge van de Staten*, te weten off zyne Mat. niet præjudiciabel wezen en zoude, dat *die Dordedecken die Staten dede bescryven* &c. dair op wy zullen anhouden enich advys te verwerven, ende 't fel-

't selve uwe W. ende E. terstont overschicken; sullen dairomme uwe W. ende E. wel doen, ende mit dat poinct ('t welck mede in uwe Instructie aange-
togen is) supersederen, ten tyde ende wylen toe uwe W. ende E. 't selve advys van ons ontfangen, ofte ander bevel gecregen zullen hebben, dair inne wy niet laten en zullen alle ons debvoir te doen, op dat dzaecke van de leste petitie eens synalick afgemaekt mach worden. Weerdige, Edele, Eersame, welgeleerte, voirsinigen heeren, wy bidden Godt almachtich uwe W. ende E. te gesparen lanck welvarende in gesontheyt. Gescreven t' Utrecht onder 't signet ons Domdeeckens, 't welck wy in dezen gebruycken. den XXIX. January 1577. Uwe W. ende E. goede vrunden, dye Prelaten ende Capitulen van de vyff Ecclesien, die ghemeen Ritterchap, mitsgaders die Regierders der Stadt ende Stede van Utrecht, representerende die drye Staten van den zelve lande. deur bevel van dezelve. (*onderstont*) LAMZWEERDE. (*het opschrift was*) Weerdigen, Edelen, Eersamen, welgeleerten; wyzen, voirsinigen Heeren Mrs. *Floris Heermale*, Canonick, ende *Floris Thin*, Adv. onse besondere goede vrunden ende medebroeders. Tot Brussel. (*nog met eenen anderen hand stond geschreven*) Recept. 5. Februarii mane hora octava.

Naar den oorspronkelyken *Brief*
onder de *Archiven* van de
STAATEN van UTRECHT.
in *Paket A. Num. 1.*

XXXIII.

Brief van den Heer van Hierges aan de Gedeputeerden van Gelderland, onder anderen meldende, dat men met DON JAN tot Hoey reeds overeengekome.. was, uitgenomen op twee stukken, het afbetaalen des Krygsvolks, en het begeeven der Gouvernemen ten en andere Ampten, by de Staaten geschied. enz.

1577. 31. Januarii.

Gillis van Barlaymont, fry- und Bannerheer tot Hierges, Heer tot Haultepenne, Pernwes, Stadtholder.

Edele, Erentfeste, Erfame, wyse, discrete, vuerfichtighe, lieve, besundere. u L. und Ers. fullen durch onsze vuergaende (a) bryeven hebben vernoemen, welcker gestalt wy hier syn blyven wachtende die Resolutien, die wy aen de Generale Staten hebben doen vervorderen, zoe om den bescheide van den volveertighen duyfent Gelfesche Ruyteren monsterplaetze te weten, als om die voerderighe meynungh der selver Generale Staten, mits dat id accord, by der selver gesloeten mitten Heere *Don Johan d' Austria* gebroeken, und verandert was, terwylen wy tot hier vuyter onss gou-

(a) vuergaende bryeven.] Van den 19. Januarii. Zie den zelve hier vooren onder Num. 25. bl. 99.

gouvernemente vertrocken waeren deur beschry-
vongh der vurfz. Staten, toe Namen vergadert,
latende etlicken van onsen bevolenen Vendlen
Krychsvolck onder wegen, waermede sommighe
Heeren der vurfz. Staten onss particulierlyck ver-
focht hadden ons by hun aldaer te vinden, vnd
daer nae dat wy eynen onsen Secretarium toe hoe-
ve geschikt hadden, om dieselve zaecken, vnd con-
tentement vuer allen den Soldaten van onsen bevele,
t'forderen, vnd mitz den vurfz. veranderingh dat
wy oeck andere onse bryeven affgeveerdicht aen de
vuergn. beschreven Vendelen, op dat zy niet wi-
ters en solden trecken, naer den hoechquartier des-
ses vurfz. Furstendombs Gelre; sulcx alss wy niet
en twyvelen u E. ende Erf. sullen onse bryeven
ontfangen hebben, ende verstaen, hoe dat zyn
Hoecheyt mitten Heeren Raeden van Staten ende
Gedeputierde der Staten vergadert zyn geweest tho
Hu, vnd op die vuergaende aengevangen hand-
lingh mit hoepe van goeden peyss vnd accord had-
den begoft te negocieren, waer dat wy ons remit-
tierden volgende die progressen van der saecken u
L. ende Erf. toe adverteren. Ende mits dat die
vurfz. Heeren jets alle vertrocken, ende geschey-
den zyn, des hebben wy niet willen laten u L. ind
Eerf. tho verwittighen, dat, volgende der vurfz.
Heren Reces, *die zaecke van peyse und accord ge-
balden und vastelick verhoepet worden, dat die tot
een zekere eenicheyt cortz noch sal geslaeten wor-
den*, hoe wel dat die vurfz. Heren ende Gedeputi-
erden van den anderen geweken zyn sonder finaly-
ken haer tractaet toe sluyten, oersaeckenhalven,
datter noch twee punten waeren in different geble-
ven, te weten aengaende *die bethaelungb des witten-*
di-

dischen Krychsvolcks, waer toe die vuerfz. Heren Don Johan, noch oeck die vuerfz. Staten, niet en wilden noch en kosten verstaen, und wert oeck daer op gelet, dat die vurfz. Staten selfs aen Con. Mat. voermaels geschreven hadden 'tselffste te willen doen.

Ten anderen dat die provisien van de Gouvernemen-
ten, und andere ampten, ende officien, *biden vurfz. Staten* gegeven, *solden blyven in haer geheel*, ende *die afgestelde van hunne Officien solden sich daer mit moeten gedulden*, ende in dem val *onacceptabel blyven*; om welcke twee puncten wy ons versien, dat tvurfz. Accord und peyss nye toe rugge niet en sal worden gestoeten, besunderlyck aengesien dat *sine Hoecheyt die puncten van der Pacificatie, mitten Prince van Orangien aengegebaen*, mit *allen den anderen aengegaen gantschelick geconfirmeert*, ende *geadvoueert heeft*, in der voegen dat id vastelick te hoepen is als boven, zoe die vurfz. Heeren Rhaeden van Staten ende Gedeputierde zyn vertrocken naer Bruyssel om brede ende absolute resolutie, dat sy daer jnne finalyken gedelibereert hebben totten verhoepden peyse; gelyck oeck die Heere Bysschop und Furst van Ludick dieselve hoepe onss bekundicht heeft mit zyn bryeven, aen onss geschreven, waervan wy u L. und Erf. wel hebben willen die Copia schicken hier bynnenwaert, op dat dieselve onser gueder meynongh. ende opinie beter bewust moegen wesen.

Und soe wy noch etlicke antwoerde ind bescheydt verwachten van wegent der vurfz. Staten, om te contenteren den overlastighen Soldaten, in den Furstendomb *Gelre* ende Landen van *Overissel* jtzunder liggende, ende derhalven hier noch enen dach

dach oder twe verwachtende, hebbende onse bryeven tot dien eynde affgeferdicht eensdeels oeck mit den Drost van Krieckenbeeck, ende mit Du ata besunderlick, mitz dat wy weten die groete bezwaernissen desselffs Furstendombs, soe willen wy u L. und Erf. wel adverteren, alss mit onss vuergaende bryeven, dat wy *niet widers en fullen trecken*, maer onss opt spoedelixte mitten vursz. bescheden vinden in onsen vursz. gouvernemente, off tselve ons doen naerbrenghen, om in alles te versien, soe die Lande nutste ende prouffytelycxste sal bevonden worden te wesen, waer op wy U den Almoegenden doen bevelen. Datum op den huyse Haultepenne den lesten dach Januarii 1577. (onderstondt) GILLIS VAN BARLAYMONT. ('t opschryft was.) Die Edelen, Erentfesten, vromen, wylen, discreten, vuerfichtighen, vnser lieven besunderen, die Gedeputierden der Bannerheren, Ritterschappen, ende Steden dess Furstendombs Gelre ende Graefschap Zutphen, representerende die Staten derselver Landen.

Uit het MS. Boek van Lant-
lyke Saecken over 1566—
1584., berustende ter Se-
cretarie der Stad HARDER-
WYK Fol. 127 en 128.

XXXIV.

Volmacht der Stad ELBURG aan de Regeering der Stad Arnhem, om namens die van Elburg de Unie mede te bezegelen met hun Stads Zegel.

1577. 4. Februarii.

Wy Scholtis, Burgermrn. Schepen ende Raedt der Stadt *Elburg*, doen condt allen lieden, ende bekennen voor de gerechte waerheit (also op den 10. *Novembris* verleden binnen der Stadt *Nymegen* by den Volmechtigen der Bannerheren, voorts de Ritterschappen, ende Gesanten der Hooft ende cleyne Steden deses Furstendoms Gelre ende Graeffschaps *Zutphen* eene *Union* is ingegangen ende opgericht) dat wy in craft deses *van den Burgermrn. Schepenen und Raedt onser Hoofstadt Arnhem* vrundtlyc bidden ende begeren, dat oer Eerf. und L. willen gelieven *deselve Union* wyt den naem ende *van wegen onser Stadt* voor ons ende onse *nacomelingen* met oerer *Stadt Segel* te willen *besege- len*. Wy gelaven voorgesachter *Union* by den Eedt, wy Con. Mat. onsen allergen. Heeren ende onser Stadt gedaen hebben, mede te achtervolgen sonder argelift. In oorconde van dien soo hebben wy onser Stadts Secreet Segel onder op 't spatium deses doen ende hieten drucken. Ende tot meerder verfekeringe soo hebben wy Scholtis ende Schepenen voorfz. defen ooc elcx eygener handt onfs selfs naem ende toenaem hier onder geschreven.

Ge-

Geschied in den iare onfs Heeren 1577. op den 4. dach des maents Februarii. (Was nevens een opgedruchten Segel in groonen wasche onderteickent met verscheiden handen.)

Henrick de Goer, Scholt. Henrick Reefs. Cracht Wolffen (b), Dibbolt Feydt. Jan Greef. Warner Jacops. Gerrit Loeffs. Bartolt Top. Jan Crachts. Herman Baeck. Gerrit Greve. Gerlach ten Water.

Uit het MS. *Tomus van Landsaeken de annis 1576—1578.* van den President V. HELL Fol. 143.

(b) *Cracht Wolffen.*] Dus heeft het Affchrift van den Heer V. HELL, waaruit wy deeze *Volmagt* hebben uitgegeven. Doch ik denke, dat de President door overhaasting deezen naam kwalyk zal hebben afgeschreven. Ten minsten, zo ik my in het affchryven niet hebbe bedrogen, in de beide oorspronkelyke Volmagten der Stad *Elburg*, hier voren in 't *I. D. Num. 38. bl. 154.* en in dit *II. D. Num. 29. bl. 109.* door ons geplaatst, en insgelyks door denzelven, als Schepen dier Stad, onderteekend, noemt hy zlg *Cracht Wolterss.*

XXXV.

Conditien; waar op door den Grave van Bosfu de
bewaaring van het Kasteel Vredenburg gestelt is
in handen van de Regeering en Burgerye der
Stad Utrecht.

1577. II. Februarii.

Alzoec deur de Genade (c) van Godt Almachlich
't Slot van Vredenborch is overgegeven by
de Spaensche Soldaeten in handen van den welge-
boren Grave van Bosfu onder voirwaerden ende
conditien (d) dairaff gemaect; Ende dat naer d'
afftrecken van den voirsz. Spaengnaerden noodich
is 't voirsz. Casteel te doen bewaren met die artil-
leryen, munitien, ende vivres, op 't voirsz. Ca-
steel wesende, tot dat den Raedt van Staten ende
Staeten Generael van herwerts over geordonneert
sullen hebben, hoemen voirt aen sal handelen int
onderhouden oft oepenen van den voirsz. Castele,
foe

(c) *Alzoe deur de Genade enz.*] Offchoon wel de Artike-
len van dit verdrag by Bok X. B. bladz. 781. genoegzaam
woordelyk te vinden zyn, dewyl egter de inleiding of hooft
van 't zelve aldaar niet opgegeeven wordt, maar overgeslagen
is, hebben wy gemeend den Leezer geen ondiensit te zullen
doen, indien wy dit Stuk hier in zyn geheel plaatsten.

(d) *Conditien.*] De voorwaarden, waar op de Spanjaarden
eindelyk het Kasteel aan den Grave van Bosfu hebben inge-
ruymd en overgegeeven, kan men insgelyks by Bok ter aan-
gehaalder plaatze vinden.

foe heeft den voorsz. Heer Grave, naer vele ende verscheyden communicatien ende Remonstrancien, tot *ernstelyck versueck* van den Staten, Raedt, ende Capiteynen van Utrecht ten aensien van de *groote moyete ende arbeyt*, dewelcke die burgerye gehadt ende geleden hebben, *foe int waken, als int wercken, ende aerbeyden aen de schansen* iegens den voorsz. Castele, geconsenteert, dat *opt voorsz. Casteel* zullen *trecken den Schout, Burgmr. Rinevelt,* ende *Capiteyn Kesfel met hondert burgeren*, die zullen macht hebben, ende gequalificeert zyn, zonder verlet van hun ambachten ofte broot te winnen, opt voorsz. Casteel te blyven, ende dat onder den eedt, voirwaerden, ende conditien hier naer volgende.

Ierst, dat den voorsz. Schout, Burgermr., Capiteyn, ende burgeren, eer zy op 't voorsz. Casteel zullen gaen, *eedt zullen doen van getrouwicheyd aen den voorsz. Heere Grave van Bousfu* in den naem van den Raet van Staeten, ende Staten Generael, ende beloven ende zweren, dat zy 't voorsz. Casteel in alle getrouwicheyt zullen houden, ende bewaeren *ten behoeve van den voorsz. Raede van Staten ende Staeten Generaelen in den naem van zyne Mat.* Ende dat zy dair aff zullen trecken, ende 't zelve Casteel overleveren ter ordonnantie van de voorsz. Raedt van Staeten, ende Staten Generael in handen van den ghene, die van de voorsz. Raedt van Staten ende Staeten Generael Commissie sal thoornen, ende anders nyemant; omme 't selve te oepenen, afftebreken, oft andersins te regieren, zoe den voorsz. Raet van Staten ende Staten Generael sullen ordonneren.

Item datse alle artilleryen, munitien, ende vi-

II. Deel

I

vres,

vres, op 't voirsz. Casteel wesende, zullen getrouwelyck bewairen, ende laeten volghen tallen tyden ghenen, die van wegghen den Raet van Staten ende Staeten Generael dair toe geordonneert zullen worden.

Item dat voir d'observantie van alle 't gene, dat voirsz. is, die Staeten van de Stadt ende Landen van Utrecht, ende elcx van hun bezunder, hun sullen sterck maicken, ende verbinden onder obligatie van hunnen persoonen ende goeden, wair die gelegen zyn.

Ende alzoe dese saicke generael is, ende raect alle die Hopluyden, ende Burgeren, onder hen Vendele wesende, soe zullen die voirsz. Hopluyden, ende Burgeren, onder hun wesende, oick geloven, ende zweren in alle getrouwicheyt ende eendracht, alle 't gene voirsz. is, te onderhouden, ende volbringhen naer heur vuyterste vermoghen.

Aldus gedaen tot Utrecht den XI. February XV^c, Zeven ende t Zeventich.

Naar een oude, en gelyktydige, Copie, onder de Archiven van de STAATEN van UTRECHT in Paket C. Num. 47.

XXXVI.

Extract uit een Brief der STAATEN van de Graafschap ZUTPHEN aan den Grave van den Berge; ten einde dezelve ratificeere de onderteekening der Unie, door zynen Afgezondenen uit zynen naam gedaan.

1577. II. Februarii.

Aen den Grave toe den Berge.

Welgeboren Heer. ——— (*post alia*) ———
 Ten derden also die by de Landtschap opgerichtede *Union* noch van uwer G. wegen *niet onderteickent* en was, is de *onderschryvinge* durch uwer G. Gesante ende Raet, den Heeren Doctor *Gerhardt Fues* in craft syner volmachten gedaen. Edoch soo deselve *Volmacht (dd)* wel jetwes in spe-

(*dd*) *Volmacht.*] Dezelve luidde woordelyk, als volgt:

„ Wir Willem Graef zu dem Berge &c. *Freybeer zu Box-*
 „ *meer undt Bilandt*, Heer zu *Hedel*, *Homoet*, *Haeps*,
 „ *Wisch*, und *Spalbeck*, Bannerheer des Furstendoms *Gel-*
 „ *deren*, *bekennen*, ende *doen condit*, craft *deses* jegewoordi-
 „ *gen* *Geweltbriefs*, den *aenwesenden* *Deputierden* und *Re-*
 „ *thenn* des *kompstigen* *Quartiersdach*, soo *auf den* *II. deses*
 „ *zu* *Zutphen* *ausgeschreven*, und *sunsten* *jedermannichlic-*
 „ *ken*; *das*, *nachdem* *wir* *innerhalb* *kurtz* *tagen* *widerum*
 „ *zu* *onser* *Graefelicker* *Herrschaft*, *landt* *ende* *leuth*, *durch*
 „ *Godt-*

specie daer van had behooren mee te brengen, is geroerte onderschryvinge aengenomen op gelofte van ratification uwer G. Waerom uwe G. wel doen, ende deselve ratificatie op 't spoedichst aen dese Stadt afveerdigen wille. Ende hoewel wy ons all 't gene boven verhaelt also tot uwer G. vertroosten, begeren dan noch derselver gunstich wederbeschreven antwoord, ende bevelen u G. in schutz des Almachtigen. Geschreven te Zutphen onder derselver Stadt secreet Segel, dat wy samptlyc hier in

„ Godtlike genade, vermiddels der Pacification artikel, co-
 „ men, zu dem auch newwlich zu der confirmation, auf den
 „ aenstaenden Quartiersdach als Bannerher, alten bercomen
 „ nach, verschreven; als haben Wir zu des algemeinen on-
 „ sers geliefsten Vaderlants welvarendt, liebe der waarheit
 „ ende gerechtigheit, zum obgemelten dach in onseren name,
 „ ende van onserent wegen abgeveerticht cräft dieses, wie
 „ das nach den rechten ende Landtsgebruyck am besten ende
 „ bundichsten bescheen sollen connen oder mogen, den Edlen,
 „ Erentfesten, boochgeleerten onsern goeden freunt und lie-
 „ ben Neven Dietrichen van Dorth, auch onsern lieben ge-
 „ trouwen Doctor und Raet, Gerhardt Fuess, om onser
 „ plaets ende session einzunemen, met der proposition aenbo-
 „ ring, surgebung, antworting, votering, beraetslaging,
 „ beschluyting, und sunsten alles, was zum obgenenten einde
 „ dienstlich und vorderlich solt connen zyn, te doen oder zu
 „ laten; met der aengehengter zusas, das alles, was in on-
 „ sern namen, und van onseren wegen sy onser aenwalte in
 „ obberuerter massen doen oder laten werden, wen es auch
 „ ein sonderlichen gewalt erheischen oder vorderen mochte,
 „ van weerden und bondich zu halten. Al archwaen bier
 „ van ab- und aus-gelossen. Des zur orcond haben wir desen
 „ gewalt met onser eygen handt onderschreven, auch met
 „ onseren Zegel onderdruct. Actum Berg am 10. Februarij
 „ Ao. 77. (onderstont) WILLEM Graef zu dem Berge.”

in gebruycken. den 11. Februarii 1577. (Onderstont) Verordente &c.

Aldus uitgetrokken uit de *Copie* van dien Brief, zo als gevonden wordt in 't MS. *Supplement op de Boeken van Landsaeken de annis 1576-1580.* van den President V. HELL *Fol. 78. verso.*

XXXVII.

Brief der STAATEN van de Graaffschap ZUTPHEN aan den Heer van Anholt, denzelven onder anderen nogmaals aanmaande om de Unie te onderteekenen.

1577. 11 Februarii.

Aen den Heer toe Anholt.

Edel Welgeboren Heer. Uwer Edelh. Gefante *Jacob Van Ommeren* op huyden alhier erschynende, is gelycke disputatie, als te meermalen geschiet, tusschen hem ende anderen der Bannerheren Gefanten voorgevallen, belangende *de hoogste session.* Ende woe wel nu wy gern gesien, dat detelwe quæstie, die sich erreicht tot opholdinge der gemeiner saken, 't welc de gelegentheit der tyden qualyc erlyden can, in oer gedult, ende gelyc fy wes her

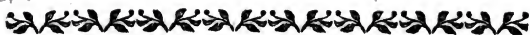
toe geftaen, verbleven; ende dat evenwel een jeder doch plaetfe genomen had, onvercortet nochtans der Principalen recht &c. en hebben dan noch defelve (foo fy fachten fulcx tegen oer bevel te zyn) daer toe niet verftaen willen; Alfo dat geroerte uwer E. Gefanten derenthalven, ende mede, foo men verftont, dat hy van u Ed. geen *commission had de onderteykeninge der Union (e) te doen, afgetreden is.* 't welc, te weten dat fulcke onderteikeninge tot noch toe opgehouden is, wy ons qualyc genoch, gelyk wy denfelven Ommeren aengefacht, erinneren connen, aengefien doch *defelve Union met uwe Ed. Gefanten* voorfz. *toedoen te Nymegen op den Lantdach opgericht*, ooc alfulcken claufel, als nae de verfelgeling derfelver daerby gefteft, ingeruymt ende ingewillicht is, wie fulcx ende de communicatie, die derenthalven alnu alhier met gemelten Ommeren geweest, u Ed. in de lengde van den Eerentfeften ende fromen *Zeyno van Dort* ende gemelten Amptman, (die daertoe by ons afgevaerdicht (ee) zyn, ende daerom wy begeren oer L. voer ditmael volcomen gelove daer in gefteft te worden) te verftaen gelieven fal; allet tot fulcken effecte, dat u Ed. doch te rugge gefteft alle vertoch, *de onderteykeninge*, van fynent wegen bewillicht, *gefchien late.* Ende foo veel 't gefchil der *feffion* voorfz. gelanget, op dat daer durch de gemeine fake hen vorder niet verachtet en worde, follen wy wel gern fien;

(e) *onderteykeninge der Union*] Zie hiervooren onder Num. 26. en 27. bl. 102. en 103.

(ee) *afgevaerdicht*] Hoedanig deeze Afgevaardigden in hunne *Commissie* geflaagd zyn, kan men zien uit hun *Rapport* van den 23. Februarii onder Num. 40. bl. 145.

sien, dat 't selve geschil tusschen uwer Ed. ende anderen Bannerheren eens in der goede hen gelacht ende vereenicht worde; ofte daer immers 't selve niet sol willen zyn, dat sich als dan een jeder met alfulcken bescheit, als deselve tot verdediging der praëminentien sol willen gebruycken, gevattet maecte, ende 't selve den alingen Ritterschappen ende Steden des Furstendoms Gelre ende Graefschaps Zutphen voorstelde, ooc derselver declaratie by forme van compromis verwachtete, ende dat midlerwyl een ieder sonder eenige disputation, sonder oec afbreuck syns rechten, plaetse neme, om op den toecompstigen Landt ende Quartiersdagen geen vergeeffsche tydspildinge te lyden. Woewel wy nu ons, 't gene voersz., als tot uwer Ed. vertrouwen, begeren dan noch op 't spoedichste uwer Ed. wederbeschreven antwoord op den twee punten voersz. ende bevelen u Ed. in schuts des Almachtingen. Geschreven te Zutphen onder derselver Stadt secreet Zegel den 11. Februarii 1577. (onderstont) Verordente &c.

Uit het MS. Supplement op de Boeken van Landsaeken de annis 1576 — 1580. van den President V. HELL. Fol. 88.

XXXVIII.

Unie en Compromis, tusſchen de Capittelen, Rid-
 derſchap, en de Stad UTRECHT, tegen de Span-
 jaarden, tot onderhouding der Religie, en vol-
 brenging der Pacificatie. Als mede goedkeuring
 van dezelve door den Prefident en Raden van 't
 Hof van Utrecht.

1577. 17. Februarii.

O pten XVII. dach van Februarii 1577. Soe zyn
 dye drye Staten 's lants van Vtrecht beſchre-
 ven, ende in de Cancellarye 's hoefs van Vtrecht
 vergadert geweest om te reſolveren. ———

———— (*Post alia.*) ———

Ten 'zelven dage, ſoe heeft myn Gen. Heere,
 die Grave van Boſſu, den voirgen. Staten voirge-
 houden, ende elx van heml. afgevraecht, oft zy
 luyden die *Vnie ende Compromiſſe* (f), onlancx by
 Doctör

(f) *Unie ende Compromiſſe.*] Aanſtonds na het aftrekken der
 Spaanſche Bezetting uit het Slot Vredenburg, had de Graaf
 van Boſſu den STAATEN van UTRECHT aangeraaden, „ dat de
 „ Geestelyke en Wereldlyke ben ſouden verdragen en een ac-
 „ coort by forme van Compromis, of Unie, metten ande-
 „ ren maken, om iſamen in ruſte te leven ende elk anderen
 „ te aſſiſteren, in het geene concernerende de conſervatie en-
 „ de welvaren van de Stad en ingeſetenen van dien, op
 „ dat alle onverſtanden en diſſidentien verboed ſoude werden.”
 vol-

*Dōctor Elbertus Leoninus geconcipieert, ende ditmaels int particulier by elcke Litmaet van de Staaten geexamineert, staetgewyse niet approberen, ende bezweeren wilden; dairōp dvoirsz. Staeten deur monde van heuren Domdeecken verclaert hebben, dat zy allegader willich ende bereyt waeren alzulcke compromis ende vn̄ie mit elcanderen antegaen ende oick tselve solemnelick te bezweeren. Allet welcke gehoirt, heft myn Gen. Heere, die Grave van Bosfu, voirsz. d' voirgen. Vn̄ie voir doen lesen, ende, nadat dye gelesen was, hebben d'voorn. Staeten, eerst dye van de Geestlicheit *more sacerdotum ad pectus*, ende die van de Ritterscap ende Stadt voirsz., hier op te samen verschreven wesende, mit opgestrekte vingeren solemnelicken beswoeren, belovende tselve te zullen doen doen elcx by heure respectie Suppoeften ende ondersaten.*

Dye Vn̄ie boven gementioneert es hier van woirde te woirde geinsereert.

„ Wy Prelaten (ff) ende Capittulen van de vyff
„ Ec-

volgens het verhaal van Bor. X. B. *bladz. 780.* welke ons verder verhaalt, *bladz. 782.* dat de Staaten de hun voorgehoudene *Unie* hebben ingewilligd; gelyk hy ook het formulier van dezelve, zo als op den 11. *Februarii* ontworpen, en hun overgeleverd, schynt te zyn, ons woordelyk opgeeft. Het zal overzulks den Leezer niet onaangenaam zyn de *Resolutie* der STAATEN zelve thands in zyn geheel te hebben; te meer, dewyl men uit dezelve ziet, dat het *Formulier* dier *Unie* door den beroemden LEONINUS, welke als Afgevaardigde der Algemeene Staaten zig ter dezer tyd binnen *Utrecht* bevond, ontworpen is; als mede, dat dezelve *Unie* ook by den Provincialen Raad des Konings *geaggreëerd* en goedgekeurd is geworden. Van welke laatste omstandigheid Bor. geen het minste gewag maakt.

(ff) *Wy Prelaten.*] Wy zouden dit Formulier hebben kun-

„ Ecclesien, Ritterſcap, miſtgaders dye Regierders
 „ der Stadt Vtrecht (*g*), oick Hopluyden, Capi-
 „ teynen ende gemeen burgeren onder d'voirſz.
 „ Hopluyden ende Cappiteynen weſende, mit an-
 „ dere gemeene ingeſetenen (*b*) als representeren-
 „ de het corpus ende alle inwoenderen van de
 „ Stadt Vtrecht, anmerckende die troublen ende ver-
 „ anderinge van deſen jegenwoirdigen tyt ende be-
 „ gerende in alle getrouwicheydt, mit verhuedinge
 „ ende vuytſluytinge van alle onverſtanden, diffi-
 „ dentien, twiſten ende diſſentien in eendrach-
 „ ticheyt ende vruntſcap te ſamen te leven, te
 „ converſeren, ende d'voirſz. Stadt, (naerdyen,
 „ deur die Genade van Godt Almachtich, het
 „ Casteel van Vredenborch gereduceert, ende van
 „ de Spaenſche ende andere vuytheemſche ſol-
 „ daten ontledicht js.) in goede neeringe, rus-
 „ ſte, politie ende welvaren te verſeeckeren, be-
 „ hoe-

nen overſlaan, en den Leezer verwyzen tot Bor, welke
 hetzelfde woordelyk geplaatſt heeft in zyn Werk. Doch de-
 wyl hetzelfde by hem gedagteekend is op den 11. *Februarii*,
 en dus maar ſchynt het ontwerp te zyn, 't geen toen aan
 den Staaten ter overweeging is overgegeeven, hebben wy
 gemeend beſt te doen 't zelve hier weder te herhaalen,
 gelyk het woordelyk op den 17. *Februarii* daaraanvolgende
 ter Staatsvergadering is goedgekeurd en bezworen, en gelyk
 het in de Staatsregisters van dien dag gebragt is. Te meer heb-
 ben wy gemeend dit te moeten doen, om dat hier en daar in
 de woorden eenig verſchil gevonden wordt tuiſſchen dat van
 Bor, en 't geen wy thands uitgeeven.

(*g*) der Stadt Vtrecht.] representerende de drie Staten
 binnen Vtrecht reſiderende, wordt 'er bygevoegd in de uit-
 gave van Bor.

(*b*) als representerende het Corpus ende alle inwoenderen
 van de Stadt Vtrecht.] Deeze woorden vind men by Bor
 niet.

„ hoeden (i) ende te bewaren, hebben sonder
 „ preiudicie van 't compromis, ende Vnion Gene-
 „ rael tusschen alle die Staeten van herwertsover
 „ gemaickt, ende (k) andere wettige voirgaende
 „ particuliere verbyntenisse ende aliancie, politicque
 „ Ordinantien, privilegien ende gerechticheyden,
 „ alhier geobserveert ende tot meerder vasticheyt
 „ ende confirmatie van dyen, *geloest, ende geloven*
 „ *mits desen, onder onsen Eedt, ende Kerstelicke*
 „ *trouwe, als warachtige Lantsluyden, patriotem,*
 „ *ende litmaten van een lichaem tsamen in goede*
 „ *correspondentie, asfociatie, ende eendrachticheyt*
 „ *te willen leven, ende sterven; sonder dat yemant*
 „ *van ons hem zal mogen sceyden ofte afstrecken*
 „ *van dese Unie (l) by dissimulatie, secrete intel-*
 „ *ligentie, ofte andere manieren, hoe dattet mach*
 „ *wesen; ende dat om te conserveren ende onder-*
 „ *houden onse beylige Catholicque Apostolycke Room-*
 „ *sche gelove, ende Religie, behoirlicke onderda-*
 „ *nicheyt van zyne Maiesteyt, ende volbrenginge*
 „ *van dye pacificatie tusschen den Staeten van her-*
 „ *werts overe, den Heere Prince van Oraignen (m),*
 „ *ende den Staten van Hollant, Zeelant, ende ge-*
 „ *asfocieerden gemaeckt, mitsgaders om dye Spaen-*
 „ *sche Soldaten ende heure adherenten te doen ver-*
 „ *trecken, ende blyven vuyte Landen, ten welvaren*
 „ *ende ruste van de Landen ende behoudenisse van*
 „ al-

(i) beboeden] behouden by BOR.

(k) andere wettige.] het woord *wettige* leeft men by BOR niet.

(l) van dese Unie] Deeze woorden vind men insgelyks niet by BOR.

(m) den Heere Prince van Orangen.] Dit staat ook niet by BOR.

„ allen onsen ende een ygelick van ons zyn ge-
 „ rechticheyden, vryheyden, ende privilegien.
 „ Belovende tot dien eynde elcanderen by te staen
 „ ende te assisteren mit raet, daet, ende pennin-
 „ gen; ja oick alle onse goet ende bloet, indien des
 „ noot ware, dair voir op te setten, ende strecken.
 „ Ende dat nyemant van ons jnt secreet ofte open-
 „ baer directelick ofte indirectelick yet ter contra-
 „ rien zall doen, ofte attenteren. Ende zoe verre
 „ yemant van ons yet misquaem, ofte te cort ge-
 „ scieden tegens 't gene voirsz. is, jn wat maniere
 „ dattet ware, dat wy dair jnne elcanderen zullen
 „ helpen, ende assisteren by alle middelen, hier
 „ vorens verhaelt, onder verbyntenisse van onsen
 „ perfoonen, (n) ende goederen, hoedanich die zyn,
 „ ende waer die gelegen mogen wesen. Ende in
 „ sterkenis van tgene voirsz. is, hebben wy Prela-
 „ ten (o) ende Capittelen op onse maniere met dye hant
 „ opte borst, ende wy Ritterschap mitsgaders die
 „ Regierders der Stadt Utrecht, Hopluysden, ende
 „ Cappiteynen, zoe over ons selven, als voir on-
 „ se gemeente, ende ingesetenen, alle dese poin-
 „ ten ende Arlen. mit opgestreckte vingeren beves-
 „ ticht ende bezworen. Aldus gedaen op ten XVII.
 „ Fe-

(n) perfoonen en goederen] personen, eere, en goeden, leeft men by BOR.

(o) hebben wy Prelaten enz.] BOR geeft ons dit slot in navolgende bewoordingen op, „ hebben wy t'samen en elk van ons bysonder alle de pointien en articulen voirsz. by eede bevesticht en besworen. En wy Prelaten, Capittelen, Edelen en Ridderfchap, mitsgaders de Regeerders van de Stad over ons selver en in den name van ons en gemene Borgeren onsen segel hier aen doen hangen den 11. Febr. 1577.”

„ Februarii 1577. ter presentie van de Welgebo-
 „ ren Heeren dye Grave van Bosfu &c. ende die
 „ President van Utrecht.”

Ende op dat allet gundt voirsz. te bundiger zou-
 de wesen, zoe hebben *myn Heeren van den Raide*
Provinciael t' Utrecht dese Unie ende compromis,
 als hier navolcht, *mede geapprobeert*, ende het ori-
 ginael in pergamen geschreven by heuren Grefrier
 doen onderteycken.

„ Dye *President* ende *Raiden 's Conincx t' U-*
 „ *trecht* deursien hebbende tvoirsz. *Compromis* en-
 „ de verbyntenisse, hebben t selve bevonden te we-
 „ sen *wettelick ende dyenende tot eendracht, rust ende*
 „ *welvaeren van de Staeten ende ingesetenen van de-*
 „ *zer Stadt Utrecht*, ende hebben die van der voirsz.
 „ Raede over zulcx tot versoeck van de Prelaeten,
 „ Ritterfchap, ende Regierders voirsz., voir zoe
 „ veel in heml. is, voir heur ende heure gemeene
 „ Suppoesten tselve *geaggreëert, geapprobeert,*
 „ *ende geaccepteert*, aggreëren, approberen, en-
 „ de accepteren by desen. Actum vt Supra.”

Uit het MS. *derde Boeck van*
Beschryvinge of Prothocolle
van de dryen Staten 's Lands
van UTRECHT de Ao. 1577.
tot 1581. Fol. 1—3.

XXXIX.

Brief van Rutger van Graes, en Herman van Eerde, aan de Regeering van ZUTPHEN; redenen geëvende, waarom zy voor alsnog zig bezwaard vinden de Unie te onderteekenen.

1577. 17. Februarii.

Erentveste, erfame, wyse, ende voorfichtige Heeren ende Frunde. Diewyl uwer Erf. ende Liefden hier bevoren ons beiden verschreven hebben (p) op lesten geholten Quartiersdach te Zutphen

(p) verschreven hebben.] Het zal den Lezer niet onaangenaam zyn, dat wy tot meerdere opheldering van dit Stuk hier ondervoegen den uitschryvingsbrief zelven, waar op deze Brief een antwoord is. Dezelve, zo als die door den Heer VAN DER HELL uit het 204. blad des Boecx der Stadt Zutphen de annis 76 ende 1577. geteickent A. is afgeschreven, en in zyn meergemelde MS. Supplement op de boeken van Landsaeken Fol. 85. gebragt geworden, was van deezzen navolgenden inhoud:

„Aen Rutger van Graes ende Herman van Eerde.

„Erentfeste ende frome, bysonder goede frunde. Wy bevinden, dat u L. tot noch toe in gebreke geweest zyn te onderteekenen die binnen Nymegen by Gesanten der Bannerheren, Ritterschap, ende Steden eenheliclich ingewillichter Union, sich tot dienst Con. Mats. onfers algeren. Heeren; conservacion der older Catholischer Religion, ende welvaert der Landtschap gerekende. 't welc wy ons qualyc genoegh erinnern connen. Ende hebben

„daer-

Zutphen te erfchynen, ende *de Union der gantscher Landtschap, gelyc andere van Adel, mede te onderschryven*; Soo hebben wy den mael *fulcke subscription te doen ons merclyc beswaert gevonden*, averst nicht in meyninge, dat wy gedachten oder bedacht weren ons van der Landtschap aftefonderen; dan als Con. Mat. onser allergenedichster Heer verordenter Commisfarius verleden jaren onsen Edelen Heeren toe *Anholt dit Ampt Bredefoirt* (daer onder wy dan gefeten) in pandtschap indede, ons van Adel bevolen heeft welgedachten Heeren toe *Anholt hulde ende eede te doen*, ende wie wy ons dan ooc doemaels fyner Edelheden met eede verplichtet hebben, wy *buyten fyner Edelheden voorweten* ende advys de gevorderte *subscription te doen ons gantsch beswaert gevonden*. Ende hebben ooc derhalven fulcx fyner Edelheden te kennen gegeven; edoch daer op bis noch van fyner Edelh. op onse voorgedaen gefinnent geen antwoord (q) becomen.

En,

„ *daerom nu ten lesten mael noch wel aen u willen fchryven, ten einde fch defelve eyntlyck by brengeren defes fchryftlyc erclaren, oft fy van meyninge zyn de ondertei-*
 „ *keninge te doen, op dat, in geval neen, men fch daer*
 „ *aen moge weten te houden. Daer ooc u L. tot de-*
 „ *felve onderteikeninge willich were, heeft by fch voor of-*
 „ *te op den 28. defes voor alle uytstel alhier te ergeven,*
 „ *ende de voorfz. Union te onderteikenen. Waervan wy*
 „ *u L. niet hebben onverftandicht willen laten, bevelende*
 „ *den felven den Almachtingen. Gefchreven onder 't fecret*
 „ *Segel der Stad Zutphen, dat wy hier in mede gebruyc-*
 „ *ken. den 24. Januarii 1577. (onderftont) Verordente der*
 „ *Bannerberen, gemeine Ritterschap, B. S. ende Raden*
 „ *der Stadt ende Gefanten der cleyne Steden der Graeffchap*
 „ *Zutphen, te Zutphen by den anderen zynde.*”

(q) geen antwoord becomen.] De gedagten van den Heer

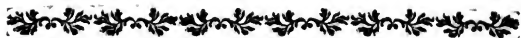
van

Ende begeren wy derhalven gantsch vriendtlyc ende goetlyck, dat ons beyden van u Erf. und L. eene kleine tydt noch vergont mocht worden, dat wy van syner Edelheden op onse voorgedane petition om antwoord ende bescheit te vorderen aenhalten mochten. Soo wy averst (wie wy nicht vermoeden ende verhopē) sulcke eene geringe tydt nicht by uwe Erf. erhalten mochten ofte conden, soo dan u L. ende Erf. sampt de Gedeputierden der gantschen Landschap erklaren ende erkennen wolden, dat *fulcke subscription der Union*, soo onser Gen. Heer de Stadholder selfst gesubscribeert, *ons aen onsen voorgedanen Eedt onnadelych zyn solde*, willen wy ons hier met erboden haben, wie andere van Adel, vermelte Union op eersten gesinnen mede te onderschryven. Ende wes deses geschien, ende wy genieten sullen, begeren wy goetliker toeverlatiger beschrevener antwoord, met empfeling des Almachtigen. Datum den 17. Februarii Ao. 77. (onderteikent.) *Rutger van Graes. Herman van Erde.* ('t opschrift.) den Erentfesten, wysen und voorfichtigen B. S. und R. der Stadt Zutphen onsen gonstigen Heeren ende Frunden.

Gecopieert vyt 't 422. bladt des Boecx der Stadt Zutphen de annis 1576 ende 77. geteickent A.

Uit het MS. Supplement op de Boeken van Landsaeken de annis 1576—1580. van den President V. HELL Fol 89.

van Anbelt in dit geval kan men vinden in het volgende Stuk van den 23. Februar, onder Num. 40.

XL.

Brief van Zeino van Dorth, en Jac. van Ommerep, waer by zy verslag doen, aan die van ZUTPHEN, van hunne onderhandelingen met den Heer van Anholt aangaande de onderteekening der Unie; enz.

1577. 23. Februarii.

Er fame, welwyse, ende voorsichtige, insonders gonstige Heeren ende goede frunde. Wy hebben achtervolgende des genen, wes ons op den jongstgeholdenen Quartiersdach binnen Zutphen operlacht (r) op den aengesanten dach, nemplyc op dach Petri, by den Edelen ende welgeboren Heeren *Dirrichen van Bronckborst ende Batenborch, Heeren zu Anholt*, Bannerher toe *Baer und Latem* &c. op den huyse Anholt erfueget. Ende belangende de 3. oorsaken, namptlyc, dat syn Edelh. de *Union* soll will gelieven te *beteikenen*; ooc der ontschuldiging halven van *Graes (s) und Erden*; ende zum dretten *Jurghen van Buersses* supplicerent, met syn Edelht. zum aller getrouwlicsten ende vlytichsten communiciert.

Sullen nu daerop, wess onfs van syn Edelh. bejement

(r) operlacht.] Zie hier vöoren onder Num. 37. bladz.

134.

(s) Graes und Erden.] Zie den voorgaanden Brief onder Num. 39.

II. Deel.

K

jegent ter antwoordt, uwer Erf. niet verholden; dat eerstlyc in beteikening der Union syn Edelh. alnoch toe deser tydt sich beswaert vindet, voorwendende oorfsaken, als naemtlyc, dat syn Edelh. alnoch nicht sien *genoechsam eenicheit by den Staten*, als sich toe handthaving sulcher Union wol gebueren: Andersdeels, dat syn Edelh. alfulcken *Eedt*, als syn Edelh. Con. Mat. gedaen, daer durch etlikermaten *mochte infringeren*. Ende daer durch (wie syn Edelh. voorfsaten, die sich ingelyken buyten Landes tot verfoec der Landtschap van Gelren in derselviger Landtschap gescheften sich bruycken laten, als syn Edelh. fachten) hier bevoren in grooten schaden geraten waren, ooc gelycvals vallen, ende comen mochte. Doch daer syn Edelh. genochsamen vereenigingh ende versfekingh sage voor alfulcken schaden, ende dat selvige onverlet synes Eedts, wie voor verhaelt, geschien konde, wolde syn Edelh. der Landtschap gern bystandt doen, ende onbeswaert zyn de opgerichtede *Union te beteickenen*, oder beteickenen laten.

Belangende *Rutgeren van Graes* ende *Herman van Erdt*, dat deselvige sich ooc in beteikening der Union entschuldigen, ende alfulcke onschult op syn Edelh. hin gestelt hebben, daerop hebben syn Edelh. ons voor antwoordt gegeven, dat in desen val syn Edelh. sich ihrer nicht aennemen, veel weyniger gedencken te verdedingen; ende mogen in deen doen, als ihren goeden raet toedragen sal; dair bis her sy in anderen dingen, wes sy voorgenomen, aen syn Edelh. weynich raets gesocht oder begeert, ooc syn Edelh. onderdanen wedder syn Edelh. boven recht wederspannich gemaect.

Betreffende *Jurgen van Buerfs*; in dem ihr begeert syn goet in Ampt van Bredefort gelegen voor
 een

een *Havesaet* erkant te hebben, ende derwegen, gleich andere van Adel, vry- und gerechticheyt te genieten, hebben syn Edelh. ons daer op zur antwoirt ende bescheit gegeven, dat syn Edelh. hebben de *pandtschap van Bredefort* van Con. Mat. aengenomen, ende in aenneming der selver zy syn Edelh. overlacht alle dingen dermassen continueren ende observeren, gelyc het voor hen by tyden des saligen Marschalcx Marten van Rossem were geholten worden. Ende want dan genanter van Buersse alfulcke gepretendierde gerechticheit toe ter tydt, noch oock bis aen hero, nicht gehabt, oder genoten, zyn syn Edelh. nicht bedacht, connen ooc nicht toelaten eenige vernieuweringe. Wan aver gemelter van Buersse alfulcke, oder diergelycke, gerechticheit sold willen begeren, hadt ende mach ihr fulcx by Hove bevorderen; und wes dat Hof daer in doet, ende ordiniert, ende daer van een schriftliken bescheit van Hove erlangt, hadt syn Edelh. zu lyden.

De supplication von Buerssen, aen Bannerherren Ritterschap ende Steden overgeben, ende was uberantwort, schicken wy hierby verwaert uwer Ersamh. wederom toe.

Desen allen nach hebben u Ersf. sich te richten, ende voorgl. saken aen gebuerenden einden, ende toe gebuerliker tydt, voor te geven. Ende doen hier met euwer Ersamheden zu heilsamer frest in schutz des allerhoochsten guetlicken ende frundtlichen emphelen. Datum Anholt den 23. Februarii Anno 77. (Onderstont.) uwer Eersamheit jeder tydt vrientwillige. (geteikent) *Zeyno van Dorth*, *Jacop van Ommeren*. (Het opschrift.) Den Ersamen, wolwyfen und fursichtigen B. S. und R. der

Stadt Zutphen onfern infonders gonstigen Heeren
ende goeden vrienden.

*Gecopieert uyt 't 431. 432. ende 433. bladt des
Boecx der Stadt Zutphen de annis 76. ende 77. ge-
teickent A.*

Uit het MS. Supplement op de
Boeken van Landsaeken de
annis 1576—1580. van den
President V. HELL. Fol. 89.

XLI.

Brief van Floris Thin uit Brusfel aan de STAATEN
van UTRECHT, aangaande het verzoek, om den
Grave van Bosfu tot Stadhouder van 't Sticht
te houden; over het vertrekken en afbetaalen der
Soldaten; als mede onder wat voorwaarde de
PRINS van ORANJE den vrede, met DON JAN
gemaakt, goedkeurde. enz.

1577. 23. Februarii.

Eerweerdige, hoichgeleerde, edele, erntfeste,
eerfame, discrete Heeren. Uwe Misfive van
den XII. van desen (t) hebben wy den XX. van den
selven

(t) van den XII. van desen.] Den hoofdzaakelyken in-
houd van dien Brief heeft ons BOR opgegeeven X. B. bladz.
783.

selven ontfangen, ende daer vuyt verstaen, dat die Spaengaerden het *Casteel van Vredenborch* geleverd hebben in handen van den Grave van Bosfu; daer van Godt Almachtich gedanckt moet zyn. Had-den 't selve nyetemin van te voren verstaen, soe vuyt brieven van den Prince van Oraingien, ende Gedeputeerden van Hollandt alhier wesende; als van den Grave van Bosfu an den Generale Staten gescreven. Ende soe veel die andere twee poincten aengaet, in de voorfz. Misfivie aengetogen; ende yerst, *dat wy aen den Staten ende Rade van Staet solliciteren souden*, dat zy luyden souden versoucken myn Heere *den Grave van Bosfu*, dat hy aldaer, ende *onse Stadtholder soude willen blyven*; vougen uw Erf. voir antwoirde; dat wy Requeste aen den Rade van Staet geprefenteert hebben, ten eynde *hem luyden soude gelieven myn Heere van Bosfu te requireren*, dat hy als Gouverneur die Stadt, Steden, ende Landen van Utrecht soude willen blyven regieren, ende u E. in alle voorval-lende saecken asfisteren. Waer op wy alsnoch gheen Apostille hebben; dan sullen nyet laten die met alder diligentie te vervolgen, nyet twyfelende, zoe verre uwe E. *consent van den PRINCE van ORAINGIEN*, ende wille van den Grave van Bosfu, weten te crygen, off zulcx en sal uw Erf. lichtelyck alhier *geaccordeert* worden. Ende naer 't appoinctement, dat wy van den Rade van Staet sullen crygen, sullen voorts adviseren; off van noode sal zyn aen den Staeten Requeste te presenteren; ende sul-len uw E. adverteren van ons wederfaren duer Wynaldt die boede, die wy tot dien eynde by ons houden.

Nopende't consent van de XXV. m. gulden, die uw E. scryven te hebben moeten consenteren vuyt puere necesité, ende genouch duer den Borghe-
ren (u) daer toe gedrongen zynde, om dat men hemluyden opt Casteel stellen zoude &c. Ende dat wy uwe E. daer van an den Staten excuseren soude op avontueren, off Doctor Elbertus daer van aen den Staten geschreven mocht hebben; sult weten, dat ons leet is geweest te verstaen, dat Uw E. die in sulcker manieren geconsenteert soudt hebben. Mer indien sulcx gedaen is om *die Soldaten vuyt die Stadt ende Landt te doen gaen*, soudon ons laten duncken *die penningen wel geemployeert te zyn*, om redenen, in veel voirgaende Misfiven aengetogen; dan hadden wel gewilt, dat uw E. die penn. alleen verschoten hadt met conditien, dat u E. die van die penningen, die alhier voor de yerste maent leninge geasigneert zyn tot LXXII. m. gulden toe, als wy uw E. gescreven hebben, weder hadt mogen afftrecken; want hier verstaen wesende, dat uw E. soe veel tot leeninge van de Soldaten geconsenteert hebt, sal men lichtelyc *die assignatie revoceren*, soe wy tot noch toe met groter swaricheyt gekeert hebben, dat die nyet wederroupen is. Alhoewel wy zeer beducht zyn, overmits men voor den x. off ten lancxsten den xii. Meert drie hondert duyfent gulden gereet moet hebben, dat dyoirsz. geasigneerde penn., dat van de gereetste zyn, die men weet te becomen, oick aengetast
ful-

(u) *duer den Borgeren.*] Vergelyk hier mede het verhaal van Bor X. B. bl. 781. en den *Brief der STAATEN*, welken wy geplaatst hebben onder Num. 44.

fullen worden, dat uw E. qualyck comen zoude, zoe verre die Soldaten daer langer blyven.

Defen avont is Doctor Elbertus alhier gecomen, ende heeft onder anderen ons geseyt, dat u E. vyffich duysent gulden tot leninge van de Soldaten geconsenteert soudt hebben, 't welck ons zeer vreempt gedocht heeft, ende noch meer, dat uw E. ons nyet een letter daervan scryven. Wy hebben nyetemin Doctor Elbertus soe goet gehadt, dat hy, doende zyn rapport, verswigen heeft die somme, by u E. geconsenteert; mer heeft alleenlyck geseyt, dat u E., omme te thoenen die goede wille, die zy hebben ende den Soldaten te contenteren, *alle hun Silverwerck opgebracht* hebben, dat te becomen was, twelck nochtans soe veel nyet en was, dat het genoech was omme die Soldaten te contenteren, ende in officie te houden, ende dat daeromme noch enich gelt derwaerts geschickt moft worden. Wy hebben oick vuyt Doctor Elbertus verstaen, dat u E. die *imposten verdubbelt* soudt hebben, ende dat noch weynich apparentie es, dat die Soldaten fullen vertrecken, overmits daer gheen commissie es om met de Soldaten aff te rekenen; 't welck vreemt is, dat noch hy, noch uw E. ons in tyts nyet gescreven hebt; want d'instructie van Doctor Elbertus vermelt, dat hy die voorsz. Commissie, op Franchois Housfart geëxpédieert, mededragen soude; ende tselve ons nyet genouch wessende hebben die voorsz. Commissie aen de Liache gefocht, ende gevonden, oick Copie daer van gelicht, die wy den voorsz. Elberto getoent. Soe dat wy nyet anders geweeten hebben, off die voorsz. Commissie is aldaer geweest, ende verstaen hier oick, dat die geëxpédieert is geweest, mer en

wort nyet gevonden, zoe dat wy een ander hebben laten fcriven, die wy met Wynandt, wil Godt, leynden fullen.

Myn Heere van Hierges ende Bosfu hebben laft, volgende d'Instructie van Elberto, om die Soldaten te verleggen; ende die van *s' Hertogenbosche* (uu) hebben zeer gefolliciteert, om die daer te hebben, ende *claegen*, als wy luyden, van de Generael Staten verlaten te zyn. Dus fullen uw E. wel doen, ende aen fyn G. anhouden, dat hy die Soldaten van daer neemt, off anders fult die apparentelyck noch langer houden.

Dat uw E. begeren an den Staten Generael excuseert te zyn van de beloefde XXV. m. off L. m. optebrengen, daer toe en es *gheen appa- rentie*, foe 't gebreck van penn. alhier boven maten groot is; ende indien wy d'assignatie van de LXXII. m. gulden nyet en hadden, wy en fouden die nyet crygen. Godt geve, dat die nyet weder benomen worde, dat uw E. qualyc becomen zoude, foe verre die Soldaten langer daer blyven.

Den Thesaurier *Schets* vermaent ons dagelycx van zyn drie duyfent gulden, ende laet hem dunc- ken, dat die assignatie van de XVII. m. gulden, op Schenck gedaen, fladt behoirt te grypen, ende dat uw E., tgene fy daer op verschoten fouden mogen hebben, aen de naevolgende yerfte bede foudt behoren te corten. u E. mogen adviseren, wat wy hem voir antwoirt fullen gheven, foe wy hem hebben moeten beloven, dat wy u E. tselve an-

(uu) *'sHertogenbosche.*] Vergelyk den *Brief* onder Num. 45.

anschryven fullen. Indien wy in de Finantie expeditie willen crygen, fullen hem te vrundt moeten houden. Hy heeft den Staten veel diensten gedaen, als myn Heere die Thesaurier *Brubesen*, ende de *Amerongen*, u E. wel seggen fullen.

Alſoe die Spaegnaerden sustineren, dat die xx. dagen van 't vertreck nyet eer ingaen fullen, dan als die penningen geconfigneert fullen wesen, es ſoe veel gedaen, dat die Ambassadeurs dſelve gehouden hebben voir geasigneert, ende hun gelove daer voor gestreckt hebben. Soe dat d'Inſinuatie op morgen gedaen sal worden. Off die Spaegnaerden hem daeran houden fullen, sal men sien.

De PRINCE heeft den peys geapprobeert onder conditie (v), dat, zoe verre die Spaegnaerden binnen xx. dagen naer d'Inſinuatie nyet vuyt die Sterckten en vertrecken, datmen als dan met *Don Johan* nyet meer tracteren sal, mer die Spaegnaerden met wapenen vuytdryven; datmen hem oick *Aſte* verlenen sal, datmen *Don Johan* nyet ontfangen zall, voir dat hy alle *Privilegien* realick gerestitueert, ende, tgene contrarie van dien gedaen is, geredintegreert sal hebben. 't welck een *ſware clausele* es, daer op als noch by den Staeten nyet en is geresolveert. Men heeft hier voor eenige dagen nyet gedaen, dan middelen gefocht om tgelt te vyn-

(v) onder conditie] Het Stuk zelve, waar by de PRINS van ORANJE deeze voorwaarden heeft voorgeslagen, als mede de *Aſte*, door de Algemeene Staaten daarop aan Hem gegeven, kan men vinden by BOR X. B. bl. 790—792. Vergelyk ook M. VAN ISSELT *Hiſt. ſui tempor.* pag. 523. J. B. DE TASSIS *Comment Lib.* III. by HOYNCK VAN PAPENDRECHT *Analect.* Tom. II. P. 2. pag. 260. WAGENAAR *V. H.* VII. D. bladz. 145. en anderen.

vynden, dat Don Johan d'Auſtriche tot het vertreck van de Spaegnaerden belooft es. Ons mits defen recommenderende in u E. goede gratie, bidde Godt Almachtich u E., Eerweerdige, Hoichgeleerde, Edele, Erntfeſte, Eerſame, wyſe, discrete Heeren, te ſpaeren lange welvarende in voorſpoet. Geſchreven tot Bruyſfel defen xxiii. Februarii 1577. (Ende was onderteyckent) By uw E. goetwillige Dienaers ende Medebroeders, FLORIS THIN, alſs van HEERMALENS duer ſyn expres bevel. (Opten rugge ſtont aldus) Aen myn Heeren den dryen Staten 's lants van Utrecht ofte haerl. Gedeputeerden t'Utrecht.

Naar een oude en gelyktydige *Copie*, onder de Archiven van 't *Capittel* van OUDMUNSTER in *Paket B.* No. 10.

XLII.

Brief der STAATEN van UTRECHT aan hunne Gecommitteerden te Brussel, om by de Algemeene Staaten aan te dringen op het vertrek der Soldaten uit het Sticht, als mede om te verzoeken, dat de Graef van Boffu tot Stadhouder over 't zelve mooge aangesteld worden. enz.

1577. 24. Februarii.

Weerdige, (w) Erntfeste, wyse, welgeleerte Heeren. Wy hebben uwe W. misliven van den xvi. ende xvii. deser, iegenwoirdiger maent ontfangen, ende dair vuyt wel verstaen, hoe dye zaecten aldair nopende die pacificatie, by Don Johan geadvoveert, vergaen, ende gepasseert zyn, dair van wy Godt Almachtich niet genoeg bedanken en connen, alhoewel 't selve tot onzen grooten achterdeel, ende genoegsaeme bederfenisse, zoe haest overcommen is, zoe wel deur dyen dat die welgeboren *Grave van Bosfu* (diewelcke ons, volgen-

(w) *Weerdige* enz.] Het zal den Beminnaaren der Vaderlandsche Historie niet onaangenaam zyn, in zyn geheel thands te kunnen leezen deezen Brief, welks korten inhoud *Bor. X. B. bladz. 783.* opgeeft; doch welke denzelven brengt op den 22. *Februarii*; mogelyk dat men op dien dag in de Staatsvergadering het besluit genomen heeft tot het schryven van deezen Brief, terwyl dezelve eerst twee dagen daarna werkelyk afgezonden, en overzulk op den 24. *Februarii* gedagteekend, zal zyn geweest.

gende 't verdrach mit zynen Gen. gemaickt, be-
 looft hadde *van allet crysvolcke te verlossen* deur
 alzulcke middel van penn., als wy zyne Gen. be-
 looft hadden, ende die nu genoech gereet waren)
zyne opinie van 't voirsz. crysvolck te doen vertrec-
ken ganschelick gechangeert, ende verandert (x)
badde, in meyninge selfs in persoon naer Bruysfel
 te vertrecken, omme aldair eyntlick te verstaen,
 wat zyne Gen. *deur die veranderinge van de peys*
 mittet voirsz. crychsvolcke te doen zoude hebben.
 Welcke vertreck zoe wyt zeer preiudiciabel voir
 ons ende scadelick vonden, hebben zoe veel gedaen,
 (aenmerkende dat zyne Gen. een vast propoeft ge-
 nomen hadde om selfs in persoon naer Bruysfel te
 reysen) dat wy zyne Gen. mit ernstich bidden ver-
 willicht hebben alhier by ons te blyven; ende een
 ofte twe anderen in zynen Gen. plaetze aldair te
 schicken; zulcx dat zyne Gen. ten lesten voir goet
 angesien heft den Heere *van Cruyningen*, ende
Tambergen derwerts aff te veerdigen; eensdeels tot
 dyen fyne, dat zy luiden furnislement van penn.
 zoude vercrygen; eensdeels om te verstaen, hoe
 in wat manieren *zyne Gen. voirtaen sich mit zynen*
chrychsvolcke zal hebben te reguleren; dat ons prin-
 cipalick in desen tyt, dat men 't lant weder te vel-
 de zoude brengen, ende anders 'slants oirbaer
 doen, wel zeer qualicken compt, zoe het gescha-
 pen is, dat, die peys nu voortgaende, ende alle
 dye vyanden vuyte lande vertreckende, wy luyden
 hier allet *crysvolcke opte bals houden* zullen, sonder
 dat wy enige vertroostinge, noch van den Raide
 van

(x) *verandert badde*] Vergelyk BOR. X. B. bladz. 782.

van State, noch van de Generaele Staten (die mit hun selfs Knechten aldair genoch te doen zullen hebben) vercrygen zullen. Soude dairom ons ernstich versouck ende begeeren wezen, dat u E. doch mit alle vliet ende diligentie aenhouden willen, dat dye Commisfie, die zyne Gen. heft gehadt, om mit allet crychsvolck *vuyt lande van Utrecht* naer Overysfel, ende zoe voirts naer Brabant, *te vertrecken*, nyet veraltereert en worden, mer meer geconfirmeert; ende dat dyenvolgende zyne Gen. als noch andermael bevolen, ende gecommitteert worde; dat hy alle zyne volcke, oick alle dye Walsche, zoe wel in den Stichte leggende, als die, deurdyen die van *Haerlem* ende *Schoonhoven* mitten *Prince van ORANGIEN* verdragen zyn, dair vuyt commen zullen mogen, doe marcheren, ende vuyten voirsz. Stichte gaen, zoe anders ganschelick gescapen is, *dat wy alhier van honger, commer, ende vuyterste armoede zullen moeten vergaen.*

Ende zoe veel angaet zyne Gen. persone, *omme d'selve alhier by ons, als een hoeft, voirstaender, ende Gouverneur te houden*, hebben wy int lange in onze voirgaende misliven u L. angescreven, wat wy dair inne begeeren zouden gedaen te worden; verhopende, dat uwe E. onze brieven, dye oick mencionerende waren van het innemen ende overgeven van 't Slot *Vredenborch*, all ontfangen zullen hebben; nyettemin op dat uwe E. van onze goede devotie, ende ernstige meyninghe, om d'voirsz. Grave van Bosfu alhier by ons te houden, noch verstaen mogen, soude onze vrindtelicke begeerte zyn, dat uwe E. diligentelick, zoe an de Staeten Generael, als Raide van State, *soliciteerden*, ten syne zyne Gen. *totten Gouvernement van onzer Pro-*
vin-

vincie gecommitteert mochte worden, ende dat den Raide van State op 't spoedelicxt *brieven van Commissie* in forma tot dyen eynde zoude gelieven te doen depefcheren. Wy zouden verhopē, ende nyet twyffelen, diezelve hebbende, *mit oick het goede believen van den Prince van ORAIGNEN*, zyne Gen. totte *acceptatie van 't zelve Gouvernement* te induceren, dair inne u E. ons ende den landen van Utrecht een sonderlinghe dienst ende servitiē doen ende bewyzen zullen. Begheeren oick zeer hartelick, dat uwe E. neerstich willen achtervolgen huerl. instructie, ende die misfiven, onlanx by ons gescreven, op dat alle onze saecken eens ten besten vergaen, ende geëffectueert mogen worden, aengaende van 't Casteel van *Vredemborch*, hoewel wy u E. over lange van de gelegentheyt van dyen geadverteert hebben, en hebben nochtans nu niet willen laeten, wederom u E. te schryven, dat 't selve al op ten xi. *Februarii* mit gemack overgegeven, ende in handen van onzen borgeren, met goede gratie van den Grave van Bossu, gestelt is.

Beroerende dat u E. ons gescreven hebben, dat u Luyden altyt tot Bruysfel voorweten wordt, ende geobjicieert, dat wy *noyt niet gecontribueert* en hebben &c, ende dat u E., om contrarie van dyen evidentelyk te vertonen, dattet alzoe niet en es, mer dat wy luyden *ongelyck meer*, als andere, oick patrimonial landē, gedaen hebben, begerende zyn specificatie van allet gundt wy, sedert die *conformité van de Generaele Staten*, verscoten ende gedebourseert hebben; dunckt ons niet oirbarlick als noch over te seynden, voir ende alleer 't lant van Vtrecht van de soldaten ontledicht zall zyn; Soe wy int zeecker weeten, dat die huysluyden, zoe lan-

lange die soldaten alhier liggen, huer biecht, vuyt vreesse van te meer getravailleert te worden, niet te recht doen, ende hunne leeninge anbrengen zullen; t welcke nochtans beter waere, dat gelyckerhant mit ons geschiede, als buyten ons; want als dan die penningen, mitte *costen van Vredendorch*, ende anders by ons verscoten, by de anderen vergadert zynde, tot een *zeer grote excessive somme* bedragen ende monteren zullen; zulcx dat d voorsz. Staeten egeen oirsaecke meer hebben en zullen, t gene voorsz. is, u E., oft yemant van de onzen, te objicieren, ende *ons aldus te verlaeten*, Nyet te min, om dselve zaecke niet te retarderen, zullen wy mitten eersten beneerstigen, dat, t gene liquyd, ende openbair is, cortelyk overgeschicht zal worden: Hier mede u E. den Almogenden Heere bevelende, welcke uwe E. gespare in lange gesontheyt, ende voerspoedicheyt. Gesz. tot Utrecht den xxiiij. Februarii 1577. onder t signet ons Dindeeckens t welck wy in dezen gebruycken. Uwe E. goede vrunden ende medebroeders, dye drye STATEN 's lants van UTRECHT. Deur bevel. (*On-derstont*) LAMZWEERDE. (*t opschrift was*) Weerdigen, Hoichgeleerten, wysen, voirsinigen Heeren, Heeren *Floris Heermale*, ende *Floris Tbin* Advocaet, onsen besundere goeden vrunden, ende medebroeders tot Bruyssel.

Naar den oorspronkelyken *Brief*
 onder de *Archiven* van de
 STAATEN van UTRECHT,
 in *Paket A. Num. 2.*

XLIII.

Brief van de Regeering der Stad UTRECHT aan de Gedeputeerden der Staaten te Brusfel; aangaande de onderhandelingen met den Grave van Bosfu, om van het inleggende Krygsvolk bevryd te worden; als mede wegens het Stadhouderschap van denzelven; en dat zy van den Raad van Staate zouden verzoeken eene verklaring, wie hunne Stadhouder was, zonder van bunnen wegen iemand daar toe te benoemen. enz.

1577. den lesten Februarii.

Weerdige Hoichgeleerde (y) Heeren. Naer alle vruntlicke recommandatien dient deze, om uwer W. te veradverteren van 't gene ons weder-

(y) *Weerdige, hoichgeleerde enz.]* Ik heb gemeend met de uitgaaf van deezen Brief insgelyks den Leezer geen ondiensft te zullen doen; deels om dat men uit denzelven de netelige omftandigheden, waar in zig het Sticht ten opzichte van het inleggende Krygsvolk als toen bevond, als mede de zwaare lasten, welke men tot afbetaaling van hetzelve moest opbrengen, ten duidelykften kan opmaken; deels ook dewyl men uit denzelven kan ontdekken de gedagten der Stads Regeeringe ten opzichte van het verkiezen van eenen Stadhouder; omftandigheden, welke Bor in zyn *X. B. bladz. 783.* uit deezen zelfden Brief gemeend heeft genoegzaam woordelyk in zyn verhaal te moeten invlegten. Overzulkts alwaare het alleen maar, om hier door het gezegde van dien naauwkeurigen Historiefchryver verder te kunnen bevestigen, dit

dervaren es met myn Gen. Heere, *de Grave van Bosfu*, nae dat de bewaernisse van 't *Casteel* gelaten es an den burgers deser Stadt, als wy uwer W. laest gecreven hebben. Ende is sulcks te wetene, dat zyn Gen. aen den Staten alhier geurgeert heeft betalinge te hebben van de *L m.* gulden, by den Staten voort jnnemen van 't *Casteel* an de Gedeputeerden van den Generale Staten geconsenteert. Daer op de voorsz. Staten, naer verscheyden communicatien mitten anderen gehouden, zyn Gen. geconsenteert hebben eerst *XXX m.* ende naderhant 't selve verhoecht tot *L m.* gulden, ende dat principalick, op dat de Stadt, Steden, ende Landen van Utrecht van alle garnisoene, zoe Duytschen, als Waelen, terstondt gevryt ende onflegen soude moegen worden, te betalen by 't vertreck van de voorsz. Soldaten de *XXX m.* guldens, ende de reste, alse *XX m.* gulden, binnen drie maenden daer aen volgende. Om welcke penn. te moegen vynden, ende furneren, een *Capitale Impositie* geraemt, ende geconsenteert es onder de Geestelickheyt, Hove Provinciael, ende inwoenders van der Stadt. Ende alsoe by deselve *Capitale Impositie* de voorsz. *XXX m.* gulden soe promptelik nyet op te brengen en waren, ende 't gelt by alle man zoe gereet nyet en was, es gepubliceert, ende geconsenteert ge-

dit Stuk der uitgave niet onwaardig zal schynen. — te meet nog verdiende dezelve uitgegeeven te worden, om dat in een volgenden Brief van den 22. *Maart*, welken wy geplaatst hebben onder *Num. 59.*, de *Regeering* der Stad *UTRECHT* hunne gedagten nader opent aangaande het verzoek, by deezen Brief reeds gedaan, om eene verklaring van den Raad van Staate te hebben, wien zy voor hunnen Stadhouder zouden moeten erkennen.

II. Deel,

L

geweest, dat eenen yegenlick zyn goud ende silver in betalinge van zyn quote soude moegen overleveren tot sulcken pryse, als in de ingelachte cedule breder gespecificeert staet. Wiensvolgende verscheyden personen, so Geestelick, als Weerlick, t selve oeck gedaen hebben. Ende alsoe midler tyt deerste weeckleninge van de maentleninge, den Soldaten toegeseyt, omgecomen es, ende de Soldaten daeromme groet vervolch gedaen hebben an zyn Gen., soe es by zyn Gen. den Staten noch voorgehouden, om boven de voorsz. *L m.* gulden noch op te brengen tot deselve leninge *IX m.* gulden, ende noch ander *IX m.* gulden voor de andere weeck, daer an volgende, indien de *XXX m.* gl. midlertyd nyet opgebracht en waren. Ende zyn eyntlick op ten xx. deser maent de Geestelickheit, en Ridderchap, (daer *Vrerick Vuyteneng.* ende *Louff van der Haer* hoer personnagie inne spullen) overstemmende ons, gesloten, ende zyn Gen. geaccordeert de voorsz. *IX m.* gulden in manieren hier naer volgende, alse dat de Staten binnen vier off vyff daegen ten langsten daer nae souden opbrengen *XXX m.* gulden, ende, de gereet zynde, dat zyn Gen. als dan alle de soldaten, soe Duytschen, als Walen, soude doen vertrecken. Item dat de Staten binnen negen daegen daer nae, ofte nae t vertreck van de Soldaten, de voers. *IX m.* gulden souden opbrengen, ende de ander *XX m.* gulden binnen een maent daer nae; heeft mede zyn Gen. op ten voorsz. xxen dach by anticipatie verlocht *VI m.* gulden in affcortinge van de yerste *XXX m.* gulden, overmits zyn Gen. sustineerden, deselve verstreckt te hebben onder de Soldaten tot de eerste weeck leenings; waer inne wy geconsenteert heb-

hebben, mits yerst ontlast zynde van de soldaten; ende dat men de reste van de XXX m. gulden souden betalen in manieren, als boven. Dan is 't selve blyven staen, overmits de Gheestelicheyt mitsgaders *Vuytenenge* ende *Verbaer* voirn. (die *alleene 't gantsche Ridderfchap representeren* ende vervangen; soe daer nyemants anders commen en wil) wilden sustineren, dat die van der Stadt alleene de voerfz. VI m. gulden behoerden op te brengen. Daer op wy seyden, sulcx wel te willen doen in offcortinge van de XX m. gulden, by ons angenommen op te brengen. Hangende dese saecken; ende wy op den xxiii. deser bynae zynde gefurneert van de XX m. gulden, soe heeft zyn Gen. ten selven daege weder een ander versueck gedaen, alsse in promptis te hebben XV m. gulden in affcortinge van de XXX m. gulden; waer inne wy mede geconsenteert hebben, mits voor een woensdach naestcomende ontleggen te zyn van alle de Soldaten. Ende 't selve zyn Gen. gerapporteert zynde des avonts, soe heeft zyn Gen. weder een neyuwe swaricheyt gemoveert, seggende genoetdronct te wesen selver in persoen te Hove te reysen; ten iersten om dat hy besorcht was, dat wy onse belofte nyet voldoen en souden; ten anderden, om dat zyn Gen. geen rescriptie en cregen op alle deswaricheyden, by hem overgescreven; ende ten derden 't welck hy sanderen daechs morgens geseyt heeft, dat zyn Gen. verscryvens hadden, dat de Generale Staten *mit d'Extie van Don Johan geaccordeert* waren, ende daeromme nyet en wiste, waer hy de Soldaeten wysen, off brengen soude; sonder alvorens te Hove geweest, ende daer op resolutie ontfangen te hebben, gevende van daege

de Staten hoir optie, off zy begeerden, dat hy reysden, dan dat zyn Gen. hier by hoir bleve; indien men consenteerde in de reyse, dat men zyn Gen. souden willen hantreycken ses duysent guldens by zyn Gen. verschoten; ende indien men begeerde, dat zyn Gen. hier bleve, dat men anderen soude committeren om te Hove te reysen, en 't verreck van de Soldaten te vervolgen, in welcken gevalle zyn Gen. versochte XV m. gulden, om den Knechten mede te contenteren. Ende alsoe de Raet besocht was, dat consenterende in enich van dese twee puncten men alhier mette Soldaten beswaert soude blyven, soe heeft de Raet voor antwoord doen geven, dat zy persisterden, ende inhereerden 't versouck van zyn Gen. aengaende de XXX m. gulden gedaen, ende 't consent daer op gedragen, biddende ende begerende, dat zyn Gen. 't zelve als noch soude willen accepteren, ende effectueren. Ende om penn. promptelick te moegen vynden, ende onse belofte van de XXX m. gulden te voldoen, soe is oeck geconsenteert geweest, dat die van der Geestlickheyt, ende Hove Provinciael aen silver souden opbrengen ter somme van X m. gulden, dat men sommige Coepluyden in handen soude stellen voor gelycke X m. gulden an gelde, op conditien, dat men teynden deerste maent deselve X m. gulden an gelde mit een duysent gulde *tot interest* fall betalen, waer inne wy gedrongen geconsenteert hebben ter somme van VII m. gulden hoefstoms, nyettegenstaende het onbehoerlick es *so groten interest te geven*. Vuyt allet welcke voorz. es, uwer W. sullen moegen verstaen, wat hier omme gegaen es, ende in wat zwaricheyt wy rechtevoort, wederom steecken, overmits wy de Knech-

Knechten op ten hals houden, an de welke, alse an de drie vendelen binnen desen Stadt gelegen hebbende, wy aen leninge betaelt hebben omtrent IX m. gulden, behalven die leninge, die Louff van der Haer gedaen heeft den knechten, voor de poerten leggende, die tot meerder somme beloepende zyn. Welcke verby passerende willen hier nyet verhalen alle die grote ende ondrachelicke costen, by die Staten 's lants van Utrecht verschoten, ende geleden int defenderen, beleggen, ende recouvreren van het Casteel van *Vredenhorsch*. Is ons oeck zeer moeyelick ende zwaer geweest dese voorfsz. Quotifatie vuyt den Burger te halen, daer inne enige willich, ende andere onwillich, zyn geweest; om welcke onwillige te constringeren wy versocht hebben van zyn Gen.; *als Stadhouder*; auctorifatie om by toelëgginge van een rot-Soldaten, Schouten, buytendienaers, ofte andersins; soe men bevyn den soude oirbaerlicxte ende bequaemste te wesen, te bedwingen. Welcke voorfsz. auctorifatie tot twee off drie dagen aen zyn Gen. versocht zynde, ons ten laesten by zyn Gen. geaccordeert es, behouden nochtans, *dat zyn Gen. nyet en willen accepteren die qualité als Stadhouder, mer dselve begeerden vuyt die voorfsz. auctorifatie geroyeert te hebben*, blyckende by de Copie, (hier inne gelecht;) waer doer wy in grote twyffelachticheyt gevallen zyn; *nyet wetende, wien wy voor onsen Stadhouder houden sullen, ofte nyet*; zoe die *Baroen van Hierges* eerst, ende de *Grave van Bosu naer, ons Gouvernement zyn abandonnerende*; waer doer wy, van deselve vergeten zynde, tot eenen rooff ende prys schynen gegeven te wesen. Waeromme de Raet deser Stadt zeer vruntlik ende

ernstelijk versouckende es, dat uwer W. aldaer aen den Raet van Staeten, ende de Generale Staten versoucken willen *interpretatie ende verclaringe*, *wien wy alhier voor onsen Stadthouder sullen kennen*, ende houden, ende ons daer van behoirlike *Acte* overseynenden, ten eynde wy an de selve ons secours soucken, ende ontslaginge van desen Knechten vervolgen moegen. Ende off uwer W. dese angaende van enige perticulieren andere verscryvinge cregen, of alrede gekregen hebben, als dat uwer W. *vuyt de naem van de Staten solden solliciteren den Heere van Bosfu voor onsz Stadtholder te crygen*; begeert daer op den Raet, dat uwer W. *geen acht en willen slaen*, alsoe sy in sulcke misshiven te scrijven *nyet geconsenteert*, noch eenige kennisse daer van gehadt en hebben.

Opten xxv. deses maents heeft zyn Gen. ons wederom voer doen leggen seeckere conditien, daer op zyn Gen. alhier soude begeren te blyven, daer anders zyn Gen. den Staten verclaerde van meninge te zyn, om na Bruysfel te vertrecken, latende de Soldaten alhier leggen. ende was dat zyn Gen. begeerde X m. gulden gereet, alsse VI m. gulden om die te restitueren an *Stockum*, die deselve zyn Gen. geleent hadde, ende dander vier duysent gulden daer zoude zyn Gen. soe veel by leggen, dat de leninge van de Knechten opten xxvj. February verscreven betaelt soude worden; Ende, indien de heeren van *Cruningen* ende *Tambergen*, die zyn Gen. na Bruysfel sonde, binnen x. daegen nyet weder en quamen, dat de Staten alsdan noch IX m. gulden tot leninge van de Knechten soudon opbrengen, waer op de Raet geseyt heeft, dat zy perseeerden by 't accord, opt vertreck van de Knechten

ten gemaect, sonder van meninghe te zyn, dat men enige penn. weerloes werden sall, voor ende aleer 't selve en zy geëffectueert. Ende 't selve zyn Gen. overgebracht zynde, es daer mede qualick te vreden geweest, ende heeft *Loeff van der Haer* dien avont zyn Gen. VII¹ m. angetelt, sonder consent van de Staten daer toe te hebben, dan alleen, als 't schynt, van sommige Prelaten, ende enige anderen, *ten huysse van den Domdeeken vergadert* geweest zynde, waer deur wy an syn Gen. behangen worden, die ons daegelick urgeert, om ons consent te hebben, daer de Raet nyet toe verstaen en can, seggende 't silver ende gelt by den Gemeente opgebracht te zyn op de toefegginge van ontslagen te sullen zyn van de Soldaten, ende dat men 't selve tot andere finen nyet en behoert, noch en mach, employeren; diens nyet tegenstaende hebben de Geestlikheit van dage verclaert, dat zy voor goet vynden op behagen van de andere leden der Staten, dat men zyn Gen. antelle tot de X m. gulden gereet, ende dan noch de andere IX m. gulden, indien zyn Gen. Gecommitteerden binnen thien daegen nyet wederom en commen; sulcx als uwer Weerden breder vuyt bygelachte Copie verstaen sullen, all 't welck den onsen nyet-mendallen wel en smaect, waeromme dat grote-lick van node es, dat haestelick alhier enige remedie geschickt word, om alle vorder inconvenien-ten te schouwen, waer van wy uwer W. wel hebben willen adverteren, versueckende ende begerende, dselve heur neersticheyt doen willen, om enige vertroostinge voor ons te crygen.

Wy senden uwer W. mede hier by over verscheyden *obligatien*, by den Burgeren ende Inge-

setenen deser Stadt onder den Secretaris geleverd; van hoir achterwefen op den Spaengaerts, volgende de Placaten (z); daer van gepubliceert, begerende, dat uwer W. voor den Burgeren zoe veele doen willen, ende leveren dselve an den Tresorier Aert Molckeman, mits daer van nemende zyn receptise, ende vernemen, off hy daer van betalinge, dan off hy daer van aenwysfinge doen fall; op dat wy moegen weten; wes wy onsen burgeren daer op voor antwoert geven zullen; hier inne doende, als wy uwer W. gānselick toebetrouwen, sullen uwer W. ons, ende den gemenen Burgeren eenen aen-

(z) Placaten]. Op naam van den Koning ingestelt by den Raad van State, en aan de afzonderlyke Gewesten ter publicatie overgezonden op den 13. Februarii deezes Jaars 1577. De Heer BARON THOE. SCHWARTZENBERG heeft hetzelfde onlangs uitgegeeven in 't Charterboek van VRIESLAND, III. Deel bladz. 1100. — Dat een soortgelyke Publicatie ten opzichte van de 3 Regimenten, welke in 't Sticht, en daar omstreeks lagen, ook ter dier tyd in Gelderland geschied zy, is my gebleken uit het MS. Verbaal van de Handelingen der Gedeputeerden van GELDERLAND, binnen Arnhem verbandelt van 1. Februarii tot 7. Junii 1577. in het welke men onder anderen ook dit navolgende vind aangeeteekend.

„ Den 9. Februarii.

„ Is verlesen sekere Copie van Ordinantie und Misfiven, in naam van onsen Gen. Heeren Stadholder uitgegaen, betreffende, dat alle Officieren goede aenteekeninge souden metbrengen van alles, dat zy den 3 Regimenten Knechten, naemlyk Hierges, Megens, ende Boffus, aen schattingen, leeningen, afdringingen, ranfionen, als suns, eenichfins betaelt, ofte betalen hebben moeten; als by de Stucken. Daer op een Misfivē geaccordeert is aen den Scholten op Veluwen, ten einde als boven, als by de minute.”

aengenenamen dienst doen, dat kenne God Almachtich, die uwer, Weerdige, hoechgeleerde, wyse, ende discrete heeren, lange will sparen welvarende ende gesont. Gescreven t' Uytrecht den lesten February 1577. (onderstond) Uwer W. gunstige goede vrunden, Schout Burgerm. ende Scepenen der Stadt van Utrecht.

Den Seer. *Lamzweerde* op huyden den yersten Marty 1577. gevraecht zynde na de mislive (a), die gescreven soude zyn, om myn Heer van Bosst tot een Stadthouder te hebben, heeft geseyt, dat sulcx geadviseert es by enige van de Geestlikheit, Ridderschap Rynevelt, ende van der Maeten, nae dat de Staten hoer *Compromes* oft *Unie* (b) gemaect, off bezworen hadden, ende 't selve zyn Gen. angegeben, ende van de selve versocht hadden heml. als een Stadthouder ende Hooft by te staen; daer op zyn Gen. geseyt hadde *den last als Stadthouder nyet an te kunnen nemen*, dan dat de Staten dair om te Hove mochten scrijven, indient hoir goetdoichte &c. Dan is daer op het advoys van den Rade nyet versocht geweeft; daeromme de Raet als noch begeert, dat men an de Raet van Staten ende de Generale Staten versoucken sall, dat zy ons zeggen, wie ons Stadthouder es, die wy behoren te kennen, sonder van onsent wegen yemants te nomineren, op dat het nyet en schynt, dat wy enige parthie dragen: (t opschrift was) Den Weerdigen hoichgeleerden, wyfen, ende voirsichtigen Heeren, Mrs. *Floris Heermale*, Canonick ende The-

(a) *Misive*] Zie her voorgaande stuk onder Num. 42.

(b) *Unie*] Zie hier vooren Num. 38. bladz. 136.

laurier t' Oudemunster, ende *Floris Thin* Advocaet, Gedeputeerden van de Staten 's Landts van Utrecht, nu zynde te Brusfel.

Naar den oorspronkelyken Brief, onder de *Archiven* van de STAATEN van UTRECHT in *Paket A. Num. 3.*

XLIV. Brief van de STAATEN van UTRECHT aan hunne Gecommitteerden te Brussel, waar in verslag gedaan wordt van de contributien, tot afbetaling des Krygsvolks reeds opgebracht, en verder beloofd; en van de onderhandelingen, dien aangaande, met den Gräve van Boslu; als mede om met allen ernst by den Raad van Staate, en elders, aantehouden, om van het inlëggende Krygsvolk verlost te worden.

1577. D. Martii.

Weerdige, welgeleerte, wyze, voirsinnige Heeren. Dezen zal alleenlyk dyenen, om uwe W. ende E. te adverteren, hoe dat wy cörteling verscheyden Misfiven van uwe E. ontfangen hebben, daer vuyt wy wel hebben connen sporen die grote diligentie, forchfuldicheyt, ende goede affectie, die uwe W. ende E. tot onse Provincie dragende

de zyn. Ende alhoewel egeen van uwe voorsz. Misfiven sonderlinghe antwoirdt en vereyschen, vuytgefondert een van de xi. des verleden maents, daer inne uwe W. ende E. verhalen, dat u dagelick geobloqueert wordt, dat wylieden *nyet en contribueren*, noch in hondersten penn., noch in eenige Generaele Middelen van Imposten &c. Ende daer op wy over lange geantwoirdt hebben u E. mitten eersten te zullen (c) overseynden die specificatie van alle penn., die by ons, zoo by Leeningen, als oncosten van Vredenborch, zedert die *adjunctie by den Generaele Staten* opgebracht zyn; Soo en hebben wy nochtans niet willen laeten, om uwe E. eens volcomelik van den state ende gelegentheyt, daer inne wy naer het vertreck van dezelve gecommen syn, te informeren, by desen te verwittigen, hoe dat Doctor *Elbertus Leoninus*, alhier by ons gearriveert zynde voir het innemen van de Castele van Vredenborch, wederom ons op nyeus voir ogen gehouden heeft die grote necesfite van gelde, daer inne die Gen. Staten van de Landen van herwerts over waeren, ende dat hy expresse last ende commissie mede gebracht hadde, dat zoo wel die Nederduytsche, als Walsche, Soldaten vuyten Stadt Steden ende Lande van Utrecht ganselick vertrecken zouden; dan alzoo tzelve zonder middel van penn. niet voltogen en mochte worden, ende hy *weynich troost van gelde van de Generaele Staten verwachtende was*, heeft dzelve Doctor Leoninus wederom opgehaelt, ende ons

voor

(c) te zullen overseynden] Zie onder anderen den *Brief der STAATEN VAN UTRECHT* van den 24. Febr. hier vooren onder Num. 42. geplaatst.

voor ogen gehouden een zeecker consent van L. m. Gl., by ons t'anderen tyden op zeeckere conditien gedraegen; begheerende, dat wylieden, (om ons zelve naer die lanckduyrige zwaricheyden, costen, ende lasten, eens van de voirsz. Soldaten te bevryen, ende in ruste ende alle tranquilliteyt te leven) het voirgen. consent van L. m. gl. effectueren, ende volbrengen wilden. Daer op wy voir absolute antwoirde gegeven hebben, dat, alsoo d' voirsz. L. m. gl. ende boven dien noch eenige duyfenden aan den Castele van Vredenborch alreede gedebourseert waeren, ende geen van die conditien, ons *tempore contractus* belooft, van zynen zyde gehouden, veel min voldaan waeren; wylieden oock in alzulcke consent (t welck reciproce gedaen was) nyet verobligeert en waeren, mit meer lange propoosten ten weerfyden geobserveert; zulcx dat voir die reyse zyne petitie gansch affgeslaegen ende geweygert es. Dan es naderhant gebeurt, dat die Casteleyn van Vredenborch versocht heeft te parlementeren, presenterende het Casteel van Utrecht op zeeckere conditien (d) in handen van den welgeboren *Grave van Bosfu* over te leveren, welke presentatie naer dyen die ons by den voirgn. *Grave van Bosfu* angegeben, ende eyntelick mit rype deliberatie ende consent van ons luyden goet ende tot welvaert van onse Provincie dienlick gevonden was, ende oirbaerlick om te accepteren,

is

[(d) *Conditien.*] Men kan dezelve vinden by *Bor. X. Boek bladz. 781.* alwaar hy zelfs verscheide omstandigheden uit deezen *Brief* der STAATEN genoegsaam woordelyk heeft overgenomen, en in zyn verhaal ingelyfd; zodat ook de uitgaaf van deezen *Brief* thands merkelyk kan dienen tot bevestiging van deszelfs gezegdens ter aangehaalde plaatse.

is by den voorsz. Grave van Bosfu ons voorgehouden geweest, als nu het Casteel in handen van zyne Gen. wesen soude, oft wy 't zelve iegens der Stadts zyde *gedemolieert* begeerden te hebben, ofte nyet: Daer op wylieden voir advys eendrachtelik gegeven hebben, dat men tzelve *iegens der Stadts zyde affbreeken ende demanteleren* zoude. Welcke advys gehoort, zyne Gen. verclaert heeft, tzelve den Raedt van Staete ende die Generaele Staten over te zullen scryven, zonder dat zyne Gen. verstondt, dat men t selve terstont ten effecte brengen zoude; daer wy nochtans anders nyet en wisten, oft zyne Gen. en hadden daer toe expresse laste ende Commissie. zulcx datter *onder die gemeente* ter oorsaecke van dien *grootte commotie* *gecomen is*, beducht wesende, dat midlertyt, dat zyne Gen. advys van den Raet van State verwachten zoude, dselve eenige venlen van zyne Regimenten daer opleggen zoude; dat ons geensins, veel min dvoorsz. gemeente, oirbaerlik dochte te wesen, jae liever gehadt hadde, dat die Spaengaerden (die nu gansch vermoet ende affgement waeren) daerop blyven zouden; ende suppliceren daerom zeer oidtmoedelik, dat zyne Gen., in aensieninghe van onse voirgaende diensten ende servitien, ons genedelik zoude willen gunnen, *dat daer op eenich getal van de treffelikste borgeren geleyt mochten worden.* T welck verhoerende zyne Gen. in presentie van de Borger Hopluyden verclaerde deur monde van Doctor Leoninus *zulcx zonder lesse van zyne eere ende fame*, oeck indignatie van de Raet van Staete, *qualyck te connen doen*; daer op dvoorsz. Borger hopluyden ons verclaerden, dattet nochtans *geensins dienlik* en zoude wesen, *datter eenige zol-*
da-

daten op ten Castele geleyt zoude worden, zoo die borgeren zulcx geensins lyden, mer liever sich eer doot vechten zouden, ende dattet daerom beter waere, (indien men zyne Gen. met eenige penn. te confenteren daer toe bidden ende induceren mochte) dat die Staten zyne Gen. eenige merkelike somme van penn. presenteren zouden, seggende, *indien zyl. de bewaeringe van 't Casteel vercrygen condon, datter penn. genouch te vynden zoude zyn, constringerende alzoogenoechsaem zeeckere onze Gedeputeerde, om zyne Gen. te presenteren d'somme van XXV m. Gl. Mit welcke presentatie weder by zynder Gen. comende, ende dzelve biddende zeer oetmoedelik, om alle oproerte ende ongemack te schouwen, dat hem gelieffde eenige treffelike borgeren de bewaeringe van 't voirsz. Casteel te beveelen, zyne Gen., naer eenige communicatie met Doctor Leoninus desen aengaende gehouden, deur monde van dezelve doen verclaren heeft, dat d'selve om die groote moyten, lasten ende zwarigheden, die den borgeren deur het voirn. Casteel gehadt, ende geleden hadden, ende in regardt van de ernsticheit ende vlietichheit, die dzelve borgeren om 't Casteel te veroeveren gedaen hadden, te vrede zoude wesen, zyn eere ende fame postponerende, het getal van hondert borgeren onder bevel van de Schout ende Burchmyn, ende eenen Hopman van de burgeren, die bewaeringe van 't zelve Casteel toe te laten, onder alzulcke eedt (e) van getrouwicheit, als zyne Gen. heml. voir-*

(e) eedt van getrouwicheit.] De Conditien, op welke de bewaaring van het Kasteel gesteld is in handen van de Regeering en Burgerye der Stad op den 11. Febr. hebben wy hier vooren reeds geplaatst onder Num. 35. bl. 128.

voirhouden zoude, ende mits aengaende by den Staten ende burgeren zeeckere vaste *Unie* (f) ende *accord*, als by Doctor Leoninus geconcipteert zoude worden; oeck mede, dat d'voirsz. Staeten het consent van L. m. gl., eertyts gedraegen, als noch effectueren zouden, houdende alzoo in effect genouch geconsenteert d'voirsz. L. m. gl. (niettegenstaende d'voirn. Gecommitteerden van de Staten verclaerden hoger noch vorder geen macht te hebben te consenteren.) Allet welcke aldus gepasseert zynde; ende die voirn. borgeren op t'voirsz. Cassteel geleyt wesende; heeft zyne Gen. zedert die tyt voortan sterckelik geurgeert, om het effect van de voirsz. L. m. Gl. te consequeren; zulcx dat ten lesten, zoo wylieden daer aff nyet en costen ontslagen worden (hoewel wy nochtans weynich middelen daer toe hadden, om alzulcke groote somme op te brengen) om zyne Gen. alle contentement te geven, *diversche middelen om gelt te crygen* voorgeslagen hebben; eerst by *quotisatie*; daer nae by opbrenginge van *silverwerk* ende *gout*; dat wy tot hoger pryse, als die weerde, te zullen nemen publiceren deden, al om d'voirsz. somme, indient moegelik waere, te furneren, ende zyne Gen. te contenteren; dan zoo daer zeer luttel penn., ommers tot alzulcke groote somme, dagelijks toe quamen, ende men zoo haest nyet en costte d'voirsz. penn. opbrengen, zyn wy gevallen in een andere zwaricheyt van IX m. gl. die tot eene Leeninge voir den soldaten deur faulte van 't opbrengen.

(f) *Unie*] Zie dezelve hier vooren onder Num. 38. bl.

brengen van de voorfz. L m. gl. vervallen waren; ende die zyne Gen. oeck begeerden te hebben, oft andersfins verclaerde zyne zoldaten niet te connen doen marcheren, ofte vertrecken; dan indien wylieden dvoirfz. IX m. gl. oick zoude willen opbrengen, zoude zyne Gen. te vreden zyn, terftont, mits hebbende XXX m. gulden gereet, ende die IX m. gl. over negen dagen daer nae, alle die zoldaten, zoo Duytsche als Walfche, vuyt die Stadt Steden ende Landen van Utreche te doen vertrecken, mits dat binnen den tyt van een maend nae 't vertreck wylieden die XX m. refterende gl. naefchicken zouden. Welcke propositie gehoort hebbende, hoe wel ons die zeer zwaer was, ende by nae onmogelik te prefteren, nochtans om zyne Gen. te believen, ende *ons zelven eens van de langduyrige bezwaernisse van de Zoldaten te verlossen*, wy, naer langhe deliberatie gehouden, te vreden zyn geweest binnen den tyt van vyf dagen de XXX m. gl., ende negen dagen nae het vertreck van de Soldaten de IX m. gl., ende teynden ij. maent die refterende XX m. gl. op te brengen, mits dat zyne Gen. alle het crychsvolck *terftont* by de tellinge van de XXX m. gl. doen marcheren zoude; welcke consent ende presentatie aldus gedaen zynde, ende midler tyt, dat wy vast doende waren om dvoirfz. XXX m. gl. te furneren, es gebeurt, als de voirfz. XXX m. gl. nu genouch gereet waren, dat die *tydinge van de peys* overcomen es; zulcx dat, als wy meenden, dat wy het crychsvolck quyt worden zouden, ende te vreden waeren die XXX m. gl. binnen xxiiij. uren op te brengen, heeft ons zyne Gen. voir antwoirde gegeven, dat, *alzoö nu d'zaecken deur die peys geale-*
reert

reert waren, hem *nyet* mogelijk en was het crychs-
volck te doen vertrecken, voor ende aleer dezelve
ander beveel van boven hebben zoude, verclaeren-
de in meyninge te zyn selfs in perfoon hem naer
Bruyffel te begeven, om vorder beveel te crygen
van ons te ontlaffen: dat ons wel *zeer zwaer* om
horen gevallen es, ende wat instantie wy oeck ge-
daen hebben, om zynen Gen. als noch te induce-
ren, dat hem gelieven zoude het crychsvolck te
doen vertrecken, en hebben daer niet toe connen
geraecken; mer heeft zyne Gen. altyt geperſisteert,
dattet hem *nyet* mogelijk en was te doen ter oer-
zaecken voirsz.; dan en twyffelden zyne Gen.
nyet, indien hy zelfs in perfoon naer Bruysfel reys-
de, off zyne Gen. zoude maecken, dat wy mit-
ten eerſten verlost zouden worden. Welcke reyse
ons gansch prejudiciabel te zullen wesen gedocht
heeft, overmits die groote *muyterye*, die onder die
soldaten altyt geweest was, die zyne Gen. (indien
daer weder eenige onverſtanden quamen) beter,
als yemant anders, ter nederleggen zoude connen;
Biddende daerom zynen Gen. alhier by ons te
willen blyven, ende enige andere naer Bruysfel
aff te willen veerdighen. 't welck zyne Gen. ge-
daen, ende die heer van *Cruyningen* ende *Tamber-*
gen gefonden heeft, op conditie nochtans, dat men
hem eens dſomme van *Xm. gl.*, ende noch eene Lee-
ninge voir den Soldaten van *IX m. gl.* over thien
dagen (indien d'voirn. Gefanten als dan *nyet* we-
der gecommen waeren) byzetten zoude op affcor-
tinge van de voirsz. *XXX m. gl.* welcke conditie,
alzo die borgeren (die d' meeste penn. totte
XXX m. gl. opgebracht hadden) *zeer* gecommo-
veert worden, deur dyen dat zylieden ſagen, dat

II. Deel.

M

die

die zoldaten (om wiens vertreck zylieden hun penn.
willichlyk opgebracht hadden) nyet en vertogen,
zyne Gen. affgeslagen, ende om meerder inconve-
nienten onder den borgeren te verhoeden ontfeyt
es, zulcx dat wy d'voirsz. zoldaten totte weder-
compste van de voirn. Gefanthen noch houden zul-
len moeten, (God betert,) daer anders, indien ons
geen onmogelyke dingen voir ogen geleyt hadden
geweeft, ende wy d'voirsz. XXX m. gl. eenige
dagen van te voeren op hadden connen brengen,
nu ghanfelyk verlost ende ontslagen zouden zyn ge-
weeft: Dat nergens deur gecommen en is, dan
deur faulte van gelde ende excesfve fomme, die
ons geeyfcht es geweeft, in der voegen dat wy
rechtevoirt *midden in der zwaricheyt blyven fteec-
ken*, ende nyet en zien, hoe wy daer vuyt wel ge-
raecken zullen, ten zy zaecke zynder Gen. deur
den voirsz. Gedeputeerden nye beveel ende Com-
missie crycht om ons te verlossen. Mer wy be-
duchten zeer, dat, vermits zyne Gen. deur het
weygeren van de leeninge, boven gementioneert,
zeer verthoernt es, dat wy zoo haeft noch nyet
verlost en zullen worden, ten zy zaecken u W. en-
de E. zeer ernstelik anhouden, ende vervolgen,
om aen den Raet van State, Generaele Staeten, en-
de den Chrysaet aldaer, voor ons defen aengaen-
de eenige trooft te verwerven. Begheeren daerom
zeer hertelyk, dat u W. ende E. doch gelieve
vlietelick te folliciteren, ende vervolgen, dat d'
voirsz. Gefanthen goede expeditie ende vertroostin-
ge voir ons vercrygen mogen, zoo anders gefchapen
is deur de *pacificatie*, dat wy 't voirsz. crychs-
volck noch langer op den hals houden zullen, ge-
lyck u E. ons 't zelve in uwe brieven van den

xviii. *February* wel te voeren gesejt hebben. In welcke gevalle ons *veel grote zwaere inconvenien- ten over 't hoeft hangende zyn*, zoo wy onsen bor- geren nyet langer en sien te stillen; eensdeels, ver- mits die groote costen, lasten ende travail van waecken ende braecken, dat zy geduerende dese voirgen. tyden gehadt hebben; eensdeels duer- dyen dat zylieden apparentelyk zien, dat zy heur geleent gelt te vergeeffs opgebracht hebben, ende dat deur het blyven van de soldaeten de platte Lan- den dit Jaer niet gebruyct en zullen worden, mer zoo lange die soldaten hier blyven, ongebout ende desert, ommers voir dit Jaer, blyven leggen fullen, dat zeer voir ons allen zoo Gheestelik als Weerlick te beclagen, ende nyet anders vuyt te verwachten en es, nae die vuyterste bederffenisse ende ruïne van dese Landen, dan een *desperaet ende desolaet werck*; Begheerende andermael zeer ernstelik, dat uwe E. diligentelick solliciteren zoo wel aen den Raide van State, den Generaele Staten, als Cry- raet aldaer, ende allen anderen, daer uwe E. eeni- ge troost meynen te verwerven, dat myn Gen. heere den Grave van Boslu commissie ende beveel crygen mach, dat zyne Gen. ons doch *op t spoedelicxt van allet voirsz. chrysvolcke ontlaste*, ende ganselick bevrye, ons overseyndende (indien u E. die commissie vercrygen) Copie van de zelve.

Weerdige, welgeleerte, wyze, voirsienige Hee- ren, onse Heere God zy met u W. ende E. Ge- schreven Tutrecht onder 't signet ons Doemdeec- kens, het welck wy in dezen gebruyckende zyn, den 1 Marty anno 1577. (overstond) uwe W. en- de E. goede vrunden, Dyc. en ende Capitulen van de vyff Ecclesien, die R.erschap, mitsgaders

die Regierders der Stadt Utrecht, Representerende die drye Staten van den zelve Lande. Deur be-
veel van de zelve (en is geteekend) LAMZWEER-
DE. ('t opschrift is) Weerdigen, Welgeleerten,
wyfen, voirsinigen Heeren *Floris Heermale* Cano-
nick ende Tresorier t Oudemunster, ende *Floris*
Thin Advocaet &c. onse bysondere goede vrunden.

Naar den oorspronkelyken
Brief, onder de *Archiven*
van de STAATEN van
UTRECHT in *Paket A.*
Num. 10.

XLV.

*Tweede Brief der STAATEN van UTRECHT aan
hunne Gecommitteerden te Brussel, waar by on-
der anderen het voorgaande bevel, om van den
Raad van State het vertrek des Krygsvolks te
verzoeken, nog nader wordt aangedrongen.*

1577. 2. Maart.

Weerdige, hoochgeleerte, voirsienige heeren,
u W. ende E. zal gelieven te weten, hoe
dat, nae wy onze brieven van den 1. al doen expedieren hadden, eender misfave van uwe W. ende E. wesende *van den XXIIJ. February (g)* ontfangen heb-

(g) *van den XXIII. Februarii.*] Zie denzelven hier vooren onder *Num. 41.*

hebben, op te welke wy als nu, vermits het subyt vertreck van desen bode, niet voir morgen oft overmorgen geantwoirdt en zouden hebben; dan alzo wy daer inne een clausule bevonden hebben, daer deur uwe W. ende E. ons anscriyven; „ dat „ myn Gen. Heeren den Grave van Bosfu, ende „ Hirges, volgende die Instructie van Doctor *Elbertus*, om die Soldaten te verleggen last hebben zouden, en dat dye van den *Bosche* zeerge-solliciteert hadden, om deselve Knechten te hebben &c.” heft ons goet gedocht terstont dese clausule myn Gen. Heere den Grave van Bosfu te communiceren, biddende zyne Gen., dat, deselve last achtervolgende, hem gelieven zoude die als noch te effectueren, ende de Soldaten te doen vertrecken. Wair op zyne Gen. voir antwoirt gegeven heft, dat hy van alzulcke *Commissie* ofte last *niet en wiste*, ende dat zyne Gen. noyt d’voirgen. zulcke Instructie van *Elberto* gethoont was; en coste. pick dairom d’voirsz. Knechten, sonder expresse last van boven te hebben, niet doen marcheren, noch vertrecken; Dan verclaerde dat, hebbende daertoe enige commissie, d’selve terstont te zullen achtervolgen, ende effectueren. Van aller welke wy u W. in haesticheit wel hebben willen adverteren, op dat u W. ende E. weeten mogen, wat diensaengaende hier getracteert es. Begerende zeer ernstelick, dat uwe W. ende E. geen moeyten en sparen, om alzulcke *Commissie* opt spoedelicxt te verwerven, oft andersins zyn wy luyden *niet alleen in den gront bedorven, mer geschapen deur desperatie van onzen Borgeren ende Inwoonders allegader gesaccageert ende vernielt te zullen worden.* Hier mede u E. den Almachtigen bevelen.

lende. Geschreven t' Utrecht mitter haest den 11. Marty 1577. Uwe W. ende E. goede vrunden; Dye Staten 's Lants van Utrecht. Deur bevel. (onderstond) LAMZWEERDE.

Wy seynden uwe W. ende E. over drye beslote misliven, om deselve te adresseren; waer van wy u E. den tenoir by copie overseynden. u E. mogen deselve presenteren, als des behoirt, mit recom-mandatie van alle onze zaecken.

(t' Op schrift was.) Weerdigen, hoichgeleerten, wyzen, voirsienigen Heeren Mrs. *Floris Heermale*, Canonick ende Thesaurier van Oudemunster, ende *Floris Thin* Advocaat van de Staten van Vtrecht wesende idzont tot Bruisfel. (nog met een andere hand) *Dat. 2. recepta 6. Martii 1577.*

Naar den Oorspronkelyken
Brief, onder de *Archiven* van
de STAATEN VAN UTRECHT
in *Paket A. Num. 13.*

LXVI.

*Voorschriftelyke Brief van den PRINS van ORANJE
aan de Staaten van Holland, om die van Gelder-
land alle mogelyke hulpe ende bystand te doen in
het gene dezelve van hun zouden verzoeken.*

1577. 2. Maart.

De Prince van Orangien, Grave van Nas-
sau, Heere ende Baron van Breda, van
Dieft. &c.

Edele, Erentfeste, Erfame, hoochgeleerde, dis-
crete, lieve, bysondere. Also sekere Gede-
putierden des Furstendoms Gelderlandt iegenwoir-
dich alhier by ons geweest zyn, ons de gelegent-
heit van dien Quartier te kennen gevende, ende
verfoeckende van sekere nootlichheden versien te
zyn tegen allen aenstaenden noot; Soo hebben wy
hen op alles nae uystersten vermogen *onsen goeden
raet ende advys mede gedeilt*. Ende also de van
Gelderlandt voorsz. insgelycx van meyninge zyn
hare Gedeputierde nae *Hollandt* te senden, is ons
vrientlyc begeren, dat ghy denselven, aldaer co-
mende, van 't gene sy van u lieden sullen verfoec-
ken, alle mogelycke bevorderinge, hulpe ende by-
stant doet; aenmerckende, *dat van de conservatie
des voorsz. Landts Gelre de welvaert van Hollandt* (b)

ge-

(b) *de welvaert van Hollandt.*] Dit getuigenis van Vader

M 4

WIL

genoech is dependerende, willende u lieden daerom
 andermael hare faecken bevelen; ende sal ons een
 sonderlinge welgevallen daer aen geschieden. Ede-
 le, Erentfeste, Erfame, hoochgeleerde, discrete,
 lieve bysondere, onse Heere Godt zy met u lieden.
 Geschreven t' Antwerpen op den 2. Martii Anno
 1577. (onderstont geschreven.) U L. goede vrient.
 (onderteickent.) GUILLE DE NASSAU.

*Gecopieert uyt het 265. bladt des Boecx der Stadt
 Arnhem, geteikent No. 9.*

*Uit het MS. Supplement op de
 Boeken van Landsaeken de
 annis 1576 — 1580. van den
 President V. HELL. Fol. 89.
 verso. en 90.*

WILHEM kan onder anderen ook dienen tot nadere bevesti-
 ging van dat gene, 't welk wy wegens de aangelegenheid,
 om die van Gelderland tot het aangaan van een naauwer
 Verbond overtehaalen, gezegd hebben in onze *Redevoering*
over de UNIE pag. 107. of bladz. 97. der Vertaaling.

XLVII.

Resolutie van het Capittel van ST. JAN te Utrecht,
om van den PRINS van ORANJE behoorlyke Sa-
tisfactie te verzoeken.

1577. II. Maart.

Die xi. Martii 1577. delibererende Myn Heeren op de poincten in den Staten brieven gecomp-
rehendeert — (*Post alia*) — aengaen-
de 't poinct, of men aen den Raedt van State sol-
liciteren sal *interpretatie van 't VII. Article van de*
Pacificatie, dunct myn Heeren, naedenmael die
Pacificatie by Don Johan gelaudeert ende geappro-
beert is, dat die Staten van Utrecht nae die selve
hem oeck souden behoren te reguleren, ende dien-
volgende *simpelyck aen de Princ. Excellencie versouc-*
ken behoorlycke satisfactie volgende 't selve VII.
Article. Actum in Capitulo, Presentibus Dominis,
Decano, Hamstede, Rumelar, Wtenengh, Castro,
Grève, Rengers, Esch, Berck, & me

FRAN. RODIO Nro.

Uit het MS. *Prothocol* van 't
Capittel van ST. JAN te
Utrecht, van den 8. Mar-
tii 1577—1585. Fol. 1.

XLVIII.

Resolutie der STAATEN van UTRECHT, wegens
het aanbieden van Satisfactie door den PRINCE
van ORANJE.

1577. 12. Maart.

Opten xii. dach Martii 1577.

Soe zyn dye drie Staten 's lants van Vtrecht bescreven, ende in de Cancelrye 's Hoefs van Vtrecht vergadert geweest ——— (*Post quædam alia*) ——— Item om te delibereren of men *interpretatie* van den Raide van State van't VII. Article van de *Pacificatie* versoecken zall ofte niet. ende yerst ——— syn dye Staten eendrachtelyck geresolveert, ende hebben goedgevonden. ——— (*Post alia*) ——— Item opt tweede poinct, alsoe men verstaet, dat Mr. *Pauwels Buys* alhier binnen Vtrecht gecomen is, om (zoe men seyt) den Staten van Vtrecht nopende 't VII. Article van de *Pacificatie* yet an te geven, heft den Staten goetgedacht mit dat zelve poinct te supersederen ten tyden ende wylen toe, dat men gehoirt zal hebben, wes hy den Staeten diensangaende zal angeven. —

—— (*Post alia.*) ——

Ten Izelven dage is in de Staten gecompareert
Mr. *Pauwels Buys*, Advocaet van 't lant van Holland,
lant,

lant, ende heft verthoont brieven van Credentie, ontfangen van d' Ex^{cie} PR. van ORAIGNEN, die gelefen fyn, ende naerdyen hy zeeckere angeven gedaen hadde van wegen zyn Ex^{cie} nopende 't gouvernement &c. ende dairtoe procuratie overgeleyt hadde, betreffende die Satisfactie &c. Wairop die Staeten voir antwoirt gefeyt hebben tselve den haeren te zullen angeven, ende verfcryvinge dairop te zullen doen jegens vrydach toecomende, verfoeckende mits dyen, 't gene hy (i) by monde angeven hadt, in scriptis.

Uit het MS. derde Boeck van
Beschryvinge of Prothocolle
van de dryen Staten 's Lands
van UTRECHT de Anno
1577 — 1581. Fol. 5. en 5.
verso.

(i) by monde angeven hadt.] Den hoofdzaakelyken inhoud van de Propositie, door den gemelden P. Buys ter Staatsvergadering toen gedaan, kan men vinden by BOR, X. B, bladz. 792. en 793.

XLIX.

Brief der STAATEN van UTRECHT aan hunne Gecommitteerden te Brussel, inhoudende onder anderen een berigt van het verhandelde met den Grave van Bosfu, om van het inleggende Krygsvolk ontlast te worden; als mede van de groote kosten, tot onderhoud van het zelve, en tot overering van Vredenburg, reeds aangewend; ook wegens de Satisfactie, door den PRINS van ORANJE aangeboden. enz.

1577. 12. Maart.

Weerdige, hoichgeleerde, wyze, voirsienige Heeren; alzoe wy cortelyck int lange u W. ende E. geadverteert hebben van den *soberen desolaten state*, daer inne wy luyden altzamen iegenwoordelyck zyn, soe heeft ons nodeloos gedocht dselve alhier andermael te verhalen. Dan angemerct u W. ende E. soe diligent zyn, om ons van allet gundt aldaer gehandelt ende getraecteert wordt te verwittigen, en hebben wy oick nyet willen achterlaten u W. ende E. weder om onze gelegentheyt, principaelycken mitten Soldaten alhier, ende den hoop, die daer es om van verlost te worden, over te scrijven. Sullen u W. ende E. daeromme gelieven te weten, hoe dat, zoe haest wy uwe misfive van den 1j. Marty ontfangen hebben gehadt, mitsgaders dat wy visse vercregen hadden van een zekere misfive, an Heeren *Folcart van Montzima*, Canonick t' Oude

demünster, int privé geschreven, ende daer vuyt verstonen, datter gheen hoop noch troost en was, om van de Soldaten verlost ende ontslagen te worden, ten waer zaecke, dat myn Gen. Heere dye Grave van Bosfu (den welcken daer toe expresse bevel van boven overgefonden was) alzoë mit zynen Soldaten handelen coste, dat deselve affgedanckt ende gecasseert worden, ons terstont hebben begeven neffens zyn Gen., om mitte zelve desen angaende te treden in communicatie. Alwaer commende, ende deze saecke zyne Gen. angedient, ende daer op zyn advys ende goede geliefte gevraecht hebbende, heeft zyn Gen. ons voir antwoert toegevoucht, dat alzoë nu myn Heeren van *Cruiningen* ende *Tambergen* wederom van Bruesfel gecommen waren, ende zyluyden, het affdancken ende caseren van de Soldaten van zyn Regimente betreffende, seker bevelen ende andere munimenten, daer toe noodich, medegebracht hadden, dat wy wel zouden doen, ende terstont vergaderinge maecken, ende van alle 't gundt den voirn. *Cruiningen* ende *Tambergen* (die zyne G. in de vergaderinge mede schicken soudt) tot Bruesfel bejagent, ende wederfaren was, rapport horen zoude; ende 't selve gehoirt hebbende, dat wyl. als dan eenige vuyten onzen deputeren zouden, die mit zyne G., ende den Soldaten, ten syne als voeren, zouden mogen negocieren ende handelen. Allet welke achtervolgende hebben wy ons terstont in den cleynen Capittelhuysen ten Dom laten vynden, alwaer mede comparerende d'voirn. *Tambergen* ons van allet gundt hy van Bruesfel mede gebracht hadde, ende wat troost van gelde ende hulpe wy aldaer verwachtende waren, goet onderricht gedaen heeft;

heeft; alhoewel 't selve luttel tot onzen voordel ge-
 weest is, zoe hy expresfelyck ons verclaert heeft;
dat wy geen trooft van gelde van boven en hebben
te verwachten, ende dat wy daeromme wel zouden
 doen, ende eenige merckelycke penningen by de
 anderen crygen, om ons zelve daer mede van de
 Soldaten te quiten ende verlossen; waer toe men
 omtrent 1^c m. Gl. gereet hebben zoude moeten.
 Dan alzo die Generaele Staten hem mede gegeven
 hadden een sekere procuratie, sprekende op myne
 Gen. Heere de Grave van Bousfu, om op te naem
 van deselve Generale Staten te lichten de somme
 van LIJ m. Gl., ende noch X m. Gl. aen zeker
 Laken crygen zoude; wyluyden de refterende pen-
 ningen, als XXXVIIJ m. Gl. zouden moeten op-
 brengen; daer mede wy volstaan fouden mogen,
 by zoe verre zyne Gen. d'voirsz. LIJ m. Gl. elders
 op intereff crygen cofte; mer indien zyne G. defel-
 ve int geheel, ofte deel, nyet en wifte te becom-
 men, zouden wyl. (indien wy anders verloft be-
 géerden te zyn) tot 't ghene zyne Gen. ontbreken
 foudé, moeten furneren. 'T welck, alzo het ons
 zeer befwaerlyk vallen, ende genoechfaem onmoge-
 lyk wesen zoude, ons zeer verflagen, ende qua-
 lycken te vreden gemaect heeft; principalyck ho-
 rende, dat wy, *die welcke zo vuytgeput*, ende *in*
den grondt bedorven zyn, noch fouden moeten foe-
 danige groote excesfve somme van penningen selfs
 opbrengen, indien wy verloft begeerden te zyn;
 waer vuyt certyen wel te bemercken is, *hoe jam-*
merlycken wy bedrogen, ende, *mit fchoone ydels*
asfignatie aldaer geabuseert zyn, *hoe deerlycken van*
de Generale Staten verlaten worden. Het waer
 eenichsfins drachelyck, indien die tyden waren,
 als

als dye over eenige jaren geweest zyn; mer nu aldus overvallen ende bedorven wesende, ende principalycken deur die groote ontallycke costen, schaden, voirts leeningen, ende anderen schenkaigien, dye wyluyden *om het crychsvolck willich te maecken ter cause van het Casteel* gehadt, gedragen, ende geleden hebben, zoe weten wy weynich raets om noch alzulcke excesfve somme van penningen *alleen* op te brengen, in der voegen dattet te beduchten staet, dat wy daer inne blyven steken zullen; Te meer zoe mynen heere Grave van Bousfu, verstaen hebbende, dat wy uwe brieven van den 5. mitte stukken, daer inne geleyt, ontfangen hadden, ende communicatie op 't casement van de soldaten gehadt hebbende, *die propositie*, by Tambergen op ten VIII. gedaen, des anderdaechs *verandert*, ende *d'somme noch geaugmenteert heeft*. Her is wel waer, zyne Gen. presenteert ons van de zynen by te staen mitter somme van XXIIIJ m. gl. mer wederom zoe belast zyne Gen. ons mit XX m. gl. *meer*, dan Tambergen geëyscht hadt, te weten X m. die zyne Gen. verclaert van 't laecken, by Tambergen gementioneert, nyet te zullen commen, ende X m. gl. boven die I^c m. gl. Nochrans op dat wy *eens vuyten druck*, ende alle onze groote swaricheyden *mogen geraecken*; zoe en sullen wy nyet laten alle goet debvoir, ende neersticheyt, te doen, om zoe veel penningen alhier te becomen, als 't mogelick zyn sal, ende 't ghundt wy hier nyet opbrengen en kunnen, zullen wy elders in andere Provincien tot groote interest, ende vremde finantien, moeten foecken, hoe wel wy besorgen, dat wy weynich penningen becommen sullen; oft andersins, gelyck u E. ons dickmaels oick

oick angeſcreven hebben, zyn wyluyden int ſeker geſchapen, d'voirgem. foldaten noch langer te ſullen moeten houden, ende int eynde, *alſt all te ſamen ten platten Lande opgegeten*, ende alle goede luyden *buydelen* in de Stadt ende Steden *vuytgeput*, ende geëvacueert zullen zyn, *noch 't pericle moeten ſtaen om voirts geſaccaigeert ende vernielt te worden.*

Voirts angaende die IJ m. gl., die myn Heere, die Treforier Schetz, (k) van ons begerende is, alzoewy uwe W. ende E. anders gheen antwoirt en connen noch weten te geven, dan dat wy ſedert die preſentatie van de L m. gl. eertyts geconſenteert, ende daer van de voirſz. Heeren Treforier betalinge verſoeckende is, zoe veel penningen gedeboursfeert hebben tot behoefte ende leeninge van Con. Mats. foldaten, dat d' ſelve L m. gl. verre over betaelt zyn, ende wy altyt by de voirn. preſentatie geſtipuleert hebben gehadt, dat zoe wes penningen wylieden noch an Con. Mats. foldaten, oft andersſins, tot behouff van zynen Mat. quamen te verſchieten, dat deſelve an de ſomme van den voirn. L m. gl. aflach weſen ſouden; alſulcx dat uwe W. ende E. myn Heer den Treforier voirn. voer antwoirde gheven mogen, dat, indien van de voirſz. L m. gl. noch eenige penningen reſteerden, wy luyden d' ſelve zyne E. geerne doen tellen zouden; dan angemerct daer geen meer penningen van en reſteren, ende wy ſedert die preſentatie ende acceptatie van de IJ m. gl. leſtmael geconſenteert, (boven die groote Leeninge

(k) Schetz.] Vergelyk hier vooren Num. 41. bladz. 152.

ningen, die wy an de soldaten verstrekt hebben, mitsgaders *die groote costen van den Castele van Vredenborch, belopende over de tzeventich duysent gl.*) noch wel ten platten Lande by dryendertich Venlen Nederduytsche knechten, ende eenige Venlen Walen, die de Heere van Hierges *boven bevel*, ende sonder thebben Commissie van yemanden, aldaer gebrocht, ende langen tyt laten leggen heeft, *schade gebadt ende geleden hebben*, zoe an gereede penningen, dye zyl. den huysman offgedruet hebben, als cost, dranck, ende andersins, *over de hondert duysent gl.*; soe en is ons nu nyet mogelyk zyn E. mitte voirsz. IIJ m. gl. te gerieven, zoe uw W. ende E. 't zelve vuyt alle de premissen wel verstaen connen, ende noch te min machts hebben, nu men ons, indien wy van de smerte van de soldaten begeren verlost te zyn, eyschende is de somme van I^c. X m. gl., sulcx dat uwe W. ende E. mynen Heer den Tresorier voirn. van onzen wegen voirhouden, ende bidden mogen ons nyet qualyck aff te nemen, ende nyet den goeden wille, mer faulte van gelde, te inputeren; sulcx dat zynen E. wel doen zal, ende assignatie op andere Landen crygen.

Beroerende dat uwe W. ende E. antwoirt begeren t' hebben opte specificatie van de penningen, coste, ende lasten, die wy opgebracht ende geleden hebben, zedert dat wy ons *by de Generaele Staten geadjungeert* hebben, vougen u E. voer antwoirt by desen, dat wy alle debvoir gedaen hebben om ten platten Lande te become, t'gheene aldaer zedert de voirsz. adjunctie an leeninge ende andersins verschoten ende gedesbourseert is, verhopende tzelve cortelyk te zullen hebben ende u E.

II. Deel.

N

over

over te schicken; ende zoe veel betreft *die costen van 't Casteel*, ende anderen, by ons gedaen, en is ons oick noch nyet wel mogelick, vermits die grootte affairen, occupatie, ende swaricheyden, ons dagelycx voervallende, u E. *pertinente specificatie* van over te seynden; dan mogen u E. wel vrylick seggen *dselve te monteren verre over die LXX m. gl.*

Nopende die Brieven van den Rade van State, die u E. ons lefmael overgefonden hadden, inhoudende versoeck van advys an den Rade Provinciael alhier *op te beschryvinge van de Staten*, syn deselve blyven leggen onder den Domdeken; dan vermits u E. in uwe leste brieven mentie maecten, dattet goet ware, dat men tselve dede, endedsaecke van de petitie van tweemaal hondert duyfent gl. eens affmaecten; fullen nyet laten deselve Brieven den Raede van Utrecht te presenteren, ende daerop advys verworven hebbende u E. terstont overseynden.

Ten lesten om u W. ende E. eens te responderen op uwe begeerte van wederom t huys te comen, ende andere in uwe plaetze te schicken, fullen u W. ende E. weeten, dat wy geordineert hebben mitten eersten hier op te delibereren, ende resolveren, ende u E. terstont antwoirt over te schicken.

Voirts zoe fullen u E. weten, hoe dat op ten XIJ. Marty ons by Mr. *Pauwels Buys*, als gecommitteert by de Ex^{tie} van de PRINCE van ORANGIEN eenige saecken van wegen zyne Ex^{cie}, be-roerende die *satisfactie*, angedient zyn; daer op wy geantwoirt hebben, als u E. zullen zyen vuyte Copien, hier by gevoecht: u E. mogen daerop mitten eersten heur advys oversenden.

Be-

Beroerende sekere asseurancie van de soldaten, daeromme dat myn G. Heere die Grave van Bouslu verclaerde naer Bruesfel te sullen reysen, om die verandert te hebben, zoe dselve soldaten daer mede nyet te vreden en waren, vermits die onder andere inhielden, *dat wes concusien ende exactien ofte leeningen noch opbraecken teynden zes naestcomende maenden, men 't selve den Knechten als dan noch afftrecken zoude mogen &c.* Sullen u E. wel doen, ende insisteren neerstelick, dat *die asseurancie ommers in dat punt nyet gechangeert* en wordt, zoe wy nyet en twyflen, oft, de soldaten vertogen wesende, noch veel dergelycke opbreken sullen, beloopende all tot veel duysenden, die nu die huysluyden, vermits die groote dryegementen van deselve soldaten, nyet an en dorven brengen.

U Weerde ende E. zullen oick wel doen, ende leveren die leste brieven over an den Rade van State, ende Generaele Staten, indien die nyet geleverd en zyn; soe d' een brieff nyet anders in en houdt, als d' ander, mer alleenl. mutatis mutandis gescreven zyn, ten fyne huere Ex^{cien} ende E. zien mogen, in wat State onze *arme Provincie* is.

Weerdige, hoichgeleerde, wyse, voirsiennige Heeren, onse Heere Godt will u W. ende E. lanck in goeder gesontheit sparen. Gescreven t Utrecht onder des Vicedomdekens (1) signet, 't welck wy in

(1) *Vicedomdekens signet.*] Tot dus verre waaren alle de Brieven en Ordonnantien der Staaten bezegeld geworden met het Signet van den Domdeken *Jan van Brubesen*; men zie onder anderen de voorgaande Brieven onder Num. 42. en 44. Doch wanneer de zaaken in het Sticht meer en meer begonnen te veranderen, en de Spaanschgezinden minder gezag

in defen gebruycken den XIJ. Martii 1577. uwe
W. ende E. goede vrunden ende medebroeders,
dye

en invloed in het Stuk van Regeering kregen, ja zelfs meer
en meer in den haat der Burgerye en Staatsgezinden geraakten;
en voornamelyk, wanneer men thands bespeurde, dat de
PRINS van ORANJE door het geeven van *Satisfactie* na alle
gedagten weder tot het *Gouvernement*, of Stadhouderschap,
des Stichts zoude geraaken; heeft de toenmalige Domdeken,
een yverig voorstander des Konings van Spanje, en welke
zig voornamelyk beyverd had, om een Catholyken Stadhou-
der, en wel den Grave van Bosfu, te doen verkiezen, uit
deeze en andere oorzaaken gemeend den haat der tegenpartye
te moeten ontwyken, en had zig op den *zweeden Maart*
deezes jaars reeds ter Stad uit begeeven na *Amersfoort*, wel-
ke plaats ter deefser tyd niet ten onregte door MICH. VAN
ISSELT *Hist. sui temp. pag. 610.* de gemeene toevlugt en
schuilplaats der uitgeweekene Catholyken, *commune exu-
lum Catholicorum asylum & receptaculum*, genaamd werd.
De redenen van dit vertrek des Domdekens beschryft ons de
gezegde Spaanschegezinde Schryver *d. l. pag. 522.*, na zyne
manier van denken, in deeze navolgende woorden: „*Mul-
ti insignes & patriæ salutis studiosi viri, civium suorum
petulantiae non ignari, Arcem non civium libidini, sed
militum patriæ fidei committendam suadebant, ruinam
arcis, sine qua cives aegre in officio contineri possent, iam
quasi praevidentes. Sed cum eorum consilium rejiceretur,
in spontaneum exilium abire maluerunt, quam Rebellium
insolentiae exponi. Inter quos primus fuit Reverendus ac
nobilis vir D. JOANNES BRUHESIVS, templi Metropolitani
Decanus & Ordinum Patriæ primus, qui secunda Martii,
cum iam Arx civium potestati tradita esset, relictis omni-
bus fortunis, sedequae magnificentissima, Ultrajecto Amor-
fortiam commigravit. Ubi cum biennium fere vixisset,
nec ibi ab Ultrajectensium violentia tutus, Embricam pro-
fectus, tandem Coloniam venit, multa pro Religione, multa
pro Principe suo passus.*” — Geen wonder derhalven,
dat deeze Brief niet met zyn Zegel bekragtigd is geworden,
maar met dat van den Vicedomdeken, AUSONIUS VAN GAL-
NA,

dye drye Staten 's Lants van Utrecht. Deur bevel.
(onderstond) LAMZWEEDE. ('t opschrift was)
Den

MA, welke twee dagen na het vertrek des Domdekens by een Staatsbesluit daar toe gemagtigd was; want dus vinde ik aangeetkend in het MS. *Derde Boeck van Beschryvinge of Protocolle van de STATEN 's Lands van UTRECHT de Ao. 1577.— tot den xv. Febr. 81. Fol. 4. verso.*

„ Anno XVc. LXXVII. opten iii. dach Martii. Soe zyn die
„ drye Staten 'slands van Vtrecht beschreven ende in de Cancellarye 's Hoeffs van Utrecht vergadert geweest. —
„ (post alia) — Noch is ten zelven dage, alsoe die
„ Domdeeken vuytter Stad Utrecht vertogen is, geordineert, dat in zyn plaetse die Vicedomdeeken alle Ordonnantien teyckenen zal.”

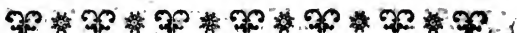
Deezen last heeft die yverige Voorstander der Vryheid, en Staatsche Partye, en welke overzulks in manier van denken en handelen zeer verschildte van zynen Dekens, gewillig gedragen tot op het midden van den jaare 1581. wanneer hy van dien last verzogt ontslagen te mogen worden, om redenen, in eene *Resolutie van 't Capittel Ten Dom* vervat, welke wy tot verdere opheldering van dit ons gezegde uit het MS. *Boek van Resolutien des Capittels ten Dom te Utrecht van 1574—1581.* niet ondienstig geoordeeld hebben hier by te voegen. Dezelve luidt woordelyk, als volgt:

„ Die Luna secunda Junii anno 1581. Myn E. Heeren
„ Vicedomdeeken ende Capitule der Kercke Ten domt Utrecht
„ Capitulariter vergadert wesende, om te booren zeecker
„ aengheven, betoerende die Domdecanie; ende geboort heb-
„ bende tselve aengheven, wesende in effekte: Alsoe Heer
„ AUSONIUS VAN GALAMA als Vicedomdeeken zeeckere tyt
„ zal moeten absenteren, ende dat hem begint te failleren
„ zyn Memorie vermits zyn ouderdom, zulcx dat hem niet
„ moegelijk en is tot die groote occupatien, zoe in zacken,
„ den Staeten, als den Capitule aengaende, te vaceren,
„ zulcx dat by begeert, dat myn Heeren van de Capitule
„ gelieven te verslaen, ende procederen tot electie van eenen
„ nieuwen Domdeeken, vermits die langwylige absentie
„ van Mr. JOHAN VAN BRUHESEN, Domdeeken in der tyt;

Den weerdigen, hoichgeleerten, wyfen, voirsienigen Heeren Mr. *Floris van Heermale* Canonick ende Thefaurier t Oudemunster, ende *Floris Thin* Advocaet der Staten van Utrecht, onse befundere goede Vrunden te Bruesfel.

Naar den oorspronkelyken *Brief*, onder de *Archiven* van de STAATEN VAN UTRECHT, in *Paket A. Num. II.*

„ *fyn-wyn E. Heeren voorn. nae eenige communicatie ende*
 „ *rype deliberatie geresolveert, ende overcomen, dat zy*
 „ *zullen procederen tot electie van eenen Domdeecken, die*
 „ *'t officie van deselve Domdeecken zall bedienen; ende ge-*
 „ *nyeten die emolumenten, zoe ordinaris, als extraordina-*
 „ *ris; mits dat, als Mr. Johan van Bruhesen, Domdeken*
 „ *voersz., wederom compt tot zyne residentie in de Stadt*
 „ *Utrecht nae gewoenten, dat als dan die nyeuwe geëligeer-*
 „ *de den Domdeecken voersz. zyn Domdecanie zall cederen;*
 „ *dan om dese saecke vorder te communiceren eenige Rechts-*
 „ *geleerden, hebben myn Heeren voersz. gecommitteert Hee-*
 „ *ren Aufonium van Galama voersz. Johan van Duvenvoorde*
 „ *Domscolaster, Mr. Jan van den Berch ende den Advocaet*
 „ *Mr. Jasper van den Berch.*” ——— Uit dat geene
 nu, het welk wy wegens het vertrek des Domdekens, en
 deszelfs verblyf, eerst te *Amersfoort*, daar na te *Emrick*, en
 eindelyk te *Keulen*, gezegd hebben, kan men verbeteren den
 mislag, zo men het een mislag kan noemen, welke hier in
 begaan is door den Heere *DRAKENBORCH*, in't *Aanhangsel op*
de Kerkel. Oudb. bladz. 75.

L.

Resolutie van het CAPITTEL van S. JAN te Utrecht,
om met Paul Buys, als Gevolmagtigden van den
PRINS, in onderhandeling te treden aangaande
de Satisfactie.

1577. 14. Maart.

Die 14. Martii 1577. Per *majora vota* con-
clusum est, acceptare praesentationem ex par-
te *Principis Aulici* Statibus factam, eamque in-
sequendo tractare cum M. Paulo Buys, suae Excel-
lentiae Commisario, super *satisfactione*, nobis per
suam Excellentiam danda juxta VII. *Articulum*
Concordiae, Gandavi initae. Actum in Capitulo
praesentibus Dominis Decano, Rumelar, Wtenengh,
Castro, Greve, Rengers, Esch, & me

FRAN. RODIO *Nto.*

Uit het MS. *Prothocol* van 't
Capittel van S. JAN te U-
trecht van 1577 — 1585.
Fol. 2.

LI.

*Naderè Resolutie van het CAPITTEL van S. JAN,
om aanstonds over de Satisfactie in onderhande-
ling te treden.*

1577. 15. Maart.

Die 15. Martii Capitulo per juramentum indi-
cto, & præsentibus Dominis Decano, Ham-
tède, Rumeler, Pyl, Wtenengh, Renesse, Castro,
Greve, Rengers, Esch, Strenghe, Berck, & Bo-
gart, per *pluralitatem votorum* conclusum est, ut heri,
videlicet *statim incipere tractare cum M. P. Buys*
super satisfactiōe, mentionata in VII°. Articulo
Pacificationis, & *articulos conceptos ad suam Ex-*
cellentiam transmittere, ut sua Excellentia eosdem
ad Generales Status, & Consilium Status, transmit-
tat pro *approbatione* eorundem. Actum utl.

Uit het MS. *Prothocol* van
’t *Capittel* van S. JAN te
Utrecht van 1577—1585.
Fol. 2.

LII.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

LII.

Resolutie van de STAATEN van UTRECHT, waar
by eenige gecommiteerd worden, om de Artic-
len van Satisfactie te ontwerpen.

1577. 15. Maart.

Anno XVe LXXVII. Opten xv. dach Martii.
Soe zyn dye drye Staeten 's Lants van
VTRECHT bescreven, ende in der Cancelrye 's hoeffs
van Vtrecht vergadert geweest op verlies van der
Stemmen der gheenre, die niet en compareren, om
te resolveren, 't gundt den Staten voirsz. opten
xii^{en} Martii (m) leffleden by Mr. Pauwels Buys,
Advt. vant Lant van Hollant, van wegen dye Ex^cie
des PRINCE van ORAIGNEN, Stadthouders, ange-
geven is geweest, nopende 't VII^{de} Article van de
Pacifatie, ende die *Satisfactie*, daer toe notelick,
—— (*Post quadam alia*) —— Ende eerst
nopende 't yerste poinct, alse om te resolveren opt
gene Mr. Pauwels Buys Advt. &c. van wegen des
Prince van Oraison &c. angegeven heft; naer eni-
ge communicatie, ende rype deliberatie dair op ge-
hadt, syn d'voirsz. Staten geresolveert, dat men
van wegen den drye Staeten 's Lants van Utrecht
enige committeren zall, dye opt behaegen van de
zelve

(m) op ten xii. Martii.] Zie hier vooren onder Num. 48.
bl. 186.

zelve Staaten concipieren (n) zullen dye poincten ende Articken, daer van men begeren zall te hebben satisfactie van de Ex^{cie} van de Prince van Oranien, ende dairop men zyn Ex^{cie} als Stadthouder van Hollant ende Vtrecht zall ontfangen volgende de voirsz. Pacificatie. dat voirts dſelve Poincten, by de Staeten van Vtrecht geapprobeert zynde, men committeren zall an zyne Ex^{cie} om desangaende mitte ſelve eyntelick te ſluyten opt behaegen van den Raet van State ende de Generale Staten.

Uit het MS. derde Boeck van
Beschryvinge of Prothocolle
der STAATEN VAN UTRECHT
de Ao. 1577—1581. Fol. 6.

LIII.

De Deken van 't Capittel van S. JAN gecommiteerd tot de onderhandeling over de Satisfactie.

1577. 16. Maart.

Die xvi. Martii 1577. Deputatus est D. Decanus (o) ad cum reliquis Statuum Commissarius agendum cum Commissario Principis Aulici, *super*

(n) concipieren sullen.] Van dit besluit der Staaten maakt Bor ook gewag, X. Boek bl. 793. B.

(o) Decanus] ADRIAAN VAN ZUYLEN, een yverig Prinsgezinde, en groot voorstander der opkomende vryheid, was ter dee-

super Satisfactione juxta VII^{um} Articulum Pacificationis. Actum in Capitulo, praesentibus Dnis, Decano, Hamstede, Wtenengh, Rengers, & Borgart.

Uit het MS. *Prothocol van*
't CAPITTEL van S. JAN te
Utrecht van 1577—1585,
Fol. 2.

LIV.

Nadere Resolutie der STAATEN van UTRECHT,
om de Articulen van Satisfactie door Gedeputeer-
den in geschrift te laten stellen.

1577. 16. Maart.

O^pten xvi^{en} Martii 1577. Soe zyn die drye
Staeten 's Lants van Vtrechtjn de Cancelrye
's hoeffs van Vtrecht vergadert geweest. —

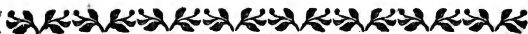
— (*Post alia.*) —

Ten zelven daege soe hebben die voirgen. Sta-
ten zeeckere Gedeputeerden last gegeven die Poinc-
ten

deezzer tyd Deken van het *Capittel* van S. JAN. Men zie onder
anderen, het geen wy van denzelven gemeld hebben in onse
aanteekeningen op de Redevoering over de UNIE pag. 133—
135. of bladz. 123. der Vertaaling.

ten ende *Articlen van Satisfactie* by geschrifte te stellen.

Uit het MS. *Derde Boeck van Beschryvinge off Prothocolle der STAATEN van UTRECHT de Ao. 1577—1581. Fol. 6. verso.*

LV.

De ontworpenen Articulen der Satisfactie goedgekeurd by het CAPITTEL van S. JAN.

1577. 20. Maart.

Die Mercurii 20. Martij 1577. —

— (*Post alia*) —

Placuere item concepti Articuli Satisfactionis per Principem faciendæ.

Uit het MS. *Prothocol van 't CAPITTEL van S. JAN te Utrecht van 1577—1585. Fol. 3.*

LVI.

LVI.

Brief van de Raaden van Staate aan de STAATEN
van UTRECHT, over de door den PRINS aange-
bodene Satisfactie.

1577. 20. Maart.)

Eerweerdige (*p*), Weerdige, Welgeboren, Ede-
le, Erentfeste, Eerfaeme, Wyse, ende voir-
sichtige, bezondere goede vrunden, ende Lieve
bezondere. Wy hebben verstaen, tgheene van
wegen des PRINCE van ORANIEN u L. by Mt.
Pauwels Buys aangegeven es geweest nopende het
VIJ Article van de *Pacificatie*, ende die *satisfac-*
tie, daer toe nootelyck, ende tgheene ghy daer op
gerefolveert (*q*) hebt, te weten dat men van uwent
wegen zal concipieren die punten ende Articulen,
daer van men begeeren sal Satisfactie van de voorsz.
PRINCE, ende daer op men hem als Stadthouder
van *Hollant ende Utrecht* zol ontfanghen. Waer
op wy nyet en hebben connen laeten u te schryven,
om u te laeten weten, dat, hoewel die *Pacificatie*
gheen

(*p*) *Eerweerdige*] Offchoon BOR X. B. bl. 793. B. ons
den inhoud van deezen *Brief* genoegzaam woordelyk heeft
opgegeeven, zal het egter, gelyk wy denken, den Leezer niet
onaangenaam zyn denzelven thands woordelyk te kunnen lee-
zen, en dus het verhaal van BOR hier door verder bevestigd
te zien.

(*q*) *gerefolveert hebt.*] op den 15. Maart 1577. Zie hier
vooren onder Num. 52. bl. 201.

gheen mentie en maeckt van *Utrecht*, ende wel disputabel zoude zyn, *Utrecht daer onder nyet begrepen te connen wesen*, mogen nochtans lyden, dat men die voorsz. punten ende articulen concipiere, doch ons overseynde ende communicere, om ons meyninge daer op te vernemen, *alleer men daer mede aen de voorsz. PRINCHE schicke*. twelck wy versoecken, ende nyettemin *van wegen des Conincx*, onsen aldergen. Heeren, u *belasten* alzo te doen. Hiermede, Eerweerdige &c. Geschreven te Bruysfel den xx^{en} dach Marty XV^c. LXXVIJ. (onderscreven) die van de Raden van State gecommitteert by zyne Mat. ten Gouvernemente Generael der Nederlanden. (ende was onderteyckent) BERTHY. (die superscriptie was) Den Eerweerdigen, Weerdigen, Wolgeboren, Edelen, Erentfesten, Eersamen, Wyfen, ende voirsichtigen, onsen bezunderen goeden vrunden ende Lieven bezunderen, Prelaten, ende Capitulen van de vyff Ecclesien binnen Utrecht, Edelen ende Ritterschap, mitsgaders Regierderen van de Stadt ende Steden 's Lants van Utrecht, representerende die drye Staten aldaer.

Naar een oude en gelyktydige
Copie, onder de *Archiven* van
de STAATEN van UTRECHT
in *Paket A. Num. 9. 1°*.

*****!

LVII.

*Tweede Brief van de Raaden van Staate aan de
STAATEN van UTRECHT, over de Satisfactie.*

1577. 21. Maart.

Eerweerdige, Weerdighe, Welgeboren, Edele,
Erentfeste, Eerfame, Wyfe, ende Voirfich-
tige, byfundere goede Vrunden, ende Lieve By-
fondere; hoewel wy nyet langer dan gisteren (r)
u gefcreven hebben, op 't voerdrage, ulieden van
wegen des PRINCEN van ORANIEN by Mrn. Pau-
wels Buys gedaen, dat ghy die punten ende ar-
tikelen, daer van men van uwent wegen begeren
fall

(r) gisteren u gefchreven.] Zie den voorgaanden brief on-
der Num. 56. — Deze tweede, of nadere Brief, der
Raaden van Staate fchynt onbekend geweest te zyn aan den
naauwkeurigen BOR; ten minften hy maakt geen de minfte
gewag van denzelven, X. B. bladz. 793. B. En egter op dee-
zen, en op eenen anderen van den 3. April, ziet de PRINS van
ORANJE, wanneer Hy in zyn *Antwoord* aan de Afgezanteu
van DON JAN van den, daar aan volgenden, 23. May 1577. zig
beklaagt noch niet wederom gereftitueert te zyn in zyn Gou-
vernement, en dat „ die van den Rade van State ben beb-
„ ben geheel partydich gedragen in dit ftuk, fchryvende Brie-
„ ven aen die van Utrecht, mette welcke fy belet hebben, dat
„ fy ben niet begeven en fouden onder het Gouvernement van
„ baeren ouden Gouverneur, achtervolgende de Pacificatie —
„ niettegenftaende, dat die van Utrecht iterativelyk ver-
„ focht hebben gebad fulx te mogen doen”; by denzelven BOR
X. B. bl. 818. A.

fall *Satisfactie*, achtervolgende den VII. artyckel der *Pacificatie*, te Gent gemaect, *ons solt overseynden, ende communiceren*, om onse meyninghe daer op te vernemen, alleer men daer mede aen den voirsz. Prince schicke; nochtans alsoe sedert ons meer ende meer zwaricheden voirconnen, om dewelcke schynt, *dat ghy geenfins begrepen en zyt onder den genen, die gehouden zyn sullicker satisfactie te ontfangen*, en hebben nyet kunnen onderlaten u noch desen brief naer te seynden om u dair aff t' adverteren, ende vermanen nyet te precipiteren in dese saecke enichfins voirts te varen met vordere communicatie met den voirsz. *Buys*, oft yemanden anders, oft met schickinge aen de voirsz. Heren Prince, *aleer ghy onse voerdere meyninghe desen aengaende sult hebben verstaen*, nae dat wy de voirsz. puncten ende artyckelen sullen hebben gesien, ende geëxamineert. Desz willen van wegen des Conincks, onses allergen. Heren, wy ons alsoe tot u verlaten. Eerweerdige, Weerdige, Welgeboren, Edelle, Erentfeste, Erfame, wyse, ende Voirsichtige, befundere goede Vrunde, ende lieve befundere, God zy met u. Gescreven te Bruessel den XXI. dach Marty XV^c. LXXVIJ. (onderstont gescr.) Die van den Rade van State gecommiteert by zyne Mat. ten Gouvernemente generael der Nederlanden, (ende geteyckent) BERTY. ('t opschrift was luydende aldus,) den Eerwerdigen, Werdigen, Welgeboren, Edellen, Erentfesten, Erfamen, wyzen, ende voirsichtigen, onsen befunderen goeden vrunden, ende lieven befunderen, Prelaten ende Capittelen van de vyff Ecclesien binnen Utrecht, Edellen ende Ridderfchap, mitgaders Regeerderen van de Stadt ende Steden
s lants

's lants van Utrecht, representerende de drie Staten aldaer.

Naar een losse, en gelyktydige,
Copie, onder de *Archiven*
van de STAATEN van
UTRECHT in *Pakét A.*
Num. 7. 1° gecollationeerd
met eene andere *Copie*, door
den hand van den Secretaris
Lamszweerde geschreven, en
ervintelyk in hetzelfde *Pakét*
No. 7. 2°.

LVIII.

*De Unie en het Compromis, by de STAATEN van
UTRECHT aangegaan, door het Capittel van
S. JAN met Eede bevestigd.*

1577. 22. Maart.

Die Veneris 22. Martii 1577. Capitulo ad in-
frascripta specialiter indicto, *ad jurandum*
in Unionem (s) & concordiam, nuperrime conce-
ptam inter huius Civitatis incolas &c. fuere præsen-
tes

(s) *Unionem - nuperrime conceptam.*] naamelyk op den
17. Februarii. Wy hebben de *Resolutie* der Staaten, en het
Formulier van die *Unie*, den Leezer reeds medegedeeld onder
Num. 38. bl. 136.

II. Deel.

O

tes contenti præstare huiusmodi iuramentum. Er
deinde omnes & singuli *jurarunt*, &, seu in vim ju-
ramenti antea præstiti, adimplere & conservare pro-
miserunt omnes & singulas clausulas & capitula in
dicta *Unione* comprehensa, committentes me Nota-
rium ad recipiendum simile iuramentum ab absenti-
bus. Actum in Capitulo præsentibus Dnis, Decano,
Hamstede, Rumelar, Wtenengh, Castro, Greve,
Rengers, Esch, Berck, Bogart, & Crap, ac me

FRANC. RODIO *Nto.*

Protestati sunt nihilominus supradicti domini,
quod casu, quo alii huiusmodi iuramentum non
præstent, aut per maiores non observentur omnia
& singula hæc, & ipsi immunes, & ab huiusmodi
iuramento liberi erunt.

Uit het *MS. Prothocol* van
het *Capittel* van S. JAN te
Utrecht van 1577—1585.
Fol. 3.

LIX.

Brief van de Regeering der Stad UTRECHT aan de Gecommitteerden te Brussel; onder anderen, om van den Raade van Staate, en de Algemeene Staaten uit hunnen naam interpretatie te verzoeken van den VII. Artikel der Gentsche Vrede, ten opzigte van Satisfactie te neemen van den PRINSE van ORANJE. enz.

1577. 22. Maart.

Weerdige, Hoichgeleerte, Wyse, ende discrete Heeren, wy gebieden ons vrientlick t' uwer E. Wy hadden myn Heren laestmael (t) gescreven, dat wy ernstelick begeerden, dat zy zouden willen supplicheren, ofte versoucken, om te weten, wie onse Stadthouder soude wesen; menende in effecte duer dien te hebben, ofte vercrigen interpretatie op 't VII. pont van de Pacificatie, tot Gent gemaect; dan also by enige gepraetiseert was sonder onse weten te scriven van wegen den Staten, om myn Here van Bosu Stadthouder te hebben, soe kunnen wy wel verstaen, dat uwer W. om nyet te contrarieren de brieven, in den name van de Staten gescreven, 't voirsz. ons generael ver-

(t) laestmael gescreven.] op den laetsten Februarii naameyk. Dien Brief, welke door deezen nader verklaard wordt, hebben wy den Leezer in dit Deel onzer Verzameling onder Num. 43. bl. 160. reeds medegedeeld.

verfouck achterwegen hebben gelaten. Ende nu wuyte misſive van Mr. *Floris Thin*, an zynen broeder (u) geſcreven, genoch onderricht zynde, dat uwer W. de voirſz. misſive nyet genoech, noch ſuffiſant, en vynden om dvoirſz. interpretatie *in Stadts name* te verſoucken an de Generale Staten ende Rade van State, ſoe hebben wy in onſen name, *als Regierders der Stadt Utrecht* uwer W. wel *ernſtlicken willen anſcryven, ende requireren*, dat dſelve terſtont ſupplicatie in onſen name willen preſenteren an den Generale Staten ende Rade van State, *om interpretatie te hebben opt voirſz. VII. point van de Pacificatie*, tot Gent gemaect, ende off wy dienvolgende ſullen behoren t' ontfangen *ſatisfactie van den PRINCE van ORAENGien*, om, dſelve hebbende, metten andere Steden ende Landen van Utrecht te commen onder 't *gouvernement* van zyn Ex^{cie}, met ſulcke ampliatio ofte limitatie van woerden, als vwer E. aldaer van node ende oirbaerlick ſullen vynden, omme tot volcommen interpretatie van 't voirſz. punct te geraecken. Ende hoewel *de Staten's Lants van Utrecht gerefolveert zyn van de PRINCE van ORANGIEN ſatisfactie te neemen*, ende diensvolgende alrede ſekere *concepten van ſatisfactie* by ons ende die gemene Staten *geprojecteert* zyn opt behagen ende avoy van de Generale Staten, ende Raden van Staten, *ſonder dat nochtans eyntelick in deſelve geconcipeerde punten gerefolveert es*, vynden nochtans, dat die ſaecke ſo langſaem voirtgaet, of gedilayeert wordt,

(u) zynen Broeder] Mr. *Glyſbert Thin* Secretaris der Stad Utrecht.

wordt, dat wy verhopen' eer die voirsz. *Interpretatie* tot alle securiteyt *te vercrigen*, eer wy ter aventuren *opte satisfactie eyntelick geaccordeert* fullen zyn: Want wy op huyden verstaen hebben, dat onse geconcipieerde punten gecommen zyn in handen van den President ende Hove van Utrecht, die daer op gewygart hebben *verscryvinge te doen*, ten ware men dair by vouchde alsulcke *punten, als zy daer by geaddeert hebben*; dan is dit selve noch eyntelyck verandert, sulcx men die poincten, by den Hove geaddeert in de vergaderinge der Staten visiteren, ende dair op resolveren sal, so bevonden sal worden te behoren. Ende so doch in alle gevalle, die satisfactie ontfangen zynde, van node soude wesen, *die approbatie van de Generaele Staten ende Rade van State te hebben*, heeft ons goet gevonden, om geen tyt te verliefen, opt spoedelickste dese bode tot dien eynde alleen aver te seynden, dat ghy dselve interpretatie moecht obtineren, ende ons opt spoedelickste weder overseyn den, als wy des op uwer W. ganselick vertrouwen.

Voirts alsoe uwer W. scriven in de leste misfiven, dat de Grave van Bosfu *commisie* soude hebben *om de Knechten aff te dancken*, 't zy int geheel, off in deel, ende dat uwer W. advis es, dat men voir al sal studeren omme de Stadt ende Steden van huer garnisoen t' ontledigen, mits opbrengende een sekere somme; daer toe wy ons best zyn doende, dan zyn beducht, dat, als wy de penn. gereet hebben, dat ons als dan dselve by leninge ofhandich gemaickt fullen worden, als ons in vorige tyden gedaen es. Ende hebbende uwer W. misfiven myn Here van Bosfu doen voirlesen, nopende 't casseren van de Soldaten, heeft zyn Gen., deselve gehoort heb-

hebbende, verclaert iselve onwaerachtich te zyn; waeromme wy ernstelick begeren, angesien zyn Gen. nu selver aldaer es, dat uwer W. willen solliciteren mit alder diligentie, dat zyne Gen. belaft ende bevolen mach worden tenminsten de Knechten binnen deser Stadt ende Steden's Lants van Utrecht leggende, te casferen, ende aff te dancken, mits furnerende voir de vyff veendelen, in de Stadt ende Steden van Utrecht leggende, seecker somme van gelde.

Die van de Rade deser Stadt begeren Copie van de tweede misfive (v), vuyten naem van de Staten an uwer W. geschreven, nopende *om de Grave van Bosfu als Stadthouder te hebben*.

Weerdige, Hoichgeleerte, Wyse, ende discrete Heren, gunstige goede vrunden, wy bidden God Almachtich uwer W. tot langen tyden in goeden state ende welvarende gesontheit te willen gesparen tot salicheyt. Geschreven den xxij. Marty Anno 1577. Uwer W. gunstige goede vrunden, Schout, Burgermrn., ende Scepenen der Stadt van Utrecht.

(t' Opfschrift was) Den weerdigen, hoichgeleerden, wyfen, ende voirsichtigen Heren ende Mrs. *Floris Heremale*, Canonick ende Thesaurier tot
Ou-

(v) *tweede Misfive.*] Volgens het verhaal van Bor X. B. bl. 783. A. is voor de eerste reize op naam van de Staaten van Utrecht hier over geschreven op den 12. *Februarii*, en voor de tweede maal op den daaraanvolgenden twee en twintigsten van dien zelfden Maand. Dus die *tweede Misfive*, waar van men in deezen Brief *Copie* eischt, dezelfde is, welke hier vooren reeds door ons is uitgegeeven onder Num. 42. *bladz.* 155.

Oudemunster, ende *Floris Thin*, Advocaet van de Staten 's Lants van Utrecht, als Gedeputierden van den selven Staten nu zynde tot Bruysfel. (Nog stond van buyten opgeschreven) *Datum 22. Receiptum 26. Martii.*

Naar den oorspronkelyken Brief, onder de *Archiven* van de STAATEN van UTRECHT in *Paket A.*
Num. 6.

LX.

Resolutie van 't Capittel van S. JAN, om Gecommitteerden te zenden aan den Prins, en de Staaten van Holland; ten einde van 't Guarnisoen verloft te worden.

1577. 23. Maart.

Die Sabbati 23. Martii. — (Post alia) —
Placuit quantocius mittere ad *Principem Aulicum* & *Status Hollandiae*, rogareque consilium & auxilium, quo *hoc a milite liberemur*. Et nominati sunt D. *Decanus* noster, *Fredericus Wtenengh*, & *Burgimagister Amerongen*.

Uit het MS. *Prothocol* van 't Capittel van S. JAN te Utrecht van 1577—1585.

Fol. 4.

O 4

LXL

LXI.

Resolutien der Gedeputeerden van GELDERLAND;
om het aangeworvene Regiment Ruiters, dewyl
de Spanjaarden thands uittrekken, weder afte-
danken.

1577. 24. Maart, en 24. April.

Op ten 24. Martii ——— (post alia) ———
Noch geaccordiert brieven aen den Commis-
sarien, ten einde oer L. sich in 't afdancken der
Ruyteren (w) halden willen nae luydt der bestel-
ling, ende de helfte der derden maent niet laten
voorbygaen. ———

(Post

(w) *Afdancken der Ruyteren.*] In het I. Deel deezer Ver-
zameling hebben wy reeds gezien Num. 24. bl. 73., dat de
Algemeene Staaten van die van Gelderland verzogt hadden
ten dienste des gemeenen Vaderlands, en ter uytdryving der
Spanjaarden, een aantal van 1000. of 1200. Ruiters aan te
werven. Wy hebben verder uit Num. 36. bl. 139. gezien,
dat dit verzoek der Algemeene Staaten door die van Gelder-
land is ingewilligd. Uit eenige volgende Stukken is ons tel-
kens gebleken, met wat moeite en kosten men dat aantal van
1000. Geldersche Ruiters heeft aangeworven, en eindelyk
op de been gebragt. Het zal overzulks niet onaangenaam zyn,
uit het Extract, 't geen wy hier ter plaatse mededeelen, te
verneemen, wanneer, en om wat redenen men gemeend heeft
ditzelfde Regiment thands weder te moeten afdanken.

— (post plura alia) —

Den 24. Aprilis — zyn (de Gedeputeerden) eendrachtliken ontsloten, den Ritmrn. *Bolswyn*, *Raesfelt*, ende *Wytenborst* — aen te seggen, nemlich, also de noot desen Landen gedrongen Ruyter te werven uyt aenfoeken der Staten, soo heeft dat Furstendom Gelre ende G. Zutphen oer L. aengenomen over 3. Vanen. Soo dan *de Spaenjaerden uyttrecken*, *eracht men onnodich de Ruyter te onderhouden*. Hebben daerom bedacht, wie dan ooc hier *bevorens geschiet in den velde*, oer L. *af te dancken*, ende *dancken nochmaels af* met dancksegging, presenterende binnen 2. ofte 3. dagen de tweede maent te betalen, begerende met de betalinge des 3. maents ongeveerlic 6. weken te willen gedulden; indien avers niet, dat men dan sich der bestellinge willen gemes halden. jedoch dwiel men niet weet, wat der Landschap *al noch aencomen mochte*, wol men begeren, dat sy sich voor de tyt van 14. dagen ofte een maent sich in *waertgeld solden willen bestellen laten op gebeurlich waertgelt*; begerende dat sich de Overste Lieutenant sampt Ritmrn. metten Jonckeren bedencken, ende den Gedeputierden mit toeverlatiger antwoord beiegenen willen. De Overste Lieutenant ende Ritmrn. hebben geantwoort, dat sy sich die afdancking doen bedanken, ende begeren afgerichtet te worden inhalt der bestellinge. belangende de termynlike betaelinghe der derde maent, daerop geantwoort, sulcx den Jonckeren voorgehouden te hebben; die daertoe geen ander antwoord gegeven, dan sulcx niet te connen doen. Belangende dat aengegeven *waertgelt*, dat sich de Gedeputierden daer op bedencken willen,

wat fy voir waertgelt, ende wie veel ende lange fy
fulcx begeren te geven. —

Uitgetrokken uit de *Copie van*
't Verbael der Handelingen
der Gedeputeerden binnen
Arnhem van 1. Feb. tot 7.
Junii 1577. zo als gevonden
wordt in 't MS. Tomus van
Landfaeken de annis 1576—
1578. van den President V.
HELL Fol 144. verso.—160.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

LXII.

Brief der STAATEN van UTRECHT aan hunne
Gecommitteerden te Bruffel, onder anderen over
bet afdanken van het inliggend Krygsvolk; als
mede oversendende de ontworpen Artikelen der
Satisfactie, om daar op de goedkeuring des Raads
van Staate, en der Algemeene Staaten, te ver-
zoeken.

1577. 26. Maart.

Weerdige, hoochgeleerde, wyse, voirsienige
Heeren. wy hebben uwe W. ende E. mis-
sive van den xx. deser iegenwoirdiger maent ont-
fangen, ende daer vuyt genoch verstaen, 't gundt
tot Bruesfel ende elders aldaer, zoe noepende 't
vertreck van de Spaengaerden, als andersins, ge-
daen

daen es ende noch dagelicx gehandelt ende getractiert wordt. Allet welcke (zoe wy wel connen bemerken) *zeer weynich tot vordel van onser desolate Provincie* ommers int particulier streckende is; principalick deur dien dat uwe W. ende E. scryven, dat deselve nyet en zien, dat die welgeboren Grave van Bosfu eenich middel van gelde tot *affdanckinge van zyne soldaten* aldaer zall connen vynden, ten waer zaecke, dat deur het vertreck van de Spaengaerden eenige burfen open gingen, ende off all mochte wesen, datter eenige penningen voer de handt waeren, dat men die nyet en zall laten volgen, ommers t' onser behoef, ten zy wyluyden mede consenteren in *de generale middelen &c.* Waer op wy uwe W. en E. voor antwoord toevoegen by desen, dat ons bedunckens die Generale Staten aldaer ons (die welcke naest de vier ofte vyff jaeren *zoe bedorven, vuytgeput, ende geparst* zyn) nyet en behoeren zulcx te vergen, ofte voer oegen te leggen, zoe men promptelick vuyt verscheyden documenten (die welcke dagelicx vast by eenige onse Gedeputeerden, tot affreeckeninge van de Nederlandtsche ende andere soldaten Franchois de Housart Commisfaris by gevoucht, gerecouveert worden) notorie zall connen bewyfen, dat wy (daer by gevoucht, t gundt by ons zedert de adjunctie van de Generale Staten *zoe ant Casteel*, als andersins, tot behouff van de soldaten gedebourseert es) alreede naer advenant van andere Provincien, ende die cleynicheyt van de onse, *ongelyck meer*, als eenige van dezelve Provincien, opgebracht ende gecontribueert hebben; gelyck int cort dselve uwe W. ende E. zullen moegen sien vuyte specificatie, hier by gaende; in der vougen, dat als redene
plaets

plaets hadde, men ons luyden wel eenich *remboursement* van penningen behoerden te doen, hoe veel te meer assistentie van gelde, dienende tot cassement van de derthien Vendelen Nederduytschen, alhier leggende; zoe by faulte van dien die soldaten, in dienste noch blyvende, 't zelve tot groote costen, lasten, ende verloop van de Generaele Staten, (die voerhen betalinge belooft hebben) wesen zal. Het es well waer, die zaecke betreft ons meestendeel, deur dien dat wy den slach op den hals hebben; mer wederom moet men considereren, dat vermits die grondelicke bederssenisse van onse Provincie alhier, waer deur nyet moegelen is zoe veel penningen, als tot cassement van de voorn. soldaten van noode wesen zal, op te brengen, die casstatie te rugge gestelt, ende verhyndert worden, ende alsulcx int eynde tot laste van de Generaele Staeten redonderen zal; daer van ons bedunckens zeer notelick waer, ten fyne ons in toecommende tyden, dat die Generaele Staten daer aff in tyds by ons nyet geadverteert en zyn geweest, zulcx nyet geobjicieert ende tot laste geleyt en worde, zeeckere *protestatie* daer van te doen; altyts nochtans diensaengaende ons refererende tot uwer W. ende E. discretie, als die welke die gelegentheyt van alle zaecken aldaer beter, dan ons, bekend is, ende oick beter weeten zullen, off alsulcke protest oirbaer ware gedaen, dan nyet.

Voorts beroerende die wedercompste van uwe W. ende E., mitsgaders op te saecke van myn Heer Scherz, hebben wy overlange in onse voirgaende Misfiven d'selve geantwoort; dan belangen- de die brieven van de Raede van Staete, geaddresseert aen den Raede Provinciael alhier om advys van de

dezelve te hebben op *zeeckere punten*, by uwe W. ende E. well bekant, alzo die an handen van de Domdeeken geleverd zyn, ende zyne E. onlanx (x) vertogen is, en hebben dselve brieven, nyettegenstaende daer nae tot meermael gesocht is, connen recouvreren, fullen uwe W. ende E. daer om well doen, ende verfoecken duplicatam van de zelve, ende die ons overschicken mitten yersten ten synen als vooren.

Beroerende dat uwe W. ende E. scryven, dat Henrick van Camhuysen last heeft van de Generale Staten om Duytslant deur te reysen, ende aldaer penn. te lichten, dwelcke dienen zoude om onse soldaten te contenteren, hebben wy, volgende uwe scryvens, zeeckere onse Gecommitteerden by Tambergen gevoucht, omme daer vuyt te verstaen, wat daer off wesen mochte, ende of die selve penn. die de voirn. Camhuysen becommen zolde, eensdeels mede tot behouff der voirsz. soldaten gedestineerd zyn, dan nyet, die ons voor antwoirde gegeven heeft, nyet te weeten, dat diensaengaende yetwes tot behoef der soldaten voirn. by de Generaale Staten gedaen, ofte geresolveert was, nyet tegenstaende hy met u W. ende E. zulcx aen dezelve Staten versocht hadden, dan men mocht alle diligentie noch doen om eenich consent ende assignatie diensaengaende te vercrygen, met veel diversche propoosten ten wederfyde gehouden. Van gelycken hebben mede nopende dit poinct communicatie gehadt met Camhuysen selfs, die ons in effect dzelve antwoorde toegevoecht heeft, doch zoe veel

(x) *onlanx vertogen.*] Zie, het geen wy hier te vooren aangeetekend hebben op *Num. 49. bl. 169.*

veel meer, dat, indien ons goet dochte, ende hy ons eenige dienst doen coste om penn. te becommen, zoude zynen persoon, ende alles, wes hem eer ende eedts halven (hoe hy nu in affairen van de Generaale Staten affgeveerdicht was) moegelick waere te doen, geerne employeren; ons genoetsaem hoop ghevende, indien wy eenen vuyten onse hem byvougen wilden, dat deur zyne recommendatie, die hy ons presenteerden an sommige te doen, men wel eenige penn. voor ons int particulier, mits oeck daer toe hebbende brieven van recommendatie van de Ex^cie van de *Prince van ORAENGEN*, becommen zoude. Daerop wy huyden met elcanderen gedelibereert, ende raetsaem bevonden hebben den voergemelten Camhuysen eenen van onsen met te gheven, om van onsen wegen mitte zelve deur middel van de brieven van Recommendatie van zyn Ex^cie eenige penn. voer ons te becommen, indient eenichsins moegelick es. Hebben oeck eenen affgeveerdicht nae zyn Ex^cie, om dvoirsz. brieven van recommendatie te vercrygen.

Ten lesten, zoe wy vuyt uwe misfive van den XIX. verstaen, dat die van den Raede Provinciael van Utrecht naer Bruesfel eenen Dirck Verbeeck affgeveerdicht hadden mit eenige brieven aen den Rade van State &c. zonder dat uwe W. ende E. als noch wisten den inhouden van dezelve, ende wy op eergisteren genoch deur zeeckere Missiven(y), die ons toegeschieft zyn by den Rade van State, die contene van de voorgaende Brieven heb-

(y) *Missiven*] Zie hier vooren Num. 56. en 57.

hebben connen sporen, ende wys worden, als in effect inhoudende (gelyck u W. ende E. breder vuyte Copie van dien zullen connen vernemen) „ dat wy die poincten van *satisfactie* concipieren „ folden, dan *nyet oversynden zyn Ex^{ci^e}*, ten wae- „ re dselve *al voorens by den Raede van Staete ge- „ sien*, ende daerop heure meyninge verclaert wae- „ re;” Soe en hebben wy nyet willen laeten u W. ende E. mede te adverteren, hoe dat wy van meyninge zyn die *artikelen ende poincten* voirsz. myn heeren van den *Raede van State ende oeck de Generale Staten*, elcx bysonder, *overteseynden*, gelyck wy doen by desen, ten fyne die by denselven gevisiteert, ende heure goede meyninge daer op by ons verstaen zynde, wyders moegen weten, waer naer wy ons hebben te rechten ende reguleren; zoe doch onse intentie nyet en was dvoirsz. articulen (als t well blyckt vuytet beginsel van dezelve) *finalick aff te maecken, dan mits daer toe alvoerens hebbende die beliefstenis van den zelven Raede van Staete ende Generale Staten*; twelk schynt by die van de Hove van Utrecht in heur Misfve, an den Rade van Staten gescreven, achter gelaten te zyn. u W. ende E. zullen well doen ende die zelven Artikelen, besluten in deser Misfve, an den Raede van State, ende de Generaele Staten, over te gheven, mitsgaders deselve Generale Staten in den arm te nemen, ende Requeste te presenteren, omme op’t alderspoedelicxte van den Raede van State antwoord te moegen vercrygen. Ende alsoe wy verstaen, dat aldaer eenige *quade rumoeren* gespreyt worden *tot achterdele van de Stadt Utrecht*, soe hebben wy uwe W. ende E. well willen adverteren, dat wy *an den Borgeren noyt anders bevonden heb-*

hebben dan alle getrouwicheyt, neersticheyt, goede obediencie, ende enicheyt in de oude Catholyke Apostolycque Roomsche Religie, volgende de Unie, by den Staten alhier opgerecht; mitswelcke uwe W. ende E. gelycke ruemoeren, indien ghy daer van verneempt, sullen mogen wederleggen. Weerdige, Hoochgeleerde, Wyze, Voirsienige, onse Heere Godt zy met u. Gescreven Tutrecht onder 't signet des Vicedomdeeckens, twelck wy in desen gebruycken, den xxvi. Marty 1577. uwe E. goede vrunden, ende medebroeders, Die Prelaten ende Capittelen van de vyff Ecclesien, die gemeen Ritterschap, mitsgaders die Regierders der Stadt ende Steden 'slants van Utrecht, representerende de drie Staten van den zelven Lande. Deur bevel. (was geteekend) LAMZWEERDE.

Wy seynden u Weerde ende E. oick een zeeckere Memorie, begerende, dat dselve teffect van dyen vervorderen willen.

Franchois de Housart heft mede doen hantreycken zeeckere Misfiven, hier by gelecht, addresserende an Molcman. u W. zal gelieven dselve terstont hem te doen leveren, angesien dair inne die obligatien van enige Spaengerden zyn, nemende van dezelve recepisse, als dat behoirt.

U W. ende E. zullen oick hier by vynden copie van de Artikelen van satisfactie.

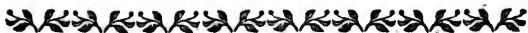
Wy seynden uwe W. ende E. oick over zeecker Copie van een *Unie* (z), die mede zoe an de Rade van State als Generale Staten overgesonden worden.

(t op

(z) *Unie*] Welke *Unie* men hier moet verstaan, kan blyken uit den naastvolgenden Brief aan de Raaden van State,

('t opschrift was) Eerweerdigen hoichgeleerten
wyzen voirsienn. Mrs. *Floris Heermale* Thesaurier,
ende *Floris Thin* Advocaet der Staten van Utrecht,
tot Bruysfel.

Naar den oorspronkelyken
Brief, onder de *Archiven*
van de STAATEN van
UTRECHT in *Paket A.*
Num. 12.

LXIII.

Resolutie der STAATEN van UTRECHT, om de
ontworpene Artikelen der Satisfactie aan den
Raad van Staate, en Algemeene Staaten overte-
zenden.

1577. 27. Maart.

Anno XV^c. LXXVII. Opten 27, Martii. Soe
sijn die drie Staeten 's Lants van Vtrecht
bescreven, ende in der Cancelrye 's Hoeffs van Vtrecht
vergadert geweest, om te resolveren opte satisfactie
by den Heere Prince van Oraison (wederom ont-
fangen wordende als Stadthouder &c.) den voirsz.
Staten van Vtrecht te doen, navolgende zeeckere
poincten ende Articulen, by eenige Gedeputeerden
der zelve Staeten by gescrijfte gestelt &c. Ende
naerdien by d'voirsz. poincten ende *articulen van*
Satisfactie een weynich gevoucht, ende dselve wat
II. Deel. P ge.

geaugmenteert, sommighe oick geomitteert waren, *syn dselve by de voirsz. Staeten alsoe goetgevonden*; ende overfulcx hebben geordineert dselve poincten ende articulen zoe wel an den Raide van State als Generale Staten [overtezenden,] omme, dair op dye goede meyninge van dezelve verstaen hebbende, voirts gedaen te worden naer behoren. Actum vt supra. Presentibus Galama vicedomdeecken; Deecken, Montzyna, *Toudemunster*; Deecken, Coninck, Preys (a); Deecken, S. Jans; Goze, Tonis Buth, S. Marien; Vyteneng, Verhaer, Bairn, van t Ridderfchap; Amerongen, van Meerten, Canther, Burchmr. ende respective Scepenen.

Uit het MS. derde Boek van
Beschryvinge, off Prothocolle
der STAATEN van UTRECHT
de Ao. 1577—1581. Fol. 7.
verso.

(a) *Preys*.] Mogelyk is dit een schryffout, en zal men moeten leezen, *S. Peters*; en zyn overzulks in deeze Vergadering wegens het Capittel van S. Pieter alleen tegenwoordig geweest de *Deken* van het zelve, en de Canunnik *Coninck*. op de volgende Staatsvergadering worden op dezelfde wyze onder de tegenwoordige opgeteld, *Deecken*, *Coninck*, *S. Peters*; en niet *Preys*. Ten minsten zo al het woord *Preys* geen schryffout, maar werkelyk een eigen naam van een der Canunniken mogte zyn, zal men deezen, nevens den *Deken* en *Coninck*, als een Afgevaardigde van 't Capittel van S. Pieter moeten aanmerken; en is dienvolgens door overhaasting van den Secretaris in het oorspronkelyke Resolutieboek overgeslaagen het woord *S. Peters* agter den naam van deezen *Preys*.

LXIV.

Brief der STAATEN van UTRECHT, waar by de Artikelen der Satisfactie ter goedkeuring aan den Raad van Staate worden overgezonden.

1577. 27. Maart.

Doerluchtigen (b), Hoochgeboren, Edele, Welgeboren, Vermogende Heeren, wy gebieden ons zeer hartelick in de goede gratie van uwe Ex^cie ende E.

Doerluchtige, Hoochgeboren, Edele, Vermogende Heeren, wy hebben uwe Ex^cie ende E. G. Brieven van date den xx. defer (c) iegenwoirdigen Maent den xxiiij. der zelve ontfanghen, ende daer vuyt die intentie, ende goede beliefte van uwe Ex^cie, beroerende tgundt ons by
Mr.

(b) *Doerluchtige*] Het zal, gelyk wy vermoeden, den Be-
minnaren der Historie onzes Vaderlands, en voornamelyk van 't
Sticht van Utrecht, niet onaangenaam zyn deezen Brief thands
in zyn geheel te kunnen leezen, welkers korten inhoud tot
dus verre alleen maar bekend was uit het geschiedverhaal van
BOR., X. B. bl. 793. B.

(c) *den xx. defer.*] Zie denzelven Brief hier vooren onder
Num. 56. bladz. 205.

Mr. *Pauwels Buys* van wegen des *Prince van ORANIEN* aangegeven es geweest nopende *het VIJ. article* van de *Pacificatie*, ende *satisfactie*, daer toe noetelick, welverstaen; die welcke achtervolgende wy nyet en hebben willen laeten d'selve uwe *Exc^{cie}* ende *E. G.* over te seynden die *geconcipieerden poincten ende articulen van alfulcke Satisfactie*, als wyl. van de *Exc^{cie}* des *Prince van ORANIEN* voirsz. zouden versoecken, alleer men dzelve hier tot *Gouverneur* soude begheeren toe te laten. Des te meer, zoe wy doch dzelve poincten ende articulen van *Satisfactie* op goede behaegen, ende belieften, zoo van uwe *Exc^{cie}* ende *E. G.*, als van den *Generael Staeten*, ende anders noch vorder nyet, begrepen hadden. Ende soo uwe *Exc^{cie}* ende *E. G.* ons by de voirn. Misfiven belieft heeft aentescryven, dat wy, altoerens die voirsz. poincten ende articulen aen den *Prince van ORAENGIEN* over te schicken, daer op die meninge van U *Exc^{cie}* ende *E. G.* eerst vernemen zouden; Soo ist, dat wy bidden ende begheeren zeer oedmoedelick, dat dzelve gelieve ons daerop uwe *Exc^{cie}* ende *E. G.* goede belieste ende meyninge mitten eersten over te doen scryven, ten eynde wy ons daer nae mogen rechten, ende ghanfelyck weten, wat wy daer inne wyders handelen, ende waer nae wy ons zullen hebben te reguleren; zoe wy geenfins van intentie en zyn, ende oeck noyt geweest en hebben, yetwes fynalik daer inne te tracteren, dan *mitz hebbende die approbatie* ende belieftenisse van dezelve uwe *Exc^{cie}* ende *E. G.* Ende en zouden noch zoo verre oeck nyet geprocedeert hebben, ten waere zaecke ons by den voern. Mr. *Pauwels Buys* voor ogen geweest had.

hadde een *zeeckere Unie* (d); eertyts by hoichloff. memorien den Keyser Kaerl gemaect, daer inne zyne Keyf. Majesteyt wilt ende beloeft, Hollant ende Utrecht by eenen *Gouverneur ten eeuwigen dagen te doen regieren*, gelyck uwe Ex^cie ende E. G. vuyt die copie van de voirsz. Unie, hier by gevoecht, claerlick zullen connen bemercken. Ende indien uwe Ex^cie ende E. G. anders van ons gescreven ende aengedient es, zoo mogen uwe Ex^cie ende E. G. hier vuyt verstaen tzelve buyten der waarheit te zyn. Wy hebben oeck dvoirsz. poincten van Satisfactie doen communiceren onsen Eerweerdichsten Vader in Gode, die Eertsbisshop van Utrecht, die ons voor antwoirdt doen geven heeft, dezelve voir goet te vynden.

Doirluchtige, Hoichgeboren, Edele, Welgebooren, Vermogende Heeren, wy bidden God Almachlich u Ex^cie ende E. G. te gesparen lanck welvarende in gefontheit, ende voirspoedigen Regimente. Geschreven t Utrecht onder t signet des Vicedomdeeckens, twelck wy in dezen gebruycken, den xxviij. Marty 1577. (onderstont gescreven) uwe Ex^cie ende E. G. oetmoedige Dienaeren, die Prelaten ende Capittelen van de vyff Ecclesien, Edelen ende gemeen Ritterfchap, mitsgaders die Regierders der Stadt ende Steden van Utrecht, representerende

(d) *zeeckere Unie*] op den 17. April van den jaare 1534. door KAREL den V. belooft. Welk *Edict van vereeniging* der Landen van Holland en Utrecht onder eenen Stadhouder in zyn geheel uitgegeeven te vinden is by BOR, X. B. bl. 794. en VAN DE WATER, Pl. B. van UTRECHT I. D. bl. 30. Zie ook het Groot Placaatb. van HOLLAND III. D. bl. 21.

de die drye Staten van dezelve Lande. (Top-
schrift was) aen de Rade van Staeten.

Naar een losse en gelyktydige
Copie, onder de *Archiven*
van de STAATEN van
UTRECHT in *Pakét A.*
Num. 8.

LXV.

Antwoord van den Raad van Staate op den voor-
gaanden Brief van die van UTRECHT, wegens
de Satisfactie.

1577. 2. April.

Eerweerdige, Weerdige, Welgeboren, Edelen,
Erentfeste, Eerfame &c. Wy hebben ont-
fangen uwen *Breff (e)* van den xxvij. *Martii* leest-
leden, mitsgaders die geconcipieerde *pointen ende*
articulen van alzulcke *Satisfactie*, als ghy van den
Prince van ORAENGEN in meyninge zoudt zyn te
verzoeken, alleer hem aldaer tontfangen voir *Gou-
verneur*; waer op wy u nyet en konnen gebergen,
dat

(e) *uwten Breff.*] Zie den voorgaanden Brief onder *Num.*
64. — Voor 't overige merken wy op, dat men den hoofd-
zaakelyken inhoud van deezen Brief, welken wy thands in
zyn geheel geeven, vinden kan by *Bor X. B. blad. 793.*

dat wy zedert onse leste fcriven (f) aen u deser zaecke halven, naerder daer op gelet hebbende, zeer treffelyke ende *pregnante redenen ende confideratien ons voirgecommen zyn*, om dwelcke fchynt cl aerlyck, dat ghy nyet en zoudt gebouden zyn eenige *Satisfactie te moeten ontfangen*, oick onangefien die *Unie* in uwen voorfz. brief (g) gementioneert, ten minften die zaecke wel zoo gefelt te zyne, datfe wel zoude behoiren *an te ftaen tot die vergaderinge der Generaele Staten*. Welcke redenen ende confideratien (b) wy *overgefonden* hebben aen den Prefident ende Raiden 's Conincks t' Utrecht, om dzelve u Lieden voir te houden, ten eynde ghy daer op ryppelick wilt letten; gelyck wy aen u verzoecken te willen doen, ende ons daer nae te laten weten uwe intentie daer op, om volgens wyders daerinne geordineert te worden, als bevonden zal worden te behoiren; u laetende weten, dat ons nyet anders gefchreven noch aengedient en es geweest, dan uwe voirfz Brief mede brengt, ende, offchoen zulcx gefchiet waere, wy dien zelve nyet lichtelick gelove geven en follen hebben, als die geene, die van weegen des Conincks, onsz aldergen. Heeren, alle goede vertrouwen hebben tot'u, dat by u E. nyet anders, dan dat behoirt, noch gedaen voirgenomen en zal worden.

Eer-

(f) *leste fcriven.*] van den 20. en 21. Maart. Die beide Brieven van den Raad van Staate, aangaande het neemen van *Satisfactie*, hebben wy hier vooren reeds geplaatft onder Num. 56. en 57. bl. 205. en 207.

(g) *gementioneert.*] *geallegeert*, heeft het andere Affchrift van deezen Brief.

(b) *redenen en confideratien*] Dezelve, in 8. Artikelen bevat, worden ons opgegeeven by BOR X. B. bl. 794. A.

Eerweerdige, Weerdige, &c. Godt die Heere
 zy met u E. Eerf. tot Bruysfel den 11j. Aprilis
 1577. (onderstont aldus) die van den Raide van
 State, Gecommitteert by zyne Mat. ten Gouverne-
 nemente Generael der Nederlanden. (onderteikent.)
 BERTY. (opten rugge stont aldus.) Den Eerweer-
 digen, Weerdigen &c. onsen Lieven bezunderen,
 Prelaten, ende Capitulen van de vyff Ecclesien,
 Edelen ende gemeen Ridderen, mit sampt Regier-
 deren der Stadt ende Steden van Utrecht, repre-
 senterende die drye Staten van den zelve Lande.

Naar eèn oude en gelyktydi-
 ge *Copie*, onder de Archi-
 ven van 't *Capittel* van
 OUDMUNSTER in *Paket B.*
No. 12. en gecollationeerd
 met eèn andere oude *Copie*,
 onder de *Archiven* van de
 STAATEN van UTRECHT in
Paket A. Num. 9. 2°.

LXVI.

Extract uit een Brief, zo het schynt, der Gecommitteerden uit Brussel, bevattende verscheidene redenen, waar mede de STAATEN van UTRECHT den voorgaanden Brief van den Raad van Staate, en de overgezondene Consideratien tegen het nemen van Satisfactie, zouden kunnen beantwoorden.

1577. . . April.

Extract (i).

Waer op u E. voer antwoerde sullen moeten scriven, dat u E. tanderen tyden geexhibeert es geweest zeecker instructie, die Gedeputeerden van

(i) *Extract.*] Offchoon dit Stuk geen dagteekening heeft, nog uit hetzelfde blykt, wie de Opsteller daar van is, meene ik egter grond genoeg te hebben om te mogen stellen, dat dit *Extract*, gelyk het in de *Copie*, waar uit wy hetzelfde uitgeeven, genaamd wordt, een gedeelte is van een Brief, door de Utrechtsche Gecommitteerden ter Vergadering der Algemeene Staaten, uit Brussel, aan de STAATEN van hun Gewest geschreven. Niemand immers, dan die geen, welke sitting had ter vergadering der Algemeene Staaten, kon dit navolgende schryven, *soe t' onser PRESENTIE in de vergaderinge van den Generaale Staten mentie gemaect was geweest enz.* — Te meer zal dit blyken, wanneer men opmerkt, dat de *Copie* van dit *Extract* met de hand van den Advocaat des Lands van Utrecht, Mr. FLORIS THIN, geschreven is. Nu is het zeecker, dat dezelve ter deezer tyd met FLORIS HEERMAELE,

van de Generael Staten Doctör *Elbertus Leoninus*,
 reysfende duer commissie van den selven Staten an
 den

en LOUF VAN DER HAER, als Afgevaardigden der Staaten van Utrecht, zig te Brussel bevond. Dit blykt onder anderen uit den *Brief* der Staaten aan deeze hunne Gecommitteerden geschreven den 19. *April*, welken wy geplaatst hebben onder *Num. 71.* — Wat verder den tyd betreft, waar op deeze *Brief* geschreven zy, komt het my uit verscheiden omstandigheden, hier in vermeld, ten uitersten waarschynlyk voor, dat dezelve moet gebragt worden ongeveer op het midden van de Maand *April*; want, wanneer de voorgaande *Brief* van de Raaden van Staate van den 3. *April* by die van Utrecht ontfangen was, schynen de Staaten van dat Gewest aanstonds daar over aan hunne Gecommitteerden geschreven, en de gedagten en meeninge van dezelve, en wel voornamelyk van 'sLands Advocaat, FLORIS THIN, ingenomen te hebben, ten einde om zig daar na te kunnen gedragen in de beraadslagingen over het beantwoorden van dien *Brief*, en van de overgezondene *Consideratten* van den Raad van Staate tegen het neemen van Satisfactie. Indien men nu die *Consideratten*, zo als ons dezelve door *Bor X. B. bladz. 794.* woordelyk worden opgegeeven, inziet, zal men aanstonds bevinden, dat dit ons Stuk een Concept is van een Antwoord, 't geen de opgenoemde Gecommitteerden meenden, dat van wegen de Staaten op de gemelde *Consideratten* zoude kunnen gegeeven worden. Dit zo zynde, volgt van zelfs, dat niet dan eenigen tyd na den 3. *April* dit Stuk geschreven kan zyn. Tevens, wanneer men aanmerkt de woorden, welke in dit Stuk voorkomen, naamelyk, dat er *gheen apparentie is, dat men die SOLDATEN, die t UTRECHT zyn, quyt sal connen worden wegens faulte van geld, enz.* blykt daar uit, dat zy dit geschreven hebben, voor dat ter hunner kennis gekomen was het uildryven en verjaagen der Soldaten uit de Stad Utrecht, 't geen, en volgens het verhaal van *Bor X. B. bl. 796. B.* en volgens een aantekening, daar van in de *Stadsregisteren* gehouden, en door ons uitgegeeven hier beneden onder *Num. 74.* voorgevallen en geschied is op den 27. en 28. *April.* — Wy zouden niet noodig gehad heb-

den *Prince van ORAINGEN* mede gegeven hadden; in 't 2. Article van dewelcke gestelt was, dat den voorz.

hebben deeze gisfingen op te geeven, indien het ons hadde mogen gebeuren den Brief zelve, waar uit dit Extract genomen, en door *Floris Thin* aan zyn Broeder *Gbysbert Thin*, ongetwyfeld tot deszelfs narigt, indien fomtyds de Brief zelve voor hem, die zeer Prinsgezind was, mogte verborgen blyven, gezonden is geweest, in zyn geheel te kunnen uitgeeven; doch, dewyl my tot huiden toe dezelve niet in handen is gevallen, heb ik gemeend dit *Extract* niet te moeten verwaarloozen, maar in deeze *Verzameling* invlechten, en wel ter deezer plaatze straks agter den Brief van den Raad van Staate, waarop, als mede op de *Confideratien* van dezelve, de Gecommitteerden gemeend hebben dit tot antwoord te kunnen dienen, indien de Staaten zulks ook goedgevonden. Doch het schynt, dat men in der Staaten Vergadering het niet eens heeft kunnen worden in deezen opzigt, en derhalven, wanneer men Staatsgewyze op den 15. *April* raadpleegde over het beantwoorden van den Brief der Raaden van Staate, en van de overgezondene *Confideratien*, besloten heeft, *alleenlyck die Misfve van myn Heeren van den Raide van State te beantwoorden* — sonder opte voirsz. *Confideratien*, ofte eenige poinzen van dyen, enich debath oft andersints te willen maecken. Men zie de *Resolutie* van den 15. *April* 1577. door ons geplaatst onder Num. 69. En uit deeze aangehaalde woorden zou men, onzes bedunkens, niet onduidelijk mogen besluiten, dat men reeds op den gemelden 15. *April* dit Advys der Gecommitteerden ter Staatsvergadering ontfangen had. Het welk zo zynde, zou daar uit ontgeenzeggelyk volgen, dat dit Stuk tusschen den 3. en 15. *April* was opgesteld. — Of schoon nu wel de Staaten hier in de gedagten van hunne Gecommitteerden niet straks schynen gevolgd te hebben, zal evenwel dit *Extract* der uitgaave niet onwaardig schynen, om dat men daar uit ten minsten thands kan vernemen de meening en gedagten der gemelde drie Gecommitteerden, welke zig toen ter tyd te Brusfel bevonden, en hier in niet onduidelijk te kennen geeven hunnen iever en zugt voor de partye van den *Prins van ORANJE*, en met wat middelen men by de Staaten dezelve diende te bevorderen.

voorz. Doctor met den voorz. Prince *communiceren soude op de Satisfactie, die den voorz. Prince die van Haerlem, Amsterdam, ter Goes, die van Zuytbefflant, Schoenhoeven, ende UTRECHT geven soude*, volgende het advis. hem schriftelick medegegeven.

Ende soe wy alhier gecommen fynde tonser presentie in de vergaderinge van den Generael Staten mentie gemaect was geweest, van dat *Utrecht mede onder den Prince*, off syn Gouvernement, *soude moeten coemen*, wy gevraecht hadden, hoe die Staten dat verstonden, ons expresfelyck in de volle vergaderinge van deselve Generaele Staten verclaert es geweest, *dat sy luyden verstonden, dat wy onder tgouvernement van den Prince mosten comen*; ende dat wy luyden selve aldaer overgescreven hadden.

Dat u E. voorts wel masticerende 't VI. ende VIJ. Articulen (k) van de *Pacificatie* tot Gendt ge-

(k) *VI. ende VII. Artikelen*] dezelve zyn bevat in deeze navolgende woorden.

„VI. *Dat myn Heere den Prince zal blyven Admiraal*
 „*Generaal van der Zee, ende Stadhouder van syne Majest.*
 „*van Holland ende Zeeland, Bommel, ende andere geasfo-*
 „*cieerde Plaatsen*, om in als te gebieden, zoo dezelve teeg-
 „*genwoordelyk doet met dezelve Officieren, Iusticieren ofte*
 „*Magistraten*, zonder enige veranderinge ofte innovatie,
 „*ten zy by synen consente ende wille*, ende dat over de Ste-
 „*den, ende plaarzen*, die zyne Excell. nu ter tyd is hou-
 „*dende: tot dat by de Generale Staten naar 't vertrek van*
 „*den Spangiaarden anders geordonneerd zy.*

„VII. *Maar belangende die Steden ende plaatsen begre-*
 „*pen onder de Commissie van de Koninkl. Majesteit by hem*
 „*ontfangen*, die tegenwoordelik onder het gebied ende ge-
 „*hoorzaamheid van syne Excell. niet en staen, zal dit poinct*

„ 84-

gemaect genouch daer vuyt bevindt, dat d'intentie van den Contrahenten sulcx geweest es, te weten *den Prince te restitueren in syn geheel*, te weten, eere, name, ende fame, ende sulcx hy was voor den beghinne van den trouble van den Jaere LXVI. dat hy u E. Gouverneur was; ende dat 't VJ. artikel alleen mentie maeckt van Hollant, ende Zeelant met die geassocieerde plaetsen, *sonder van Utrecht mentie te maecken*, bycompt, overmits tselve artikel spreekt van den Steden, daer syn Excellencie doen geboet, gelyck blyckt vuyt die woerden *om in als te gebieden &c.*, ende noch vuyt die woerden, *ende plaetsen &c.*; twelck van Utrecht nyet geseyt cost worden, soe syn Excellencie egheen Steden van den landen van Utrecht in syn gebiet hadde; mer dat int VII. artikel van Hollant ende Zeeland gheen mentie met allen gemaeckt wordt, mer simpelck van den *Steden ende plaetsen begrepen onder die Commisfie van den Con. Mat. by hem ontfangen*, ende *onder tgebiet, ende geboersaembeyt van syn Excellencie nyet en stonden*; waer onder Utrecht sonder twyffel es begrepen, soe syn Excellencie daer toe Commisfie heeft; sonder dat daer iegens doet twoert *Commisfie in singulari numero*, dat syn Excellencie *verscheyden Commisfien* van Hollant ende Utrecht soude hebben; cum indefinita
aqui-

„geschort blyven, ter tyd ende wylen deselve Steden ende
„Plaetsen ben met de andere Staten gevoegt hebbende tot de-
„ser Unie ende Accoort, syne Excell. ben lieden zal gegeven
„hebben Satisfactie op de poinften, daer inne sy ben zouden
„vinden geintereseert onder zyn Gouvernement, 't zy ten
„opsien van de Exercitie van de Religie, ofte andersints, op
„dat de Provintien niet gedemembreert en werden, ende om
„alle twist ende tweedragt te schouwen.”

æquipolleant universali; te meer in desen propter identitatem rationis, foe gheen reden te geven es, waeromme syn Excellentie *min gerestitueert soude worden tot 't Gouvernement van Utrecht, dan van Amsterdam, ende andere Steden van Hollant*, hebbende contrarie partie van den Prince gehouden, ende die Roomsche Religie angehangen.

Ende indien d'intentie nyet sulcx geweest ware, en ware nyet van noode in 't VII. Artikel enige mentie van *Commissie* gemaect te hebben geweest, mits dat in 't VI. Artikel geseyt was, dat den Prince Gouverneur bliven soude van Hollant ende Zeelant; foe dat genouch soude hebben geweest in 't VII. Artikel te seggen, *mer beroerende die Steden van Hollant ende Zeelant, die tegenwoerdich onder 't gebiet van syne Ex^{te}, nyet en syn &c.*

Dat voorts u E. om tghene voorfsz. es te meer beweecht syt geweest duer die *Unie (l)* in den jaere 1534. by den Keyf. Mt. van den landen van Hollant ende Utrecht *ex proprio motu, certa scientia, & plenitudine potestatis* gemaect, ende van wegen den Prince (*m*) geallegeert, daer by geseyt es,

(*l*) *duer die Unie*] Men zie, 't geen wy hier vooren hebben aangeteekend op Num. 64. bl.

(*m*) *van wegen den Prince geallegeert.*] Mogelyk bedoelt men hier de woorden, waar van zig de Prins en de Staaten van Holland en Zeeland bediend hebben in hun *Antwoord*, het geen zy, op den 3. April 1577., gegeven hebben op de *Propositie* van ELB. LEONINUS van den 30. Maart; „ *mits* „ *dat alvooren alle de Lidmaeten vande Steden ende Landen,* „ *onder de voorfsz. Provincien van Holland en Zeeland res-* „ *peditive resorterende ——— onder den Gouvernemente van* „ *den Heere Prince, — wederom sullen worden gebracht en* „ *bly-*

es, dat Holland ende Utrecht ten ewigen dagen by een Stadtholder geregiert moet worden, sonder dat die gescheyden (n) moegen worden, *tware by testamente, codicille, donatie, cesfie, wisfelinghe, vercopinge, tractaten van peys, van houwelick, noch gheen andere oersaecken, hoe dat gebueren mochte &c. cum clausula irritandi omnia in contrarium acta*; als breder by deselve Unie, die nu meer dan XL. jaeren onverbrekelick int stuck van de Gouvernemente, ende enige andere poincten, soe by den Hoeve van Holland, als Utrecht, geobserveert es geweest; soe dat men, nu willende contrarie inbrengen, nyet en souden doen, dan een *dismembratie* maecken van de voorsz. twee Provincien, contrarie 't voorsz. VII. Artikel, ende Unie.

Dat oeck apparentelick vuyt alsulcke dismembratie groote twist ende twedracht soude spruyten; dat men oeck by 't voorsz. VII. Artikel van de Pacificatie heeft begeert te verhoeden. Soe zeer te besorgen es, dat die van Holland, tot wiens instantie apparentelick die voorsz. Unie (hoe wel die schynt ge-

„ blyven. Ende dat daer beneffens de Steden ende Landen
 „ van Utrecht, die achtervolgende de Privilegien der Landen,
 „ nopende de vereeninge van den Gouvernemen ten der voorsz.
 „ Landen van Holland en Utrecht, by boosbloffelyker memo-
 „ rien Keiser Caerel den selven Landen in den jare 34. ver-
 „ leent, mede in Commissie van den Heere Prince syn begre-
 „ pen, — van de Knechten aldaer leggende sullen worden
 „ ontledicht, ende voortaan staen onder de regeringe en 't
 „ gebot van denselven Heere Prince als Staadbouder van syne
 „ Majt.” — Men zie Bor X. B. bl. 808. B.

(n) *gescheyden moegen worden.*] Dit zyn de eigen woorden van de gemelde Unie, zo als die gevonden worden by Bor X. B. bl. 795. A.

gemaect te syn *ex proprio motu*) gemaect es, mits dat sy veel penningen verschoten hadden om die landen van Utrecht onder den Kon. Mat. te brengen, ende dat sy 't Casteel aldaer doen leggen, ende becosticht hadden, nyet sullen gedogen, dat hem dselve landen affgetogen sullen worden.

Dat u E. oeck overleyt hebben verscheyden swaricheyden, die u E. over souden moegen comen, indien u E. van den landen van Hollant gesepareert worden, soe overmits die landen van Utrecht genoeg in den landen van Hollant besloten syn, als andersins. want syn Excellentie, hebbende onder syn gebiet, boven die Steden van den landen van Hollant, *Wesop, Muyden, Schoenboeven, Culenborch, Vianen &c.*, lichtelicker die van Utrecht soude connen benauwen, als hy Haerlem, ende Amsterdam gedaen heeft. Waer deur, ende overmits die soldaten, die t Utrecht syn, die gheen apparentie es, dat men quyt sal connen worden vermits faulte van gelt, lichtelick tusschen die soldaten, ende borgeren, twist ende oproerte soude moegen comen, doch nyet vuyt moetwillicheit van den borgeren, mer vuyt desperatie, gecauseert duer grooten noot, ende vuyterlicke armoede, daer toe sy vermits voorgaende menichfuldighe ende langwylige kosten ende lasten gebrocht syn, soe dat sy luyden die leeninge, tot onderhout van den soldaten aldaer noch leggende, ende by den Generaele Staten beloest, van noode, bedragende alle maent XXVIJ m. gl., nyet en sullen connen furneren; sulcx dat den Prince u E. duer sulcken benautheyt soude bedwingen, *ontfangen al sulcke satisfactie, als hem gelieven soude; daer hy nu apparentelick u E. sal accorderen als sulcke satisfactie als u E. sullen begeren.*

Dat

Dat u E. oeck overleyt hebben, dat, foe verte het peys blyft, dat noch den Mat., in regardt van Utrecht, noch u E., nyet geïnteresseert fullen wesen in gheen poincten, deur dien sy onder 't gouvernement van den Prince syn, hebbende die versochte satisfactie; Ende indien het weder oorloge wort, dat myn heeren van den Rade van Staet hebben toverleggen, wäer u E. geseten syt, ende wat Gebueren ghy hebt, ende wat u dan te verwachten soude wesen; ende dit all behalven dat u E. wel connen verstaen, dat, derweylen by den Prince ende die van Hollant 't voorsz. Artikel ende Unie verstaen in der vougen, dat u E. onder 't gouvernement van syn Excellentie beboert te coemen, dat sy luyden nyet lichtelick daer van desisteren fullen, alsoe dat u E. nyet willende condescenderen lichtelyck een occasie soudt geven van een nieuwe oorloge, dat u E. boven alle begeren te verhoeden, als meer dan enige andere Provincien gesmaectt hebbende, van wat consequentie alsulcke oorloge wesen soude. Ende dat u E. dese, ende meer diergelycke, redenen, die myn Heeren van den Rade van Staet foe wel, als u E., connen overleggen, ende anmercken, nyet vuyt lichtveerdicheyt, off favuer, die u E. tot den Prince syt dragende, noch oeck, om dat u E. enige alteratie van Gouvernement begeert, mer naer ripe deliberatie geresolveert syt geweest die geoffereerde Satisfactie te ontfangen, opt behagen nyetemin van den Rade van Staet, ende Generaele Staten; Ende, dat u E. yerst met den Prince soudt begeert hebben die voorsz. artikelen te communiceren, nyet en es geweest, om myn Heeren van den Rade van Staet verby te ghaen, mer overmits u E. in de saecke gheen swaricheyt bevonden, inson-

II. Deel.

Q

der,

derheyt aenschou nemende op de voorsz. *Unie*, ende om dat u E. begeerden dsaecke te accelereren, ende te schouwen die inconvenienten, daerinne u. E., wesende sonder gouverneur, off te weten wie u E. gouverneur wesen soude, soudt moegen vallen, ende oeck die meninge soe well van den Prince, als van u. E., beroerende dvoirsz. Satisfactie, te stellen tot arbitragie van de voorsz. Rade van Staet, ende Generaelen Staten, ende alsoe het over ende wederover seynden te vermiden; ende meer andere redenen, die u. E. daer by sullen weten te vougen, ons dunckt, dat u E. op de voorsz. misfive van den Rade van Staet sullen moegen voer antwoerde scriven, dselve temperende naer inhaut van haerl. Misfiven, die wy nyet gesien hebben, naer u E. goede discretie, daer toe wy ons in als dragen.

Ende op dat blycken mach, dat u. E. gheen veranderinge soucken in de Religie, mer dselve begeren te hauden, ende in eenicheyt te leven, sullen u. E. wel doen, ende mede by de voorsz. antwoerde antrecken ende oversleynden Copie van het *Compromis* (o) aldaer tusschen dingelatenen van der Stadt Utrecht den xvi. *February* gemaect.

(*Van buyten stond dit navolgende opschrift.*) Den Eerlamen wyfen ende zeer discreten Mr. *Ghysbert Thin*, Secretaris der Stadt Utrecht, wonende by de Craen tot Utrecht.

Naar het oorspronkelyke *Extract*, met de hand van Mr. *Floris Thin* geschreven, onder de *Archiven* van de STAATEN VAN UTRECHT in *Paket A. Num. 4.*

(o) *Compromis*] Zie hier voren Num. 38. bl. 136.

LXVII.

LXVII.

Resolutie der STAATEN van UTRECHT, om, by een Misfivē, de Consideratien van den Raad van Staate tegen het aanneemen der Satisfactie te beantwoorden.

1577. 13. April.

Anno XVC. LXXVII. den XIII^{en} Aprilis. Soe zyn die Staten 's Lants van Vtrecht bescreven, ende in der Cancelrye 's Hoeffs van Vtrecht vergadert geweest om te resolveren opte leninge, verfocht by Tambergen; jtem opte *poincten ende consideratien*, overgesonden by den Raide van Staate, nopende die Satisfactie &c. Ende eerst nopende die leeninge, nae lange communicatie dair op gehadt, hebben d'voirsz. Staeten eendrachtelick verclaert, dat zy geen middelen noch raedt om gelt en weten binnen die Stadt Vtrecht te becommen; dan zullen alle mogelicke debvoir doen, om enige penningen te crygen, gelyck zyl. alrede hun diligentie dair jnne gedaen hebben, ende en zullen d'voirsz. Staten niet laeten terstont, (indien zy eenige penn. verwerven) ofte ten langsten op dynsdach toecomende, den Hopl. fynale antwoirt te gheven; Biddende ende begerende, dat de voirsz. Hopluyden midler tyt heur soldaten jn goede ordre ende discipline militaire houden willen. Ende angaende die *poincten ende articulen* van de Satisfactie &c. hebben die Staten goet gevonden *d'selve mit*

misfivē te beantwoirden; vuytgefondert die van Amersfoirt, die welcke verclaerden, dat opt II^{de} point, dat zy angaende die Satisfactie niet en begeeren te treden, oft in wyder disputatie, dan dies angaende wyders sich te submitteren in de verclæringe van den Raide van State ende de Generale Staten, ende dat men mitte voirsz. Satisfactie fall supersederen, tot dat d'voirsz. verclaeringhe alzoē gedaen zall zyn; waermēde die van de Stede Rben hem coenform gemaect hebben.

*Uit het MS. derde Boeck van
Beschryvinge of Prothocolle
van de dryen Staten 's Lands
van UTRECHT de Anno
1577 — 1581. Fol. 9.*

LXVIII.

Ontwerp van een Brief aan de Raaden van Staate,
 waar mede men by sommige van de STAATEN
 van UTRECHT de Consideration van dezelve
 Raaden tegen de Satisfactie getragt heeft te doen
 beantwoorden.

1577. 13 April.

Doorluchtige (p), Hoochgeboren, Edele,
 Welgebore, Vermoegende Heeren.

Wy hebben ontfangen uwe Ex^cie ende
 Ede-

(p) Doorluchtige, enz.] Wanneer de *Poincten* en *Considerationen*, waarom de Raaden van Staate vermeenden, dat die van Utrecht uit hoofde van het 7. *Artikel der Gensche Vrede* niet verplicht waren van den *PRINSE* van ORANJE Satisfactie te neemen, aan 's Konings Raaden in den Hove Provinciaal van Utrecht overgezonden, en ter hand gekomen waren, hebben dezelve daar op aanstonds tegen den 6. April 1577. de Staaten beschreven; om, behalven op andere zaaken, ook te *resolveren op te Poincten ende Considerationen, die welcke by den Raide van State overgesonden zyn nopende die Satisfactie*. Dog wegens verschillenheid van gevoelens is die Staatsvergadering toen vrugteloos afgelopen, en is by de Staaten, zo wel op deeze, als op alle andere saaken niets gedaen, dan zyngecontinueert tot op een ander tyt; gelyk ik aangeteekend vinde in het MS. derde Boek van beschryving der Staten, Fol. 8. Ten tweedenmaal tegen den 13. April beschreven zynde, hebben de Staaten welgoedgevonden dselve *Poincten* en *Considerationen, mit misfroe te beantwoirden*, doch waarschynlyk met meerderheid van Stemmen, en niet eenpaarig; ten minste uit het derde Lid

Edele G. Misfivē van daete den derden Aprilis

van Staat hebben die van *Amersfoort* en *Rhenen* hunne toestemming daar toe niet gegeven, als ten duidelyksten blykt uit het voorgaande Stuk. Ik twyfele geensins, of die geene, welke voor het afzenden van zodanige Misfivē aan den Raad van Staate gestemd hadden, zullen ingevolge van dit by meerderheid genomene Staatsbesluit aanstonds bedagt geweest zyn op het ontwerpen van eene zodanige Misfivē, ten einde, wanneer men by *continuatie* op den daar aan volgenden 15. April weder over deeze zaak zoude vergaderen, het opstel derzelve door de Staaten, als 't waare by *resumtie*, gelyk men hendaags zou zeggen, mogte kunnen goedgekeurd worden. — Offchoon nu wel in de Copie, waar uit wy dit Stuk thands nitgeeven, geene dagteekening gevonden wordt, komt het my egter uit deszelfs geheelen inhoud meer dan waarfchynlyk voor, dat dit diezelfde Brief is, welke men toen ter tyd ontworpen heeft. Wanneer men nu opmerkt, dat van diergelyke Stukken en ontwerpen, waar over men nog ter Staatsvergadering moest raadplegen, ter deezer tyd afzonderlyke Afschriften aan ieder der vyf Capittelen moesten gezonden worden, om vooraf daar over by ieder der zelve te kunnen geraadpleegd worden, zal men zig niet verwonderen, waarom in deeze onze *Copie*, waar uit wy dit Stuk uitgeeven, geene dagteekening gevonden wordt; Want, dewyl dezelve thands nog nevens andere papieren van dien tyd beruft onder de Archiven van 't Capittel van Oudmunster, is deeze Copie ongetwyfeld dat zelfde Afschrift, 't geen toen ter tyd aan 't gezegde Capittel gezonden is geweest, om daar over onder den hunnen voor af te raadpleegen; en dewyl het nog onzeker was, of op de volgende Staatsvergadering dat ontwerp goedgekeurd, en, zoo ja, wanneer als dan afgezonden, zoude worden, kon overzulks een zodanig afschrift voor als nog geen tyd, of eenige naams-onderteekening hebben. — En om deeze redenen heb ik gemeend grond genoeg te hebben, om dit Stuk aanstonds op de gemelde Staatsresolutie te laten volgen, en overzulks het zelve ter deezer plaatze op den 13. April in onze Verzameling te brengen. — Het is wel zoo, dat op de volgende Vergadering, den 15. April gehouden, de Staten eendrachtelyk geresolveert zyn geweest,

ge.

his (pp) leffleden, daerinne uwe Ex^cie ende Edele G. gefien hebbende die *pointen* van *Satisfactie*, by ons geconcipteert, ende uwe Ex^cie overgesonden doen fcriven, dat d'elve Uwe Ex^cie bevonden foudc hebben feer treffelicke ende pregnante reedenen, ende confideratie, vuyt die welcken foudc claerlick fchynen, dat wy nyt en fouden gehouden fyn enige Satisfactie tontfangen van den PRINCE van ORANGE, oyck onaengefien die Unie in de Jaere 34. by den Keyfer Ho. Mem. gemaectt. Immers dat then minften die faecke foe wel gefteit ende gelegen foudc fyn, dat die voorfchr. Satisfactie wel foudc behooren aenteflaen tot die vergaderinge van de Generaele Staten. Welcke redenen ende confideratie

gelyk uit het volgende Stuk kan blyken, dat men alleenlick d'ye *Miffive* van myn Heeren van den Raide van State van zynen Mat. wefende van den derden Aprilis (hier voren geplaatft onder Num. 65.) an de voirfz. Staten gefcreven, beantwoirden zal, — fonder opte voirfz. Confideration (te vinden by BOR. X. B. bl. 794. A.) ofte enige *pointen* van dyen enich debath, oft andersints te willen maecten; dat diensvolgende dit ontwerp van dusdanigen Brief by de Staaten is afgekeurd, veel min dat op derzelver naam een zodanig *Debath*, of wederlegging van de zwarigheden, welke tegen het neemen van Satisfactie by de Raaden van Staate geopperd waren, aan denzelven by een Brief zy overgefchreven; zal het egter den Bevinnaaren der Vaderlandfche Hiftorie, gelyk wy vertrouwen, niet onaangenaam zyn, uit dit ontwerp thands onderigt te mogen worden wegens de gronden en redenen, op welke de Prinsgezinden onder de Staaten ter dier tyde gemeend hebben het neemen van Satisfactie tegen de meening en gedagten van den Raad van Staate te moeten ftande houden, en doordringen.

(pp) derden Aprilis.] Zie hier voren Num. 65. bl. 230.

deratie (*ppp*) ons by myn Heere die Prefident ende andere Con. Mat. Raiden alhier voorgehouden ende by gefchifte geleverd fynde, hebben wy, achtervolgende uwe Ex^cie ende Edele G. beveele, daer op mit malcanderen well rypelicke gelet, ende, op als goede regardt ende confideratie genomen hebbende, goet gevonden, ten fyne uwe Ex^cie ende Edele G. nyt en soude meynen felve by ons vuyt ennige favuer, ofte andersins, gedaen te fyn, die felve int lang over te fcriven ende te laeten weeten die reedenen ende motyven, die ons gemoveert hebben, omme die *Satisfactie*, ons by den Prince van Oraingen geoffereert, te concipieren, nochtans all op het weelbehaegen van uwe Ex^cie ende Edele G.

Als inden eerften; foe wy bevonden dat het VI. VII. ende X. *Artyckelen* der *Pacificatie van Gendt* well claarlicke was vermeldende, ende inhoudende, dat die Prince van Orainge, ende allen anderen Heeren, Ridderen &c. gereftitueert fyn in hoirlyde goederen, naem, ende faem, ende oyck fullen mogen aenveerden, ende die posfesie aennemmen van allen hair Heerlickheyden, goederen, ende prerogativen &c. met casfatie van alle arresten, fententien, faisfisfimenten, ende executie, gegeven ende gedaen federt den aenvanck van de trouble in den jaire LXVI., foe wel om faecke van religie, als om taennemen van de wapenen, sonder dat van node soude weesen daer thoe ennige ander be-

(*ppp*) *redenen en confideratie.*] Deeze, als mede de *Unie* van 1534. zyn te vinden by Bor, X. B. bl. 794. en 795.

befcheyt te nemen, ofte provisie te verwerven, dan alleen 't voorschr. Tractaet.

Dat oyck die voorschr. Prince blyven soude Admirael Generael van de Zee, ende Stadhouder van synre Mat. over Hollandt ende Seelant, ende dit over die Steden ende plaitfen, die Excellentie doenre tyt was houdende.

Ende dat, belangende die Steden ende plaitfen, begrepen onder die *Commissie* van Con. Mat., by den voorschr. Prince ontfangen, die doender tyt onder syn gebiet ende gehoorfaemheyd nyt en stonde, dit poinct geschorft soude blyven, ter tyt ende wylen thoe syn Excellentie denselven gegeven soude hebben Satisfactie.

Ende dit notanter vuyt oorfaecken, op dat *die Provincien nyt gedismembreert en soude worden*, ende om alle twist ende tweedracht te scouwen.

Vuyt welcke Artyckelen; ende woorden van dien, ons dachte, dat claerlicken te sporen was, ende wy anders nyt en costen verstaen, off 't Landt van Utrecht soude mede gecomprenhendeert, ende onderworpen syn d'voirsch. Satisfactie.

Sonderlinge ende te meer, als men daer by voecht die voirsch. *Unie* van de jaire XXXIII.; die opentelick es vermeldende, hoe dat die Keyser Ho. Mem. vuyt vyle ende verscheyden confideratie, ad nullius instantiam, sed motu proprio, & excerta scientia, die voirsch. Landen ende Steeden van Hollandt Seelant ende Utrecht te saemen heeft geannexeert, ende geunieert.

Willende ende ordonnerende, dat men van die tyt voortaan die voirsch. Landen ende Steden geregiert soude worden mit één Gouverneur ofte Stadthouder, sulcx dat die gheene, die Stadthouder

der es van Hollandt ende Seelant, mede soude wesen tallen tyden Stadthouder ofte Gouverneur van Utrecht;

Ende dit onder anderen vuyt oirfaecken, dat syne Mat. well geïnformeert was, dat d'voirscr. Landen ende Steden van Utrecht genoegh geïnclaveert, ende gefloten waeren mit die Landen van Hollandt ende Seelant, ende voor sulcx nyt bequaemelick conde geregiert worden by verscheyde Gouverneurs, ofte Stadthouders.

Dat oyck d'voirscr. syne Mat. vuyt die consideratie gestatueert, ende geordoneert heeft voor hem ende succesors, dat men deze unie vuyt geen faecken, die men soude moegen excogiteeren, noch oick sonderlinge mede vuyt crachte van tractaet van peys, twelcken nochtans andersins seer favorabell es, zoude casseeren, impedieren, ofte te nyet te doen; all breder blyckende by de voirscr. Unie.

Sulcx dat, onder correctie altyt van andere hem dies beter verstaende, ons dochte, dat wy onder die voirscr. Satisfactie mede gecomprenhendeert waren.

Gemerckt wy ons lieten duncken, dat meer dan notoor, ende kennelicken was, dat dselve redenen, die den Keyser Ho. Mem. eertyts daer thoe gemoveert hebben gehadt, noch op den dach van huyden syn militierende.

Als namentelicke, dat d'voirscr. Landen van Utrecht met Hollandt ende Zeelant nyet en souden mogen worden geregiert by verscheyden Gouverneurs sonder grote twist ende tweedracht.

Dat oyck die Steden ende Landen van Utrecht, wesende cleyne Landen, ende van soeber incomen, die in de jaire van XXXIII. qualick, ende geensins een perticulier Gouverneur hebben mogen onder,

derhouden, sulcx nu jegenwoordelicken veell qualicker soude weten te doen,

Soe alle menschen kennelick es, dat d'voorscr. Landen ende Steden van Utrecht, geduerende dese voorlede trouble, alsoe bedorven, opgegeten, ende geruweneert syn, dat die selve noch by menschen memorie gheen rait en sullen weten te vynden om hem selven te exoneereren, ende toontlasten van de costen ende schaden, die sy sedert die X. jaeren herwerts soe van de vyanden, als principaelick mede van de vrinden, buyten hairen schult hebben moeten draegen ende lyden, ende noch jegenwoordich dragende ende lydende syn.

Die welcke daer omme geensins moegelick en soude syn een particulier Gouverneur tonderhouden, ende te vouden,

Gelyck oyck dselve Landen ende Steden geensins gelegen, ofte geraden en soude syn, hair in als te separeren van Hollant ende Seelant,

Soe overmits die gemeen traffycquen ende communscappen, als andersins, dat die een die andere gheensins en moegen onbeeren, als een yder, die situatie der Landen cundich synde, meer dan noit es.

All twelcke voorscr. wy geconsidereert ende overwegen hebbende, ende dair by gesien, ende gehoort hebbende die scriftelycke Commissie van Doctor *Elbertus Leoninus*, inhoudende, dat syn E. mede soude communiceren mit die Prince aengaende die *Satisfactie voor die van Utrecht*; ende daerenboven die verclaringe van veell Heeren van de Staeten, nyt int perticulier, maer genoich Collegialiter vergadert synde; mitsgaders noch siende ende bemerckende dat uwe Exc^e ende Edele G.
noch

noch die Generael Staeten van dese Nederlanden; gheen rait en wisten te vynden, om penningen te furneren, ende duer middelen van dien die Knechten quyt te worden, then weire onse Gebueren van Hollant ende Seelant ons daer thoe hulp ende bystant dede; gelyck dselve ons geasfisteert, ende *genoich tenemaell geholpen hadden* mit geschut, cruyt, ende andersins, jegens die gerebelleerde Spaegnaerden op *Vredenborch* leggende, daer wy anders apparentelicken verloren soude hebben geweest, gelyck die van *Antwerpen* ende *Maisricht*; soe ist dat wy luyden geen difficulteyt ofte swaricheyt gemaect en hebben, om te doen concipieeren, *op behaegen* nochtans van uwe Ex^cie ende Edele G., seeckere poincten ende artyckelen van Satisfactie, om die by de voorscr. Prince te doen confirmereen, ende approberen.

Ende dit vuyt goede ende juste vreesse, soe wy beducht waren, ende noch jegenwoirdich beduchende syn, dat, evenverre wy soude willen tergiverieren, ofte vertrecken d'voirscr. Satisfactie van de Prince tontfangen; dat wy in sulcke gevalle daer thoe lichtelick bedwongen ende geconstringeert soude hebben moegen worden by de voorscr. Prince met die Staeten van Hollant ende Seelant, die ontwyfelicke urgeren fullen, dat d'voirscr. Pacificatie voltoegen, ende in als geëffectueert ende achtervolcht wordt.

Twelcke d'voirscr. Prince ende Staeten lichtelick sall syn om te doen, sonderlinge op dese tyt, naedemaell Cuylenborch, Bueren, Vianen, Schoonhoven, Leerdam, Asperen, Oudewaeter, Haerlem, Amsterdam, Neerden, Muyden, ende Wesp wederom syn onder 't gebiet van de voorscr.

Prin-

Prince, ende Staeten van Holland ende Seelant. Alsoe dat iegenwoordelick het Lant van Utrecht aen allen hoecken ende syden genoich mitte Steden, onder tgebiet van de voorscr. Prince wesende, soe omsingelt es, dat men, vel minimo negotio, die voorscr. Stadt, Steden, ende Landen van Utrecht soude moegen bedwingen tot die gepresenteerde Satisfactie.

Ende dat wy beducht waren in sulcke gevalle geenfins te sullen connen geraicken ad tam æquas Satisfactionis conditiones, als men nu, rebus adhuc sic stantibus, soude mogen vercrygen.

Gelyck uwe Ex^cie ende Edele G. moegen colligeren ende verstaen vuyt dinspectie van de Satisfactie van die van *Haerlem*, diewelcken moegelick int eerst well redelicke ende billicke conditie soude hebben geoptineert, mer naederhant, vermits die vrese van vuytgehongert te sullen worden, hebben moeten aengaen ende accepteren een *geheel ongoddelick, onbillicke, ende onredelicke Satisfactie*; voor welcke ofte diergelycke wy daegelycx Godt Almachtich biddende syn, dat hy ons sall willen behoeden,

Als dit Uwe Ex^cie ende Edele G. lichtelick mogen verstaen vuyt den Compromisse (q), alhier binnen Utrecht van den xvii. Februarij gemaect, ter presentie van myn Heer die Grave van Bousfu, ende Doctoor Leoninus, hier by overgesonden.

Mitsgaders noch vuyt die artyckelen van de Satisfactie, by ons geconcipieert, ende uwe Ex^cie ende Edele G. overgesonden, vuyt dewelcke die selve

(q) *Compromisse*] Zie hier voren onder Num. 38. bl. 136.

ve lichtelick connen bemercken, dat wy noyt meninge gehad en hebben, noch oyck als noch en hebben, om yer, jae oyck het minste, te doen, ofte attenteren, twelcke wesen soude jegens het minste point van de oude Catholycke Apostolycke Roomsche Religie, ofte oyck tot diminutie van de Hoogheyt van syne Mat.

Ende hoe well by ons oyck all overleyt ende overwegen syn geweest die artyckelen, by uwe Ex^cie ende Edele G. geconfidereert, ende aen den Raide Provinciael alhier overgefonden, ende ons voorgehouden; nochtans, onder correctie van uwe Ex^cie ende Edele G., hebben dselve nyt bevonden soe pregnant ende treffelick te syn, dat die soude connen daer jegens obsteeren.

Aengesien dat, als boven geseyt es, die Stadt, Steden, ende Landen van Utrecht in de jaire van XXXIII. by den Keyser Ho. Mem. geannexeert, ende geunieert syn aen de Graeffschappen van Hollandt ende Seelant, merckelick soe veell aengaet tgouvernement van dien, ende andersins.

Alfoe dat daer omme nyt van node en is geweest in de Pacificatie van Gendt voorscr. van de Stad, Steden, ende Landen van Utrecht enige specifysche menste te maecken, als doer d'voifscr. Unie genoich geextingueert synde, ende gecomprenheert onder tgouvernement van Hollant ende Seelant.

Ende voer sulcx bevynd men in de voorscr. Unie, dat die Keyserlicke Mat. gewilt heeft, dat die gheene, die wesen soude Gouverneur over Hollant ende Seelant, meede wesen soude Gouverneur's Lants van Utrecht.

Ende

Ende dien achtervolgende is sedert die voorscr. jaire van XXXIII. over die voerscr. Landen van Holland Seelant ende Utrecht tallen tyden mer een Gouverneur geweest.

Ende dit oyck all notanter in ende vuyt crachte van een, ende nyt meer ofte distincte, *commisie*.

Alle welcke commissien bevonden sullen worden geregistreert, soe in den Hove van Hollandt, als in den Hove van Utrecht.

Ende voirs die oirsaecke, waer omme wy verstaen hebben tot het concipieren van de artyckelen van de gepresenteerde Satisfactie, is onder andere geweest, dat het *sevende Artyckell* van de voerscr. Pacificatie inhoudende was deze woorden, *begrepen onder die Commisie van Con. Mat. by hem ontfangen*; vuyt crachte van welcke woerden wy ons lieten beduncken, dat tvoorscr. Lant van Utrecht, achtervolgende alle tgrundt voirens geseyt es, onder die voer de Satisfactie begreepen was, idque propter certam & indubitam relationem ad *Commissionem Principis*, cum certi juris sit, relatum esse in referente, etiam proprie, & specificce, & cum omnibus suis qualitatibus.

Welcke woorden wy ons laeten beduncken, dat nyt en mochte getoegen worden tot dander Steeden van Holland ende Seelant, doender tyt onder tgebiet van den Prince nyt wesende;

Want, indien men sulcx verstaen hadden, en hadde nyt van noede geweest mentie te maecken van *Con. Mat. Commisie*; mer alleen van 't Gouvernement van Holland ende Seelant, twelcke int voirgaenden *Seste Artyckel* well vuyt gedruckt was, ende int naevolgende artyckel geamplieert wordt mit die voerscr.

voorfcr. adjectie ofte clausule van de *Con. Mat. Commissie*, *by den Prince ontfangen*.

Ende dit mede vuyt oorfaecke, ende then eynde die Prince, vuyt crachte der voorfcr. Pacificatie, *geen vorder Gouvernement en fouden moegen usurperen, dan Con. Mat. Commissie medebrengende was*.

Waer omme oyck int voorfcr. fefte artyckel nominatim gementioneert wordt van de Steden van *Bommel ende andere geassocieerde plaatsen*.

Die welcke anders, cesferende die voerfcr. Pacificatie, nyt en hadden moegen gecomprenheert worden onder tgouvernement van de Prince, als daer thoe van Con. Mat. gheen commissie hebbende.

Immers docht ons, dat seer vreemt soude geweest syn, dat men die voerfcr. Pacificatie soude willen verstaen *mit seclufie* van de Gouvernemente van Utrecht, ende Landen van die; soe tselve directelycke wesen soude nyt alleen jegens t sevenste, mer oyck tnavigende thiende artyckelen,

Inhoudende die redenen van de voerfcr. Pacificatie, eerst op dat die *Provincien*, in plurali numero, *nyt gedeesmembreert en fouden worden, ende om alle twist ende tweedracht te scouwen*.

Om welcke redenen, die amplieerende syn die voirgaende dispositie, wy ons lieten voorstaen, dat notelick de Provincie van Utrecht, die van allen ouden tyden met Hollant geunieert es geweest, ende anders door desen Interpretatie daer van *gedismembreert* ofte gefepareert soude worden, contrarie den tex van de voerfcr. Unie, intentie ende wille van den Keyser Ho. Mem., onder die voerscrevene Satisfactie begrepen was.

Ten

Ten anderen lieten wy ons beduncken, dat alfulcke interpretatie wesen soude contrarie dartikele, vermeldende, dat die Prinche, ende alle anderen heeren, Edeluyden, ende particuliere personen, sulen wesen plenarie in als gerestitueert tot hoir goederen, eer, ende naem, ende faem, ende oyck moegen aenveerden die possessie van hairluyden heerlicheyden, goederen, ende namentelicke prerogativen.

Onder welcke, naer onse opinie, mede gecomprenhendeert was 't gouvernement van Utrecht; anders soude men moeten seggen, dat die Prinche mit die Staeten van Hollandt ende Seelant, die principallicken mitten Mat. gecontraheert, ende hem selven int tracteren van de peys versien hebben, van minder conditien soude syn, dan andere heeren, Edeluyden, particulieren personen, ende onderfaeten van syne Mat., welcke andere heeren, Edeluiden, particulieren ende onderfaeten in als gerestitueert syn vuyt crachte van de voorscrevene pacificatie; daer ter contrarie die Prinche, ende die Staeten van Hollandt ende Seelant, indien de saecke anders verstaen mocht worden, nyt plenarie, mer ten halve, gerestitueert soude syn tot hoir prerogative, naeme, ende faeme.

'Twelcke daer omme ons gheen apparentie mit allen en dochte te hebben.

Gelyck oyck gheen apparentie en heeft, dat men soude willen seggen, ten tyde van de voerscrevene tractaete noyt mentie gemaect te syn van de Lande van Utrecht.

Wandt, behalven dat door dyoerschrevene relatie tot des Princhen *Commissie* wy verstonden daer offgenoich specifycque mentie gemaect te syn, soe

hebben wy noch vuyt ons Commislarisfen , tot Bruysfel geweest synde, ende noch synde, dickwils verstaen, ende gehoirt, *dat in de volle vergaderinge van de Generaele Staeten verclaert es geweest, die intentie ende verstandt van de contrabenten van de Pacificatie te wesen, dat die Stadt Steden ende Landen van Utrecht [in] die voorscrevene Satisfactie gecomprenheert waeren.*

Hier by gevoucht, dat wy ons oyck lieten beduncken, dat nyt ter contrarie en dede, dat die Unie, boven verhaelt, noyt van poinct tot poinct geobserveert en soude syn geweest, ende dat die tyt van de voorscr. Unie met desen jegenwoordigen tyt soude wesen van veell ende verscheiden contemplatie.

Soe wy bevonden, dat dvoorscr. Unie, voor soe voell aengaet het Gouvernement, altyt pointueelicken geobserveert es geweest, als boven geseyt es, ende nu nyt en weten, hoe dattet bycompt, dat mogelick enige poincten van dien nyt nae behooren geobserveert en syn, contrarie die intentie ende enixe wille van de Mat., dwelcke soo strickstelicken bevolen heeft, dat men die observeren soude.

Ende aengaende die diverscheteyt van den tyde, lieten wy ons beduncken; dat daer op sonderlinge gheen regardt en behoerde genomen te worden, aenschou nemende op de artikelen van Satisfactie by ons geconcipieert.

In de welcken wy den voorscr. Prinche alsoe *verbonden* hebben, dat hy int minsten, tly ten resspec-te van de religie, *preëminentien*, ofte *hoogheyt van syne Mat.*, ofte anders, nit en sal moegen doen, twelcke wesen soude jegens Godt, syne Mat. ende welvaert van de Landen, ende in effecte den sel-
ven

ven Prinche nyt vorder toelaeten en soude, dan alleenlick tgouuernement van de voorscr. Landen, om alle twist ende tweedracht met ons Naebueren te scouwen, ende die pacificatie van Gendt nyt te contrarieren.

Ende nopende die consideratie, die soude moeten vallen, dat men dese satisfactie well soude mogen surseeren tot die Vergaderinge van de Generaale Staeten, hebben wy deselve oyck mede well overleyt;

Dan lieten ons beduncken, dat wy gheen redenen en hadden, om dese presentatie offteslaen, voer soe veel in ons was, mer alsoe tvoltrecken van de pacificatie *nyt ons, mer den Prinsche* met die Staeten van Hollant ende Seelant principaelick es *concernerende*, soude, onder correctie, uwe Exieende Edele G. moegen deputeren aan deselve, ende henluyn den contenteeren, ofte doen contenteeren in sulcke voegen, dat sy ons, ende ons onderstaeten, ter cause van dien nyt en beschadigen, off en misdoen.

Ende mits ons eerstdaichs ontlast ende van de Garnesoene, ende Knechten, (met die welcke wy lange Jaeren continuelicken belast, beswaert, ende genoich geoppresseert syn geweest ende noch syn,) en twyffelen nyt ons onderstaeten ofte gemeente te contenteren, ende van de desperatie, daer inne sy lichtelick anders soudén mogen vallen, te preserveeren.

By allen welcken middelen, redenen ende motyven, wy ons laeten beduncken, (onder correctie te sprecken) dat wy nyt qualick gedaen hebben die voerscreven artyckelen van Satisfactie op behaegen altyt van uwe Ex^{cie} ende Edele G. te con-

cipieren; begerende dat uwe Exc^{ie} ende Edele G. dese onse antwoorden int beste verstaen, ende ten goede te nemen gelieven willen.

Doerluchtige hoochgeboorne &c.

Naar een oude, en gelyktydige, Copie onder de Archiven van 't Capittel van OUDMUNSTER in *Paket B. Num. 31.*

LXIX.

Resolutie der STAATEN van UTRECHT, om alleenlyk de Misfave van de Raaden van Staate te beantwoorden, sonder op derzelver Consideratien tegen het neemen van Satisfactie eenig debath te maaken.

1577. 15. April.

Anno 1577. opten xv. dach van Aprille; Soe zyn dye drye Staten slants van Vtrecht by continuatie in der Cancelrye sHoeffs van Vtrecht vergadert geweest, om te resolveren opte poincten ende consideratien, die by den Raide van State overgesonden zyn, ende om die welcke zy verstaen, dat die Staten van Vtrecht niet gehouden en zouden zyn satisfactie van de Prince van Oraigen te ontfangen. ——— (*post alia*) ——— Ende naer lange communicatie ende rype deliberatie

ge.

gehadt opte poincten &c. Syn d'voirsz. Staten een-
drachtelyck geresolveert, dat men alleenlick dye
misfivē van myn Heeren van de Raede van State
van zyne Mat. wefende van den iii. Aprilis an de
voirsz. Staten ghescreven, beantwoirden, mitsga-
ders by misfivē die voirsz. Heeren van den Raide
van State ende de Generale Staten overfcryven en-
de adverteren zall de redenen ende motiven, die
welcké d'voirsz. Staten van Vtrecht gepermoveert
hadden, om die Artikelen van Satisfactie opt be-
hagen van hare Exc^{ie} ende de Generaele Staten te
doen concipieren, alleenlick tselve excuserende, son-
der opte voirsz. confideratiē, ofte enige poincten
van dyen, enich debath oft andersints te willen
maecken.

*Uit het MS. derde Boeck van
Beschryvinge of Prothocolle
van de STAATEN 's Lands
van UTRECHT de Ao. 1577-
1581. Fol. 9. en 9. verso.*

LXX.

Protest der Gecommitteerden van Utrecht, gedaan in de Vergadering te Brussel, behelzende, dat de STAATEN van UTRECHT niet verbonden zyn in eenige Obligatien van gelde, welke door de Algemeene Staaten onder 't Zegel van Brabant worden gegeven.

1577. 15. April.

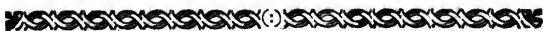
Copie.

O pten xv. Aprilis anno 1577. in de vergaderinge van den Generaele Staten van Nederlant binnen Bruesfele op den Stadthuysse Rapport gedaen van dat eenige Coopluyden binnen Antwerpen, de opt geloove van den zelve Staten eenige penninge doen zouden, begheren te weten die macht, de mr. *Cornelis Wellemans*, Greffier van den Staten van Brabant, hadde, om te teecken en d'acten ende obligatien, die by den Generaele Staten an hen gegeven worden, ende vuyt wat crachte tzege van de Staten van Brabant daer aen gehangen worden. Ende, naer dat tzeve gedaen was, zyn in die zelve vergaderinge geroepen den heeren van Goyck ende Joncker Adolph Douweyn, wezende van de weth van der Stadt van Bruesfele, geassisteert met mr. *Cornelis Aersfen*, Secretaris van dezelve Stadt, ten eynde die Gedeputeerde van de Generaele Staten voer henluyden zouden verclaeren, wat macht

macht zyluyden den voirn. *Wellemans* ten fyne voirsz., ende anders, gegeven hadden, daer van als doen zekere scriftelycke acte beworpen, ende naderhant d'advyfen van den Gedeputeerden van meest allen de Provincien daer op gehoirt, geresolveert, ende geconcludeert wordden. Ende tzelve gehoirt by myn heere mr. *Floris Heermale*, Canonic ende Thesaurier van Oudmunster Tutrecht; ende mr. *Floris Thin*, Advocaet van de Staten van Utrecht, als Gedeputeerden van dezelve Staten, hebben wel solemnellyck ende oepentlyck verclaert voir den voirsz. Gedeputeerden van de Generaele Staten, dat die Staten van Utrecht, haerluyden mrs., tot die Unie van de Generaele Staten geadmitteert waren onder expresse protestatie, dat zyluyden nyet en zouden gerekent wordden, noch contribuabel zyn met die patrimoniaal Landen, ofte Provincien, maer alleen als andere van nyeuws aengekommen Landen; Ende dat zyluyden voir alzulcx nyet en hadden geconsenteert, noch als noch en consenteerden, dat den voirsz. Wellemans in haerl. naem, oft in den naeme van haerl. mrs., die Staten van Utrecht, eenige obligatien ofte anderen acten, gelt aengaende, ende daer deur haerl. mrs. verbonden zouden moegen wesen, oft wordden; daer van zy wel expresselyck hebben geprotesteert, approberende nyetemin andere signaturen, by den zelve Weellemans vuyt die naem van den Generaele Staten gedaen, ende noch te doene, buyten die voirsz. obligatien; ende den voirsz. Secretaris van Bruessele geadverteert, dat hy daer van Memorie zoude willen maecken, ende hemluyden, waert noot, acte geven. (onderstond) Gecollationeert tegen het originael protest, by de voirsz. Ge-

deputeerde van den Staten van Utrecht ten voorsz. dage gedaen in de voorsz. vergaderinge van de Generaelen Staeten, ende my ondergescreven Secretaris der Stadt van Bruesfele in handen overgegeven om daer aff memorie te houden, om hen te dienen in tyden ende wylen, es dese Copie daer mede bevonden te concorderen By my. (was geteekend) AERSSENS. 1577.

Naar de oorspronkelyke
Acte onder de *Archiven*
van de STAATEN van
UTRECHT in *Paket A.*
Num. 48.

LXXI.

Brief der STAATEN van UTRECHT aan hunne Ge-
committeerden te Brussel, over de mishandelin-
gen, welke de Soldaten ten platten Lande aan-
rigten; als mede om eene verklaring op het ne-
men van Satisfactie te verzoeken van de Algemeene
Staaten.

1577. 19. April.

Weerdige, Hoechgeleerte, wyse, voirsfinige
Heeren. wy en hebben nyet willen laeten
uwer W. ende E. in alle diligentie te adverteren,
tghene ons alhier, zedert ons leste scryvens, we-
sende van den xv. deser iegenwoirdiger maent, zoo
mitten

mitten zoldaten alhier leggende, als mitten Hop-
luyden, wederfaren is. Te weten, hoe dat die
voern. zoldaten, nyet tegenstaende wy mit hun
Hopl. veraccordeert waeren, dat zy een halve Lee-
ninge op dynsdach verleeden, ende dander helft op
faterdach naestcomende, ontfangen soudent, sich noch-
tans ten platten Lande begheven hebben, aldaer den
armen huysman zeer onmanierlik tracterende, eenige
heure meublen, eenige heure osen, koeyen, peer-
den, schapen, vercken, ende anders, wes zyl. we-
ten te becomen, jae het bier, dat sommige inne-
geleyt hadden, affnemende, ende aen de Stadt poer-
ten van Utrecht brengende, die beesten slachtende,
ende onder heml. distribuerende, smytende slechts
die innegewanten van dezelve langes die wegen;
zulcx dat voer die gheene, die dzelve pasieren
moeten, een groot jammer ende ellende om zien
es; daer en boven noch dreygende den reyfsende
Coopman te zullen affsetten, ende nyet te leyden,
datter yemandt in de Stadt ofte vuyt commen zall,
met meer dergelycken voirstellinge ende vanterin-
ge, daer zyl. hem dagelicx vast mede behelpende
zyn; al ten fyne, dat zy onsl. daer deur tot furnis-
femente van hun geheele volle Leeninge meynen te
dringen, welke furnisfemente nochtans in onser
macht geensins en is langer te continueren, als wy
Tambergen mit syn Hopl. genouch vuyten monde
verclaert (qq) hebben, die welcke oeck, aenmerc-
kende, dat zyl. gefrustreert zoude worden voirtan
alhier eenige Leeninge meer te ontfangen, op gis-
teren in den convente van Sunt Pauwels by den an-
de-

(qq) verclaert hebben.] Men zie, onder anderen, hier
voren Num. 49. bl. 189.

deren vergadert wesende, ende die acht Hopl. der Stadt Utrecht by heml. ontboden hebbende, dezelve voorgehouden, ende geproponeert hebben, dat hun van herten leet was, dat zy voor hun ogen saghen, dat het Sticht zoo jammerlick deur den zoldaten bedorven worden, ende dat zy wel condon bemercken, dat wyl. egeen macht en hadden, heml. langer mit Leeninge te versien, hoe wel die zoldaten voirsz. dzelve nochtans zullen willen hebben, ofte noch ongelyck meer schaden ten platten Lande doen, dan voor heenen gedaen es geweest; waer vuyt zoo wy wel costen verstaan, dat int eynde nyet als een groote desolatie, verwoesting, ende ten lesten een groote desperatie, ende quaet onverstandt tuschen den Borgeren ende Soldaten, soude mogen spruyten. ende om 'twelcke te voircommen zy verclaerden, dat hunne intentie ende meyninge wel zyn soude, (indien men eenige merckelike gereede penn. opbrengen coste) dat het gansche Regiment terstont gecasseert, ende affgedancet worde; daer by vougende, dat zyl. genouch raet wisten, om die casatie van boven te verwerven, jae hem daer voor wel sterck maecken wilden, by zoo verre men heml. die penn., daer toe nodich, soude connen furneren. Waer op dvoirsz. acht Hopl. voer antwoerde gegeven hebben, dat zyl. wel souden begeeren te weten die grootheyt der somme, die zyl. zouden verfoecken, hebben dvoirsz. Tambergen mit eenige meer Hopl. geseyt, dat zy nu zouden moeten hebben die somme van IJ^c XXIIIJ m. gl., ende egeen weyniger somme, zoo zyl. die soldaten nyet minder en sagen te contenteren, ende van den anderen te crygen. 'Twelck hoerende die voirsz. Hopl. van onser Stadt, hebben begeert, dat
zy

zy tzelve heure Overhooffden zoude mogen aengheven, gelyck zy 't zelve op ghisteren oeck gedaen hebben, in der vougen, dat ons goet gedocht heeft, eenige vuyten onsen by den voirsz. Tambergen, ende zyn Hopl., te schicken, om naerder van de zaecke mitte zelve te communiceren, ende dvoirscr. excessive somme te diminueren. Welcke communicatie tuschen dzelve Gedeputeerden ende Hopl. gevallen zynde, ende hemluyden by onse voirn. Gedeputeerden voirgehouden ende gecommemoreert wezende het aengeven, dat die Welgeboeren Grave van Bosfu hier bevorens mit heml. nopende het cassement gedaen hadde, als bedragende totte somme van hondert ende elf duyzent gulden, lieten onse voirn. Gedeputeerden hem beduncken, dat zy tzelve aengheven, als doen voer gehouden, als noch te volgen ende daarmede te vreden te zyn. Waer op zyl. wederomme verclaert hebben egeen macht te hebben tselve aengheven van I^c XI m. gl. den Knechten te doen volghen; mer zouden deur het interval van de tyt, datter zedert taengeven voirn. verloopen is, moeten hebben I^c XXIIIJ. m. gl., indien zy dvoirsz. zoldaten zoude connen contenteren; afflaendde alzulcx int geheel onse voirsz. meer als billicke, ende te hoghe, aengheven, sonder dat wy yetwes meer van de voirsz. groote excessive geëyschte somme hebben connen affdingen, hoewel zulcx doer onse borger Hopl., motu proprio sonder enich beveel, naderhant noch eens genteert es, ende hun van verre angegeven hebben dsomme van I^c m. gl., oeck mit protestatie iegens den voirsz. Tambergen, ende andere Hopluyden, datter ingevalle van bloetstortinghe ofte andere zware

re inconvenienten by heure ofte onse schulde nyet toecommen en zal, dan deur die moetwillicheyt van heuren soldaten, seggende, indien daer yet zulcx vuyt quame, dat zy dan die Staten, noch die burger Hopl., nyet wyten en zouden: vuyt allet welke voirsz. is, uwe W. ende E. wel connen bemercken, in wat parcquet wy steeckende zyn, zoo wyl. egeen middel en zullen hebben (alwaer hyer al commissie van cassatie ende afdanckinge) mits *egeen secours van boven vercrygende*, om ons zelven, gelyck uwe W. ende E. ons zoo dickmaels vermaent hebben, dat wy doen zouden, te helpen, zoo deurdien dat dvoirsz. somme zeer groot ende zwaer es, ende genouch voor ons geheel onmogelick om optebrenghen, als deurdien dat wy beducht zyn, *dattet nyet dan gemaect werck en is* van den Hopl., die nyet liever en sagen, dan dat zy deur faulte van 't opbrengen van de voirsz. exorbitante somme hier blyven, ende ons noch meer ende meer vuytpersen zoude mogen; dan laeten ons duncken (indien wy die Commissie hadden van de afdanckinge) dat wy, niet tegenstaende het vuytgeven van de Hopl., mitte gemeene zoldaten wel *billicker* handelen zullen. Begheeren daeromme zeer vruntelick, dat uwe W. ende E. int solliciteren van den voirsz. Commissie ende Commisfaris (indien die noch nyet geexpedieert en is) doch alle vliet ende diligentie willen voorwenden, ende geen moeyten sparen, dat wy dzelve opt spoedelickst herwerths mochten gecrygen, verhopende midler tyd oeck zulcke devoir te doen, dat wy eenige merckelicke somme van penninghen by den anderen crygen fullen. Voirts zoo wy by onze leste
brie;

brieven overgefonden hebben zeeckere *antwoorde* (r), by maniere van Misfivē, zoo aan den Raede van Staete, als Generaale Staten, ende ons nyet gelegen en is, ende gheenfins en dient, aldus *sonder Gouverneur*, ofte hooft, te blyven zitten; fouden oeck wel hartelicken begeeren, dat uwe W. ende E. doch neerftelick aenhielden aen den Generaale Staten, dat wy van heml. een fchriftelick toeverlatic antwoirdt op onze brieven opt alder spoedelicxt mochten gecrygen, ende voirts *verclaringe*, off wy die *satisfactie* van myn Heere die PRINCE van ORANIEN *zyn gehouden te ontfangen, dan nyet*, ende hoe wy ons voerts in dier zaecken zullen houden, ende waer nae wy ons zullen hebben te reguleren, daer toe in den arm nemende die Staten Generael, ten eynde wy te corter expeditie van die voirfz. zaecken verwerven moegen, ons terftont overschryvende, yetwes verworven hebbende, uwe wederfaeren.

Weerdige, hoochgeleerte, wyfe, voirfinige Heeren, onse Heeren God zy met u W. ende E. Gefchreven Tutrecht onder t signet ons Vicedomdeec-kens, t welck wy in defen gebruycken den xix. Aprilis Ao. 1577. Uwer W. ende E. goede vrunden, ende medebroeders, die Prelaten ende Capittelen van de vyff ecclefien, die Ritterschap, mitsgaders die Regierders der Stadt Utrecht, representerende die drye Staten van den zelve Lande. Doer bevel van de zelve. (*onderftond*) LAMZWEERDE.

(t)

(r) *antwoorde*] Hoedanig dit Antwoord ingerigt zy geweest, kan opgemaakt worden uit de Resolutie der Staaten van den 15. April, hier voren door ons geplaatst onder Num. 69.

(t opschrift was) Weerdigen, Edelen, Eerfaemen, hoichgeleerten, wyzen, voirsienigen Heeren Mrs. Floris Heermale, Louff van der Hair, ende Mr. Floris Thin Advocaet van de Staten van Vtrecht, tot Bruyffel.

Naar den oorspronkelyken Brief, onder de *Archiven* van de STAATEN van UTRECHT in *Paket A.* Num. 15.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

LXXII.

Extract uit een Brief van den Grave van den Berge, waar by by de onderteekening der Unie ratificeert.

1577. 20. April.

Wilhem Graef zum Berch, &c. Onfern gruss met allen goeden ende geneichten willen zu voor. Edele, Erentfeste, ende Hoichgeleerte, ooch wolwyse lieve Vrunden. — (*post alia*) — Daer wir funsten den Vaderlant met auffsetting lyfs ende goets zu vertreden wusten, wirt man ons daer toe foe willich ende bereit vinden, wie wir es bis hero, Godt weiss, gern gedaen hebben; alss wir dan ooc hier met *de onderschryving (s) der Pacifi-*
ca-
[*(s) de onderschryving.*] Hy voldoet overzulks hiermede aan het verzoek der Staaten van de Graaffchap Zutphen, gedaen

cation, durch onseren daer zu verordenten Gesanten-beschien, *austrucklic confirmeren* ——— (*post alia*) ——— Datum Berch am 20. Aprilis anno 77. (onderstont) Euwer goeter Frundt, WILLEM Grave zu dem Berge. (Het opschrift) Den Edelen, Erentvesten, hoochgeleerten ende welwysen, onsen Lieven Vrienden, B. S. ende R. der Stadt Zutphen.

Uitgetrokken uit een *Copie* van dien Brief, zo als gevonden wordt in het *MS. Supplement op de Boeken van Landsaeken de annis 1576 — 1580.* van den President V. HELL, *Fol.* 94.

daan in hunnen Brief van den 11. *Februarii*, hier voren onder *Num. 36. bl. 131.*

LXXIII.

Brief der Gecommitteerden uit Brusfel van de STAATEN van UTRECHT; onder anderen, dat men van de Algemeene Staaten geen onderstand te verwagten had tot afdanking der Soldaten; als mede wegens het neemen van Satisfactie van den PRINS. enz.

1577 24. April.

Eerweerdige, Hoochgeleerde, Edele, Erentfeste, Eerfame, Wyse; Discrete Heeren. UE. misfive van den XIX. hebben wy den XXII. ontfanghen, ende den inhouden van dien wel verstaen, ende omme die zelve te beantwoerden, ende UE. van ons wederfaren te adverteren, zullen UE. weten, dat op sonnendach smorgens in de Generael Staten gelesen es UE. misfive, aenheml. gescreven den XIII. van desen, ende rapport gedaen van de stucken, daer by gevoucht; ende tzelve gehoort, ende daer vuyt verstaen zynde die zwaricheyden, by den Rade van Staet gemoveert, is goetgevonden om verscheyden respecten, dat men dzelve misfive ende Stucken communiceren soude myne heeren, den Rade van Staet, om haerl. meyninghe daer op te verstaen; twelck op ghisteren voornoen by ons, ende eenige andere Gedeputeerden van de Generaele Staten gedaen es. Ende es den voirscreven Rade van Staet op dese voornoen specialyk opte voirsz. zaecke vergadert geweest, maer en es als
noch

noch nyet geresolveert; maer verhopen, dat zylieden morgen, dat zy weder daerop vergaderen, resolveren zullen, ten ware dat hemlieden yet anders, dat meerder importeerde, voorquame. Wy hebben zoo den voirscreven Rade van Staet, als Staeten Generael, wel breet verclaert die *zwaricheden, ende periculen*, daer UE. in syt, ende die inconvenienten, daer inne UE. zullen vallen, ten sy UE. met eenich *prompt secours versien* worden; ende hebben oick in den Rade van Staet op gisteren gefonden UE. misfive van den xix^{ten}, om by hemlieden gelesen te worden, alleen vuytgedaen hebbende d XXXV m. gl. boven die hondert duyfent gl. by den Borger-Hoplieden geprefenteert, op dat zylieden haer liberaelheyt nyet en zouden weeten; maer wy hauden ons wel verzeekert, dat wy *van hier geen troost, hulp noch assistentie van gelde zullen crygen*, maer wel ordinantie om die zoldaten te caseren, die op eergisteren by den Staten Generael gegeven es, teweeten, dat zy verzoeken den Rade van Staet, dat hemlieden gelieve te doen licentieren het chrysvolck, t' Utrecht wesende, by Venlen, ende anders, als UE. zullen te rade vynden; ende middel hebben, sonder die te brengen op Brabant, als u E. vuyte copie, by desen gevoucht, zullen mogen zien; ende hebben requeste geprefenteert, om daer op commissie van den Rade van Staet te verzoeken, die wy verhopent obtineren, ten ware zylieden goetvynden, om *dezaecke van de Satisfactie*, tzelve noch voor eenich tyt te deferen. Maer wy en zien nyet, wat proffyt UE. met die commissie doen zullen, naerdien daffreeckeninge nyet gedaen es, ende dat die poincten, by den Commislarien *Grammey* ende *Housart* overgesonden,

den, noch alhier nyet gefuyvert zyn, ende oeck in etlicke dagen nyet gefuyvert zullen connen worden overmits verfcheyden impedimenten, ende dat wylieden, folliciterende dzaecke van de *Satisfactie*, (die ons wel dunct *die principaelste te wezen ende daervan die reste dependeert*) nyet zoo wel tot follicitatie van dandere puncten vaceren mogen, als die zaecken wel eyschen zouden; wy en zien oeck nyet, dat UE. eenich assistentie van gelde van hier zult connen crygen, alwaert dat die Staten ons in UE. naeme zulcx *hondertmael toezeyden, oft beloest hadde*; als wy UE. tot meermael gescreven hebben, ende nu noch wederom scryven, overmitz die Staten die macht nyet hebben, ten waere zy van ander middelen gebruycten; daer toemyn dunct, dat zylieden voor dese tyt nyet en connen verstaen, noch en zullen daer toe apparentelick nyet verstaen, ten sy dat zylieden eerst meerder desordre ende zwaerder inconvenienten gesien zullen hebben. Aldus zullen UE. naer ons advys (dat wy wel willen, dat UE. nu *ten laesten eens* beliest te geloven) wel doen; ende *raet ende resolutie nemen, als off zy van hier geen bystandt van penningen meer verwachten*. Wel is waer, dat op ghisteren by den Staten geaccordeert zyn, tot casement van de drye Regimenten Nederduytschen, die eerste hondert duyfent gl. die den Ontfanger Generael ontfangen zoude, die opgebracht zoude worden tusfchen dit ende Ascensionis Domini. Maer alzoo den Grave van Lalaing op huyden noch gescr. heeft om te hebben vyftich duyfent gl., boven hondert duyfent alreede gefurneert, voertleger om die Schotten ende volck van den *Prince van ORANIEN* afftedancken; dat oeck jegens

pinx.

pinxteren gefurneert moeten wezen LIII m. gl. voor Don Jan d'Auſtrice, die men by wiſſelbrieven tot Genua nyet en heeft connen beſtellen, dat wy ons oeck laten geduncken, dat men midlertyt alhier meerder inconuenienten voor handen zal zien, die men eerſt zal willen remedieren; ſoo en connen wy ons nyet laten duncken, dat van de voircreveſe penn. yetwes *onſe prouffyte* commen zal, en zien oeck nyet, hoe UE. midlertyt die leeninge zullen connen furneren. Aldus zullen UE. *hem ſelven moeten helpen*, als wy overlange geſcreven hebben. Zyn UE. nyettemin te vreden, dat wy verzoeken conſent van de Staten, om op haerl. name eenige meerder ſomme te lichten, dan die brieven van Aſteurantie, die UE. by myne heere die Grave van Boſſu gedaen zyn, medebrengen, ſullen tzelve wel verzoeken; dan op gereede penningen en dorven UE. haer nyet verlaeten.

Aengaende die zaecke van de *Satisfactie* ſchynſt wel, dat myn Heeren van den Rade van Staet zwaricheyt in maecken overmits dinportantie van der Stadt Utrecht, ende dat zylieden om des wille die zaecke van de ſatisfactie *geerne ſoude dilayeren*, ende midler tyd raet zoeken om den Leeninge voor den zoldaten op te brengen; dan wylieden hebben verclaert, dat UE. begeeren, achtervolgende UE. brieven, *absoluyt antwoert*, zoo haer U. E. dzaecke verſtaen, zoo UE. langer *zonder hoeft* nyet en dienen te weſen, ende dat apparentelic zoo lange op de zaecke van de *Satisfactie* met den PRINCE geen vuyterlyke reſolutie genomen zal zyn, nyemant van forte oft qualiteyt *et gouvernement van Utrecht zal willen anveerden*. Watter van vallen zal, [zullen] wy, (wil Godt) zien.

Wy hebben defen avont, vermits die Grave van Boffu vertogen es naer Arthois, den Heere van Hierges gefproken, ende onse zaecke gerecommandeert, ende verclaert, hoe dat tot casatie van de drye Regimenten Nederduytschen by den Staten Generael gedistineert waren hondert duyfent gulden op termyn als boven, ende t cleyn betrouwen dat wy daer op hadden; Waer op zyn G. ons seyde, dat yder Regiment zoude moeten hebben hondert duyfentgulden, zoo die Soldaten hem nyet minder, dan met drye maenden, fouden laten afdancken; ende dat hy daer omme ten minsten noch hondert duyfent gulden aen Laecken zoude moeten hebben, mit noch t gelt, by den Prince van Oraengen geprefenteert: daer op wy zeyden, dat de Prinche, ofte die van Holland gheen penningen en zouden willen gheven, dan *mits dat Utrecht commen zal onder zyn gouvernement*, ende dat, zoo lange t zelve nyet geaccordeert was, wylieden te vergeefs reeckeninge maecken op de penningen, by zyn Excellentie geprefenteert. Hebben oick zyn G. verthoent t cleyn middel, dat voir handen was, om van de Staten eenich secours te verwachten, ende dat myn Heere, die Grave van Boffu, nyet meer voor den drye Regimenten, dan eens hondert duyfent gl., geeyfcht hadde; verhopende, dat dreste, zoe tot Utrecht, als inden lande van Gelre, gevonden zoude worden: daer op zyn G. zeyde, van de Geldersche nyet te verwachten zyn, ende dat den voirscr. Grave zyn reeckeninge gemaect hadde opt gelt van den Prince, ende dat, zoo verre geen ander middelen voer handen waeren, dat men corteling zien foude, dat de Regimenten Nederduytschen ende Walen met die Hoochduytsche *tzamen rucken fouden*, ende hem
naer

naer Brabandt, ofte elders, begeven, ende eenige plaetzen occuperen, ende quader oerloge maecken, dan wy tot noch gehadt hebben. Ende zoe wy vorfloegen, off daer geen middel wesen zoude, om die Zoldaten, die aldaer zyn, herwärts aen te doen commen, ende hun betalinge te eyschen van den gheenen, die die belooft hebben; zeyde, dat de zoldaten, die t Utrecht zyn, *nimmermeer die Stadt verlaten en zouden*, maer dat zy dzelve Stadt, ende t Casteel, *occuperen*, ende inhouden zouden voor de verzeekerheit van haerlieder betalinge; dat zy lieden oeck om des wille hen by venlen, een, twee, ofte drie, noch anders, dan tenemael, nyet en zoude laten affdancken; dat oeck, die in den Steden leggen, nyet eerst affgedanckt zouden willen wezen; met meer diergelycken proposten, die te lanck zouden vallen te scryven; alle twelcke wy UE. en hebben willen representeren, ten eynde UE. mogen weten, wat hen te verwachten es, ende daer naer haer raet ende Resolutie nemen, als *Louff van der Haer* thuys comt, (dat, wil Godt, corts wesen sal.) sal hy UE. van als breder onderregten, als dwelcke present geweest es, daer die voirsr. ende meer andere propoosten gevallen zyn. Tis ons van harten wel leet, dat wy UE. geen beter antwoerde en connen scryven, noch ander hoop of troost gheven, maer en connen die zaecken anders nyet maecken, dan die zyn, noch die gelegentheyt anders overschryven, dan die in der waerheyt es, op dat wy melcanderen nyet en bedriegen.

Als UE. voirts aen brieven scryven, tly aen den Rade van Staet, oft Generael Staeten, off oeck aen ons Luyden, om hemlieden te verthonen, in-

houdende die fortiften, geweldens, overdeden, die die zoldaten doen, wouden wel, dat UE. die wat *swaerder maecken*, zoe wy anders daer inne beschaemt zyn, als dzaecke veel zwaerder gemaect hebbende, dan UE. scryven; dat UE. geliefden oick principaelyk aen te trekken tpericule, daer inne die Stadt *Utrecht*, ende andere Steden, gescaepen zyn te vallen; zoo men cleyn werk maect van tgeene opt platte Lant gebuert; dan maeckt den Raet wel werck van tpericule, daer die Stadt *Utrecht* in es, tverlos van welcke wy hemlieden voorgehouden hebben, ten zy U.E. promptelick gefecoureert zyn; maer zynder veel onder hemlieden, die onse gelegenheid hen nyet en verstaen, ofte weten. Die Staten Generael en maecken van onse zaecke geen, ofte zeer weynich, wercks, ende als enige van hemlieden hem schouderen getogen, ende gefeyt hebben, *cest ung grande pitie*, oft diergelycke, is all, dat zy daer toe doen.

Ons verwondert zeer, dat UE. scryven, dat zy geen materie hebben om meer te scryven; nade-mael UE. ons noch nyet geantwoert hebben opt gheene wy van t Octroye van III^c. duyfent gl. gescreven hebben, op de propositie van de Grave van Lalaing, van tgeene men Don Johan dAustliche voerhouden zal, alleer hy tot tGouvernement ontfangen zal worden, ende meer diergelycken, die UE., doersende onse voirgaende brieven, daer in zullen vynden; begerende daeromme, dat U.E. gelieve ons als noch antwoerde daerop te scryven metten eersten, ende merckelyck nopende ons blyven, oft thuys commen; want wy, langer blyvende, meer gelt moeten hebben, ende dat zeer corts zonder lang vertreck.

Dat

Dat die foldaten nyet en begeeren gecasseert te zyn, zo lange hemlieden Leeninge gefurneert wordt, en es nyet vreempt, zoo tzelve haerlieder manier es. Geloven oeck wel, dat die Hoplieden die zoldaten instigeren, om doverlasten te doen, menende alzoo die *Leeningen vuyt te persen*; dan wy zien daer toe geen remedie meer toe, dan wy UE. eertyts gescreven hebben. UE. mogen haer oeck wel verzekert houden, dat zoo verre myn Heere die Grave van Bosfu geen assistentie van gelde alhier vyndt, dat hy by zyn knechten nyet lichtelick commen zal; van gelycke en zal myn Heere van Hierges oeck nyet doen.

Dat die Zoldaten meer eyschen, dan XI m. gl., laten ons duncken, dattet een opgefet ende gemaect werck es, ende dat zy hun wel zullen laten contenteren met tgeene myn Heere van Bosfu hemlieden belooft heeft.

Ons dunckt, dat UE., oft ommers die Borgers, qualick beraden zyt den zoldaten meer te beloven, dan UE. weten optebrengen, zoo tzelve den zoldaten een oerzaeck geven zal om hem stuer te houden, ende die Stadt thaerder verzeckertheyt in te houden, tot dat die penningen opgebracht zullen zyn, ende eer tzelve gedaen wordt, zal den yersten termyn van de volle betalinge omgecommen zyn; twelcke UE. zullen mogen overleggen.

Louff van der Haer es by ons advys alhier tot noch toe gebleven, ende, zoo haest wy eenige vuytdragende antwoirdt hebben, tzy van de Satisfactie, of van t casseeren van de zoldaten, zullen hem laten daer commen, twelck wy hopen zeer corts te zullen wezen; ende zoo UE. brieven geen ander antwoerde en behoeven, bidden God al-

machtich, U, Eerweerdige etc. Heeren, te spa-
 ren lange welvarende in voerspoedt. Tot Bruyffel
 begoft te scrijven den xxiii. ende geeyndt den xxiiii.
 Aprilis 1577. (onderscreven) die al UE. dienaren
 ende medebroeders *Floris Heermale*, *Louff van der*
Haer, *Floris Thin*. (die Superfcriptie was) die
 Eerweerdige etc. Heeren, myn Heeren, den dryen
 Staten slants van Utr. oft den Gedeputeerden van
 dezelve tot Utrecht. (In dese brieff was gevoecht
 een Cedulleken, te weten.) UE. zullen oeck doen,
 ende maecken, dat myne Heeren van den Hove
 wel heftich scrijven aen den Rade van State van de
 periculen, daerinne die Stadt Utr. gescapen is
 te vallen, by soo verre men hemlieden nyet promp-
 telyk succoureert, tzy met die zoldaten ewech ne-
 mende, oft andersins. Op huyden den xxiiii. es
 dordonnantie van de hondert duyzent gulden, in
 de misfivē verhaelt, gealtereert, alsoo dat geraempt
 es, datdzelve geapplianceert zouden werden tot afdanc-
 kinge van de twee Regimenten, alse van *Hierges*
 ende *Megen*; Ende dat overmits dat in den brieff,
 die U.E. ons den xix. gescreven, ende wy in den
 Rade van State geexhibeert hebben om redenen,
 mentie gemaect worde, dat die Borgeren diē zol-
 daten geprefenteert zouden hebben hondert duyſent
 gulden; twelck zylieden wilden verstaen, als off
 die Borgeren die opbrengen zouden, ende dit, nyet
 tegenstaende wylieden hemlieden verclaert hebben,
 dat zulx verstaen es geweest van de penningen, die
 de Grave van Bosfu die zoldaten beloest hadde,
 omme die te recouvreren eensdeels van de pennin-
 gen, die den Prince ende die van Hollant zouden
 furneren, eensdeels die Grave zelffs, ende eens-
 deels UE.; dan en heeft nyet mogen laten. UE.
 ful-

fullen hem moeten wachten van veel te loven , off alle dage een verschen handel , off tractaet , te maecten.

Van t vertreck van de Spaengaerden vuyt Maestricht en es noch nyet zeeckers , anders dan men feyt , dat het gifteren , huyden , en morgen wezen zoude.

Naar een oude en gelyktydige *Copie* , onder de Archiven van 't *Capittel* van OUDMUNSTER in *Paket B.*
No. 15.

LXXIV.

Historische Aanteekening, door de Regeering van
Utrecht gemaakt, wegens het uildryven der
Soldaten uit de Stad.

1577. 27 April.

Extract uit het dagelicx Bouck der Stadt
van UTRECHT van 1575—1577. Fol. 99.
verso.

Den xxviij. Aprilis XV^c LXXVIJ. Op
huyden tegens den avont (t) is een grote
commotie in de Stadt verresen, overmits die drie
vendelen Knechten te famen in wapenen wa-
ren,

(t) op buiden tegens den avont] Ik heb gemeend den Lee-
zer geen ondiensft te zullen doen met de uitgaave van dit korte,
dog authentieke Verhaal van het voorgevallene by het
uitzetten der Soldaten uit de Stad, zoo als hetzelve door de
Regeering in hunne Stadsregisters ter eeuwiger gedagtenis is
aangeteekend geworden. Een naauwkeurig verflag van dit
voorval in alle zyne omftandigheden kan men ook vinden by
BOR X. B. bl. 796—799, wiens verhaal door deeze aantee-
kening nu nog meerder kan bevestigd worden. — Ter
gedagtenis van dit zo roemryk gedrag der Burgers, waardoor
zy zig van den overlast en moedwil der Soldaten hebben ont-
last, heeft ook diezelfde Historiefchryver in zyn werk inge-
voegd een Vers van den beroemden Leidschen Secretaris JAN
VAN HOUT; in het welk de Maker onder anderen de Utrech-
sche Burgerye tragt aanzetten, om dit begonnen werk van
vryheid niet half gedaan te laten steeken, maar zig voor al-
toos

ren, daarvan het een innam de plaetse, het ander de bolwercken van *Manenborch* ende *Stoutenborch* mit het bovenste van de Tollestege poirte, ende tderde blivende op de Nuede, haer ordinaris wacht-plaetse zynde, dairt voir dien avont behoorde ofstrekken; behalven dat zy de Oversten van de Stadt te voren op Stadthuys, ofte inde voircamer ant Oudekerckhoff, beset hadden. Ende dit de burgeren vernemende hebben sich terstont alle in wapen-

toos van het juk van slavernye te ontdoen met de wallen van Vredenburg, door welk Kasteel zy tot dus ver in bedwang gehouden waren, te slegten, en ter neder te werpen. Dit doet hy in deeze verzen.

*Dit werk soo heerlyken begonst
Ten einde dryft, 't is nu klein konst,
Naerdien gy in de hand genomen hebt de wapen,
En denckt dat uwe oude Eeu
Vergeefs niet gaf den Stichtsen Leeu.
Betoont u Bataviers, d'ou' vrese der vileynen,
En werpt nu wal en vesten om,
Ja neemt gansch wech de saek daerom
So gy nu hebt gedaen, wilt u daer neven weynen.*

Doch in welke laatste verzen, so als dezelve by BOR gedrukt zyn, nog zin, nog slot is. Men kan dezelve uit een oude en gelyktydige *Copie*, welke in een MS. *Verzameling van Stukken* van de XVI. en XVII. Eeuw, toebehorende aan den Heer en Mr. R. M. VAN GOENS, op deeze navolgende wyze verbeteren;

*En denckt, dat u die oude Eeu
Vergeefs niet gaf den Stichtsen Leeu.
Betoont u Bataviers, d'ou' vrese der Romeynen,
En werpt nu wall en vesten om,
Ja neemt gansch wech de saeck, waerom,
So gy nu hebt gedaen, uw Neeven soudon weenen.*

penen gegeven, ende elcx by zyn vendel gevel-
den, ende zyn mit vier vendel rontsom de
plaetse gecommen, ende mit twee vendel na
Tollesteeg getogen, ende hebben so vele gedaen,
eensdeels mit dreygementen, ende eensdeels mit
listten, dat zy de Knechten weder van de bol-
wercken, ende van de plaetse, deden vertrec-
ken; Tewetene tvendel, dat opte bolwercken ge-
weest hadde, na hoer logementen; ende tvend-
del, dat op te plaets was, na de Nuede, daert
behoirde de wacht te houden. De Burgeren, nyet
kunnende verdragen dese moetwillichey, ende
begerende ontlafte te zyn van alle periculen, heb-
ben overleyt, hoe zy *sonder bloetstorting* alle de
Knechten ter Stadt vuyt fouden kunnen crigen, en-
de hebben eerft de twee vendelen, die opte Neu-
de waren, van den anderen doen fcheyden, ende
het een nae hoer logementen doen trecken. Ende
tselve gedaen zynde, ende befet hebbende tvendel
van *Tambergen*, dat opte Neude bleeff, hebben in
de nacht alle de ander Hopluyden (behalven *Tamber-
gen* en *Vinckenborch*, die in de yerste furie gevan-
gen worden) mit vele bevelhebbers van den bed-
de gehaelt, ende op *Vreborch* gebrocht, behalven
Hopman *Zwaert*, die fanderendaechs eerft gevon-
den worden; hebbende voirts van huys te huys
de crychsluyden hoer geweer afgehailt, en-
de vele crychsluyden in *Sint Jacobs Kerck* by den
anderen gebrocht ende bewaert. Ende in den mor-
genfont hebben zy tvendel van *Tambergen*, dat
opte Nuede was, daer de burger dicht onder ge-
commen waren mit enich gefchut, ende doen vra-
gen, off zy mit gemack uyter Stadt wouden; ende
na vele ende verfcheyden woirden ende weerwoir-
den,

den, aldaer gevallen, soe hebben de Knechten ten leefsten geconsenteert *mit huer geweer vuyter Stadt te trecken*, als hoer gegoft is, ende zy gedaen hebben. Ende zyn dair nae de andere twee vendelen *oick mit huer geweer vuyter Stadt gegaen*, ende hebben sich inde *voirsteden* by den andere Knechten begeben. Ende is dit altermael aldus vergaen, ende *voleynt*, *sonder enige bloestorting*, van welcke genade ende gratie wy God Almachtig nymmermeer genoch en cunnen bedancken.

Tfchynt, ende blyckt enichsins vuyt die informatien, hiervan genomen, dat zy getracht hadden hem *meyster te maken van de Stadt*, ende de Stadt *inne te houden voir hore betalinge* ende achterwesen, ende de gemeente te tracteren na huer beliefte.

Daer van dandere soldaten, voir de poirten leggende, oick kennisfe gehadt hebben; want de Knechten in Tollestege al op de been waren, ende voir de hameyde stonden, eer die van binnen op de bolwercken waren.

De particulariteyten van desen salmen breder bevynden inde mislive, desen aengaende te Hove overgescreven, ende in de informatie, dairvan genomen.

Naar een *Copie*, aan my medegedeeld door den Heer en Mr. R. M. VAN GOENS,
Raad in de Vroedschap en Schepen der Stad UTRECHT.

LXXV.

Brief der STAATEN van UTRECHT aan hunne Ge-
 committeerden te Brussel ; om te verzoeken Oc-
 troy tot opneeming van geld ; over het contribue-
 ren van die van Holland tot afdanking des
 Krygsvolks ; over de Satisfactie ; over het herstel-
 len der geschondene Privilegien , voor dat men
 DON JAN tot het Gouvernement ontfange. enz.

1577. 31. April.

Weerdige, Hoichgeleerte, wyse, voirsinige
 Heeren. Wy hebben u W. ende E. twee
 misfiven, deen van date den XIIIJ, ende dander
 in date de XVI. Aprilis; vuyt Bruysfel geschreven,
 op eenen dach ontfangen, ende daer vuyt verstaen
 die goede wille, ende affectie, die u W. ende
 E. bethonen tot het welvaren van onser Provinci-
 en, daer van wy uwer W. ende E. zeer hoechlic-
 ken bedanckende zyn, vougende u W. ende E.
 voor antwoerde opte zelve, tgheene hier naevolcht.

I. Ten eersten beroerende het Octroye van IJ^c.
 duyfent gulden, daer van uwe W. ende E. tande-
 ren tyden by zeeckere instructie last gehadt heb-
 ben omme op nyeus te impetreren, ende daer van
 uwe W. seggen ons in uwe lest voirgaende Misfiv-
 gefchr. te hebben, te weten, oft ons niet goet en
 dochte *te solliciteren octroy* voir IIJ^c. duyzent gul-
 den, ende dat uwe W. ende E., onse meyninge
 daer op verstaen hebbende, nyet laeten en zouden die
 faec-

faecke te vorderen &c. en connen uwe W. ende E. nyet gebergen, in wat een grooten *verloop van schulden* wy, sedert u W. ende E. d'voirsz. commissie al gehadt hebben, verlopen syn, zoo deur *offgedrukte Leeningen*, aen de zoldaten by ons verstreckt, als deur onmanierl. wegen, die d'voirsz. zoldaten opten armen huysman, zyn penn. ende andersins even wel affcattende, gebruyckt hebben, al bedragende ongelyck hoger, als een tonne schats; zulcx dat uwe W. ende E. wel vryelick t'voirn. Octroye mogen solliciteren, ende doen expedieren totter somme toe van dryemael hondert duysent gl., zoo wy, indien een yder zyn verschoten ende geleende penn. (alst wel redelick ware) wederom crygen zal, dzelve zoo hoech wel behoeven ende van doen hebben fullen.

IJ. Aangaende daer uwe E. schryven, dat dzelve ons wel geadverteert willen hebben, dat doctor Elbertus, doende zyn rapport, vant gundt hy in Hollant metten *PRINCE van ORAENGIEN*, ende Staten gehandelt heeft, onder andere verclaert zoude hebben, dat die van Hollant tot subventie van de generael Staten te vreden zouden zyn te contribueren binnen viij maenden 1^c. L m. gl. boven XXXIJ m., des te employeren die 1^c. duysent tot bedyckinge vant Lant van Schouwen, ende dander L m. eensdeel tot affdanckinge van de zoldaten, alhier leggende, *des mits, dat wy ondert gouvernement van zyn Ex^{cie} commen, ende met die van Hollant contribueren zouden &c.* Het zelve Rapport moeten uwe W. ende E. zeer qualyk verstaen hebben, oft andersins moeten wy zeer geabuseert zyn geweest doer Heer Wilhelm Pyll, die wy naer Dordrecht aen zyn Ex^{cie}, alleenlick om
zeec.

zeeckere brieven van recommandatie om gelatte ver-
werven, affgeveerdicht hadden, diewelcke ons
onder anderen geschreven heeft, dat zyne Ex^{cie} hem
bevolen hadde aldaer noch wat te verthoeven, zoo
dzelve verhoopten (indien wy eenige penn. van be-
derff hadden tot *affdanckinge* van de zoldaten, *en-*
de tot gheenien leeninge) aen de Staten van Hollant
ende Zeelant noch zoo veel te doen, dat wy mit
eenige merckelyke somme van penn. beholpen zou-
den worden, ende dat d voorsz. Pyll van ons slechts
vernemen zoude, hoe veel penn. wy daertoe van
noode hebben soude; daer op wy den voorsz. Pyll
voor antwoorde toegevoecht hebben te begeeren
I^c. ende X m. gl. Welcke antwoorde d voorsz. Pyll
van ons ontfangen, ende zyn Ex^{cie} gecommuniceert
hebbende, daer nae es gebuert, dat, Doctor El-
bertus aldaer gecommen zynde, die van Hollant
ende Zeelant op termynen, als boven, geconsen-
teert hebben die somme van I^c. ende L m. gl.; mer
nyet eerst die hondert tot behoef van die van
Schouwen, mer simpel van de voorsz. hondert en-
de vyftich duyzent gl. zoo veel penn., als men tot be-
hoeff van het *casement der zoldaten*, Tutrecht leg-
gende, zal behoeyen, ende d reste totter bedyckin-
ghe van den Landen van Schouwen, sonder dat
ter eens mentie gemaect es van *dat wy met die*
van Hollant soude contribueeren; mer wel, dat
wy alsdan *onder t gouvernement van de PRINCE*
voorsz. soude commen, gelyck u W. ende E. bre-
der vuyt Copie van zeecker Extract, ons by den
voorsz. Pyll als doen overgesonden, ende hier by
gevoucht, sien moghen. Want indien wy der oer-
saecken halven met die van Hollandt zouden moe-
ten contribueren, waer beter die penn. achter we-
gen

gen gelaten, als dat wy in zulcke consequentie treden zouden, zoo wy met geene Patrimoniale Landen, als u W. ende E. wel bekend is, oyt hebben willen geven ofte contribueren, veel min met Holland ende Zeeland, dat zoo quaeden naefmaeck hebben zoude. Ende oft mogel. d'voirsz. Doctor Elbertus een ander rapport aldaer gedaen mochte hebben, begeeren doch wel, dat u E. ons terstont daer van Copie overseynden willen.

IIJ. Voirts dat uwe W. ende E. schryven, dat nopende die *casatie* van den soldaten wy nyet en dorven twyffelen, off zullen d'Commissie wel crygen, zulcx wy die begeeren, dan dat myn Heere van Bosfu seyt, tzelve te vergeeffs te zyn, zoo lange d'affreeckeninge nyet gedaen es &c. en connen wy u E. nyet verzwigen, hoe dat wy, hoe langer hoe meer, van zulcx beginnen twyffelachtich te worden, zoo wy voer onsen ogen dagelicx zien, dat wy nyet alleen *geabuseert*, mer groffelyk tot noch toe *bedrogen* zyn geweest; eensdeels deur dyen dat wy deur den hoop van het affdancken, daer men ons dus lange mede gelaecteert heeft, van alle onse gereet gelt (dat an leeninge geconsumeert es) gebloot zyn; eensdeels vermits wy, dagelicx noch meer ende meer vuytgemolcken wordende, wys worden, dat men de affdanckinge van de soldaten nyet en meynt, ofte by eenige nyet ter herten getogen en worden, zoo wy ommers opentl. gesien hebben, dat men mit alzulcke commissie, als men totte casatie gehadt heeft, eerst nyet te vreden en es geweest, daer naderhant nochtans verclaert es geweest, dat men egeen commissie anders en behoefden. Welcke verclaringe gedaen zynde, ende als wy vast van ure tot ure om verlost te worden

II. Deel.

T

(als

(als die welcke die smerte gevoelen) verwachtende waren, es wederom nyeuwe zwaericheyt geresen, zoo op de affreeckeninge, als andersins; welcke affreeckeninge men nu coloreert, ende seyt, dat voer al gedaen moet wesen, eer men tot casatie procederen mach. Wy hebben uwe W. ende E. oeck leestmael advertentie gedaen van t geene ons deur Tambergen bejagent es; wy en weten nyet, wat daer vuyt es te spoeren, dat hy nu zelfs compt, ende begeert gecasseert te zyn mit zyn volcke, dan wederom en versuympt hy sich nyet int eyschen, ende begeert alzulcke groote excessive somme van ons daer toe te hebben (ommers te equipareren by den somme, die de Grave van Bosfu ons geproponeert hadde) dat wy nyet lichtelick en sien, hoe wy dzelve zullen connen opbrengen, ende alzo consequentelick tot casatie van de zoldaten noch zullen geraecken. In summa, wy sien, dat wy *deerlicken geludificeert worden aen allen canthen*, zulcx dat wy haest nyet en weten, hoe wy die zaecken langer verstaen zullen, ende of, tgeene by Tambergen geproponeert es, op een vuythaelen gedaen es, dan niet; want, als men die zaecke van casatie aldus begeert te treyneren, en zal geen materie oft stoffe ontbrecken, om alle dage eenige nyeuwe *vonden van zwaericheyt* op te werpen; nyetemin wy zullen verwachten den troost, die *Louff van der Haer* desen angaende medebrenghen zal; indien die nyet goet en es, zoo mach een yder van ons, die noch wat te verliesen heeft, zoo wel binnen als buyten die Stadt ende Steden, sich wel versien.

IIIJ. Nopende daer u E. schryven, dat die *Commissarien* van den Generael Staten, *gedeputeert tot* die

die zaecke van satisfactie &c. heur rapport gedaen hebben, es zeer goet, verhopende dat wy corteling vuyt den droom, ende voirts vuyt alle onse zwaricheyden geholpen ende verlost zullen worden. Ende daer u E. sich verwonderen, dat wy op uwe brieven van de Goede Vrydach nyet geantwoirt en zoude hebben, sullen uwe W. ende E. gelieven daer op te weten, dat, zoo haest wy Copie getadt hebben van 'tgund myn Heeren van den Rade van Staete van zyne Mat. aen den Hove Provinciael alhier overgefonden hadden, wy uwe W. ende E. dzelve terstont overgeschiet ende gecommuniceert hebben, op dat uwe W. ende E. daer op een weynich zoude mogen bedencken. Hebben oeck terstondt, zoo haest wy daer op geresolveert zyn geweest, u E. mede Copie van als overgefonden by onse naestleste Brieven.

V. Aengaende tgundt by den Heere van Lalaing den Generaele Staten nopende zeecker stadich onderhout van peertvolck, ende voetvolck, tot defensie van de Länden, opte voet van de novenael bede &c. voirgehouden es, ende daerop uwe W. ende E. antwoerde van ons postulerende zyn, en weten nyet, wat antwoirde wy voor onsen advys gheven souden, zoo, indien wy daer toe consent dragen, redene es, dat wy daer toe mede contribueren; dat nochtans onse meyninge geenfins wesen en zoude, zoo wy ons in alles dencken *te dragen, nyet als Patrimoniael, mer van nyeus angecommen Landen*; ende, oft schoon zoo nyet en waere, zoo weten u E. wel, dat wy in zulcke groote Lasten en commer steecken, dat wy *in acht ofte thien jaeren onse schult nyet te boven commen*

en mogen; nyettemin zoude ons bedunckens goet syn, ende oeck moegen lyden, dat zulcke garnisoenen; zoo van peert, als voetvolck, tot beschermenisfe van de Lande van herwertsover gelicht ende onderhouden weren, mer en zouden wy daer toe nyet begeeren te contribueren, voor ende alleer wy doer onse groote lasten geraeckt waeren, & *nec tunc quidem* anders, dan *als nye angecommen Landen*, gelyck wy van outs gewoonlick zyn te doen.

VI. Voirts dat uwe W. oeck schryven, dat wy noyt geantwoirdt en hebben opt gheene, dat uwe W. ende E. ons hier te voorens gescr. hebben nopen-
de die *beswaernissen*; die wy zouden mogen hebben *in onse Privilegien*, om die te collecteren, ende *gerepareert* te hebben, voor ende alleer zyne Alteze totten gouvernemente ontfangen zal worden &c. vougen uwe W. daer op voor antwoerde, dat d'oersaecke, waerom wy daer op nyet eer geantwoirt en hebben, es dese, dat uwe W. ende E. ons als doen mede schreven, dat zulcx by den Generaele Staten wel geproponeert was, dan dat uwe W. ende E. wel dachten, dat het met diezaecke oeck wesen soude, alst met veel andere es, te weten, dattet wel *dickmaels geproponeert*, *mer weynich ter effect gestelt* zal worden, zulcx dat wy oeck dochten *noch tyts genouch met onse Privilegien te fullen commen*. Nochtans, angesien uwe W. ende E. ons zoo ernstelick nu vermanende zyn, en hebben wy nyet willen laten ons werck daer van te maecken, ende zullen u E. dzelve eerstdaechs, geconcipteert zynde, overseynden.

Dye

Dye minute van dese mislive es all over enige dagen gereet geweest, dan vermits wy meynden u E. die Privilegien mede overteschicken, hebben die tot noch toe opgehouden, ende al ist, dat wy die nu noch nyet mede en zeynden, zullen u E. tselve toescryven die groote occupatien, die ons overkommen zyn deur het *vuytjagen van de soldaten* alhier, daer van die Regierders der Stadt Utrecht uwe E. geadverteert, ende wy nyet en twyffelen, oft nu die tydinge al ontfangen hebben, sullen nyetemin u E. op morgen noch eenen boode naeschicken, die u W. ende E. van allet gundt, naer dat die Knechten vuytgejaecht zyn, geschiet es, bescheyt brengen zal, oeck mede aen den Raide van State ende Generaele Staten, mitsgaders antwoirt op u W. ende E. leste brieven, op ten xxv. Aprilis. gescr., die wy op huyden mede ontfangen hebben. Hiermede u E. den Almachtigen bevelende: Gefz. mitter haest Tutrecht onder tsignet ons Vicedomdeckens, twelck wy in desen gebruycken, den xxxi. Aprilis 1577. uwe W. ende E. goede vrunde ende medebroeders, die drye STATEN slants van UTRECHT. Deur bevel van de zelve. (onderstond) LAMZWEERDE. Brenger van desen, Peter Schouw, die heft brieven an de Raide van State van den Hove Provinciael alhier, tonser instantie gescreven, van tgunt ons hier mitte Soldaten bejegt is. Wy zullen terstont eene bode naescicken mit gelycke brieven, zoe an de Raide van State, als Generaele Staten. (t opschrift was) Weerdigen, Edelen, Hoichgeleerten, wyfen, vnd voirsienige Mr. *Floris Heermale* Canunnick ende thesaurier tOudemunster, *Louff van der Haer*, ende Mr.

Floris Thin Advocaet van de Staten van Utrecht,
tot Bruysfel.

Naar den oorspronkelyken *Brief*,
onder de *Archiven* van de
STAATEN van UTRECHT.
in *Paket A. Num. 16.*

LXXVI.

Resolutie der STAATEN van UTRECHT, om den
PRINS van ORANJE tot Stadhouder aantenee-
men, mits hebbende antwoord van den Raad van
Staate en de Algemeene Staaten op de overgezondene
Artikelen der Satisfactie.

1577. 3. Mey.

Anno 1577. opten .iii. dach van Mey. Soe zyn
dye drye Staten slants van Vtrecht bescre-
ven ende in der Cancelrye shoeffs van Vtrecht ver-
gadert geweest, om op verlies van de Stemmen te
compareren, ende resolveren opt angeven van
wegen des PRINCE van ORAINGEN gedaen by
Joncheer *Arendt van Dorp*, ende Mr. *Jacop Pau-
li* nopende die *Satisfactie* &c. Ende naer enige
communicatie ende rype deliberatie gehadt, heb-
ben d'voirsz. Staten verclaert, dat zyl. myn Heere
die Prince van Oraingen zeer bedancken van zyn
Exc^{ie} goede presentatie. Ende dat zy wel te vreden
zyn

zyn zynder *Ex^{te}* te ontfangen voir haerl. Gouverneur, mits hebbende satisfactie, ende, als zyluyden antwoirde ontfangen zullen hebben op haerl. brieven, an den Raide van Staete ende Generale Staten gescreven, dairinne accorderende; The meer, zoe zy verstaen, dat zyn Ex. zulkx an de Generale Staten onlancx oick gescreven heft.

Uit het MS. *Derde Boeck van Beschryvinge, off Prothocolle, van de dryen STAATEN's Lants van UTRECHT de Ao. 1577—1581. Fol. II.*

LXXVII.

Brief der Gecommitteerden uit Brussel aan de STAATEN van UTRECHT; onder anderen wegens het voorgvallene, by gelegenheid, dat DON JAN door de Algemeene Staaten tot Landvoogd was aangenomen.

1577. 5. Mey.

Eerweerdige, Hoichgeleerde, Edele, Erenfeste, Eerfame, wyse, discrete Heeren. Op den iiij. van desen hebben wy ontfangen u E. Misfve, gescreven den xxvi., off, alst schynt, den xxx. Aprilis, ende huyden hebben ontfangen, die gescreven was den eersten van deesen, met die misfve aen den Rade van Staet gescreven, daer vuyt

wy verstaen hebben; tgene aldaer gepasseert es; zo int *vuytjaegen van den soldaten*; die in de Stadt, als int verdryven, ende verlopen van den genen, die in de voorsteden lagen, merckelik in Tollesteech, daer van wy eensdeels daechs te voren tydinge gehadt hebben vuyt een beveelhebber, by de soldaten aen den heere van *Bosfu*, ende van *Hierges* gefonden, ende oick vuyt een misfive van myn heere die *PRINCE van ORAENGIEN*, by eenige particulieren, onse zaecke aengaende gescreven; sonder nochtans dat wy eenige seeckerheyt hadden connen weeten. Ende hebben dese morgen goets tyts die misfive, houdende aen den Rade van State, geleverd in handen van myn heere die President *Sasbout*, die dselve terstont geopent ende gelezen heeft, in meninge daer van, mitsgaders van die brieven van den Houe aldaer, syn E. op gister avont geleverd, noch huyden Rapport te doen. Mer alsoe *desen morgen* *DON JAN d'Austrice* by de Generaelen Staten ende Rade van Staet voor *Gouverneur* geaccepteert es; zoe en es nyet gelegen geweest tselve voor noen te doen; dan is ons geseyt, dat nae noen vergaderinge wesen soude van die Rade van Staet, ende dat als dan van onse saecke getracteert soude worden. Watter van zyn sal, sullen wy sien; altyts geloven wy wel, dat corte-lyck een, of ander, op de saecke van de *casatie* van de soldaten, ende van de *satisfactie* gedisponneert sal worden. Soe haest tselve gedaen sal syn, sullen volgende u E. scryven *Louff van der Haer* affveerdigen.

Dat zyn Alteze voor *Gouverneur* ontfangen is, eer dat men tydinge heeft, dat die Spaengaerden vuyt *Luxenborch* vertogen zyn, is vuyt saecke,

ke, dat enige Heeren, ende oick den Rade van Staet, hem lieten duncken, dat overmits die quade ordre, die onder den Staten gehouden worden, die Landen daegelycx in groote verloop quamen, ende noch meer commen soudē, ter oirsaecken van de menichte van de soldaten, die zyluyden op den hals hadden; ten waere promptelick daer inne by middel van gelde versien worde. Ende zoe die Staten daer inne qualyck connen accorderen, dat dauctoriteyt van zyn Alteze daer inne veel soude connen doen, ende dat men dselve zyn Alteze, hebbende nu de Spaengaerden vuyt die Steden doen vertrecken, daer inne oick andersins wel behoirde te believen, ende sulcx op gisteren, als wy gescreven hebben, gesloten zyn, dat men zyn Alteze tottet *gouvernement op huyden ontfangen soude*, syn zyn Alteze op gisteren avont geexhibeert geweest zeeckere *Articulen*, die die Staten versochten, dat zyn Alteze, alvoren t*gouvernement tontfangen*, heml. soude willen accordeeren. Ende huyden omtrent negen uren ende een halve ure zyn die Staten (u) gelyckelyck gegaen op 't *Palais*

(u) Die Staten.] M. VAN ISSELT, *Hist. sui temporis* pag. 527. J. BAPT. DE TASSIS, *Comm. Lib. III.* by HOYNCK VAN PAPENDRECHT, *Analest. Tom. II. P. 2. pag. 261.* BOR, X. B. bl. 812. V. METEREN, VI. B. fol. 120. HOOFT, XII. B. bl. 500., WAGENAAR V. H. VII. D. bl. 146., en anderen, melden ons wel, dat DON JAN, op den 1. Mey 1577. zyne plegtige intreede binnen Brusfel gedaan hebbende, op den daaraan volgenden 4. Mey aan de Algemeene Staaten zynen Eed gedaan heeft, en tot Algemeenen Landvoogd is aangenomen. Het zal egter den Leezer niet onaangenaam zyn, uit deezzen Brief, welken wy hier uitgeeven, het voorgevallene by die gelegenheid, 't welk by de gemelde

lais in de grote gaillerye, ende, naer dat zyluyden aldaer in ordre gefeten waeren, es zyn Alteze mede aldaer gecomen, hebbende om zyn hals het gulde vliefe, gaende tusſchen den *Nuntie Apostolycke* ende den *Biscop van Ludick*, vergeſelſchapt mitten *Hertoge van Aerscht*, ende *Heere van Barlaymont*, die oick om hadden tgulde vliefe, ende oick veel meer andere Edelen, merckelyck Gouverneurs van de Provincien, ende die Ambassadeurs van den Keyſer ende Vorſt van Cleve. Ende zyn Alteze gefeten zynde, es van wegen die Generaele Staten duer monde van myn *Heer van Champaigny* verſocht geweest, om 't gouvernement tontfangen volgende tractaet van de *pacificatie*, tusſchen zyn Alteze, ende die Generaele Staten gemaect; Dat zyn Alteze oick ſoude believen den Staten te *accorderen* die voorſz. *articulen*; daer op zyn Alteze genouch in effecte verhaelde, tgene hy op eergiltren geſeyt hadde, ende wy aan die van de Stadt geſcreven hebben, alſoe „ dat hy, tgene by „ hem beloofte was, dochte *in als te onderhouden*, ende hem mitte Staten te dragen, als broeder, vrundt, ende compaignon; Dat hy die van de Geestelyckheyt t hooft boven houden ſoude, „ als weſende een Kerſten menſche; den edeldom, „ als weſende een Ritter; die andere Gemeente, „ als weſende, ende hem kennende, een menſch; „ ende alſoe alle ſaecken ſoude dirigeren tot eere „ van Godt Almachtich, *conſervatie van de Catholycke Apostolycke Roomsche Religie*, ende dienſt „ van zyne Mat, ende welvaert vant Lant; ende „ dat

Schryvers genoegſaam met ſtilzwigen wordt voorbygegaan, thands omſtandig te mogen verneemen.

„ dat hy te dien eynde goede Justitie administreren;
 „ die privilegien ende costuymen conserveren sou-
 „ de, met meer diergelycke; versouckende ende
 „ begerende, dat men zulcx soude willen geloven;
 „ ende hem betrouwen.”

Ende tselve gedaen zynde, naer dat myn Heere die president Sasbout geseyt hadde, dat myn heren van den Rade van Staet die *Commissie* van zyn Alteze gelesen hadden, ende daer inne nyet en hadden bevonden, daer eenige swaricheyt in gelegen mocht zyn, is dselve commissie openbaerlick gelesen geweest, die wel ample es, ende daer van wy verhopen u E. ter gelegender tyd Copie over te seynden.

Dat gedaen zynde, is opgelesen geweest het *Tractaet* tuschen zyn Alteze, ende die Staten Generael gemaect, van t begin ten eynde; ende daer nae heeft myn heere die president *Sasbout* opgelesen den *eedt*, die zyn Alteze doen zoude, wesende in effect nyet anders, dan dat zyn Alteze *beloofden*, ende *swoeren alle die poincten ende articulen, int voorsz. Tractaet begrepen, naer te gaen ende tachtzervolgen*; gelyck zyn Alteze tselve dede, leggende syn handt op een Euangelyeboek, ende seggende met luyder stemme, *Je le Jure & maintiendray*. Ende naer eenige congratulatie, zyn Alteze gedaen, zyn die Generaele Staten, ende zyn Alteze, geaccompaigneert alsvoeren, gaende op de Capelle, alwaer een *solemnele misse de Sancto Spiritu* gesongen is geweest, ende, ten eynde die misse, *Te Deum laudamus*. Ende hebbende zyn Alteze ontfangen van de *Nuncio Apostolico* die benedictie, is yegelyck thuis gegaen. Godt die Heere wil hem geven den wille, ende macht, om
 te

te volbrengen, tgene hy belooft heeft; ende die Staaten van gelycke, om daernae te vougen! Ende meer en is huyden nyet geschyet, dat scryvens weert is. Wy seynden u E. Copie van de middel-
 len, by de Generaele Staten geraempt om gelt te vynden, ende daer inne zy wilden, dat *wyluyden consenteren souden, eer zyluyden ons enige assistentie van penn. wilden doen*, off beloven te doen, dan en dunckt ons in gheender manieren geraden sulcx te doen, merckelyck nu die soldaten *vuyt die Stadt* zyn; soe doch in alle gevalle van die Generael Staten *nyet commen soude, dan ydel belofte*, gelyck myn Heere van *Bosfu*, ende *Hierges* wel attesteren souden, soe die hondert duysent gulden, die myn Heere van *Hierges* tot casatie van syn ende zyns broeders Regiment belooft waren tot *Assensjonis*, alrede wel twemael verwesen zyn; merckelyck noch op huyden, daer myn Heere van *Hierges* present was. Indien u. E. enich middel wisten te crygen om die soldaten vuyt die platte Landen, ten minsten vuyt *Wyck* ende *Amersfoort*, quyt te maecken, soude seer goet zyn, om merckelycke consideratien, die nyet al gescreven dienen.

Naer dat wy, tgene voorz. is, op gisteren gescreven hadden, es gebuert, dat myn heeren van den Rade van Staet des naenoens by zyn Alteze geweest zyn tot laet in den avont; dat myn Heere die President *Sasbout*, thuyt commende, voorgehouden heeft myn Heere *Heermale* van wegen zyn Alteze, ende die Generael Staten, aldaer Tutrecht soude willen reysen, om te beletten, datter *gheen meer desordre en soude comen onder die Gemeente*, ende heml. te versceekeren van de goede wille, ende intentie van zyn Alteze, om in als ordre te stellen,

len, mits dat men oick een schicken soude aan de soldaten ten selven fyne, ende die oick heml. enich contentement van gelde geven soude. Waer van huyden in de vergaderinge van de Staten ende Rade van Staet weder getracteert es geweest, sulcx dat wy geloven, dat op morgen myn heere *Heermale* ende *Louff van der Haer*, van hier derwaerts vertrecken sullen; dat oick een mit hun reysen sal, die met die soldaten tracteren soude nopende hun cassement ende anders, ende zy luyden u E. die vordere gelegentheynt mondelinge wel seggen, ende remonstreren sullen, en dunckt ons nyet van noode deese langer te maecken; alleenlyk daer by vougende, dat u E. wel doen sullen, ende middelre tyd *die Gemeente houden in stilte*, soe veel tmoegelyck is, sonder in eenige saecke yet te innoveren, soe zyluyden spoeden sullen in alder haeste daer te comen. Wy verhoppen, dat alle saecken mit hulp van Godt wel gaen sullen, soe verre men ons houdt, tgene men gelooft, gelyck u E. vuyt heml. breder sullen verstaen, daer toe wy ons remitteren. Den *Heere van Fontes* heeft op ons begeert, dat men zyn Broeder nyet qualyck en soude willen tracteren; Daer op wy voor antwoorde geseyt hebben, dat wy ons laeten voorstaen, dat noch hem, noch yemant anders van den gevangen Hopluyden, off bevelhebbers, yet soude misdaen worden; mer dat men heml. in alle redelyckheyt tracteren soude; dan dat wy ons wel lieten duncken, dat men heml. *nyet relaxeren* soude, voor dat men verseeckert ware van den soldaten, als dat zyluyden *geen foule meer doen souden* op den platte Landen, om middelre tyt die soldaten meer in vreesse te houden. Ende hebben mitsdien aengenomen u E. zyn
voorsz.

voorz. versouck over te scryven, nyet twyffelende, off u E. hem contenterende mettet vertreck van den soldaten vuyt die Stadt ende den voorz. Steden, en sullen die begeerten van den voorz. Heere van *Fontes* volcommen.

Huyden sal men *Processie generael* dragen, ende Godt loven, dat zyn Alteze tottet Gouvernement gecomen is. Waer mede defen besluitende ende ons recommanderende in de goede gracie van u, Eerweerdige, hoichgeleerde, Edele, Erentfeste, eersame, wyse, discrete Heeren, bidden Godt Almachtich u E. te spaeren lange welvarende in voorspoet. Gescreven tot Bruysfele defen vyfden may 1577. (ondergescreven) u E. goetwillige dienaers, ende medebroeders *Floris Heermale, Louff van der Haer, Floris Thin.* (die superscriptie was) die Eerweerdige, Hoichgeleerde, Edele, Erntfeste, Eersame, discrete Heeren, myn Heeren, den drye Staten slants van Utrecht, off die Gedeputeerde van defelven tot Utrecht.

Naar een oude, en gelyktydige
Copie, onder de *Archiven*
van 't *Capittel* van OUD-
MUNSTER in *Paket C. No.*
II.

LXXVIII.

Brief der STAATEN van UTRECHT aan hunne Ge-
 committeerden te Brusfel; dat de Burgers be-
 loofd hebben geen Guarnisoen weder te zullen in-
 neemen; dat zy ook de gevangene Hopluiden niet
 zullen ontslaan; enz.

1577. 7. Mey.

Weerdige, Edele, hoechgeleerte, wyse;
 voirfinige Heeren. Wy hebben uwe brie-
 ven van den 11j. deser iegenwoerdiger maent, zoe
 aen ons, als die Stadt Utrecht int particulier, ge-
 screven, ontfangen, ende zoo uwe E. in die Mis-
 sive an ons geschreven sich ghanfelic refererende
 zyn, om redyten te schouwen, totte brieven, aen
 den Raede der Stadt Utrecht adresferende; heb-
 ben zyl. dezelve ons gecommuniceert, waer vuyt
 wy wel connen sporen, deur allet gundt daer ge-
 passeert wordt, dat men op onse zwaaricheit nyet
 veel achts en staet; uwe W. ende E. altyt zeer be-
 danckende van de goede advertisfementen, in de-
 selve uwe brieven gedaen. Ende aengaende daer
 uwe W. schryven, dat wy wel zullen moeten toe-
 sien, dat wy niet lichtelick eenige soldaten wederom
 in en laeten, noch die Capiteynen, ende Vendrechts,
 gevangen synde, en ontslaen, voor ende alleer die
 soldaten gecasseert zyn &c., sullen uwe W. ende E.
 gelieven te weeten, dat alle die Borgeren elcande-
 ren geloofd hebben egeen garnisoen, noch van
 deen

deen noch van dander zyde, *in te zullen laten*, dan begeeren die Stadt te bewaeren tot dienst zyner Con. Mats., mit vuytfluytinge van alle nyeuwicheyt; Ende en dorven u E. nyet peyfen, dat wy die gevangenen zoo lichtelick ontslaen zullen, angesien daer veel te veel stoffs es, om heml. nyet alleen in *stricter gevangenis* (daer eenighe van heml. nu ingestelt zyn) te setten, mer oeck wel sommige verdient hebben, (indien die Justitie plaets heeft) *tot exemple van anderen aen den lyve gestraft* te worden. Die informatien, die hier ter cause van dien genomen zyn, zal men uwe W. ende E., deselve te saemen geabsolveert zynde, overseynden, ten syne u E. daer vuyt sien moghen, hoe die saecke hier gepasseert zyn, ende oeck mede dat uwe W. ende E. myn Heeren van den Raede van State, oft *Don Johan*, ende dye Generaele Staten, van alles goet onderricht doen moegen.

Beroerende daer uwe E. scryven, dat die Grave van Bossu qualick nemen fall, dat wy zyne soldaten alzoovuyt doen gaen, ende zynen Lieutenant gevanckelick gestelt hebben, deurdyen dat zyne Gen. anders, dan de waerheyt van de saecke, geïnformeert es; wy verseeckeren u E. ten waer saecke *Tambergen* alzoovuyt by den Burgeren, tuschen wegen (v) gaende nae het Tollesteech poort, opgenomen hadde geweest, (als wy u by onse naefste brieven int lange gescreven hebben) die zaecken en souden alsoo nyet vergaen, noch sonder groote *bloetstorting* ten beyden zyden, gevuyt hebben ge-

(v) *tuschen wegen.*] Omstandig wordt dit gevangen nemen van den Oversten Lieutenant *Tambergen*, en andere Hopluiden, verhaald by Bor, X. B. blad. 797.

geweeft ; zulcx dat zyne Gen., ten rechte geinformeert wefende , tſelve nyet qualick nemen en can, ofte daer moſte wat anders ſchuylen.

Voirts ſchryven u E. dat *Don Johan* binnen Bruisfel gecommen is, ende daer veele propoeften gehadt heeft mitte Generaele Staten, gelyck u E. ſcryven , dat wy breder zouden zien vuyt zeecker geſchriſte ; welcke geſchriſte wy nyet by uwe Brieven gevonden en hebben. Ende alſoo uwe E. ons mede laten weten, dat, off die van de Raede van State, off *Don Johan*, ons eenige brieven van importantie ſcreven, dat, *alvoerens vuyterlick te reſcriberen*, wy uwe W. ende E. *advys* daer op *eerſt* hooren zouden, deurdyen apparentelick eenige veranderinge in de Landen geſchieden zal, mits dat *Don Johan* tvoirſz. Gouvernemente zal accepteren ; ſoo en hebben wy oeck niet willen laten van zeeckere miſſive, by den Raede van Staete van den 1J. defer tegenwoirdiger maent ons angeſcreven wefende, uwe E. eerſt copie over te ſeynden, ende, alvorens te reſolveren, uwe antwoirdt daerop te verwachten. Uwe W. zal gelieven ons metten eerſten van alles te reſcriberen, ende, wat daer gaens es, onderrichten. Hiermede den Almogenden bevelende. Geſchreven Tutrecht onder t ſignet des Vicedomdeeckens, twelck wy in deſen gebruyken. Den vij. Maj 1577. uwe W. ende E. goede vrunden. Dye drye Staten ſlants van Utrecht. Deur bevel van dezelve. (onderſtond) LAMZWEERDE. ('t opſchrift was.) Weerdigen, Edelen, Hoochgeleerten, wyzen, voirſienigen Heeren Mrs. *Floris Heermale* Canonick ende Theſaurier t' Oudmunſter

ende *Floris Thib* Advocaet van de Staten van Utrecht, weseñde tot Bruysfel.

Naar den oorspronkelyken Brief, onder de *Archiven* van de STAATEN van UTRECHT in *Paket A.* Num. 17.

LXXIX.

Resolutie van Raad en Gezworene Gemeente der Stad DEVENTER, om zig, nevens de andere Leeden der Provintie, te voegen ende te vereenigen met de Generale Staten.

1577 10. May.

Extract uit het Boek van Concordaten van Raad en Gemeente der Stadt Deventer van 1564 tot 1582.

Anno 1577. den 10. May is de Gezw. Gemeinte by malkanderen geweest, und hebben Schepen ende Raidt derzelve voorgegeven als volgt.

Dat Ridd. ende Steden dezès Lands van Overysel unlanx avermaals ontfangen hebben brieven van den Heeren van den Raedt van Staaten *umb sich metten Generalen Staten tho vuegen*, ende our Gezanten tho Brusfel tho zenden; als der Gemeinthen
voor-

voorgelezen zal worden. Volgendiz dat hier be-
vorens op ten 14. Decembris voerledden Jaars 76.
die *Ridderschap und die Stad van Zwolle* zich mit-
ten *Generalen Staten* gefuegt up secker arteln.,
und conditien (w); als ook der Gemeinthen soll
voirgelesen worden; und uth wat bevoechlichen oirza-
ken die beide Steden *Deventer* und *Campen* zich dat
mail nieth medde geuniert ende gefuegt, is der Ge-
meinthe hier bevoers (x) tkennen gegeven, die-
welke sig desf noch wal wetten tho erinneren. Und
foe nu byden alinger Landfchap ter Nyerbruggen
op ten 7 deezer besluten, eine *befendinge van we-*
gen der alinge Landfchap tdoene, und dan beide
Steden *Deventer*, und *Campen*, sig al nog *niet ver-*
klaart hebben, will nodig zyn, dat men sich als
nu verclar; wyedän *Schepen und Raid*, op *bebach*
van der Gemeinthe, sich met den Generalen Staaten
fuegen willen op folche conditien, als die Land-
fchap hier bevoer in Decembris gedaan, und der
Gemeinthen voergelesen sinnen:

„ Die Gemeinthe bevelt diese zaecke Schepenen
„ und Raid. doch diewyle unsecker is, oft *Polwei-*
„ *ler* sich den Staten ergeben, dat Schepenen und
„ Raidt willen voorfiehen, dat unse Stad zynent
„ halven, und zynes volckes halven, in geinen
„ last und ongemak geraeken magh.

„ Die Gemeinthe volgt dat voirgeven van
„ Sche-

(w) *Articlen und conditien.*] Zie dezelve by B. J. VAN
HATTUM, *Geschied. van Zwolle III. D. blad.* 149.

(x) *hier bevoers*] naamelyk op den 8. *Januarii* 1577.
Wat als toen door den Raad aan de Gezworene Gemeente
voorgehouden zy, kan men vinden in dit ons *II. Deel* on-
der *Num. 2. bl. 8—16.*

„ Schepen und Raid op die verklaeringe und fuinghe metten Generaalen Staten.

Naar een *Copie*, door den H. W. Geb. Geftr. Heer A. W. BARON VAN PALLANDT, Heer tot Zuitbem, *Beschreven in de Ridderfchap van Overysfel, enz.* aan my medegedeeld.

LXXX.

Brief *van de Gecommitteerden der Algemeene Staaten, bevattende een verslag van hunne onderhandeling met den Prins van ORANJE, ende Afgevaardigden van Holl. en Zeeland.*

(G)

1577. 14. Mey.

Copie getranslateert.

Myn Heeren; Wy syn in deese Stadt gearriveert op eergisteren nae noen, ende gisteren es overgekommen Myn Heere, die Prince van Oran-gien mit vier Gedeputeerden van Hollant ende Zee-landt. Ende hebben gisteren nae noene begonnen te communiceren, ende daernae op huyden ge-continueert mit fulcke succes, dat die Licenten ende andere diergelycke Lasten cesserén sullen den xvi. van deeser Maent; blyvende alleenlyck het Convoygelt, nootelyck, als sy seggen, om die
schee-

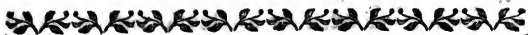
ſcheepen ende coopmanſchap te preſerveren voor een tyt jegens die ſeerovers, ende ſeggen, dattet Convoygelt voorſz. ſoo cleyn ſal ſyn, dat die Coopluysden daer door niet merckelyck geïntereſſeert en ſullen weſen. Opte andere poincten hebben wy generalyck gediscoureert, ende leveren dſelve puncten op huyden over in ſchrifte (y) den voirſz. Heere Prince, omme wederantwoirdt te hebben in ſchrifte, op dat men in geen different en valt. Soe veel aengaet die reſtitutie van de Stadt Nieupoort, ſeyt dvoirſz. Prince, dat hy daer geen ſwaricheyt in maecken en ſal, als ſyn volcke, geſonden tot aſſiſtentie van de Staten, betaelt ſullen ſyn, gelyck hy oick geen difficulteyt maecken en ſal van te laten demolieren die Sterckte van Nieu Gaſtel; als die Hoochduytschen daer vuyt ſullen gaen. Die Prince met die van Hollant ende Zeelandt en heeft geen volck gelicht, mer doet dagelycx anders niet, dan zyn volcke ende ſchepen van oirloge aſſtedancken. Die Franchoyſen zyn rechtevort weder gerenvoyeert. Die voirſeyde Prince heeft ons geſeyt ende daertoe geſwoeren, dat hy ons geen oirlogen en ſal maecken, ten zy hy eerſt van onſer zyde geïnvadeert worde, ende dede verhoepen, dat niet jegenſtaende eenige ſwaricheyden men die Pacificatie ende publycke ruſte metter hulpe van Godt ſal mogen onderhouden, den welcken wy bidden, dat u, myn Heeren, houde in ſyn heylige bewaer-niſſe. Vuyt Ste Geertruidenberghe den XIII. Meye 1577. (onderſtond) uwe E. oitmoedige Die-

(y) *in ſchrifte.*] Men kan deeze *Poincten*, als mede het *Antwoord* van den PRINS op dezelve, van den 17. *Mey*, vinden by BOA, X. B. *blad.* 814—816.

Dienaers (onderteyckend.) GASPER SCHETZ ende
ELBERTUS LEONINUS. Aen myn Heeren Myn
Heeren die Gedeputeerden van de Generaele Staeten,
vergaderd tot Bruysfel.

Ontfangen den xvi. Mey 1577.

Naar een oude en gelyktydige
Copic, onder de *Archiven* van
't Capittel van OUDMUNSTER
in *Paket B. Num. 22.*

LXXXI.

Brief der Algemeene Staaten aan die van UTRECHT,
met belofte van assistentie, en dat zy binnen korte
de Soldaten, in 't Sticht liggende, werkelijk
zullen afdanken.

1577. 16. Mey.

Eerweerdige, Edele, hoochwyse, zeer discreete
heeren, ende goede vrienden. Wy hebben UE. misfive van den xii. deser maent ontfangen,
ende daer vuyt, mitsgaders het rapport van den Heere ende Mr. Floris Heermale, Canonick
ende Thesurier t'Oudemunster, met droeffheyt verstaen, 't gene dat aldaer gepasfeert is, ende de
groote zwaricheyt, daer UE. sich inne vynden ter oersaecke van de Soldaten, in de Steden ende platte
Lande van Utrecht leggende, mitsgaders die inconvenienten, die te verwachten souden wesen, soe
verre die voorscr. Soldaten binnen zesse oft acht dae-

daeghen ten langsten nyet van daer gelicht off gecaseert en worden, waer op wy UE. well hebben willen adverteren, dat nyet geslaen en heeft by onsen goeden wille, dat die voorscr. soldaten over lange nyet gecaseert en syn geweest, maer *by gebreecke* van het middel, daer toe van noode, te weeten *van gexcede penninghen*, waer duere wy dagelicx oeck veele inconvenienten, zoe in Brabant, als andere quartieren, lyden ende aensien moeten. Nyetemin, aenschou nemende opten vuytersten noot, die van uwer E. wegen ons geprefenteert es, ende willende, zoe veele moegelick es, daer inne versien, hebben alreede geresolveert, dat men die voorscr. *Soldaten caseren sall terstont*, ende sonder langer vertreck; hebben oeck by advys ende voorgaende Communicatie van de Hoocheyt van Don Johan d'Austria, Gouverneur Generael &c., gevonden tot d'assistentie, die wy verhopē, dat UE. daer toe, als tot heure eygen ontlastinge, doen zullen, die middelen zoe van gelde, als anders, totten voorscr. casementē van noode zynde, waer over wy desen gantsen dach besich geweest zyn, ende fullen nyet ophouden, voor dat die voorscr. middelen realick gefurneert, ende opgebracht zullen wesen. Maer alsoe zulcx nyet tot zulcken precisen termyn, als UE. prescriberen, en can versceekert ende daer namelick geleverd zyn, overmits andere verscheyden swaricheyden, daer wy mede overvallen worden, merckelick deur ontallige ander soldaten, *die ons hier op de halven leggen*, hebben goetgevonden UE. van tghene voorscreven is, ende ons debvoir, terstont tadverteren, ende dat wy UE. binnen eenen daege, off twee, off drie, deur zeeckere onse Gedeputeerden van

alles breder contentement zullen gheven, ende doen procederen tot *reale casfatie* van de voerscr. soldaten; versouckende, dat UE. middelre tyt, aenschouw nemende op de menichfuldiche zwaricheyden, daer wy inne steecken, alle neersticheyt ende debvoir willen doen, *om die Gemeente in stilte ende officie te houden*, ende alle nyeuwicheyden, die men zoude moegen, ofte willen, aenrichen, beletten; op dat wy, ende UE., ter oersaecke van dien in geen meerder inconvenienten geprecipiteert en worden; ende ons des gantsfelick tot UE. verlatende, ende vertrouwende, bidden Godt Almachtich U, Eerweerdige, Edele, Erentveste, hoochwyse, ende Discrete Heeren, te gespaeren in lange welvaren, ende voerspoet. Te Bruesfel den xvi. May 1577. (onderstont gescreven) UE. goetwillige Vrienden, die Gedeputeerden van de Generaele Staten van de Nederlanden, (noch leger) Vuylt expresfen bevelen der voerscr. Staeten. (Ondt.) CORNELIUS WEELLEMANS (Die superscriptie was aldus.) Eerweerdigen, Edelen, Hoechwyfen, zeer discrete Heeren, Die Prelaten ende Capitulen van de vyff Kercken, die gemeen Ritterschap, Stadt, Steden van de Landen van Utrecht, representerende die drie Staeten van denzelven Lande, oft haerlieden Gedeputeerde tot Utrecht.

Naar een oude en gelyktydige
Copie, onder de *Archiven*
 van 't *Capittel* van OUD-
 MUNSTER in *Paket B.*
Num. 5.

LXXXII.

Brief van den PRINZ van ORANJE aan die van
HOLLANT, om te beletten, dat de Soldaten te
Woerden den Utrechtschen geen overlast doen.

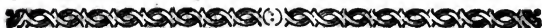
1577. 16. Mey.

Die PRINCE van ORAENGIEN, Grave van
Nassau, &c. Heere ende Baroen van Bre-
da, van Dieft. &c.

Edele, Erntfeste, Hoichgeleerde, discrete, lie-
ve, befundere. Alsoe wy verstaen by den
Gedeputeerden der Staten ende Stadt van *Utrecht*,
alhier aen ons clachtich gevallen zynde, dat die
Soldaten, die wy onlanx tot *Woerden*, ende daerom-
trent, hadden laeten comen, sich in t Sticht van
Utrecht hebben begeven, *levende aldaer op den*
buysman zeer onordentlyck, zoe en hebben wy nyet
connen onderlaten u Lieden dese te scryven, ende
te versoucken, dat ghy daer inne *ordre stellet*,
doende den bovengenoemde knechten eenige be-
talinge, ende dselve in den Steden daer omtrent,
oft andere plaetsen, buyten den Stichte van *Utrecht*
doen logeren, op dat zy egeene yordere *ongere-*
geltheyt in de bovengenoemde *Stichte van Utrecht*
voorts en toenden; ende sal ons tselve aengenaem
zyn. Edele, Erntfeste, Hoochgeleerde, discrete,
Lieve, befundere, onse Heere Godt zy met u Lie-
den. Geschreven binnen der Stede van Sinte Geer-

trudenberge opten xvi. Mey 1577. (onderstont gescreven) u Lieder goede Vrient. (ende geteyckent) GUILLE DE NASSAU. (de superscriptie was) Den Edelen, Erntfesten, Hoochgeleerden, discreten, onsen Lieven, besundere, Gedeputeerde Raiden van Staten slants van Hollant, zynde jegenwoirdelyck tot Haerlem.

Naar een oude, en gelyktydige Copie, onder de Archiven van 't Capittel van OUDMUNSTER in Paket B. Num. II.

LXXXIII.

Brief der Gecommitteerden aan de STAATEN van UTRECHT, wagens hunne begonnen onderhandeling met den PRINS van ORANJE aangaande 't afdanken der Soldaten, de Satisfactie, en demanteleering van 't Kasteel. enz.

1577. 17. May.

Weerdige, hoochgeleerte, Edele, wyse, voersichtige heeren. Myn Heeren, achtervolgende UE. commissie, syn wy op woensdach des avonts tot Geertruydenberch gecommen, ende overmits indispositie van zyn Pr. Excellentie en hebben denzelven desen avont nyet angesproken; dan heeft zyn Excellentie, ons compste vernomen hebben.

bende, ons met zyn Hooffmeester befonden, met ten welcken wy gesproocken hebben, dat zyn Excellentie ons zoude willen adverteren, tot wat ure t'sanderdaechs zyn Excellentie gelegen zoude zyn ons *audientie* te mogen gheven; gelyck ons dzelve by zyn Excellentie gegeven es des donderdaechs te thien uren, ende is alsdoen zyn Excellentie by myn Heeren de Scholaster Mr. *Jacop Cuyntorff* int lange ende ten volken verhaelt die last, die wy hadden volgende onse instructie, daer van wy U^E. indachtich houden, daerop zyn Excellentie pointuelick geantwoert heeft, dat noodeloos was van zyn Excellentie vorder recommandatie te doen, ende te bedancken van de advertentie van zyn verreck vuyt Haerlem, soo zyne Excellentie altyt zeer geaffectioneert was geweest, ende noch was, omme die Landen van Utrecht alle mogelicke vliet, hulp, bystant, ende vrintschap te bewysen, daer inne hy meenden te volharden, bedanckende die Staten, dat zy hun alhier hadden bezonden, om hun zaecken aengaende die *wechneminghe van de Zoldaten, satisfactie*, ende *demanteleringe van den Castele* te vorderen, ende ten eynden te brengen; daer toe Hy sich *met alle debvoir wilde employeren*, houdende ons voor geëxcuseert, dat dvoorgaende brieven van zyn Excellentie nyet beantwoert en waren, noch het crysvolck nyet te werck gestelt en was, consenterende die foldaten opte palen van Hollant te houden, tot dat *Heermale* weder gecommen zoude zyn met bescheyt van boven; vermanende, dat men doch die Knechten met gemak quyt maecken zoude, indien eenichsins mogelick ware; hebbende zyn Excellentie ten fyne voorser.

geëxpedieert zeeckere Misfive (z) aen de Staten van Holland, ten eynde sy ordre zoude stellen nopende die foule van de soldaten opte bodem van de Landen van Utrecht; als myn Heeren breder mogen sien vuyte Copie, hier by overgesonden metten principaelen Brief aen de Staten van Holland, welcken principaelen Brieff Myn Heere gelieven zal terstont voorts aen de Staten van Holland tot Haerlem te seynden. Heeft voerts zyn Excellentie des donderdaechs omtrent den avont aen ons gesonden Bruninx zyn Secretaris, begerende, dat wy, tgeene wy begeerden van zyn Excellentie in de vergaderinge metten *Gedeputeerden van zyn Alteze, die alhier verwacht (a) worden*, om aengehouden ende gevordert te worden, by geschrifte zouden stellen. Waer doer wy geconcipteert hebben, tgeene myn Heeren zullen mogen sien by forme van *Memorie*, daer van myn Heeren aff ende toe doen zullen gelieven te doen opt alderspoedelicxste, tgeene myn Heeren goet duncken zal, ende ons weder overseynden. Hadde oeck zyn Excellentie gepresenteert met die Staten van Holland *bystandt ende behulp* te doen aengaende de XXVI m. gl., by ons gepresenteert by de affdanckinge van de zoldaten, ende heeft ons voerts laeten weten, dat die *Gedeputeerden van zyn Alteze* alhier nyet wesen zullen voer den sonnendach toecomende, zulcx dat wy

(z) *Misfive.*] van den 16. Mey. Zie denzelven hier vooren onder Num. 81.

(a) *verwacht worden.*] Wie dezelve geweest, en wanneer zy aangekomen zyn, wordt aan de Staaten door deeze zelfde Afgevaardigden overgeschreven in een volgenden Brief van den 20. Mey.

wy voor maendach nyet en zullen moeghen ge-
doen, ende alsdan verhoopen wy te vereyschen,
wes die Gedeputeerden concernerende die Staten
ende Landen van Utrecht in *commisfie* mogen heb-
ben te tracteren, ende onse zaecke alhier voorts
recommenderen, ende alles doen naervolgende
onse instructie. Myn Heeren zal gelieven ons we-
der te adverteren van tgheene hem voirvallen zal
moeghen, ende sonderlinghe wes myn Heere den
Theforier Heermale wederfaeren zal zyn, ende wat
vuyt zyn *commisfie* es te verwachten. Wy hebben
Doctor *Longolius* begroet, die ons geseyt heeft
nyet in mandatis te hebben dat ons aenginck. Zul-
len UE. wel doen, ende maecken, dat wy dvoirscr.
Memorie op Sonnendach tsavonts, off maennendach
fmorgens ten langsten, wederom hebben; want
zyn Excellentie ons porren zall om ons begeeren
ende versoeck in geschrifte te hebben, sonder twelc-
ke wy nyet en zullen connen profftyeren.

Weerdige &c. wy gebieden ons zeer ernstelyck
in UE. goede gracie, die welcke Godt almachtich
lange welvarende sparen. Gescreven mitter haest
vuyt Geertruydenberch desen xvii. May. (Onder-
stond.) UE. goetwillige Vrunden ende dienaers
Jacob Cuynretorff, *F. de Enge*, *de Voecht van Ry-
nevelt*. (Die superscriptie was aldus) Weerdige,
hoochgeleerte, Edele, Wyse, Voirsichtighe hee-
ren, Myn Heeren die Staten van Utrecht.

Naar een oude en gelyktydi-
ge Copie, onder de *Archiven*
van 't *Capittel* van OUD-
MUNSTER in *Paket B.*
Num. 12.

LXXXIV.

LXXXIV.

Brief van DON JAN aan de Stad UTRECHT, dat men het Regiment van Boslu zoude afdanken; verzoekende Tambergen, en de andere gevangene Hopluiden van 't zelve, los te laten.

1577. 17. Mey.

Don Johan van Oostenryck, Ridder van der Oirden van den gulden vliese, Lieutenant Gouverneur ende Capiteyn Generael &c.

Lieve besondere. Gehoirt hebbende t rapport, ons by den Thesforier der Kercke van Oudemunster *Heremale*, van tghene hy aldaer gehandelt heeft, en kunnen niet laten u te bedancken van u goede wille, daer jnne beweesen, als hy ons overgebracht heeft, ende op dat ghy oick moecht weten die particulier forchfuldichey, die wy durende zyn affwesen van hier uwenhalven gedragen, laten u weten, dat wy an den Staten Generael alhier versamelt soe veel hebben doen aenhouden, dat t *Casement des Regiments van den Grave van Bouslu* gansfellyk geslaeten es, ende dat onsen bevelbrieff (b) daer op denselven Grave alrede overgelevert

(b) Beveelbrief.] Onder de Archiven van 't Capittel van OUDMUNSTER in Paket B. Num. 6. hebbe ik eene oude, en gelykrydige, uit het Fransch overgezette, Copie van deezen be-

vert is, ende daerenboven dat dordonnantie van den gelde daertoe dienende alrede in handen van den voirsz.

bevelsbrief aangetroffen. Dezelve luidt woordelyk, als volgt:

„ Copie getranslateert.

„ Myn Heere die Grave. Hebbende die Generale Staten
 „ in dese Stadt vergadert my doen verstaen, dat zy gaen
 „ erbeyden, om sich, soe veel mogelyck es, te ontlasten van
 „ de Crysvolcke, om die plaetsen, daer die sieb laten vin-
 „ den, te verlichten, ende dat dienvolgende middel gevonden
 „ hebben, om te depescheren ende afdancken uwen Regi-
 „ mente jnder formen ende manieren, als sy my doen weten
 „ hebben, ende u bekent es, my requirerende, daaromme
 „ ordre te geven tot het Casement, ende affdanckinge van
 „ selve Regiment. Dat es doersaecke u dese tegenwoordige
 „ te doen affverdigen, om in de naem van den Coninck, myn
 „ Heere, u te belasten ende ordonneeren, dat ghy terstondt
 „ maect te procederen totte voirsz. Casatie, ende oirlosge-
 „ ven, met beboirlycke ende gewoenlycke bedanckinge van
 „ wegen syne Mat. soe aen den Cappiteynen, Bevelhebbe-
 „ ren, als Soldaten, van haeren goeden ende getrouwen
 „ dienste, by beмл. gedaen geduyrende den tyt, dat zy in
 „ dienst gebouden zyn geweest, daer van ick in der waarheit
 „ zeer lofflycke relatie gehadt hebbe, sulcx dat ick geoer-
 „ saect ben beмл. te houden, gelyck ick doen sall, voortaan
 „ in alle favorable recommendatie; beмл. verseeckerende,
 „ dat beroerende die verseeckeringe, die hun van de Gene-
 „ raele Staten gegeven worden voor de atterminatie van de
 „ betalinge van hun achterweesen nae die forme, die ghy
 „ mededraecht met u, jck dselve goetgevonden hebbe, ende
 „ sall die approbeeren, ende dat die alsoe gedepescheert worde
 „ in deselve conformiteyt van haere Satisfactie ende indemni-
 „ teyt; ende uwenthalven en can ick niet laeten van weegen
 „ syne Mat. u grotelicx te bedancken van den goeden dien-
 „ ste, die ghy gedaen hebt met u voirsz. Regimente; daer
 „ van ick tallen gelegentheyte wel geerne een goet intercesseur
 „ ende middelaar wesen sall, tot dat syne Mat. selve erken-
 „ ne, gelyck die redene vuyteyscht. Alsoe, Myn Heere
 „ die

voirsz. Heremale gestelt syn, soe dat daer aen geen twyffel en behoirt gemaect te worden, als ghy breeder verstaen sult van den selven Heremale, die morgen wederomme derwerts sal trecken, ende die voorfsz. Grave hem overmorgen volgen. Versueckende daeromme aen u, dat ghy allen goeden debvoir, ende goeden wille, tot noch toe bewesen, continueert, geloëvende, dat wy, tghene u sal moegen aengaen ende u vertroostinge, verlichtinge ende welvaart, altyt fullen hebben in sonderlinge recommendatie, als uwe getrouwe diensten vereischen. Lieve befundere, onse Heere God sy met u. Gescr. tot Bruysfel den xvii. May 1577. (onderteikent.) JOHAN. (ende leger.) BERTY. (in de marge stondt aldus.) Willet bestellen, dat middelertyt, dat men tvoirsz. Casfament sal gaen doen, als boven, *geen nieuwichbeyt*, off anderssins, *by den Burgeren jegens den Soldaten voer en nemen*; oick dat *Tambergen*, ende andere gevangen des Regiments voirsz., los gelaten worden, want men anderssins niet well en sal kunnen die affrekening doen metten selve Regimenten.

„ die Grave, onsen Heere die boude u in syn beylige bewaer-
 „ nisse. Vuyt Bruysfel den xvii. May 1577. (onderstont
 „ geschreven.) uwe goede Vruendt JOHAN. (ende wat leger
 „ onderteykent) BERTY (die superscriptie was) Aen myn Hee-
 „ re die Grave van Bousfu, Gouverneur van de Stadt Ste-
 „ den ende Landen van Utrecht, ende Capiteyn van een ben-
 „ de Ruyteren van Ordonnantie des Conincx. (Onderstont.)
 „ Gecollationeert jegens de originele brief, ende es bevonden
 „ te accorderen van woirde te woirde. (ende was ondert.)
 „ BERTY. (Noch.) Gecollationeert mette Copie van de Orig-
 „ nale, ende es bevonden te accorderen van woirdt tot woirdt
 „ by my Nts. publyck. F. COELHEM Nts. sjt.”

gimente. (Die Superfcriptie was) onsen Lieven befunderen Schoudt Burgermeesteren Schepenen ende Raedt der Stadt Utrecht.

Naar een oude en gelyktydige *Copie*, onder de Archiven van 't *Capittel* van OUDMUNSTER in *Paket C.* No. 5.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

LXXXV.

Brief uit Brusfel aan de STAATEN van UTRECHT, hoe veel penningen de Algemeene Staaten hadden toegestaan tot afdanking van 't Regiment van Bosfu.

1577. 17. Mey.

Myn Heeren. desen morgen is weder gerecolleert tgheene op ghisteren gedaen es, ende hebben die Staten Geenerael (aensiende die goede wille van zyn Alteze, die noch geconsenteert heeft, dat de *Fouckere* zal behouden die volle XL. ducaten, in ons voorgaende brieven gementioneert) een drachtelyk geconsenteert, dat myn *Heere van Bosfu* voor zyn Regiment ontfangen zal zes ende veertich duyfent gulden van de eerste penn. die de *Foucker* zal furneren, ende daer toe hebben de XXVI m. gulden, by u E. gepresenteert, zullen te samen zyn voor twee maanden betalinge. Item en

II. Deel. X fal

sal van het Laecken, dat gereet es, voor affnemen voor de weerde van XXXVI m. gl. Ende es een gedepescheert naer Antwerpen. om die penn. van de Foucker te lichten. D' instructie van *Houffart*, om die reeckeninge te sluyten, es desen naenoon gedepescheert, ende geloven, dat Housart op morgen daer mede volghen zall, die u E. van als breder zal onderrichten. Syn Alteze heeft oeck aen u E. gescreven, soo dat die zaecke zeer ter harten genomen wordt, alsoo dat wy nyet en weeten, dat men u daerom meerder neersicheyt zoude mogen doen. Sullen u W. daerom gelieven een weynich patientie te hebben; mits welcken wy u E. den Almachtighen bevelende. met haest vuyt Bruesfele desen xvii. May 1577. (ende was onderschreven), u E. goetwillige Dienaer. in absentie ende deur zyn ontheet (c) (ondert.) FLORIS THIN. (die Superscriptie was) den eerweerdigen hoochgeleerden, Edelen, Erentfesten, Eersaeme, wyse, discrete, myn Heeren, den drye Staten slants van Utrecht off den Gedeputeerden van dezelve tot Utrecht. Cito. Cito. Cito.

Naar een oude en gelyktydige
Copie, onder de *Archiven*
van 't *Capittel* van OUDMUN-
STER in *Paket A. Num. II.*

(c) *deur zyn ontheet onderteikent Fl. Thin.*] Deeze woorden geeven genoeg te kennen, dat deeze Brief niet door 's Lands Advocaat Floris Thin zelfs, maar op zyn bevel door een ander geschreven, en namens hem onderteekend is. Dat hy nu denzelven uit zynen naam heeft laten schryven door den Staaten Bode *Wynoudt*, of *Wynandt*, (welke ter dier tyd door de Staaten van Utrecht dikwils gebruikt is, om brieven aan de Gecommitteerden te Brusfel overtebrengen) kan blyken uit den volgende Brief onder *Num. 86.*

LXXXVI.

LXXXVI.

Brief der Gecommitteerden uit Bruffel aan de STAATEN van UTRECHT; over het afdanken der Soldaten; het loslaaten der gevangene Capiteins; alsmede dat Don Jan buiten weeten der Algemeene Staaten een Gezantschap aan den PRINS van ORANJE gezonden had. enz.

1577. 18 Mey.

Erweerdige, Eedele, discrete Heeren. Wy hebben doer *Wynout* (d) geschreven t'groot debvoir, dat soe wel syn Alteze, als die Generale Staeten, sedert die compste van myn Heere *Heermale* gedaen hebben, omme die soldaten, aldaer liggende, te cassen, ende U. E. daer van te onlasten. Waer inne die voorsz. Staeten continuerende hebben goet gevonden, U. E. noch andermael te (e) schryven, t'gene by heml. d' voorsz. saecke aengaende gedaen is; sulcx U. E. breder sulen mogen sien vuyt die Misfve, die met deesen gaet, by de welcke sy U. E. „ versoucken *die Ge-*
„ *meene*

(d) doer *Wynout* geschreven.] Zie den voorgaanden Brief onder Num. 85.

(e) andermael te scrijven.] Deeze tweede Brief der Algemeene Staaten is my tot nog toe niet in handen gekomen. Den eersten Brief, hier over door dezelve aan die van UTRECHT op den 16. Mey geschreven, hebben wy den Leezer reeds medegedeeld onder Num. 81. bl. 310.

„ *meente in stilte te willen houden*, ende oik ge-
 „ reet te houden *die xxvj duysent (f) gulden*, by
 „ U. E. gepresenteert op te brengen; dat U. E.
 „ in geen faulte gevonden en wordt, als myn Hee-
 „ re van Boffu comen sal.” Daer toe wy U. E.
 des te meer hebben willen vermaenen, dat wy ge-
 sien hebben, dat zyn Alteze die saecke seer ter har-
 ten nempt, als syn credit speciaelik den Staten ver-
 gunt hebbende, met die conditie, dat die penn.,
 daer van commende, geimployeert soude werden
 tot cassatie van den soldaten aldaer leggende; soe
 dat wy *nu niet anders kunnen bemercken, off merz*
meent ganssellyck die soldaten afftedancken, ende
 U. E. daer van te verlossen; merckelik want syn
 Alteze op huyden myn Heere van Bouffu geleverd
 heeft syne brieven, (g) daer toe dienende; ende
 wacht nu den voorz. Grave niet anders, dan ty-
 dinge, dattet gelt tot Antwerpen gereet sal zyn,
 om, die hebbende, terstondt in persoën met ons
 beyden, off een van ons, derwerts te comen, met
 meeninge omme terstondt ende eerst die soldaten
vuyt die sterkten te nemen, ende soo voorts vervol-
gende afftedancken, ende U. E. quyt te maec-
 ken, gelyck U. E. breder vuyt *Housart*, die mor-
 gen derwerts gaet, sult mogen verstaen.

Myn Heere van Bouffu heeft seer ernstelyk op
 ons begeert, dat wy U. E. soude willen bidden

Tam-

(f) *XXVI. duysent gulden.*] Dat die van Utrecht deeze
 26000. gulden werkelyk opgebracht, doch van de Staaten van
 Holland ter leen ontfangen hebben, leert ons *Bor X. B.*
bladz. 814. A. en 831. B. en Hooft XII. B. bl. 506.

(g) *Brieven*] Wy hebben hier vooren reeds dien Brief
 gegeven in onze aantekening op *Nam. 48. bl. 319.*

Tambergen, ende andere Capiteynen, off beveels-
luyden, *te willen doen relaxeeren*; t welck wy syn
Gen. niet hebben cunnen ontfeggen, aenschou ge-
nomen op die vuyterfte naersticheyt, die syn Ge-
nade gedaen heeft, soe om te hebben dordonn.
van 't casseren, als die penn. ende Lakenen, daer
toe van noode, 't welck wy sonder syn G. inter-
cessie soe aen syn Alteze, als Generale Staten, num-
mermeer vercregen souden hebben. Sullen U. E.
daromme, soe in onse faveur, soe verre des moge-
lyck is, als in faveur van de voirsz. Grave, gelieven
de voirsz. *gevangen te doen los laten* (b), off relax-
eren, met sulcke conditie, als U. E. arbitreeren
sullen. U. E. hebben t overleggen, *dat sy alhier*
weynich vrunden hebben, soe dat ons, staende die
saecke, soe die nu staen, niet en dient die vrunt-
schap van de voirsz. Grave te verwarcken.

Wy senden U. E. mits deesen over aen t Hoff
een Misfive, in die Audientie geexpediert aen t
Hoff aldaer; ten eynde *sy U. E. souden beschry-*
ven om t accorderen in de middelen, ende capita-
le Impositie, alhier geraempt; in de welcke wy
nochtans niet geconsenteert, maer wel expresse-
daer jegens geprotesteert hebben, sulcx dat U. E.
die niet aengaen; t welck U. E. sullen mogen
seggen, soe verre U. E. daer op beschreven wor-
den, ende verhoepe niettemin, dat yemant van
ons, eer die beschryving vallen sal, aldaer syn sal,
ende breder op als adviseren ende ons mits deesen
tuwer E. recommanderende bidden God Almach-
tich

(b) *te doen loslaten*] Dat egter deeze loslating zo gemak-
kelyk niet ingewillgd is geworden, kan blyken uit het ver-
haal van BOR X. B. bl. 831. B.

tich u, Eerweerdige, Eedele, discrete Heeren, te spaeren lange welvarende in voorspoet. Geschreven met haest vuyt Bruysfel desen xvij May 1577. (op te marge stondt aldus) Den *Hertoge van Aerschott, Hierges, Willerval*, ende den Pensionaris *Meetkercke*, syn gisteren van wegen syn *Alteze alleen* op gisteren naer den PRINCE gereyft, sonder dat die Staeten weten, wat *Instructie* (i) dat sy hebben.

Die

(i) *wat instructie dat zy hebben.*] Men mag gerust stellen, dat de Schryvers van deezen Brief, mede zitting hebbende ter vergadering van de Algemeene Staaten, deeze omstandigheid aan hunne Meesters niet zouden overgeschreven hebben, zoo men ter Algemeene Staatsvergadering kennis van de Instructie deezer Afgevaardigden gehad hadde. En uit een volgend Stuk, 't geen wy geplaatst hebben onder *Num. 94.* zal blyken, dat de Instructie van deeze Afgezondenen eerst aan den Algemeenen Staaten medegedeeld, en in derzelver Vergadering is voorgelezen, op den *laatsen Mey*. Met regt derhalven mag men twyfelen aan de egtheid van 't verhaal van den andersins zo naauwkeurigen *Bor*, wanneer hy meld *X. B. bladz. 816. B.* dat aan der *Staaten Afgezondenen aengeschreven was, de Gezanten van Don Jan*, in het geene zy den Prinse zouden voorstellen, *te assisteren*. Want hoe konden de Algemeene Staaten aan hunne Gezanten zodanig een order geeven, daar zy onkundig waren van derzelver Instructie? En egter schynt *Hoort* denzelven hier in gevolgt te hebben, meldende, dat *Schets en Leontinus*, de beide Staatliche Gezanten, *gelast werden van d' Algemeyne Staaten zich nevens hen*, den Afgezondenen van *Don Johan*, *te voeghen*, in het *XII. B. bladz. 502.* — Eene grover mislag wordt hier in begaan by *J. B. de Tassis*, wanneer hy *Comment. Lib. IV. by HOYNCK VAN PAPENDRECHT Analect. Tom. II. P. 2. pag. 262.* onder de Afgezanten van *Don Jan* ook opnoemt *Doctor Elbertus Leoninus*, welke nevens *Caspar Schets*, door de Algemeene Staaten, en niet door *Don Jan*, aan den Prinse was afgezonden: — Eene andere mis-

Die Spangaerden syn den xiiij. xiiij. en xv. van deesen vuyt Luxenbourg gereyft met haer avantgarde, batalli, en arrieregarde. (onderteyckent) U. E. goetwillige dienaers ende medebroeder. *Floris Heremale. Floris Thin.* (die superscriptie was aldus) Die Eerweerdige, Eedele, discrete Heeren, myn Heeren den drie Staten slants van Utrecht off den Gedeputeerden van deselve tot Utrecht.

Naar een oude en gelyktydige *Copie*, onder de *Archiven* van 't *Capittel* van OUDMUNSTER, in *Paket C. Num. 14.*

mislag in de naamen deezer Afgezondenen van Don Jan be-
gaat de *Schryver van het Leven van WILLEM I.* in 't *III. D. bl. 32.* want, daar zyn voorganger *Bor. X. B. bl. 816. B. den Hertog van Aerschoot, Gillis van Barlaymont, Baron van Hierges, den Heere van Willerval, en Doctor Adolf van Meetkerken,* te regt, als Afgezondenen, opnoemde; heeft hy door overhaasting *Gillis van Barlaymont* en de *Baron van Hierges*, voor twee verschillende personen aangezien, en verhaalt daarom, dat *geduerende de onderhandeling* der Staatse Afgezondenen met den Prins, *Don Jan* aldaer mede uyt syn naem sınd den *Hertog van Aerschoot, de Heeren van Barlaymont, van Hierges, Willerval, en Meetkerke.* —

LXXXVII.

Bevel van het Hof van GELDERLAND, om DON JAN als Gouverneur deezer Landen te erkennen, en zig vervolgens in voorvallende zaaken aan denzelven te adresseren.

1577. 18. Mey.

Eersame, ende voorsichtige, bysondere goede Vrunden. Hebbende tegenwoordelick der durchluchtiger ende hoochgeborner Furst Heere JOHAN van Oostenryck aen ons geschreven, hoe dat Con. Mat., onse allergen. Heer, beliest hadde syne Alteze te committeren totten *Gouvernement Generael deser Nederlanden*, in welcken ooc deselve syn Alteze over etlike maenden uit Hispanien (niet sonder grote moeienisse, arbeit, ongemack, ende perikel syns persoons) overgecomen ware, sonder ooc den selven synen persoon gespaert te hebben, om te besorgen allet, wat syne Alteze hadde bedencken connen te sullen ende mogen dienen, om de beroerte derselver deser Nederlanden hen te leggen, ende de landen ende onderdanen van dien weder te brengen ende stellen in ruste, vrede, ende eendracht. Tot welcken effect ooc syn Alteze id Spaensche ende andere vreemt crychsvolc hadde doen *vertrecken*, ende eintlyc *volbracht al't gene, wat syn Alteze den Generaelen Staten deser Landen* (binnen de Stadt Brussel versamelt) met henneden handelende, *hadde beloofd*, ende toegesacht; zyn-

zynde sulx soo groote sake, ende weldaet, voor deselve dese Landen; woe dan elck verstandige (sijn ooghen open doen willende) lichtelic bemerken, begrypen ende ordelen sal connen; als ooc. syn Alteze hopende ware sulcx also by den Generaelen Staten verstaen te zyn. Hebbende deselve Staten syn Alteze op den 3. deses Maents Maji bekend, ontfangen ende *aengenomen voor Lieutenant Gouverneur, ende Capitein Generael* van wegen hoochstberoemter Con. Mats. in desen Landen. 'T welck met sulcke eendrachticheit, ende bewys van goetwillicheit geschiet, dat sy daer durch ooc vermeerderd hadden syner Alteze aengeboren affectie, ende liefde tot den selven Landen, ende onderdanen van dien; welke affectie ende liefde syne Alteze aangerft van den Keyser *Carel den Vyfden*, synen Heer ende Vader hoochstlofiker memorien, wiens siele Godt genadich zy. Waer van syn Alteze ons wel hadde willen adverteeren, tot den einde, dat wy ons hen voort *in den voorvallenden saken aen syn Alteze hadden te adresseren*; ende sulcx ooc voorts den Officieren, Magistraten, Steden, ende anderen deser Furstendoms Gelre und Graeffchaps Zutphen *te laten weten*, om van gelycken oere toevlucht aen syn Alteze te nemen, met de verclaringe, dat syn Alteze alle sorchvuldicheit altyts te dragen gemeint, ende dragen soll, tot welvaert, ruste ende vrede deser Landen, ende onderstaten voorz., woe dan sulcx, beneffens ende boven opgemelter aengeboorne affectie, by hoochstberoemter Con. Mat. der selver syner Alteze bevolen, ende operlacht. Daer van (overmits ende in cracht sulcx schryvens) wy uwe Eer. niet soillen onverstendicht laten, van ooc hoochstberoemter Mats.

wegen, met den gesinnen, dat u Eer. sich des also gemes balden, ende daer na reguleren; met beveling des Almachtigen. Geschreven t' Arnhem den 18. Majj 1577. (Onderstont) Cantzler ende Raden des Coninx in Gelderland verordent, (onderteikent.) T. Roos. (Het Opschrift,) Den Eersamen ende voorsichtigen B. S. ende R. defer Stadt Arnhem, onsen bysonderen goeden vrienden.

Gecopieert uyt het 109. bladt des Boecx der Stadt Arnhem, geteikent No. 8.

Uit het MS. Tomus van Landsaeken de annis 1576 — 1578. van den President V. HELL Fol. 165. verso. en 166.

LXXXVIII.

Brief der Gecommitteerden uit Geertruidenberge,
aan de STAATEN van UTRECHT kennis geeven-
de van het aankomen der Afgezondenen van
DON JAN aan den PRINS van ORANJE; als me-
de van het inleveren der naastvolgende Memorie.

1577. 20. Mey.

Weerdige, Hoochgeleerde, Eedele, wyse,
voerfichtige Heeren. Myn Heeren, heb-
bende dopportuniteyt, dat *Dirck Verbeeck* hier
deur pasfeerden naer Utrecht, hebben niet willen
laten u E. te adverteren, dat hyden tacht uren
alhier ingecommen, ende by zyn Ex^cie ontfangen
zyn die doerluchtige hoechgeboren Heere den *Her-
toge van Aerschoot*, Le Baron *de Hirges*, Monfr.
de Willerval, ende den Ambassadeur van de Keyf.
Mat. genoempt Doctör *Andreas Geyll*, ende die
Secretaris *Meetkercken*, Gedeputeerden van zyn
Alteze, om met zyn Ex^cie te handelen, ende syn
Ex^cie contentement te gheven. Wy hebben hyden
in handen van Bruinings, Secrts. van zyn Ex^cie
overgelevert die *Memorie (k)* van de Poincten, by
uwe E. overgesonden. Wy sullen ons beste doen,
om onse saecke aen de voersz. Heeren te recom-
manderen, ende, soe veel tmoegelyck zall zyn,
ver-

(k) *Memorie*] Wy hebben dezelve onder de volgende
Num. 89. geplaatst.

vereyschen, wat dinstuctie van de voorz. Gedepu-
teerden inhoudt, ende myn E. Heeren daervan,
ende van tgene ons wedervaren zall moegen, ad-
verteren. Weerdige, hoochgeleerde, Edele, wy-
se, Voersichtige Heeren, wy gebieden ons zeer
dienstelick in uwe E. goede gratie, die Godt Al-
machtich lang welvarende beware gesont. Vuyt
Geertruydenberch desen xx. May Anno 1577. on-
dert. by uwe E. dienstwillige. Jacob Cuinretorff,
Frederick Wteneng. H. de Voocht van Rynevelt.
die Superscriptie was. Weerdige &c. Myn Heeren
van de drie Staten slants van Vtrecht ofte hun
Gedeputeerden.

Naar een oude, en gelyktydige
Copie, onder de *Archiven*
van 't *Capittel* van OUD-
MUNSTER in *Paket B. No.*
13.

LXXXIX.

Memorie, door die van UTRECHT, aan den PRINS van ORANJE overgeleverd, om met de Afgezonden van DON JAN wegens het afdanken des Krygsvolks; het afbreeken des Casteels, en over de Satisfactie, in onderhandelling te treden.

1577. 20. Mey.

Memorie van de punten, waer op die Gedeputeerden van de STATEN van UTRECHT oetmoedelyck ende dienstelyck begeeren, dat zyn Ex^cie sal gelieven te communiceren, ende befoingeren met den doirluchtige ende hoichgeboren Heeren, den Gedeputeerden (1) van zyn Alteze, ende Generaele Staten.

Dat zyne Princelycke Ex^cie gelieve aen te houden, dat voor al dien crychsluyden, leggende in de Steden ende Landen van Utrecht, daer vuyt genomen moegen worden.

Ende te gedencken, dat die Staten van Utrecht tot

(1) Gedeputeerden.] Wie door DON JAN aan den PRINS afgezonden zyn, blykt uit den voorgaanden Brief. Uit naam der Algemeene Staaten waaren toen ter tyd derwaarts afgezonden GASPAR SCHETZ, Heer van Wefemael, Thesaurier Generaal van de Finantie, en Doctor ELBERTUS LEONINUS. Men zie onder anderen BOR X. B. bl. 814. A.

tot dien eynde geprefenteert hebben, ende noch presenteren, die fomme van XXVJ duysent gulden gereet, naedat die Soldaten *van den bodem van den Lande van Utrecht vertogen fullen syn.*

Noch te gedencken, dat, om 't selve opt spoedelicxte, ende binnen den tyt van ses ofte acht dagen ten langften, geëffectueert te worden, by den felven Staten gezonden is geweest aen zyn Alteze, ende Generale Staten, etlycke dagen geleden, den weerdigen Heere Mr. *Floris Heeremale*, Canonick ende Thesaurier der Kercke van Sinte Salvatoers Tutrecht, met last van ingevalle zulcx binnen den felven tyt niet reëlycken, ende mitter daet, geëffectueert en worde, te *protesteren*, dat die voorfz. Staten, om hun felven voor hunne geheele vernielinge ende ontvueringe van de vruchten van hun landen te preferveren, ende hun nootdruft te moegen behouden, *hem selve fouden moeten helpen*, met alfulcke middelen zy best foud moegen; ende dat fy van alle inconvenienten, die daer vuyt fouden moegen ryfen, ontfchuldicht fullen zyn.

Daer toe zy merckelyken beweecht fouden worden, vermits zy ongelyck, ende meer dan twyn-tichmael, meer last ende foullen hebben gedragen dese voorleden tien Jaeren, dan eenige andere Provincien van herwerfts over; daer deur zy tot vuyterlycke armoede, jae tot *desperatie*, gereduceert zyn.

Tot d'eynde te gedencken, dat men dselve Soldaten by proviesie vuyte Lande van Utrecht fal moegen nemen, leggende in de Graeffchappe van Lingen, off elders, gelycks men gewoonlick is die soldaten op de vuyterfte frontieren oftedancken; twelck dese soldaten te meer gelegen fal zyn, vermits

mits die meesten van heml. zyn Oostersche Knechten.

Item te gedencken, dat zoe verde die soldaten nyet daetelyck wechgenomen worden, die welcke daegelycx die wegen, als Struykschenders, infesteren, ende het frequenteren van de Stadt van Utrecht benemen, dat geensins langer te lyden en is, sullen nootshalven hem *mit wapenen daer jengens moeten versien.*

Ten tweede, dat zyn Princelycke Ex^c^{ie} gelieve ernstelycken aentehouden, dat het *Casteel* van Utrecht, der Stadtwert inne, mach worden *gedemanteleert.*

Tot welcken eynde zynre Princelycke Ex^c^{ie} zall gelieven te rememoreeren, dat die van Utrecht, soe deur 't middel van 't Casteel, als de garnisoenen, binnen Utrecht liggende, tot verscheyden reysen aengevochten zyn, om voor de betalinge van de gemuytineerde Soldaten gefaccageert, geruyneert ende geplondert te worden, gelycx, Godt betert, tot Maastricht ende Antwerpen is geschiet.

Dat oick deur middel van tselve Casteel binnen Utrecht gebrocht zyn jegens hunne wille, ende zonder Commissie van den Raide van State, die Nederduytschen soldaten, nu leest daer vuyt gescheyden ende *vuytgeleyt, vermits hun moettwillige ende datelycke opset, om die Stadt met hulp van de omlyggende soldaten te fortzseeren.*

Dat daer [door] de borgeren ende ingesetenen van dyen zoe gemoveert zyn, dat zy *noch om leven, noch om sterven, garnisoenen* souden begeeren *tontfangen*, ende weder in gelycke vreesse, periclen, moyten, costen, ende arbeyt commen, als zy voergans hebben geleden.

Dat

Dat ſelve, geprefupponeert, al waert, dat ſelve Casteel in eſſe mocht blyven, geheel onnut, ende ſonder effect, ſoude weefen.

Dat die borgers ende ingeſetenen van Utrecht ſich laeten beduncken, deur heur voirlede vreeſe, pericule, *costen (m)* ende arbeyt, die welcke zy oick leſt int innemen van den Castele hebben geleden, twelck zy preſenteerden te beſtormen, wel gemeriteert, ende *verdient hebben voor recompense*, dat tvoorſz. Casteel in voorſz. manieren gedemanteleert worde.

Dat, zulcx toegelaten zynde, waſſchen, ende meerderen ſal daffectie, die zy totte Con. Mat., heur aldergenadichſten Heere, altyt hebben gedragen, als oick die gene, die zy tot zyne Alteze geerne ſullen draegen, in de oude gehoirſaemheyt, die zy altyt geſtadelyck hebben continueert, ende daer inne zy meenen te perſevereeren, mit onderhoudeniffe van de oude Catholycke Apoſtolycke Relige Romeyne.

Ende dattet ſelve grondelyck ſal effacheeren, ende te nyet doen alle 't gene zy deur voergaende Gouverneurs contrarie heur privilegien, ende oude gerechticheyden, hebben geleden; daer ter contrarie t ſelve affgeſlagen zynde, ſal cauſeren een groote diffidentie, alteratie, ende averſie, mit groote pericule van veel meerder ende zwaerder inconvenienten, die nyet en zyn te ſchryven.

Ten

(*m*) *costen ende arbeyt.*] Op de kant van de *Copie*, waar uit wy deeze *Memorie* geeven, ſtond geſchreven; „*t woort* „*costen uyt te laeten.*” en agter het woord *arbeyt* dit navolgende; „*addatur*, ende verlies van hoiren *Borgeren.*”

Ten derden dat zyne Ex^{cie} gelieve te beneerftigen aen de Gedeputeerde van zyne Alteze, ende Generale Staten, *dat vande fatisfactie*, by die van de Staten van de Landen van Utrecht geraempt, ende by gefchifte gefelt, *een eynde worde gemaekt*; ten einde zy eens die vruchten vande pacificatie moegen genieten, die zy noch tot hier toe nyet en hebben gefmaect, ende in ruft ende vrede Godt Almachlich, ende die Con. Mat. in alle gehoorfaemheyt moegen dienen; Presenterende die voorfz Staten aengaende die onderhoudeniffe van de oude Catholycke Apoftolycke Religie Romeyne, ende behoorlycke onderdanicheyt van zyne Mat., te maecken alle verbanden, by eede bevesticht, die men redelyck ende bequaemelyck fal moegen advifeeren tot maintainement van de *Unie*, eerlyts by de Generale Staten opgerecht.

Naar een oude en gelyktydige
Copie, onder de *Archiven*
van 't *Capittel* van OUD-
MUNSTER in *Paket C.*
Num. 9.

XC.

Brief der STAATEN van UTRECHT aan hunne Afgevaardigden te Brussel; onder anderen, om Octroy tot het ligten van penningen, als mede wegens het afdanken der Soldaten; en aangaande hun Appel aan den Koning van de Sententie, ten tyde des Hertogs van Alva tegen hun geweezen. enz.

1577. 24. Mey.

Weerdige, hoechgeleerte, wyse, voirsienige Heeren. Wy hebben ontfangen die Brieven, zoe by mr. Floris Thin van date den xij, als van u E. beyde, van de xvij. (n) ende xx^{en} deser lopende maant, mitte brieven (o) vande Generale Staeten, opte welcke, zoe wy tot noch toe nyet gescreven en hebben, (t welke toegekommen is, vermits wy all mit groote devotie verwacht hebben de compste van den Tresorier Heermale) wy nyet en hebben willen laeten (aenmerkende, dat de voorn. Trezorier, nyet tegenstaande zynen prefixen tyt van

(n) van den xviii.] Dien Brief hebben wy hier vooren reeds gegeven onder Num. 86. bl. 333. De twee overigen van den 12. en 20, alhier gemeld, zyn ons tot nog toe niet in handen gevallen.

(o) Brieven van de Generale Staten.] Mogelyk is dit de Brief van dezelve van den 16. Mey, welken wy geplaatst hebben onder Num. 81. bl. 310.

van ses off acht daegen all omme gecommen zyn ; als noch nyet (p) en compt) te antwoirden, t gundt hier nae volcht.

En

(p) als noch nyet en compt.] De redenen van zyn lang uitblyven zal men kunnen ontdekken uit deezen navolgenden Brief, door hem aan de Staaten van Utrecht den 24. Mey, en dus op denzelfden dag, waar op deeze Brief der Staaten is afgezonden, uit Antwerpen geschreven, welken wy uit een oude en gelyktydige Copie, bewaard wordende onder de Archiven van't Capittel van OUDMUNSTER in Paket B. Num. 4. tot meerder opheldering hier by zullen voegen. Dezelve luidt woordelyk, als volgt:

„ Eerweerdige, Weerdige, Edcle, Erentfeste, eersame,
 „ wyse, ende seer voersienige Heeren, jck gebiede my dien-
 „ stelick tuwer E. Myn Heeren, gecommen synde op gister
 „ avont t Antwerpen, en heb niet willen laten u E. t adver-
 „ teren, hoe dat ick hier gevonden heb myn G. Heer den
 „ Grave van Bousfu metten Pensjonaris van Brugge, Mr.
 „ Jacob Yeman, gecommiteert van de Generale Staten om-
 „ me te vorderen die antellinge van de penningen ende lake-
 „ nen, noetelyck zynde tot taffdancken van de Soldaten des
 „ Boschuysen Regiments. Ende heeft syn G. alreede soe
 „ veel beneersicht, dat eenen Malvenda aen banden van
 „ Appelman, gecommiteert van de Thesurier Generael Van
 „ der Beecke, ten eynde voersz. aengetelt heeft die somme van
 „ thien duysent croonen. Ende deurdien dat Moupart,
 „ facteur van de Foucker, eenige swaricheyt maeckte op
 „ furnisement van de vordere penningen, heeft myn G. Hee-
 „ re van Bosfu gisteren noente poste afgeveerdicht den Pen-
 „ sjonaris Iman aen zyn Alteze, ter oirsaecke voirschreven,
 „ ende is denselfden op buyden hier wederomme verwachten-
 „ de met alle notelick bescheyt; ende, dat gecommen synde, en
 „ sall niet laten u E. van alls tadverteren, soe ick doch
 „ van meyninge ben om alle voirfekertheyts wille van hier niet
 „ te scheyden, tot dat die vorder antellinge der penn. ende
 „ leveringe van lakenen ten minsten begonnen sal syn, soe
 „ ick doch niet en twyffell, off taffdancken van alle die Solda-

Y 2

„ ten,

Ende in den yersten, nopende 't gene mr. Floris Thin schryft in die voorn. brieven van den XIJ, dat hy ontfangen hadde onse brieven, daer inne wy be-
geerden geimpetreert te hebben een zeeker nyewe
oetroy van dryehondert duyzent gulden, sonder daer
by te scryven, in wat manieren, noch met wat con-
ditiën &c. Sullen uwe W. ende E. gelieven te wee-
ten, dat wy tselve alsoe simpelick gedaen hebben;
well

„ ten, aldaer liggende sal nu reëlycken geëffectueert worden.
„ Ende al is, dat tzelvde een dach drie off vier te langer
„ verloept, dan u E. wel wilden, ende ick verhoept hadde,
„ soe mogen u E. nochtans wel voirscecker bouden, dattet
„ vertreck niet by wille van zyn Altene, den Generale Sta-
„ ten, ofte retardement van myn Heer van Bousfu, mer al-
„ leene by den Coopluyden toecompt, te weten Moupart ende
„ Spinola, die welcken, nae luyden hun toefegginge, schul-
„ dich waren die vorder penn. ende respective lakenen gereet
„ te hebben, gelyck ick verhoep, dat se oick weesen sullen,
„ aler die Commisfarijsen Gramaye, ende Housfart, die aff-
„ rekening metten Soldaten gedaen sullen hebben, die ick
„ vermoede, dat sy thans al begonnen hebben te doen. Ins-
„ gelycx verhoep ick, dat u E. al gereet sullen hebben die
„ beloefde XXVI m. guldens, soe my dunckt, dat die mede
„ totte affdanckinge voirsz. geimployeert sullen worden; sou-
„ de dairomme oirbaer syn die voirsz. somme gereet te heb-
„ ben om alle vorder dilay ende retardement te schouwen,
„ soe doch aen deese syde die saecke mit alle mogelycke vlydt
„ beneersicht worden. Mr. Floris Thin es ter begeerte van
„ myn Heere van Bousfu noch te Brusfel gebleven, om alle
„ voorvallende swaricheyden van daer te helpen redreseren.
„ Ende my mits deesen recommanderende in u E. goede gra-
„ tie bidde Godt Almachlich u E. Eerweerdige, Weerdige,
„ Edele, Erentfeste, Eersame, wyse, voirsienige Heeren,
„ te willen spaeren in voorspoedige regeringe ende des Lants-
„ prouffte. Geschreeven met haest tot Antwerpen den XXIII.
„ Mey 1577. onderteyckent. uwe E. goetwillige Dienaer en-
„ de Medebroeder, FLORIS HEREMALE.”

well wetende, dat d voorn. Mr. Floris by sich selven (die oick hier wesende doch sulx zoude doen) die conditien well concipieren, ende, achtervolgende t voorgaende octroye van tweehondert duyfent gulden, by geschrifte stellen zoude; totte welke wy ons als noch hier mede refereren; alleenlyck daer by vougende, dat wy daer toe genootdrückt worden deur die menichfuldige lasten, onspreeckelycke costen, ende verscot van penn., dat alhier by ons, zedert dat wy *mitte Generale Staten gevoucht* zyn geweest, eensdeels om het Casteel van Vredenhorch te recouvreren, die soldaten hier leggende Leeninghe ende onderhout, (zoo om deselve in officie, zoe veel moegelyck was, ende als dat zy mitten Spaengaerden nyet toevallen en zouden, te houden) als anderflins gedaen is; welke penn. wy van allen menschen, waer wy die oeck hebben connen vercrygen, *op groote interest* gelicht hebben, zulcx dat wy zoe zeer ten achteren zyn, dat ons nyet moegelyck en is in eenige lange jaeren d voorsz. costen, ende lasten, te boven te comen; behalven noch alle die groote excessive schaden, die welke die Spaengaerden an de Godts-huysen, Cloosteren, Weeshuysen, ende andere particuliere huysen, gedaen hebben, als uwe W. ende E. well kennelick es; de reste daeromme desen aengaende uwer discretie bevelende.

Voiris daer d voorsz. Mr. Floris schryft, van t gene by den *Grave van Lalaing* geproiecteert es geweest, om een *gestadich garnisoen te onderhouden &c.* alsoe d selve schryft, dat zyn Alteze daer toe noch nyet zeer gesint en is, heeft ons nodeloos gedocht te antwoirden op t gundt d voorsz Mr. Floris scryft, dat beter wesen soude, dat wy selfs eeni-

ge ruyter ofte knechten in onse quartier onderhouden zouden, om den onsen in wapenen te exerceren &c.: Zoe ons dunckt dat men die saecke well mach laeten anstaen, ten tyden ende wylen toe zyn Alteze daer op zyne geliefte verclaert zal hebben.

Nopende daer Mr. Floris schryft, dat wy op alle t gene, zoe op ten xxvij^{en} als xxix der voerleider maent alhier *by den soldaten aengerecht is*, goede informatie zouden doen nemen, ende een cort pertinent recueil maecken &c. Sall u W. ende E. weeten, dat wy *noyt Staetsgewyse* tot noch toe *die genomen informatie gezien hebben*; nyettemin hebben over eenige daegen verstaen, dat die Regierders der Stadt Utrecht uwe W. en E. die all een tyt geleden overgefonden hebben, alhoewell nochtans wy in geen van uwe Brieven vernemen, dat u E. ontfangen hebben; dat ons well zeer verwondert heeft.

Voirts zoe verstaen wy vuytet scryven van Mr. Floris Thin, dat die minute vande brieven van advys, eertyts an den Hove van Utrecht gescreven nopende *die vergaderinge vande Staten int groot Capittelbuis ten Dom* &c. gevonden es; souden daeromme well begeren dat uwe W. ende E. ons d selve eerst s daechs overfonden.

Ende alzoe Mr. Floris brieven vanden xij nyet sonderlings meer in en hielden, daer op men behoeft te antwoorden anders, dan van de soldaten te casseren, ende vanden Grave van Bossu &c. heeft ons gedocht, dat, vermits die *cassatie* nu voer handen is, ende *d zaecken zedert die tyt oick meer ende meer verandert zyn*, nyet notelick en is, daer breder op te antwoirden.

Kom;

Comende voorts totte brieven vande xvij^{en} ende xx., daer uwe W. ende E. anders nyet en doen, dan ons adverteren vande *cassatie* van de soldaen, ende ons adhorteren *die Gemeente in stilte te houden*, ende ommers te maecken, dat die beloofde XXVJ m. gl. *opgebracht worden*, op dat men ons nyet en caufere *in mora* te wesen &c. Bedanken wy ten eerften uwe W. ende E. vande goede advertiffementen; dan hadden well verhoopt, dat, angesien myn Heer *Heermale* eenen prefixen tyt gestelt was, om weder herwarts te comen, zyne W. t zelve oeck gedaen, ende alhier zyn wederfaren mondelinge verhaelt zoude hebben; eensdeels om die *Gemeente* te beter *contentement te gheven*, ende eensdeels om ons oick ten rechten, ende ten vollen, te verclaren, off men die zaecke vande *cassatie*, all schyntet nu *jae*, oeck *grondelick meynt*: zoe wy luyden (Godt betert.) vermits die menichfuldige beloften ende droeltgens, die ons dus lange van boven, sonder eenich effect te volgen, gecommen zyn, zoe *qualyck noch int gelove*, dat men ons meynt, *connen commen*; daer toe wy oick geen cleyn oirsaeck en hebben, als U. E. wel kenlick es, zoe wy te dickmaels deur lichtelick te geloven *bedrogen zyn geweest*. nyettemin nu wy verstaen, dat uwe W. ende E., als zy scryven, *gelovich beginnen te worden*, zoe moeten, ofte behoeren wy oick well te volgen, hoewell wy liever het effect van de zaecke mitter daer saegen. Omme waer toe te geraecken, ende datter midler tyt geen inconvenienten gebeuren, zullen wy alle ons mogelick debvoir doen, *om den onsen*, zoe veeldoenlyck es, volgende uwe E. goede vermaninge, *in stilte te houden*; dan ofter deur eenich onverstant, ende

dat d faecke langer getraineeert worden, *deur desperation* yetwes quaets (dat Godt verhoede) mochte overcommen, weeten uwe W. ende E. well, oeck mede zyn Alteze, ende de Generaele Staten, dat by ons nu niet staen, noch deur onse faulte toecomen en zall, zoe wy nu menichfuldige advertentie van als defelve gedaen hebben, ende nu nyet langer uwe W. ende E., noch nyemant daer van, *verseecken en connen*, principalick indien die cassatie noch *langer* te rugge gestelt wordt, ende die soldaten eenige schaeden op te vruchten, die nu voer handen, ende genoch (ommers die raepen) alle daegen gedorst zullen worden, doen, ofte eenige andere foulen anrichten. Daer toe heml. oick goede oirfaeck gegeven is deur het gelt, dat heml. van boven gevonden is; zoe zy hem tienmael (als wy van de Regierders van *Wyck* verstaen) zoe moetwillick mit smyten, slaen, ende stoten, over den borganen, als oyt te vooren, anstellen, nu zy het gelt gecregen hebben, denckende, dattet hen daer mede nu all vergeven is.

Wy zullen oick alle neersticheyt, ende vuyterste debvoir, doen, om de XXVI. m. gl. te becommen, ten fyne ons het retardement van de cassatie nyet geimputeert en worde; dan dat *willen wy U E. well verseeckert hebben*, indien d zaecke vant affdancken noch lange zoude anlopen oft dat die soldaten, all offgedanckt zynde, noch langer opten Stichtschen bodem zouden blyven, zoe en zouden wy *nyet van meyninge wesen eenen Stuiver daer toe te gheven*, zoe ons als dan oick de faculteyt om fulcx te doen benomen zoude worden; want wy in zulcken gevalle onse gelt quyt gaen, ende evenwel den armen huysman (om wyen te verlossen wy in eenen zue-

ren

ren appel byten zullen.) beswaert laeten, ende oick per consequens zelfs in vorigen staete blyven zouden, *dat wy geensfins van meeninge syn te lyden*, noch oeck en *connen langer verdragen*. Begheren daeromme, dat uwe W. ende E., off moegelick de Grave van Boffu noch nyetveerdich en waere, zyne Gen. willen porren herwärts te commen mitte beloofde penn., totte voorfz. cassatie dienende, oick mede met commissie, om den soldaten terstont nae de cassatie vuyten Stichte van Utrecht te doen verrecken, want wy luyden doch van geender intentie en zyn d voorfz. XXVJ m. gl. optetellen, ofte weerloos te worden, voer ende all eer d voorfz. soldaten vanden Stichtschen bodem wesen zullen.

Ten lesten zall U. E. gelieven te weeten, hoe dat wy doer mondeling rapport van myn Heere die *Deecken van St. Peters (q)* verstaen hebben, dat zy-

(q) *Deecken van S. Peters.*] Wanneer op den 14. Julii des jaars 1570. die van UTRECHT by *sententie* van den Hertog van ALVA, te vinden by BOR V. B. bl. 319., veroordeeld waren als schuldig aan Hoogheidschending, en wel voornamelyk die van de Stad *verklaart* waren *verbeurt te hebben alle bare privilegien, vrybeden, ende exemptien*, hebben de Geestelykheid, als mede die van de Stad Utrecht, op den 29. Julii plegtiglyk voor twee Notarissen en Getuigen aansonds van die Sententie sig beroepen op den Koning. Welke *Ade* van Appel men insgelyks vinden kan by BOR V. B. bl. 326. Om dit beroep te vervolgen heeft men toenter tyd, uit naam van het eerste en derde Lid van Staat, als voornamelyk bezwaard by die Sententie, na Spanjen afgezonden den Deeken van S. Pieter, Mr. WILLEM VEUSEL, welke op alle mogelyke wyze de vernietiging van die Sententie by den Raad des Konings, en by den Koning zelve, moest zoeken te bevorderen. Wy zullen mogelyk by eene andere gelegenheid de oorspronkelyke Stukken en Requesten, welke in deeze zo

zyne E. gefcreven is vuyt Spaengien, *dat onse faec-
ke, die wy aldaer tot onse groote costen ende verd-
driet*

aanmerkelyke Procedure ontworpen en ingeleverd zyn, voor zo ver dezelve ter onzer kennis gekomen, en nog onuitgegeeven zyn, den Leezer mededeelen. Thands merken wy alleen op, dat de gemelde Deken verscheiden jaaren agter een, doch met weinig vrucht of hoop van een goeden uitslag, zig ten dien einde in Spanje heeft opgehouden, tot dat eindelyk op den 26. Junii 1576. de STAATEN van UTRECHT by een opentlyke Afte verklaard hebben „*dat heurlieder*
„*meyninge ende wille is, dat by sonder eenich vertreck ofte*
„*dilay wyt Spaengien scheyden, ende nae buys coemen zal,*
„*alsoo zyn Commissie by die voorsz. Staten expresfelijk ge-*
„*caseert ende wederroepen is.*” tot redenen van deeze hunne wederroeping bybrengende, „*dat zylieden geen middellan-*
„*ger en hadden, deur die totale ruine, ende destructie van*
„*den Lande van Utrecht, om zyn persoon aldaer langer te*
„*connen onderhouden; ende oock, want zy wel bemerck-*
„*ten dat deur zyn presentie ofte sollicitatie aldaer, dwelc-*
„*ke nu eenige continuele jaeren tot heurl. grote ende exces-*
„*sive costen geduyrt heeft, gelyk tot nu toe sobere vruchten*
„*gevolcht zyn, alsoo oock voorts aen luttel totter intentie van*
„*de Staten gevordert, ende tot heurl. prouffyt ende welva-*
„*ren vuytgericht zoude worden.*” ——— gelyk met zo veel woorden geleezen wordt in de oorspronkelyke Acte zelve, te vinden onder de *Archiven* van de STAATEN van UTRECHT in *Paket B. Num. 3.* ——— En dit vervolg der Staaten tot vernietiging dier Sententie schynt vrugteloos by het Hof van Spanje geweest te zyn tot op de overkomst van Don Jan herwaarts, wanneer men schynt begreepen te hebben best te zyn dien van Utrecht in dit opzigt ook eeniggenoege te geeven. En daarom schynt men ook uit Spanjen zulks aan den Deken van S. Pieter, den geweezen Commisfaris in deeze zaak, overgeschreven te hebben, om den Staaten kennis te geeven, dat men in de zaak van dat Appel hun *contentement* zoude tragten te geeven, en dienaangaande aan DON JAN de ordres van den Koning verzenden. Wy zullen uit het Antwoord op deezen Brief, het geen wy geplaatst hebben onder *Num. 92.* zien, dat de Sententie van den Koning nyet alzo en was, *als*
men

driet dus lange doen vervolgen hebben, nu ten lesten naer onsen contentement gëexpedieert, ende aen zyn Alteze gesonden zoude zyn; ons vermanende, dat wy daerom (indien u E. die depesche van zyn Alteze noch nyet ontfangen en hadden) u E. last gheven zouden, om dselve te lichten. Sullen daeromme uwe W. ende E. well doen, ende daer nae sporen, ende, ist moegelick, dselve gerecouvreert hebbende, ons op 't alderspoedelicxt overseynenden, op dat wy eens moegen weten, wat dselve inhouden, en wes vruchten wy voir onse groote costen
ende

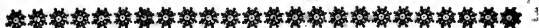
men wel hadde begeert, ende die reden vereyschte; dat overzults 'sLands Advocaat FLORIS THIN van meening was, beter te zyn zig door de vrede van Gend hersteld te reekenen in hunne Privilegien, dan zig te houden aan een particuliere sententie, die implicate eenich delict scheen te presupponeren. — En in die zelfde gedagten schynt hy te volharden in eenen volgenden Brief van den 6. Junii, te vinden onder Num. 95. — Dit zy genoeg tot opheldering van dit Stuk. — Alleen voegen wy er by, dat, wanneer de Staaten in deezen Brief zeggen, dat zy aan het Hof van Spanjen deese saecke tot haar groote costen dus lange hebben doen vervolgen, zults niemand vreemd zal schynen, welke opmerkt, dat „in de saecke van 't Proces van Spaengien, — volgende seeckere rekeninge, daer van t'anderden tyden gedaen by den Deecken Vuesels, — die costen daer van belopende syn geweest in als, Vyftien duysent ses hondert twee ende seventich gulden, drie Stivers, ses penn. waar van die van de Stadt een darden deel, ende die Vyf Ecclesien die ander twe delen gedragen hebben, belopende X m. IIIIC. XLVIII. gl. II. St. III. penn.” — gelyk ik onder anderen met zoo veel woorden aangeteekend gevonden hebbe in een zekere geschrevene Cedulle van Leeningen, of verschotten, verstreckt by de Vyff Capittulen, en in den jaare 1587. gemaakt, waar van de Minute thands nog bewaard wordt onder de Archiven van 't Capittel van OUDMUNSTER in Paket E. Num. 2.

ende lasten, daer deur eertyts geleden, gerapport hebben. Gode bevolen. Geschreven Tutrecht onder t signet des Vicedomdeeckens, t welck wy in dezen gebruycken, den xxij May 1577. uwe W. ende E. goetwillige vrunden ende medebroederen. Die drie Staten Slants van Utrecht. Deur bevel van dezelve. (geteekend) LAMZWEERDE. Wy en hebben tot noch toe egeen zeeckerheyt van onse Gedeputeerde gehadt vant gheene tot *S. Geertruydenberghe* getracteert wordt by zyn Ex^{tie}, ende die Gefanthen van zyn Alteze. Dan yetwes vercregen hebbende, zullen nyet laten uwe W. ende E. van alles goede advertentie te doen; ende op dat uwe W. ende E. weeten, wes by heml. van onsen wegen gedaen wordt, seynden wy u E. over dobbelen zoe van hun *Instructie*, als zeeckere *memorie* (r), henl. onlanx naefonden. *Houffart* is oeck hier gecomen den xxij. May.

(t' Opfchrift was) weerdigen hoichgeleerten wyzen voirsienigen Mr. *Floris Heermale* Canunnick ende thezorier t Oudemunster, ende Mr. *Floris Thib* Advocaet van de Staten van Utrecht tot Bruyffel.

Naar den oorspronkelyken
Brief, onder de *Archiven*
van de STAATEN van
UTRECHT in Paket A.
Num. 19.

(r) *Memorie*] Wy hebben die *Memorie* hier vooren reeds gegeven onder Num. 89. Vergelyk ook de Brieven deezer Gedeputeerden, welke wy geplaatst hebben onder Num. 83. 88. en 91.

XCI.

Memorie, of Rapport, der Utrechtsche Gecommitteerden, wegens hunne onderhandelingen met den PRINS van ORANJE binnen Geertruidenberg.

1577. 24. Mey.

Memorie van t gene myn Heeren den Gedeputeerden van de Staeten van Utrecht wederfaren is, federt hun laetste scryven, tot Geertruydenberge den xxij^{en} May.

Up ten xxiii. May, naer vertreck van de Heren Gedeputeerden van zyn Alteze, zyn Excellen. mondelinge aengegeven zynde by ons, t gene myn Heeren zyn Ex. aengescreven hadden by misfivē de date xxij May, hadde zyn Ex. ons geseyt, dat wy souden wedercommen op ten xxv^{en} om met zyn Ex. breder te spreekken.

Volgende welcke wy alle den dach ons gepresentiert hebben voort hoff van zyn Excie, om audientie te moegen crygen, dan zyn Ex. bleef tot overmid-dag in zyn Camer, eetende by myn vrouw de Prin-cessē, ende dede ons weeten, dat wy commen zou-den tusschen vier ende vyff uren, als wy gedaen hebben.

Ende aldaer commende, ende begruet hebbende zyn Excie, heeft myn Heere Mr. *Jacob Cuyntorff* gevraecht, oft zyn Excie gelesen hadde die mis-

missive, by den Staeten van Utrecht aen hem geschreven, ende off zyn Ex. ons die verslochte *bystant van gelde* (s) soude connen doen op behoerlycke interesse ende assuerantie.

Daer zyn Ex^e op seyde, dat hy die Missive gelesen, ende well verstaen hadde, ende dat hy brieven soude scryven aen de Staten van Hollandt tot Haerlem, die hy verhoopten, dat ons daer inne zoude believen, ende dattet goet waere, dat terstont yemants van de Staeten metten brieff derwerts gevonden worden.

Voorts gevraecht zynde zyn Ex^{ce}, off men copie zoude moegen hebben van t geene tusschen den Gedeputeerden van zyn Alteze ende zyn Ex^{cie} gehandelt was, seyde sonderlings nyet gehandelt te zyn, ende dat die Gedeputeerden aldaer gecomen waren *sonder instructie*, ende dat zyn Ex. gedoleert hadde, ten eersten (t), dat hem zyn Zoen nyet gere-

st-

(s) *bystant van gelde.*] ongetwyfeld ziet dit op de 26000 gulden, welke de STAATEN van UTRECHT tot afdanking der Soldaten beloofd hadden te zullen opbrengen, en welke zy van de STAATEN van HOLLAND ook werkelyk ter leen ontfangen hebben. gelyk wy hier vooren reeds aantekenden op Num. 86. bl. 324.

(t) *gedoleert hadde, ten eersten enz.*] Uit de uitgave van dit Stuk kan thands overtuigend blyken de waarheid van 't verhaal van BOR X. B. bl. 818. B. alwaar hy verslag doet van de mondelinge verhandeling en het gesprek, ter deezer gelegenheid tusschen den PRINS van ORANJE, ende Gedeputeerden van DON JAN voorgevallen; al het welk hy genoegsaam woordelyk uit deeze *Memorie* heeft overgenomen, en in zyne Historie ingevlogten. Een blyk weder van 'sMans ongemeene nauwkeurigheid, om niet ligt iets te verhaalen, dan het geen door hem uit Staatspapieren, en andere publyke Documenten, overgenomen was. Dus, al ware het, dat in deeze *Memorie* niets anders gevonden werd, dan het geen wy reeds uit het verhaal van BOR wisten, dit stuk

stitueert en was, ende dat sulx was contrarie die privilegien van de Landen, ende d'Universiteyt van Loeven, nemende tot een getuyge van dien Doctor *Leoninus*, Professor van d'Universiteyt van Loeven, die welcke affimeerde t selve *iegens die privilegiente* zyn.

Ende dat die Gedeputeerden geseyt hadden, t selve geschiet te wesen vuyt vaderlicke liefde, die welke zyne Mat. tot hem ende zyne Zoen draegende was, om hem te preserveren van alle inconvenienten. Ende dat zyne G. daer op geseyt hadde, dat zulx nyet cost zyn, diewyle zyne Mat. hem ter selver tyt *balling maeckte* van den Lande, hem benemende zyne eere ende goet. Ten tweeden, dat hem zyne goederen van Breda nyet gerestitueert en worden achtervolgende die pacificatie van Gendt. daer op hem by de Gedeputeerden van zyn Altéze geseyt was, dat, zoe veel t goet aenging, hem restitutie behoerden; dan dat zyne Mat., *als Souverain, op thuyse ende in de Stadt garnisoen mocht leggen, tot wat tyden hem belieffden.*

Daer op zyn Ex^e seyde, dat hy well conde verstaen, dat een Vassall sulcx wel gehouden was te lyden *in tyden van (u) oorloge*, dan *nyet in tyde van vrede*; behalven dat hy seyde, dat tielve goet als nu aen hem quam, als *parthye*, sulcx specialicken

stuk egter der uitgave niet onwaardig zal schynen, om dat daar door het verhaal van dien Historiefchryver thands volkomen bevestigd wordt.

(u) *in tyden van oorloge*] BOR ter aangehaalde plaats verhaalt ons dit wel; doch hy schynt hierin een gebrekkig afschrift gevolgd te hebben, dewyl dat gezegde van den Prins, zo als het by hem voorkomt, geen slot of zin heeft, en zelfs tegen de gronden van 't Leenrecht aanloopt.

ken aen den Staeten bedongen hebbende. Ten derden hadden zyn Excie. gedoleert, dat hem die Landen van *Utrecht noch onder zyn Gouvernement nyet gegeven*, ofte geleverd en waeren; daer op die Gedeputeerden van zyn Alteze seyden, dat Utrecht volgende t'consult, advys, ofte verclaringe, soe van den Raede van Staete, als Raede van Mechelen, onder t'Gouvernement van zyn Ex^e *nyet en behoorden.* (v)

Daer op zyn Excie seyde, dat tselve nyet en behoorden te staen in de verclaringe van de Raede van State, ofte van Mechelen; soe, zulcx geschiedende, zy *alle pointen van de Pacificatie in debat zouden moegen houden*; ende dat hy behoorden te hebben t'Gouvernement, dat hy *volgende zyn Commissie* van de Mat. voorgaende hadde gehad naer luydt van de Pacificatie; daer by seggende gefeyt te hebben, *dat die van Utrecht onder zyn Gouvernement well begeerden te wesen*; daer op die Gedeputeerden van zyn Alteze seyden sulcx te zullen rapporteren.

Seyde mede zyn Ex^e dat hy gesproken hadde *vant demanteleren van den Castele van Antwerpen, Gendt,*

(v) *nyet en behoorden.*] BOR voegd er dit navolgende by, „ten minsten dat sulcx mocht in debat gebouden worden totter Vergaderinge der Generale Staten; het zy, dat hy hier in een vollediger afschrift gevolgd heeft; het zy, dat hy die woorden uit het 2. Artikel van de *Consideratien der Raaden van Staete*, (X. B. bl. 794. A) gemeend heeft tot meerder opheldering der voorgaende er by te moeten voegen; op gelyke manier, als hy kort hier na agter de woorden *alle pointen van de Pacificatie*, tot gemakkelyker verstand der voorgaende, gemeend heeft te moeten bydoen de woorden, *die niet na ben sin en waeren.*

Gendt, ende Utrecht; ende dat die Gedeputeeden aengaende t Casteel van Utrecht gefeyt hadden, dat by't demanteleren van t Casteel van Utrecht (w) die reputatie van hoochlofflicker Memorie Keyfer Caerle grootelick te cort foude geschieden, by dewelcke tselve Castele doen erigeren was; daer op zyn Ex^e seyde, ghy meent, oft segt, dat ick diffidentie hebben; dan nae mynre sin dunckt myn, dat ghy, sustinerende die Castelen in esfe te houden, off quaet vertrouwen hebt opte Ingesetenen, daer dselve zyn; off dat ghy dselve tegens die privilegien van den Lande begeert te misbruycken.

Dat voorts die voorschreven Gedeputeerden gedoleert hadden, *dat zyn Ex^e brieven gescreven hadde aen de Landen van VRIESLANDT, GELDERLANT, ende UTRECHT, waer durch onrust zoude commen; ende [dat Utrecht (x) weder deur gedaen*

(w) 't Casteel van Utrecht.] Bor verhaalt ons, dat dit gesproken is van het demanteleren van de Kastelen van Gent en Utrecht.

(x) ende dat Utrecht, enz.] Wat deeze woorden, welke by Bor niet gevonden worden, beteekenen, betuige ik niet te begrypen; ten zy men wilde stellen, dat mogelyk een deezzer Gecommitteerden, welke deeze Memorie moesten inleveren, by het naleezen derzelve zig niet kunnende erinneren, dat ook van Utrecht dit gezegd was, op de kant van het opstel, of ontwerp, deeze aantekening gemaakt heeft, dat het woord Utrecht weder deurgedaen worde, ende tselve generalibus terminis gestelt; en dat de Affchryver, welke de Copie, waar uit wy dit stuk thands uitgeeven, vervaardigde, gemeend heeft deeze aanmerking van een der Gecommitteerden ook in 't Stuk zelve te moeten zetten. Uit hoofde van deeze gising is het, dat wy gemeend hebben deeze woorden tusschen twee haaken [] te moeten stellen. — Doch, hoe het hier ook mede gelegen zy, dit ten minsten is meer dan waarschynlyk,

daen worden, ende tſelve generalibus terminis geſtelt.] waer op zyn Ex^{te} ſeyde geſeyt te hebben, dat hy nyet geſcreven hadde dan dat hy *well begeerden geſtant te doen*, ende alleen dienende van preſentatie van goetwillige dienſt tot prouffyt ende welvaren van de Landen, ende dat hy oeck *fulcx te ſcryven nyet achterwegen laeten ſoude*. ſeggende, dat, tot wes tyden eenige Landen, off Steden, in hun privilegien vercort ſouden worden, *dat hy heml. daerinne aſſiſtentie ſouden doen*, om die Landen in hun oude fleur te brengen. Vermaenende dat die van Utrecht ſich doch *eendrachtich* ſouden houden, ende malcanderen ten beſten raeden, altyts blyvende in eendrachticheyt, *ſoe ſoudet hem well gaen*.

Seyde mede, dat die Gedeputeerden zyn Ex^e voergehouden hadden, off zy hem met eenige ſaecten contentement gheven mochten.

Daer op fyn Ex^e geſeyt hadde (y), *dat hy voor all*

dat door deeze klagte der Afgezondenen van Don Jan, wegens het ſchryven van Brieven door den PRINS aan die van GELDERLAND, VRIESLAND, en UTRECHT, voornamelyk bedoeld worden de pogingen, welke ORANJE reeds toen ter tyd openlyk aanwende, om de Nabuurige Geweſten met zig en zyne Hollanders en Zeeuwen door een *nader en nauwer Verbond* te vereenigen, om, ingeval de Vrede van Gend, en algemeene Vereeniging, mogte verbroken worden, als dan door middel van zodanig een nader Verbond te beter in ſtaat te zyn om Vryheid en Godsdienſt tegen de onderdrukkingen der Spanjaarden te beſchermen. Wy hebben dit, ook met aanhaaling van deeze *Memorie*, breedvoeriger betoogd in onze *Redevoering over de UNIE van UTRECHT* pag. 93. of bladz. 84. der *Vertaaling*.

(y) *dat hy voor al begeerden.*] Dit antwoord van den PRINS wordt

all begeerden voldaan te hebben die Pacificatie van Ghendt; wilden zy hem dan eenich vorder contentement gheven, by wildet accepteren.

Ende fouden parthyen, elcx in hun regardt, hun wedervaren, ende die poincten, naederhandt by gefcrifte gefelt, aen den heuren rapporteren.

Ende alsoe *Housfaerdt* ons vermaent hadde tot dienst van zyn Mat., ende omme die knechten te bat quyt te worden, dat wy fouden willen beneerstigen aen zyn Ex^e, dat gefcreven mocht worden aen de Steden ende plaetsen, daer onse garnisoenen well eer gelegen hebben, omme daer te willen brengen die quitantien, ende gefchriften, daer van ontfangen, om tselve in affreeckeninge te brengen; hebben tselve gedaen; daer op zyn Exe. ons feyde brieven te fullen depescheren.

Naar een oude en gelyktydige
Copie, onder de *Archiven* van
de STAATEN van UTRECHT
in *Paket C. Num. 34.*

wordt ons door BOR, en uit hem door WAGENAAR *Vad. Hist.* VII. D. *blad.* 150. eenigfins omftandiger verhaald.

XCII.

Antwoord van Floris Thin op den Brief der STAATEN van UTRECHT, hier vooren onder No. 90. geplaatst; aangaande het afdanken der Soldaten; het vernietigen der Sententie van ALVA tegen die van Utrecht; enz.

1577. 28. Mey.

Eerweerdige, hoochgeleerde, edele, erentfeste; eerfame, wyse, discrete Heeren. Ik hebbe u E. missive van den xxiiii. deser maent den xxvii. van den zelve ontfangen met die Instructie ende Memorie (z), by u E. medegegeven haerl. Gedeputeerden aen de Ex^cie van den Prince van ORAENGEN; om waerop cortelyck te antwoorden, soe ick gelove, dat u E. nu alle bescheyt mondelinge vuyt myn Heere *Heremael* gehoert zult hebben; ende eerst, op t geene u E. scryven, dat sy verwondert zyn, dat myn Heere Heeremael op syn prefixen tyt van achtdaghen nyet wedergecommen is, ende u E. mondelinge rapport gedaen heeft van zyn wederfaren, ende oft men tasseren van de Zoldaten, dat voor handen was, mit ernst meenden ofte nyet &c. dat myn nyet voorstaet in de Instructie, Heermale medegegeven, geleesen te hebben, dat hy binnen acht dagen weder daer zoude moeten com-

(z) *Memorie*] Zie dezelve Num. 89. bl. 333.

commen, ende zyn rapport doen; mer wel dat, *indien die Zoldaten binnen zes ofte acht dagen vuyt die Lande van Utrecht nyet gelicht worden, dat u E. hem zouden behelpen met die beste middelen hem moegelyck wezen zouden*, ende zoo binnen die voerfz. acht dagen dordonnantie vant cafferen, zoo by den Staten, als zyn Hoocheyt, gegeven worden, met die middelen, daer mede zulcx zoude mogen gedaen ende geffectueert worden, ende dat wy daer vuyt ende vuyt veel meer anderen circumstantien nyet anders en condon noch verstaen, noch mercken, dan dattet voerfz. Cassement zoe wel zyn Hoocheyt, als den Staten, ernst was, in vougen dat wy dat mosten ofte ommers behoerden te geloeven, ende nyetemin nyet en sagen, dat die penn., ende laecken zoo haest gereet zoude connen wezen, als dordonnancie gegeven was, ende dat wy bedacht waeren, dat, alleer die vuyterlick geffectueert zoude wezen, alzo dat men hem zoe wel vant gelt, als vant laecken verzeekert zouden mogen houden, eenige veranderinge zoude mogen comen, als tot meermaels gebuert es, en hebben nyet goet gevonden, dat die voerfz. Heeremael van Antwerpen zoude vertrecken, voor dat deen off dander gereet ende verzeekert zoude wezen, aenschou nemende, dat, indien myn Heer Heeremael aldaer gecomen waere geweest, zonder u E. andere verzeekertheyt met woerden te doen, dan wy met brieven gedaen hebben, ende dat het effect daer zoe haest nyet nae gevolcht ware, als u E. aldaer verwachten; ende wy wel wilden, ende hy u E. zoude hebben mogen toefeggen, u E., off ommers eenige van hem, een *quade opinie van den voersz. Heeremael, ende myn, hadden mogen cryghen*, als

off wy ons, ende u E., weer zouden hebben laten
bedriegen, twelck een occasie van meerder diffiden-
 tie ende quaet zoude mogen gheven. Daeromme
 dat wy te saemen geadvyseert hebben, dat hy He-
 remale van Antwerpen nyet en zoude scheiden,
 voor dat hy u E. zoo wel van t gelt, als van t lae-
 ken, zouden mogen verzeekeren; gelyk hy myn
 op gisteren geschreven heeft, dat hy hem versee-
 kert houdt, hoewel dat myn noch op huyden eeni-
 ge zwaricheyt wederfaren is, daer doer ick beforcht
 ben geweest, dat alle gegeven Ordonnantien geren-
 verseert zouden mogen worden, d'welcke ick ver-
 hoope dat Godt verhoeden zall; zoo ik desen avont
 gelezen hebbe die obligatie van de Gedeputeerden
 van Vlaenderen, in de Camere des Aydes geveri-
 fieert, ende daer toe die quitantie van den Tresor-
 rier van der Beecke, oeck geverifieert met een mis-
 sive, die dzelve van der Beecke schryft aen myn
 Heere van Boullu nopende die XXVI m. Vc. gl.,
 die hy myn geaffirmeert heeft by alle vromicheyt
 noch desen avont met het veerschip by Appelman
 zelve, die daeromme gecommen was, te zullen tot
 Antwerpen zeynden, ende indien u E. wisten, of-
 te *costen geloven*, hoe die *zaecken alhier toegaen*
 ende hoe lichtelick een ordonnantie, oeck rypelick
 gegeven, *ten appetyte van eenige wederroepen* ofte
 verandert word, ende hoe verlangsaem die zaecke
 voortgaet, ende doer hoe veel handen dzelve or-
 donnantie, obligatie, ende quitantie hebben moe-
 ten passeren, eer men t gelt ende laecken te weech
 heeft connen brengen, u E. zouden noch Heerma-
 le, noch myn, culperen, mer u E. wel geluckich
 houden, dat u E. in zulcken grooten noet ende zwa-
 richeyt, die hier is van gelde, noch zoo veel heb-
 ben

ben connen verwerven; waer van ick myn gedragen tottet geene myn Heere Heeremaele u E. breder zal connen zeggen, ende tgeene ick zedert zyn vertreck van hier gefcreven hebben. Den Grave van Boffu, zoo Appelman myn gefeyt heeft, zoude op donderdaechs toecomende den xxx. van defen van Antwerpen vertrecken, om aldaer te comen, ende en heeft in defen onfen vermaninge nyet van doen gehadt, zoo zyn G. t caflement van zyn Soldaten zoo neerftich ter harten genomen, ende zoo zeer gevordert heeft, als yemant van ons ofte u E. zouden moegen doen.

Ende foe veel betreft tgeene u E. fcriyven, dat ick *die depefche van de zaecken van Spaengien*, aen Don Jan d Auftrice gefonden, *zoude willen lichten*, hebben u E. wel willen adviferen, dat eerft rypelicken *overleyt dient, ofte fulcx geraden is*, naedemael dat *die Sententie (a)*, by zyne Mat. in Spaengen gegeven, ende daer van myn Heere die Deecken van St. Peters rapport gedaen heeft, *nyet alzo geheel en was, als u E. wel hadden begeert, ende die reden vereyfchten*, ende verftae nyet, dat t zelve verandert es zedert die compfte van zyn Hoocheyt, als die welke dzelve myn Heere *Fonck* verthoent heeft zoe haest, als hy Fonck tot Luxemborch (b) by

(a) *Sententie*] Vergelyk, 't geen wy hier vooren aantekenden op Num. 90. bl. 345. en volg.

(b) *tot Luxemborch*] Dat de Prooft van S. Marien, JOANES FONCK, in November 1576. by Don Jan te Luxemburg geweest is, en zig eenigen tyd in zyne hoedanigheid als een der Leeden van den geheimen Raad des Konings by denzelven opgehouden heeft, kan blyken, onder anderen, ook uit het Stuk, 't geen wy in ons I. Deel reeds uitgegeeven hebben Num. 47. bl. 176.

by zyn Hoocheyt gecommen was, dat geschieden in *November* lesteleeden; ende midlertyt zyn alle zaecken zeer verandert, zoo doer die *Pacificatie* tot *Gendt*, als met zyn Hoocheyt gemaect, waer by alle *arresten*, *sententien* &c. gegeven zedert het begin van de *trouble* van den jaere *LXVI.* te nyet gedaen zyn, ende allen Landen gerestitueert in haeren ouden rechten, ende privilegien; twelk zyn Hoocheyt by t leste artikele van de punten, hem by den *Staten Generael* tot *Loven* geexhibeert, ende den *vi* van desen by zyn Hoogheyd geappostilleert, verclaert te willen (c) onderhouden; soo dat myn Heeren te overleggen staet, off zy hem willen houden aen die *Cassatie* van de *Sententien*, ende restitutie van de *Privilegien*, by den *Generaelen tractaet* gedaen, dan off zy hem willen houden aen een *particulier Sententie*, die, naar myn onthoudt, *implicite eenich delict schynt te presupponeren*; van t welk ick u E. wel hebben willen adverteren by forme van advyse, alvorens yet in de zaecke te doen, soo die doch voor desen tyt geen haest en heeft.

Alhier en es nyet sonderlings zedert myn leste scryven gedaen, dan dat zyn Hoocheyt op ghisteren by den *Staten* op de *propositie*, by hem gedaen, betreffende die *Hoochduytschen*, gegeven es dantwoerde, die ik u E. met desen overseynde; daer op zyn Hoocheyt, accepterende die *Leeningen*, zeyde van zynent weegen tot daffreeckeninge van den *Duytschen* te deputeren *Escovedo*, *Secret.* van zyne *Mat.*, wiens vernuffticheyt, neersticheyt, ende getrouwicheyt zyn Hoocheyt zeer recommandeer-

(c) te willen onderhouden.] Vergelyk *Bor. X. B. 64, 812, A.*

deerde, zeggende daerby, dat, indien die Staten daer aen genouchden, dat die zaecken doer hem zoude mogen gevordert worden, dat zyn Hoocheyt zyn reyfe op Antwerpen noch voor een tyt, volgende t advys (d) van de Staten, zoude mogen fchortfen; ende hebben die Staten des naemoens, om met den Duytschen te tracteren, tot Escovedo gecommitteert den Hartoghe van *Aerschoot*, den Heere van *Rassingen*, van *Gongys*, ende van *Grobendoncq*, ende hebben huyden tottet maecken van de instructie gedeputeert myn Heeren van *Hierges*, *Fromont*, *Campaign*, ende *De la Motte*.

Seynden u E. by desen over die middelen capitaal, by den Staten geadvyfeert, die ick eer nyet en hebbe cunnen crygen, oeck wat neerslicheyd ick daerom gedaen hebbe.

Den Thesurier *Schetz*, ende Doctor *Elbertus*, en hebben noch *geen rapport* van t geene by hem luyden Ste Geertrudenberge metten Prince gehandelt es, vorder dan zy schriftelyck overgesonden hadden, ende zouden u E. haerluyden schriftelyck befoingeren, over eenige dagen aen den Staten overgesonden, overseynden, ten waer ick verstaen hadde dat u E. daer van Copie (f) hadden doer u E. Commissaryen, die tot Ste Geertrudenberge geweest zyn.

Van t rapport van den Hartoge van Aerschoot, myn Heere van Hierges, ende anderen van weegen
zyn

(d) 't Advys van de Staten] Hoedanig hetzelfde geweest is, kan men vinden aangeteekend by Bor X. B. bl. 813. B.

(f) Copie.] De Propositie derzelven, en het Antwoord van den Prins en Gedeputeerden van Holland en Zeeland heeft Bor gegeven X. B. bl. 814. en 815.

zyn Hoocheyt aen den Prince gefonden, en hebbe tot noch toe met allen nyet gehoert, ende geloeven, dat u E. t. zelve aldaer beter zullen hebben verstaen vuyt u E. Gedeputeerden, dan ick alhier, daer t. schynt, *dat men t. secreteet (g) wil houden.* Myn mitsdezen recommanderende in u E. goede gracie, bidde Godt almachtich u, eerweerdige, hooggeleerte, eersame, wyse, discrete Heeren, te sparen lang welvaerende in voerspoet. Geschreven tot Bruyffel den xxviii^{en} dach Maji Anno 1577. (onderstont) u E. goetwillige Dienaer, FLORIS THIN. (die superscriptie was aldus.) die Eerweerdige &c. Myn Heeren die drye Staten slantz van Utrecht off den Gedeputeerden van dezelve tot Utrecht.

Naer een oude, en gelykrydige, *Copie* onder de *Archiven* van 't *Capittel* van OUDMUNSTER in *Paket C. Num. 4.*

(g) *dat men 't secreteet wil houden.*] Hier over zal men zig niet behoeven te verwonderen, wanneer men opmerkt, dat DON JAN deeze Gezanten aan den Prins gezonden had, *zonder dat de Algemeene Staten wisten, wat Instructie dat zy hadden*, gelyk wy uit een voorgaanden Brief, onder Num. 86. bl. 326. reeds gezien hebben. — Wat opening DON JAN van hunne onderhandeling gegeven heeft aan de Algemeene Staaten, zal men thands uit het Voorstel, namens hem op den laatsten Mey in de vergadering van dezelve gedaan, 't welke wy geplaatst hebben onder Num. 94., kunnen leeren.

XCIII.

Resolutie der STAATEN van UTRECHT, om de,
op Vredenburg gevangen zittende, Hopluiden
wel te bewaaren.

1577. 29. Mey.

Anno 1577, opten 29. dach Maji, syn die
drye Staten slants van Utrecht beschreven,
ende in den Cancelrye vergadert geweest.

— (*Post alia*) —

Noch is den Borger-prevooft op Vredenborch ge-
ordonneert, dat hy dye gevangenen Hopluyden al-
foe setten ende versceckeren zall, dat zyluyden wel
bewairt zyn.

Ten zelve dage is die Huysvrouw van Hopman
Zwart vuyter gevangenis ontslagen, mits blyvende
in de Stadt, als andere; zoe dselve Staten niet en
weten, dat zy deur hunl. bevel in hechtenis ge-
stelt is.

Uit het MS. derde Boeck van
Beschryvinge of Prothocolle
van de STAATEN 's Lands
van UTRECHT de Ao. 1577-
1581. Fol. 15.

XCIV.

XCIV.

Voorstel en Rapport, *naamens* DON JAN *ter vergadering der* Algemeene Staaten *gedaan, wegens de onderhandelingen met den* PRINS van ORANJE *te* Geertrudenberge.

1577. *laatsten* Mey.

Myn Heeren, sedert dat het accordt tusfchen zyne Alteze ende U Luyden gefloeten ende gedaen is geweest, en heeft dſelve nyet liever gehadt, ende ter harten genomen, als te volbrengen allet gundt, dat dſelve heeft connen imagineren hem te incumberen, ende tſelve, dat 'tvoirſcr. accordt, ende dien aencleven van dien, mochte obligeren, daer van die wercken ende effecten fuffifante getuychniſe geven mochten, ſonder dat van noede es lange propoosten te gebruycken om te doen geloven. Daer nae heeft die zelve continuelicken gaen confidereren, of daer noch yet was, dat men zoude mogen begeeren van zynder zyde gedaen te hebben, om promptelyck tſelve te voldoen, mit alzulcke goede intentie, ende wille, als men heeft connen gemercken tot noch toe in allet gundt gepaſfeert es, mer en heeft nyet zulcx connen bedencken. Ende hadde mit den extreme begeerte wel gewilt, dat int ſelve *van de zyde des Prince van ORANGIEN*, ende die Staeten van Hollant ende Zeelandt, geweest hadde gelycke correspondentie, om die Landen te ſien in een vaste ende geſtadi-

ge

gen peys, ende dat ghy luiden mocht genieten een verseeckerde ruste nae uwen wunsche, mer die Do-
 leantien, diewelcke dagelycx U overquammen van
 veel dingen, die an dander zyde gedaen wor-
 de jegens die Pacificatie, hebben U wel mogen gee-
 ven twyvelachticheyt van de oprechtewille, om die
 voerscr. Pacificatie te observeren; Soe dat ghy Lui-
 den gemoveert zyn geweest om aldaer *uwe Gede-*
puteerden te seynden, om hun te mogen verthoonen
 die poincten (b), daer inne dochte dat van die
 zyde dvoirscr. Pacificatie gecontravenieert was. En-
 de aenmerckende zyn Alteze, hoe veel dat im-
 porteerde voer die waerachtige onderhoudinge van
 den vasten peys, eens te ondertasten, ende int
 licht te brengen die wille van de voirscr. Prince,
 ende Staten van Hollant ende Zeelandt; dat heeft
 zyne Alteze gemoveert, om oick an die zelve te
 zeinden den Hertoge van *Aerschot*, den Banrehee-
 re van *Hierges*, den heere van *Wilreval*, ende
Adolff van Meetkercken, geaslisteert mit Doctor
Gaill, Raedt ende een van de Ambassadeurs van
 den Keyser, om eensdeels tselve, dat uwe Gede-
 puteerden gedaen hebben, te remonstreren, te pro-
 cureren die publicatie van 'tvoirscr. accordt, ge-
 maeckt tusschen zyn Alteze ende U Luiden, ende
 om wech genomen te worden seecker *Placcaet*,
 tot Wesop gepubliceert, *om die geestelycke goede-*
ren te appliceren tot behouff van heuren Predican-
ten, Ministers, ende Schoelmeesters, ende te trac-
 teeren eenige andere dingen begrepen in die *In-*
structie, die hem daerop mede gegeven es geweest;
 Die

(b) *die Poincten*] Dezelve zyn vervat in de *Propositie*,
 welke men vinden kan by BOR X. B. bl. 814.

Die welcke, om te meer U te doen kennen zyne goede intentie, syne voirscr. Alteze *wel gewilt heeft dat U alhier in presentie van de Ambassadeurs van zyne Keyf. Mat. geleesen (i) worden*, op dat zy oeck met Ugetuigen mogen weesen van de goede wercke, ende oprechte intentie van zyne voirscr. Alteze.

Voirt zoe dselve verstaen heeft deur trappoort van dvoirscr. Heeren, ende Personaigien, en heeft men zoe nyet connen negotieren op te voirscr. instructie, dat men heeft connen vercrygen enige vaste resolutie van heure goede ende reciprocque intentie, alst wel behoorde; mer in plaetze van te verclaren dselve goede wille, hebben geëxhibeert een gescreyfte (k), inhoudende eenige querele, die die Prince ende Staten van Hollandt ende Zeelandt verstaen te funderen opte voirscr. Pacificatie tot Ghendt gemaect, ende dvoirscr. heeren ende personaigien hebben sich van gelycke gedient van een gescreyfte, inhoudende zeeckere principale poincten van haire instructie, dwelcke dvoirscr. Prince ende Gedeputeerde van Hollandt ende Zeelandt, die met hem waren, nae hem genomen hebben, om te communiceren mitte zelve Staten, om naderhandt daer op te

(i) *geleesen worden.*] Hier uit blykt ten duidelyksten, dat tot deezen tyd toe de Algemeene Staaten onkundig zyn geweest van die gemelde Instructie; en wordt derhalven hier door gestaafd de waarheid van het schryven der Utrechtsche Gecommitteerden in een voorgaanden Brief onder Num. 86. bl. 326.

(k) *gescreyfte.*] Na alle gedagten meent men hier dat geschrift, 't welk ons, als een Antwoord van den Prins op de overgeleverde Propositie der Gedeputeerden van Don Jan, opgegeeven wordt by BOR. X. B. bl. 817. B. en 818.

te antwoorden. Ende daer mede es die voirsr. Legatie gescheiden.

Voirt, myn Heeren, hebben zyn Alteze doen communiceren die twee gescrefften in den Raede, alwaer die poincten, daer inne begreepen, rypelick gedebatteert, ende geconsidereert zyn geweest, bevindt men sich wel gemunieert van een vaste materie, dienende tot justificatie van de saecken, by den voirsr. Heren gedeputeerden voergehouden, ende die Refutatie vant gepretendeerde van dander zyde; soe en heeft zyn Alteze nochtans sich nyet willen precipiteeren om *eenige antwoirdt te geven*, sonder allvoereus u deelachtich te maecten van allet gundt gepasceert es, insonderheit van die twee scrijften, die zyne Alteze goetgevonden heeft, dat men U lezen soude, ten fyne dat, dselve all verstaen hebbende, ghy Luiden eenige vuytten uwen wilt deputeeren, die ghy zult adviseren beste daer toe dienen ende daffairen te verstaen, om mit eenige van de voirsr. Commisfarien, ende eenige van de Raede van zyne Mat., naeder d'voirsr. schryften te examineren, om daer nae zyne Alteze te mogen seggen, ofter yet resteert, daer toe zyne Alteze gehouden es te voldoen achtervolgende zyne belofte, om in als te doen tgene bevonden zal worden te behoiren, volgende zyne pure intentie ende wille, gefundeert ende staende op die verseeckertheyt, die ghy hem inden name van zyne Mat. altydt gegeven hebt van de *onderhoudenisse* van de Catholicke Roomsche Religie ende behoorlicke onderdanicheit van zyne Mat. U Luiden adverteerende, dat die dingen, ende principalicken tsaect van *Utrecht*, ende *Amsterdam*, alle haesticheyt vereyschen; ende u daeromme dselve recommanderende

rende ende bevelende alle mogelickē diligentie te doen. Gedaen tot Bruesfel den lesten dach May 1577. (onderstondt gescreven) Deur ordre van zyne Alteze. BERTY.

Naar een oude en gelyktydige
Copie, onder de *Archiven* van
't Capittel van OUDMUNSTER
in *Paket A. Num. 10.*

XCV.

Brief van Floris Thin uit Brussel aan de STAATEN van UTRECHT; *wegens de Sententie des Hertogs van Alva; het afsdanken des Hoogduitschen Krygsvolks; de Satisfactie; enz.*

1577. 6. Junii.

Eerwaardige, hoechgeleerde, Eedele, erentfeste, eerfaeme, wyse, discrete Heeren. U E. Millive den eersten, off tweeden van dezen, zoe t schynt, gescreven, hebbe ick dese noen ontfangen met die stücken hier by gevoecht, daer van ick te vooren all copie hier vercregen hadde, gelyck u E. sullen moegen verstaen vuyt t gene ik u E. den derden van desen gescreven, ende die stücken, die ick daer by gevoecht hebbe; ende zoe my dunckt, dat u E. nyet ontfangen en hebben (1) die Copi-

(1) *die Copien*] Zie dezelve by BOR. X. B. bl. 814—817.

Copien van tgebesoingneerde van *Schets* ende Doctor *Elbertus*, die van den Staten wegen gefonden waren aen den Prince, hebbe goetgevonden u E. die mitsdesen overteseynden.

Ende voer zoe veel als aengaet, dat u E. op myn begheren, dat ick van hier nyet en soude willen scheyden; voer dat ick verscryvinge van u E. hadde, oft ymmers voer dat die Soldaten all vuyt die Landen van Utrecht sullen wesen, dunckt myn onder correctie, dat u E. myn sulcx nyet en behoeren te vergen; naedemael dat u E. well weeten, met wat conditien ick dese commissie aengenomen hebbe, ende van daer gescheyden ben, alsoe dat ick in alle gevallen nyet meer dan *drie maenden* ten langsten vuytblyven soude, die nu meer dan vyff oft ses weecken overstreecken zyn. Oeck weten u E. well, oft cunnen well verstaen, dat ick nyet sonder groote interest van parthyen, die dagelick clagelick aen my schryven, langer van huys syn mach; behalven dat ick dagelick geadverteert wordé, dat myn eygen prive saecken in groot verloop commen, zulcx dat ick sonder myne grote schade langer van huys nyet blyven mach; daeromme myn Heeren gelieven zall voor goet aen te sien, dat ick thys come; ende zoe verre U. E. nyet goet en vinden yemant anders van daer te seynden, dat u E. gelieve, off myn Heere *Schoer*, oft *Montzyna*, in myn plaetze te surrogeren, zoe doch op maendach toecomende *den toer van die van de Geestelicheyt om te deputeren* weder beginnen zall; want, dat ick blyven soude, tot dat alle die Soldaten vuytte Landen sullen zyn, is een onseckeren tyt, ende saecke, ende sall veel hangen, naer dat u E. metten Grave van *Bossu* zullen connen handelen oft

accorderen, denwelcken myns bedunckens dvorfsz. saecke vant vuytgaen van de Soldaten zeer vorderen can; ende daeromme dunckt myn geraden, dat u E. hem zoe veel alst mogelick is *accommoderen tot die goede geliefte van den voorsz. Heere*, die met groote affectie die saecke van de Cassatie van den Soldaten gevordert heeft, ende (will Godt) effectueren zall.

Nopende het poinct van de *depesche (m) van Spaengen*, zall u E. geliefte verwachten, indien die corts compt; dan *dient wel ryfelick overleyt*. Ick en can, vuyt alle tgene ik hebbe connen merken, nyet verstaen, datter ander depesche gecomen is, dan daer van den *Deeken van St. Peters* rapport gedaen heeft. Ick fall sien, off ick middel can vynden, om met den Secretaris van zyn Alteze te spreekken; dan ben beducht, dat ick daer mede nyet veel vuyt rechten zall vermits die kleyne kennisse, die ick met hem hebbe.

Voorts seynde ick by desen ant Hoff van Utrecht over eene Missive, die my omtrent drie daegen geleden gelevért is, inhoudende, als myn geseyt worden, ordonmantie, dat alle die ghiene, die den *Hoochduytschen* eenige penn. verstrekt hebben, haerl. bescheyt daer van zouden overbrengen; Ende soe op huyden in de vergaderinge van de Generale Staten gesloten is, dat een yegelick van den Gedeputeerden, in wiens Provincie Duytschen gelegen hebben, zyn Meesters zouden adverteren, dat zy tzelve metten eersten doen zouden, soe men opt

poinct

(m) *Depesche van Spaengen*] Zie hier vooren Num. 90; bl. 346. als mede Num. 92. bl. 359.

poinct is van met heml. taccorderen, ende te beginnen afftereeckenen, sal u E. gelieven hier van terstont die van *Amersfoort* ende *Rbenen*, (aen de welke ick mede scryve) ende andere plaetsen, zoe verre daer zyn, daer Duytschen gelegen hebben, te doen adverteren, ten eynde zyl. tselve opt spoedelicxte doen, ende yemanden daer mede overseyn-den. Ick soude om deswille een speciael bode huyden off ten langsten morgen affgeveerdicht hebben, zoe verre dese nyet gecomen ware, die ick om deswille verwillicht hebbe terstont weder derwärts sonder vertreck te reysen. U E. fullen hem daer van gelieven te doen contenteren.

Die Gedeputeerden, die met die *Duytschen* gehandelt hebben, hebben hun rapport (n) gedaen, wesende in effect, „ dat zy luyden met twee maenden in gelt ende een in laecken nyet te vreden en „ wilden wesen, ende dat zy voor all haerl. affreec- „ keninge wilden gedaen hebben; doch dat zy mit- „ te Staeten nyet en begeeren te handelen; mer dat „ zy met zyn Alteze selfs in persoon begeeren te spreec- „ ken, ende te traeteren”. twelck alsoe gesloten is, ende sall zyn Alteze op maendach toecomende tot *Mechelen* gaen, ende daer jegens die Colonellen, ende oeck Capiteynen van den Duytschen, ist noot, bescreven; ende fullen met hem gaen die Gedeputeerden van de Staeten, die tot *Antwerpen* (o) geweest

(n) *Rapport*] Men kan een breeder en omstandiger verhaal van deeze onderhandeling met het Hoogduytsche Krygsvolk vinden by *Bor X. B. bl. 820. en volg.*

(o) *tot Antwerpen.*] Wie door de Algemeene Staeten derwaart afgevaardigd zyn geweest, heeft men reeds gezien hier vooren onder *Num. 92. bl. 361.*

weest zyn, met noch eenige daer by te deputeren. Men heeft eenige daegen op de saecke van de *Satisfactie*, u E. by den PRINCE geprefenteert, gebefoingneert, mer is t befoingne geschorst, sonder dat yet eyntelick geresolveert is.

Myne Heere van Hyerges heeft myn gisteren geseyt, dat op dynsdach tot Antwerpen t laecken geleverd begonst te worden, ende dat het op woensdach, dien dach all, geleverd zoude zyn. Dat oeck t gelt getelt was, ende dat Myn Heere van Bossu huyden morgen meende te vertrecken; soe dat ick hope, dat hy nu daer zyn zall, maer zoeick vuyt eenige van zyn G. familie verstaen, en zoude nyet van meyninge zyn binnen Utrecht te commen; dat myn dunckt dat nyet well voegen zall; daeromme my onder correctie well goet duncken soude, dat u E. zyn G. requireren souden t Utrecht te comen; want, naerdien u E. *weynich vrunden hebben onder die Heeren alhier*, als myn Heere Heermale, ende ick, *mitter daet gevonden hebben, dunckt (p) myn, dat u E. nyet en dient desen goeden Heere*, die een van de apparentste is, *onvrunt te maecten*, merckelick in dese coniuncture, daer hy middel heeft u E. vruntschap oft onvruntschap te doen, gelyck u E. naer haerl. discretie dit selve well sulen connen overleggen.

Voorts en is alhier nyet getracteert, dan om gelt te

(p) *dunckt myn.*] Dat deeze bedenking van 's Lands Advocaat by sommige Leeden ingang gevonden heeft, is meer dan waarschynlyk: ten minsten het Capittel van OUDMUNSTER verklaart uitdrukkelijk, *deur! dit schryven van Mr. FLORIS gemoveert te zyn tot het neemen van hunne Resolutie van den 14. Junii*, straks volgende onder Num. 96.

te furneren, daer qualick raet toe is, soe dat u E. hem geluckich moegen houden, dat dsaecke dus verre gecomen zyn. Ende my mitsdesen zeer dienstelick recommanderende in de goede gratie van u, Eerweerdige, hoechgeleerde, Edele, erntfeste, eersaeme, wyse, discrete Heeren, [bidde (q) Godt Almachtich u E.] te sparen lange welvarende in voorspoet. Gescreven tot Bruessel den vi. Junii anno 1577. (Post date stont aldus.) Desen avont heb ik scryven van Joost van Rynevelt gehadt vuyt Antwerpen, als dat myn Heere van Bossu ten langsten desen morgen, teweten den seften, mettet gelt, ende t meestendeel van t laecken tseepp meenden te gaen op Dordrecht. (ondert.) u E. goetwilligen Dienaer, FLORIS THIN. (die superscriptie was aldus.) Die Eerweerdige, hoechgeleerde, Erentfeste, eersaeme, wyse, discrete Heeren, Myn Heeren, den drien Staten slants van Utrecht, off den Gedeputeerden van den selven tot Utrecht.

Naar een oude en gelyktydige
Copic, onder de *Archiven*
van't *Capittel* van OUDMUN-
STER in *Paket B. Num. 28.*

(q) *bidde.*] Deeze woorden, by overhaasting in de *Copic* overgeslaagen, heb ik, tot aanvulling van den zin, tusfchen [] ingevoegt. Eeven eens sluit hy zynen Brief van den 28. *May*, onder *Num. 92.*

XCVI.

Resolutie van 't Capittel van Oudmunster, om aan den Grave van Bosu de gevangene Hopluiden overteleveren.

1577. 14. Junii.

Op den XIII. Junii 77. Die E. Heeren Deecken ende Capittule van Oudmunster t Utrecht capitulariter vergadert zynde, ende Capittule specialicken geleyt zynde nopende die questie van den Hopluyden, ende andere Beveelsluyden, op Vredenburg ghevanghen zynde, persisteren by haerlieden leest voergaende opinie, alsoe dat men dselve ghevanghens in handen myn G. Heeren van Bosu stellen sal om daer mede te doen nae rechtsbehoeren, als die knechten reëlicken affgedanckt zullen zyn; mits daerby overleverende aen zyn G. die informatien ghenomen, oft noch te nemen, mitten antwoerde, by den voersz. Ghevanghen gedaen. Welverstaende, dat men dit zyn G. niet aengheven en sal, voer die Hoepluyden van de Burgheeren daerop ghesproken zullen worden, ende haerlieden consent daerop gedragen zal zyn. daer by voughende, dat zyn Genaeden denselven Hoepluyden behoerlicke beloftenisse afnemen sal, dat zy noch directelick, noch indirectelick, eenige personen van Utrecht, ende Landen van dien, Geestlick, noch weerlick, ther oirsaecke van de voersz. ghevanghenisse eenighe molestatie, hinder, ofte letsel, aendoen,

doen, ofte laten aendoen fullen. Ende verklaren myn Heeren voerfz. hier toe ghemoveert te zyn the meer deur tſchryven van Mr. Floris, heurl. Ghecommitteerde in date (r) den vi. Junii 1577. ende daerenboven die grote ſchade ende ſwaricheyt, daer die Stadt ende Lande in vallen zoude moghen, ja dien men zyn G. hier jnne contrarie valt, ofte dat die Capiteynen ende Crychsvolck conſpirerende niet afgedanckt en zullen willen weſen, voer die ghevanghen afgedanckt zullen zyn.

Oick mede, dat het Rapport van den Ghedepu- teerden aen myn Heere van Boſſut wel ghemasi- ceert behoert te worden; ende dattet niet dientlick en is in deſe conjuncture zyn G. v' onvrunde te hebben.

Memorie.

Dat men wel letten moet opt artikle in Mr. *Floris* Brieff, gheruert van den Hoichduytsche, die int Sticht van Utrecht gheleghen hebben, om die *rekeninghen* over te zenden.

Naar de oorfpronkelyke *Minute*, onder de *Archiven* van 't *Capittel* van OUDMUNSTER, in *Paket B. Num. 8.*

(r) den 6. Junii.] Zie den ſtraks voorgaanden Brief onder *Num. 95. bl. 372.* — Dat dezelve Gevangenen, ook met bewilliging der Burger-Hopluiden, aan den Grave van Boſſu overgeleverd zyn, leert ons *Bor X. B. bl. 831. B.*

XCVII.

*Nadere Resolutie van 't Capittel van Oudmunster,
om de gevangene Hoplieden aan Bosfu overtele-
veren.*

1577. 17. Junii.

Op den xvii. Junii 1577. die E. Heeren Deec-
ken ende Capittele van *Oudemunster* t*Utrecht*,
capitulariter vergadert zynde, persisteren by haerl.
voergaende opinie nopende die relaxatie van de ghe-
vanghen Hoplieden, ende Beveelhebbers, alsoe,
dat men *deselve leveren sal in handen van myn Hee-
re van Bosfut*; ende dit om veele excesfive kosten
te schouwen, aengesien dat zyn G. deselve belooft
te recht te stellen, daert behoiren sal.

Naar de oorspronkelyke *Mi-
nute* onder de *Archiven*
van 't *Capittel* van OUD-
MUNSTER in *Paket B.*
Num. 8.

XCVIII.

XCVIII.

*De Unie der Algemeene Staaten door het Capittel
van S. JAN geweigerd aan te neemen.*

1577. 21. Junii.

Die Veneris 21. Junii 1577. Domini deliberantes super *Unione*, (s) per Generales Status inita, & nobis huc ad approbandum transmissa, putant sufficere *Unionem*, hic apud (t) nos in Februario ultimo initam. Præsentibus Dnis Hamstede, Rumelar, Knoop, Wtenengh, Rengers, & Bogart.

Uit het MS. *Prothocol* van
't CAPITTEL van S. JAN te
Utrecht van 1577—1585.
Fol. II.

(s) *Unione*] Zie BOR X. B. bl. 769.

(t) *hic apud nos*] Zie hier vooren onder Num. 38. bl. 136. en Num. 58. bl. 209.

XCIX.

Brief van DON JAN aan de Staaten van GELDERLAND, dat, in plaats des Stadhouders, door den Cantzler van wegen de Algemeene Staaten een Propositie op den uitgeschrevenen Landdag zal geschieden.

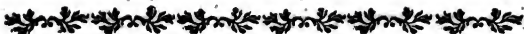
1577. 24. Junii.

Don Johan van Oestenrick Ridder van der oirden des gulden vlies, Statthouwder, Gouverneur und Capitein Generaill.

Wolgeboren, Strenghe, Edele, Erentfeste, Erfame, voirsichtige, lieve, besundere. Die welgeboren Heer Gillis van Barlaymont, Ritter, vry- ende Bannerheer van Hierges was wechveerdich om hem te vinden opten Geldrischen angestalten Lantdach. Diewiele aver voele hoichwichtige gescheften, die welvaert, rust, ende vrede der gemeine Landen aentreffende, sich alhier ergeven hebben, om wellicke wy gantz noedich eracht hebben gemeltes Vryhern van Hierges tegenwoerdicheit alhier, hebben sulcx u onverhalden nyet sellen laten, op dat ghy die noitlicke oirsaicken des utblivens des vursz. vryhern van Hierges folde weten, ende tghene u by den Cantzler des Furstendombs Gelre ende Graeffschaps Zutphen, Bouduein van Roo, vorgedragen, wildt ainhoeven, ende daerin der maeten voernemen, ertzeigen,

gen, ende bewiefen, als ghy wail kunt bedenc-
ken ende ernieren in defen hoigen ainliggen der
alinger landen gantz noedich, ende nyet moegelik
te wesen fulcx om te gain, ende als die generaele
Staten (op verfuick der welcker dese *Propositie* ge-
fcheet) gantzelick verhaepende fyn. Welgeboren,
Strenge, Edele, Ehrenveste, erfame, voirfichti-
ge, lieve, befundere, Gott sie mit u. Geschreven
te Mechelen den 24. Junii XV^c LXXVII. und
was onderteickent. JOHAN. und balde nederwartz
BERTY. d opfchrift was dese. Denn wailgeboren
strengen, edelen, ehrnvesten, erfamen, vurfichti-
gen, onsen lieven befunderen, Bannerheren, Ritter-
fchappen, ende Steden des Furstendombs Gelre en-
de des Graefffchaps Zutphen op den Landtdachtho
Nymegen verfamelt.

Uit het MS. *Boek van Lant-
lyke Saecken over 1566—
1584.*, berustende ter *Se-
cretarie* der Stad HARDER-
WYK *Fol.* 140. gecollatio-
neerd met het MS. *Tomus
van Landsaeken de annis
1576—1578.* van den Pre-
sident V. HELL. *Fol.* 167.

C.

Brief van den Stadhouder aan de STATEN van
GELDERLAND, om wat redenen by niet op den
Landdag kon komen. enz.

1577. 26. Junii.

Gillis van Barlaymont vry-ende Bannerheer
tho Hirges, Heer tho Haulteroché, Pern-
wes &c. Stattholder.

Wailgeboren, strenge, edlen, Ehrnvesten,
ersamen, ende vorsichtigen, befondere
guede frunden. Also wy durch bevehell ende or-
dinantie van syner Hoicheit u L. ende Erf. hebben
doen beschreven, ende vergaederen tegens den les-
ten deses jetsloepende maindts, om als dan tho er-
schienen opten *Landtdach* bynnen Nymegen, ver-
meinende onss gelickfals aldair te vinden laten,
om, volgende die alde herkomen ende gebruyck,
u L. G. ende Erf. voir tho halden, ende verthoe-
nen, zekere *proposition* (u), volgens den last, die wy
dess halven hebben van zyner Hoicheit; ende het
zy, dat die saicken tzedert fulcx hier vergangen,
dat die Hoichduytsche Regimenten *nyet hebben wil-*
len

(u) *Proposition*] Wy zullen deeze *Propositie* den Leezer
mededeelen in het begin van 't III. *Deel* deezer *Verzameling*,
in 't welk wy hoopen te geeven de Stukken der zes laatste
Maanden des jaars 1577.

len anverden den offer ende presentation, henluyden van wegen der Staten gedain, mytz welcken welgenanter syner Hoichheit nyet en heeft begeert, dat wy ons na Gelderlandt folden ergeven, maer hier alnoch verbleven, om tho sien, hoe ende op wat voet men mytte vursz. Hoichduytsche Regimenten sich sall kunnen veraccorderen, gelick u L. G. ende Erf. by de brieven (v) van syner Hoichheit, hier mede gainde, voirdersal moeghen vernemen. Desen achtervolgende hebben wy last gegeven ain den Cantzler van Con. Mats. Raede in Gelderlandt, om in unsen naem uwer L. G. ende Erf. gemelte Proposition vur tho halden, u L. G. ende Erf. ernstlick versueckende. denn inhalden van deselve Proposition nae tho komen, ende daer opein vruchtberige Resolution tho nhemen, om by dien middele de andere Landtschappen tho helpen ende assisteren, sonder te anschouwen, dat de Landen ende Furstendomb Gelre ende Graeffschap Zutphen soe voell geleden ende verdragen [hebben] als enige andere Landen van herwertzoiver. Ende belangende die zwair lasten ende schaeden, die selve Landtschap gedragen heeft, ende noch daegelicx draeght, durch langhduyrige logierungh van de Nederduytsche ende Welsche Knechten, liggende soe int Quartier van Nymegen, als van Ruremundt; u L. G. ende Erf. en mach onss des ghein scholt so liggen; gemerckt all tghene desenthalven gepasseert yss, wy hebben moeten laten geschien durch [bevel (w) van den Rade van State, ende zedert durch]

(v) de brieven] Zie den voorgaanden Brief, onder Num. 99.

(w) bevel. enz.] Wy hebben deeze woorden, tuschen [ge-

durch] bevehell van fyner hoicheit, ende van de generale Staten. Maer aenmerckende yetzunder, woe gemelte Generale Staten *van gbene meinungh syn* tvoirsz. Landt van de Knechten tho ontledigen, ten waer uwer L. G. ende Erf. tot haeren laste aenveerden to betaelen het meesten deel van tgunt men hen schuldich, ende then achteren yss, hoe-well nochtans u L. G. ende E. des nummernheer beloofft en heefft, dan well alleinlicken genante Generale Staten, jae voer ende all eer u L. G. ende E. sich myt hen luyden *gevuecht* ende *vereenicht* hadden, hebben wy yetzunder expresfelicken bevoelen; ende geordineert de Overlieutenanten van den Nederduytsche Regimenten van den Grave van *Megen*, ende onsen respectivelicken Regimenten, samptlick van ons Welsch Regiment, ten einde sy luyden deselve Regimenten terstondt ut den Furstendomb Gelre vueren, ende *doen trecken*, gelick wy nyet en twivelen, sy terstondt naekomen sullen; beheltelicken die van Nymeghen terstondt opbrengen, tgundt zy ter volbrengungh van ein Maindt betalungh vur onse Nederduytsche Knechten alnoch then achteren gebleven syn, verhoepende daeromme sy luyden des terstondt sullen doin. Und wair jnne wy voirden den Furstendomb Gelre ende Graeffschap Zutphen sullen kunnen verschoenen, u L. G. ende Erf. mach sich versiekert halden, dat wy des altyts gerne ende myt gueden herten to doin geneicht syn myt hulpe des Almachtingen, die u L. G. ende Erf. gespaere in ein lanck-
sa-

gestelt, hier ingevoegd uit de Copie van den President VAN DER HELL. In 't ander Affchrift waren dezelve door ongezamenheid van den Affchryver overgellagen.

salich leven. Datum Mechelen den 26. Junii 1577. onderschreven. GILLIS VAN BERLAYMONT. Dop-schryfft was dese. Denn wailgeboren, strengē, Edelen, ehrnvesten, ende vorsichtigen, onsen besunderen goeden vrynden, Bannerhern, Ritterschappen ende Steden des Furstendombs Gelre vnd Graeffchaps Zutphen, opten Landtdach to Nymegen versamelt.

Uit het' MS. *Boek van Lant-lycke Saecken over 1566—1584.* ter Secretarie van HARDERWYK, *Fol. 140.* en 141.* gecollationeerd met het MS. *Tomus van Landsaeken de annis 1576—1578.* van den President V. HELL *Fol. 167.*

CI.

Credentialen, voor Philip van der Meeren, en Elbertus Leoninus, door de Algemeene Staaten aan die van GELDERLAND afgezonden, om dezelve te verzoeken hulp en bystand tot de noodige lasten.

1577. 26, Junii.

Welgeboren, Edele, Eerentveste, Eerfame, voorfichtige, ende lieve besondere. Also de verscheiden beswaernissen, den Generaelen Staten deser onser Co. Mats. Erfnederlanden, van wegen de voorgevallene *alteration* ende beroerten, opliggende, ervorderen, dat de *geassocieerde ende unieerde Provincien* met gemeinen raet, hulp, ende bystandt, den anderen de hoochbeswaerlike *lasten helpen supporteren*, om tot de volcomene vruchten der *Unie* als de conservatie der rechten, vryheden, costumen, ende gewoonten der Landen, ende Provincien, te eer te comen, hebben wy tot dien einde aen u Edele ende E. L. de oock Edlen, Eerentvesten ende hoochgeleerden Heeren *Philips van der Meeren*, Heere van Saventhem, ende *Elbertum Leoninum*, Doctorem ende Profesforem in der Universiteit van Loeven, *afgeveerdicht*; met begeren, dat u E. ende E. L. hem in den, wes sy van onsent wegen voorgeven, begeren, ende bevorderen, volcomen geloof geven, ende hem alle *faveur, hulpe, ende asistentie* doen, ende erzeigen

gen willen, des wy famentlyc, ende byzonder, tegens u Ed. ende E. L. te verschulden meer dan willich ons erboeden willen hebben. Welgeboren, Edle, Eerentveste, Eerfame, voorsichtige, ende lieve befondere, onse Heere Godt zy met u. Geschreven te Brusfel den 26. dach Junii Ao. 1577. *Onderschreven.* E. G. ende u goede vrunden, de Gedeputierde der Generaele Staten te Brusfel vergadert. *Leger.* Ten bevele der voorscr. Heeren Staten. *onderteikent.* CORNELIUS WEELEMANNS. *D'opschrift was dese.* Den Wolgeboren, Edlen, Eerenvesten, Eerfamen, Voorsichtigen, Bannerheren, Ritterfchap ende Steden des F. G. ende G. Zutphen onsen lieven befonderen.

Uit het MS. *Tomus van Landsaeken de annis 1576—1578.* van den President V. HELL *Fol. 167. verso.* gecollationeerd met het MS. *Boek van Lantlycke saecken over 1566—1584.* ter Secretarie van HARDERWYK, *Fol. 157. en 158.*

CII.

Resolutie der STAATEN van UTRECHT; waarom dezelve op de overgezondene Unie, en de Generale middelen, voor als nog niet konden besluiten. enz.

1577. 26. Junii.

Op den 26. Junii 1577, foe zyn die drye Staten slants van Utrecht bescreven, ende in der Cancelrye shoeffs van Utrecht vergadert geweest, om fynalick te resolveren opte *Unie*, by de *Generale Staten* (w) *lesfmael overgesonden*; ende opte brieven van zyn Hoicheit. Item opte *Generaele Middelen* van de voirsz. Staten, ende dye *Propositie* (x), by myn E. Heere dye *President* (y) van Utrecht duer

(w) *Generale Staten.*] Ongetwyfeld hebben dezelve zulks gedaan by eenen soortgelyken *Brief*, als zy ook ten dien einde geschreven hebben op den 23. *April* 1577. aan de STAATEN van VRIESLAND. Zie *Charterboek van VRIESLAND*, III. Deel, bladz. 1122.

(x) *Propositie*] Naar alle gedagten is deeze dezelfde *Propositie*, welke ook uit naam der Algemeene Staaten aan die van GELDERLAND op den 1. *Julii* is voorgesteld, en welke in het volgende Deel zal uitgegeven worden. Men zie intusfchen de voorgaande Brieven onder *Num.* 99. en 100.

(y) *President van Utrecht.*] namelyk van den *Hove* van Utrecht; niet die van de Staaten van Utrecht, welke ter dier tyd was de Vicedomdeken *Aufonius van Galama*, terwyl de waardigheid van *President* van den *Hove* toen bekleed werd by

duer bevel van zyn Alteze den Staten van Utrecht diesangaende gedaen.

Ende nopende heteerste poinct van de Unie &c. hebben d'voirsz. Staeten goetgevonden, dat, alzoe huere Gedeputeerden, geweest hebbende tot Brüssel ten tyden dat *die Unie by den Generaele Staten gemaect* is, huer rapport noch niet gedaen en hebben, zyl. daeromme opt zelve poinct niet en connen resolveren.

Opt tweede poinct angaende die generaele mid- delen, hebben myn Heeren verclaert, daer op oick als noch niet te connen resolveren, overmits zy noch geen pertinente Staet van vuytgeven, zedert dat zy mitte Generale Staaten *gewoecht* zyn geweest, gemaect en hebben, dewelcke voir all eerst gemaect zall moeten wesen; dunckt daerom dvoirsz. Staten goet daer toe vuyt elcke Staet te deputeren, om pertinente staet van als te maecken. Actum vt supra.

Ten zelven dage es verscryvinge geweest op een *Lantdrost* (z), om tlant van Utrecht te *zuyveren van alle vagabunden*; waer toe goetgevonden es te

by den geleerden *Georgius Rataller*. Zie VAN DE WATER *Plac. B. II. Deel bl. 1053.*

(z) *Lantdrost*] en zulks in navolging van de Staaten van Holland, welke ook ter deezer tyd eenige *Lantdrosten* *ge-* *committeert hebben om de platte Landen te bevryden van 't* *geboefte, datter vele liep, onder dexel van afgedanckte Solda-* *ten den buisluiden veel overlast doende*, volgens het verhaal van *Bor X. B. bl. 829. B.* Hoedanig dit voornemen der Staaten ter uitvoer gebragt is, zullen wy in 't vervolg uit een en ander Stuk kunnen ontwaar worden.

te deputeren vuyt elcke Staet, om die conditien by geschrifte te stellen. Actum vt supra.

— (*Post alia.*) —

Ten zelven dage es Mr. Floris Thin gecomitteert, om die anclachte te maecken tegens den gevangen Hopluyden ende Bevelhebberen.

Uit het MS. *derde Boek van Beschryvinge of Prothocolle der STAATEN van UTRECHT de Anno 1577—1581. Fol. 17. verso, en 18.*

KORTE INHOUD

DER

S T U K K E N.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

1. *Volmagt der Stad Doetinchem, tot aanneeming en onderteekening der binnen Nimwegen ingegaane Unie tegen de Spanjaarden. 1. Januarii 1577. Bladz. 1*
2. *Relaas, door Schepenen en Raad der Stad DEVENTER aan de Gezworene Gemeente aldaar gedaan, van alle het voorgevallene en verhandelde ter Staatsvergadering van OVERYssel, ten opzichte om zig met de overige Gewesten tegen de Spanjaarden te vereenigen, en de Steden Deventer en Campen van de Spaanschgezinde Bezettingen te ontlasten. Als mede de goedkeuring der Gezworene Gemeente van het gedrag, daar in door den Magistraat gehouden. 8. Januarii 1577. 6*
3. *Voorschriftelyke Brief van de Algemeene Staaten aan Don Jan, om te doen intrekken het Placaat, door Roda op naam des Konings gegeven, tegens de gevlugte en uitgeweekene Burgers van Antwerpen. 7. Januarii. 1577. 16*

Bb 3

4. Brief

KORTE INHOUD DER STUKKEN.

4. *Brief van den Heer van Hierges, Stadhouder enz. aan de Algemeene Staaten, wegens zyne aanstelling tot Hooft van de Guarde van Don Jan, en vertrek derwaart; onder anderen ook reden geëvende; waarom men zo weynig tot nog toe gevorderd zy met de inneeming van 't Casteel van Utrecht. 9. Januarii 1577.* Bladz. 19

5. *Brief van DON JAN aan de Keiserlyke Gezanten, wegens het over de Maaze gezondene Krygsvolk der Staaten; als mede, dat hy geen voorneemen had om het Casteel van Utrecht onderstand te doen. 9. Januarii 1577.* 23

6. *Remonstrantie, om te betoogen de geveinsde en bedriegelyke maniere, waar mede DON JAN handelde met de Staaten. 1577.* 27

7. *Extract uit een Brief van DON JAN aan de Algemeene Staaten, bevattende een antwoord op hunnen voorschriftelyken Brief voor de uitgeweeke Burgers van Antwerpen: 10. Januarii 1577.* 42

8. *Brief der Gedeputeerden uit Brusfel aan die van GELDERLAND; wegens de onderhandelingen der Algemeene Staaten met Don Jan; dat ook die van Haarlem, Groningen, en Vriesland zig met de Algemeene Staaten reeds hadden geunieert. 10. Januarii 1577.* 43

9. *Brief van DON JAN aan de Algemeene Staaten, wegens 't Krygsvolck der Staaten, het welke de Maa-*

KORTE INHOUD DER STUKKEN.

- Maaze was overgetrokken; als mede, dat hy den Capitein en Spaansche Bezetting uit het Kasteel van Utrecht zou doen vertrekken. 10. Januarii 1577. Bladz. 48
10. *Antwoord der Keizerlyke Ambassadeurs op den Brief van DON JAN, onder Num. 5. uitgegeven, wegens het overtrekken der Staatsche Benden over de Maaze; het dilayeren der onderhandelingen; enz. 10. Januarii. 1577.* 51
11. *Brief, zo het schynt, van H. Van Thil aan de Regeering van Zutphen, wegens het gevangen neemen van den Graave van Arenberch, en het voorgevallene tusschen de Staatschen en Spanjaarden by Luyk, als mede by het Tolhuys. 12. Januarii. 1577.* 54
12. *Brief van DON JAN aan de Algemeene Staaten, meldende, dat hy den Capitein en de Spaansche Soldaten vyt het Kasteel van Utrecht zou doen vertrekken. 12. Januarii. 1577.* 57
13. *Acte van verzekerdheid, door den Biscshop van Luik aan den Raad van Staate te geeven; als meede diergelyke Acte, door DON JAN aan denzelven, en andere Gedeputeerden der Staaten, gegeven, om met hem binnen Hoey in onderhandeling te treden. 13. Januarii 1577.* 59
14. *Brief van die van GELDERLAND aan den Drost van Zalland, om berigt te hebben wegens de Guarnisoenen van Deventer en Campen; als mede,*
Bb 4 de,

KORTE INHOUD DER STUKKEN.

- de, dat de nabuurige Provincien onderlinge correspondentie *mogen goedvinden* te houden. enz. 15. Januarii 1577. Bladz. 61
15. Extract uit een Brief van die van ZUTPHEN, wegens dat de Heer van Anholt, Bannerbeër, te vergeefs door hun tot onderteekening der Unie is aangemaand. 15. Januarii 1577. 65
16. Extract uit den Uitschryvingsbrief van eenen Quartiersdag van VELUWE; onder anderen, dat de Kleine Steden hunne Gecommitteerden moesten volmagtigen tot onderteekening der by de Landschap opgerigte Unie. 16. Januarii 1577. 65
17. Poincten, om daar over op de Quartiersvergaderingen van GELDERLAND te beraadslagen; onder anderen, wegens de onwilligen tot het onderteekenen der opgerigte Unie; om met die van Utrecht, Overysfel, Vrieslant, Groningen, en andere, Nabuurlanden tot onderlinge hulp en bystand correspondentie te houden; en om de Gedeputeerden wyder volmagt te geeven, om ten dien einde met de Nabuuren te communiceren. enz. 16. Januarii 1577. 67
18. Memorie, door den Engelschen Ambassadeur overgeleverd aan de Algemeene Staaten; waarby hun van wegen Engeland beloofd wordt hulp tegen de onderdrukken der Vryheid en Privilegien, voorbehoudens de schuldige gehoorzaamheid aan den Koning. 17. Januarii 1577. 73
19. Brief

KORTE INHOUD DER STUKKEN.

19. Brief der Gedeputeerden van GELDERLAND aan de Geldersche Afgevaardigde te Brusfel, wegens het schielyk vertrek des Stadhouders, zonder eenige order op de zaaken gesteld te hebben, als mede om by de Algemeene Staaten uittewerken, dat het Casteel van Utrecht, en de Steden Deventer, Campen, en Ruermond met ernst aange tast, en heroverd wierden, en van de Guarni soenen verlost. enz. 17. Januarii 1577. Bladz. 75

20. Formulier van den Eed, vastgesteld by de Algemeene Staaten voor den geenen, welke uit hoofde van de Gendsche Vreede weder in de Nederlanden komen. 18. Januarii 1577. 79

21. Instructie voor de Afgevaardigden der Algemeene Staaten na Hoey, om met Don Jan te handelen. 18. Januarii 1577. 84

22. Brief der Algemeene Staaten, aan den Heer van Hierges, om alle middelen aantewenden, ten einde het Kasteel Vredenburg te Utrecht door de Spanjaarden werde overgegeeven. 18. Januarii 1577. 89

23. Extract uit een Brief van de Gedeputeerden van GELDERLAND aan Bosfu, om doch alle olyt aantewenden tot verovering van het Kasteel Vredenburg te Utrecht. 19. Januarii 1577. 92

24. Brief der Gecommitteerden uit Brussel aan de Gedeputeerden der STAATEN van UTRECHT, aangaande het beleg en veroveren van Vredenburg;

KORTE INHOUD DER STUKKEN.

- burg; het betaalen des inliggenden Krygsvolks;
enz. 19. Januarii 1577. Bladz. 93
25. Brief van den Heer van Hierges aan de Gedeputeerden van GELDERLAND, dat hy, wegens het afbreeken der onderhandelingen met Don Jan, zyne verdere reize naar Brussel, tot nader bevel der Algemeene Staaten, had opgeschort, verzoevende, dat men zyn Regiment, en andere Venden, intusschen in het Overquartier mogte logeren. 19. Januarii 1577. 99
26. Brief der Regeeringe van ZUTPHEN, ten einde de Heer van Anholt, als Baanderheer van Baar en Lathum, op den aanstaanden Quartiersdag eenen Gevolmagtigden tot het onderteekenen der Unie zende. 19. Januarii 1577. 202
27. Redenen, waarom de Heer van Anholt, als Bannerheer van Baar en Lathum, geenen Gevolmagtigden op den Quartiersdag van Zutphen wilde zenden. 19. Januarii 1577. 103
28. Volmagt der Stad HATTEM tot onderteekening der Unie. 20. Januarii 1577. 107
29. Volmagt der Stad ELBURG tot onderteekening der Unie. 22. Januarii 1577. 109
30. Extract uit de Resolutien des Quartiers van VELUWE, aangaande het onderteekenen der Unie; als mede de Gedeputeerden gevolmagtigd, om met de nabuurige Landen te communiceren tot gemeene welvaart, doch niet te concluderen, dan

KORTE INHOUD DER STUKKEN.

dan op behaagen der *Landschap*. 23. *Januarii* 1577. 113

31. Volmagt der *Stad HARLERWYK* tot onderteekening der *Unie*. 26. *Januarii* 1577. 116

31. Brief der *STAATEN van UTRECHT* aan bunne Afgevaardigden te *Brussel*, om by de *Algemeene Staaten aantedingen* op de *afbetaaling* der *Soldaten*, in 't *Sticht* leggende; als mede over het *beschryven* der *Staaten-vergadering* door den *Domdeken*. 29. *Januarii* 1577. 118

33. Brief van den *Heer van Hiërges* aan de *Gedeputeerden van Gelderland*, onder anderen meldende, dat men met *DON JAN* tot *Hoey* reeds *overeengekomen* was, *uitgenomen* op twee *stukken*, het *afbetaalen* des *Krygsvolks*, en het *begeeven* der *Gouvernementen* en andere *Amp-ten*; by de *Staaten geschied*. enz. 31. *Januarii* 1577. 122

34. Volmacht der *Stad ELBURG* aan de *Regeering* der *Stad Arnhem*, om namens die van *Elburg* de *Unie* mede te *bezegelen* met hun *Stads Zegel*. 4. *Februarii* 1577. 126

35. *Conditien*, waar op door den *Grave van Bosfu* de *bewaaring* van het *Kasteel Vredenburg* gestelt is in handen van de *Regeering* en *Burgerye* der *Stad Utrecht*. 11. *Februarii* 1577. 128

36. Extract uit een Brief der *STAATEN* van de *Graaffschap ZUTPHEN* aan den *Grave* van den *Ber-*

KORRE INHOUD DER STUKKEN.

Berge; *ten einde dezelve ratificeere de ondertee-
kening der Unie, door zynen Afgezondenen uit
zynen naam gedaan.* 11. Februarii 1577.

Bladz. 131

37. Brief der STAATEN van de Graaffschap ZUT-
PHEN aan den Heer van Anholt, denzelven onder-
anderen nogmaals aanmaanende om de Unie te
onderteekenen. 11. Februarii 1577. 133

38. Unie en Compromis, tusſchen de Capittelen,
Ridderschap, en de Stad UTRECHT, tegen de
Spanjaarden, tot onderhouding der Religie, en
volbrenging der Pacificatie. Als mede goedkeu-
ring van dezelve door den President en Raden
van 't Hof van Utrecht. 17. Februarii 1577.

136

39. Brief van Rutger van Graes, en Herman van
Eerde, aan de Regeering van ZUTPHEN; rede-
nen geevende, waarom zy voor als nog zig be-
zwaard vinden de Unie te onderteekenen. 17.
Februarii 1577. 142

40. Brief van Zeino van Dorth, en Jac. van Om-
meren, waer by zy verſlag doen, aan die van
ZUTPHEN, van hunne onderhandelingen met den
Heer van Anholt aangaande de onderteekening
der Unie; enz. 23. Februarii 1577. 145

41. Brief van Floris Thin uit Brusſel aan de STAA-
TEN van UTRECHT, aangaande het verzoek,
om den Grave van Bosſu tot Stadhouder van 't
Sticht te houden; over het vertrekken en afbe-
taa-

KORTE INHOUD DER STUKKEN.

taalen der Soldaten ; als mede onder wat voorwaarde de PRINS van ORANJE den vrede, met DON JAN gemaakt, goedkeurde. enz. 23. Februarii 1577. Bladz. 148

42. *Brief der STAATEN van UTRECHT aan hunne Gecommitteerden te Brusfel, om by de Algemeene Staaten aan te dringen op het vertrek der Soldaten uit het Sticht, als mede om te verzoeken, dat de Graef van Bossu tot Stadhouder over 't zelve mooge aangesteld worden. enz. 24. Februarii 1577.* 155

43. *Brief van de Regeering der Stadt UTRECHT aan de Gedeputeerden der Staaten te Brusfel ; aangaande de onderhandeling met den Grave van Bosfu, om van het inliggende Krygsvolk bevryd te worden ; als mede wegens het Stadhouderfchap van denzelven ; en dat zy van den Raad van Staate zouden verzoeken eene verklaring, wie hunne Stadhouder was, zonder van hunnen wegen iemand daar toe te benoemen. enz. den letzten Februarii. 1577.* 160

44. *Brief van de STAATEN van UTRECHT aan hunne Gecommitteerden te Brusfel, waar in verslag gedaan wordt van de contributien, tot afbetaling des Krygsvolks reeds opgebragt, en verder beloofd ; en van de onderhandelingen, dien aangaande, met den Grave van Bosfu ; als mede om met allen ernst by den Raad van Staate, en elders, aantehouden, om van het inleggende Krygsvolk verlost te worden. 1. Martii 1577.* 179

45. Twee-

KORTE INHOUD DER STUKKEN.

45. *Tweede Brief der STAATEN van UTRECHT aan hunne Gecommitteerden te Brusfel, waar by onder anderen het voorgaande bevel, om van den Raad van State het vertrek des Krygsvolks te verzoeken, nog nader wordt aangedrongen. 2. Maart 1577. Bladz. 180*
46. *Voorschriftelyke Brief van den PRINS van ORANJE aan de Staaten van Holland, om die van Gelderland alle mogelyke hulpe ende bystand te doen in het gene dezelve van hun zouden verzoeken. 2. Maart 1577. 183*
47. *Resolutie van het Capittel van St. JAN te Utrecht, om van den PRINS van ORANJE beoorlyke Satisfactie te verzoeken. 11. Maart 1577. 185*
48. *Resolutie der STAATEN van UTRECHT, wegens het aanbieden van Satisfactie door den PRINS van ORANJE. 12. Maart 1577. 186*
49. *Brief der STAATEN van UTRECHT aan hunne Gecommitteerden te Brusfel, inhoudende onder anderen een berigt van het verhandelde met den Grave van Bosfu, om van het inleggende Krygsvolk ontlafst te worden; als mede van de groote kosten, tot onderhoud van het zelve, en tot verovering van Vredenburg, reeds aangewend; ook wegens de Satisfactie, door den PRINS van ORANJE aangeboden. enz. 12. Maart 1577. 188*
50. *Resolutie van het CAPITTEL van S. JAN te Utrecht, om met Paul Buys, als Gevolmagtigden van*

KORTE INHOUD DER STUKKEN.

*van den PRINS, in onderhandeling te treden aan-
gaande de Satisfactie. 14. Maart. 1577. Bladz. 199*

*51. Nadere Resolutie van het CAPITTEL van S.
JAN, om aanstonds over de Satisfactie in onder-
handeling te treden. 15. Maart. 1577. 200*

*52. Resolutie van de STAATEN van UTRECHT, waar
by eenige gecommiteerd worden, om de Artic-
ulen van Satisfactie te ontwerpen. 15. Maart
1577. 201*

*53. De Deken van 't Capittel van S. JAN gecom-
mitteerd tot de onderhandeling over de Satisfactie.
16. Maart 1577. 202*

*54. Nadere Resolutie der STAATEN van UTRECHT,
om de Articulen van Satisfactie door Gedeputeer-
den in geschrift te laaten stellen. 16. Maart
1577. 203*

*55. De ontworpen Articulen der Satisfactie goed-
gekeurd by het CAPITTEL van S. JAN. 20. Maart
1577. 204*

*56. Brief van de Raaden van Staate aan de STAA-
TEN van UTRECHT, over de door den PRINS
aangebodene Satisfactie. 20. Maart 1577. 205*

*57. Tweede Brief van de Raaden van Staate aan de
STAATEN van UTRECHT, over de Satisfactie.
21. Maart 1577. 207*

*58. De Unie en het Compromis, by de STAATEN
van*

KORTE INHOUD DER STUKKEN.

van UTRECHT aangegaan , door het Capittel van S. JAN met eede bevestigd. 22. Maart 1577. Bladz. 209

59. Brief van de Regeering der Stad UTRECHT aan de Gecommitteerden te Brussel; onder anderen , om van den Raade van Staate, en de Algemeene Staaten uit bunnen naam interpretatie te verzoeken van den VII. Artikel der Gentsche Vrede, ten opzichte van Satisfactie te neemen van den PRINSE van ORANJE. enz. 22. Maart 1577. 211

60. Resolutie van 't Capittel van S. JAN, om Gecommitteerden te zenden aan den Prins, en de Staaten van Holland, ten einde van 't Guarni-foen verloft te worden. 23. Maart 1577. 215

61. Resolutien der Gedeputeerden van GELDERLAND, om het aangeworvene Regiment Ruiters, dewyl de Spanjaarden thands uittrekken, weder afte danken. 24. Maart, en 24. April 1577. 216

62. Brief der STAATEN van UTRECHT aan bunne Gecommitteerden te Brussel, onder anderen over het afdanken van het inliggend Krygsvolk; als mede overzendende de ontworpen Artikelen der Satisfactie, om daar op de goedkeuring des Raads van Staate, en der Algemeene Staaten, te verzoeken. 26. Maart 1577. 218

63. Resolutie der STAATEN van UTRECHT, om de ontworpen Artikelen der Satisfactie aan den Raad

KORTE INHOUD DER STUKKEN.

Raad van Staate, en Algemeene Staaten overte-
zenden. 27. Maart 1577. Bladz. 225

64. Brief der STAATEN van UTRECHT, waar by
de Artikelen der Satisfactie ter goedkeuring aan
den Raad van Staate worden overgezonden. 27.
Maart 1577. 227

65. Antwoord van den Raad van Staate op den voor-
gaanden Brief van die van UTRECHT, wegens
de Satisfactie. 2. April 1577. 230

66. Extract uit een Brief, zoo het schynt, der Gecom-
mitteerden uit Brussel, bevattende verscheidene re-
denen, waar mede de STAATEN van UTRECHT
den voorgaanden Brief van den Raad van Staate,
en de overgezondene Consideratien tegen het nee-
men van Satisfactie, zouden kunnen beantwoor-
den. . . . April 1577. 233

67. Resolutie der STAATEN van UTRECHT, om, by
een Misfave, de Consideratien van den Raad van
Staate tegen het aanneemen der Satisfactie te be-
antwoorden. 13. April 1577. 243

68. Ontwerp van een Brief aan de Raaden van Staa-
te, waar mede men by sommige van de STAATEN van
UTRECHT de Consideratien van dezelve Raaden
tegen de Satisfactie getragt heeft te doen beant-
woorden. 13. April 1577. 245

69. Resolutie der STAATEN van UTRECHT, om al-
leenlyk de Misfave van de Raaden van Staate te be-
antwoorden, sonder op derzelve Consideratien
II. Deel. Cc 26

KORTE INHOUD DER STUKKEN.

- tegen het neemen van Satisfactie eenig debath te maaken. 15. April 1577. Bladz. 260
70. *Protest der Gecommitteerden van Utrecht, gedaan in de Vergadering te Brussel, behelzende, dat de STAATEN van UTRECHT niet verbonden zyn in eenige Obligatien van gelde, welke door de Algemeene Staaten onder 't Zegel van Brabant worden gegeven. 15. April 1577.* 262
71. *Brief der STAATEN van UTRECHT aan hunne Gecommitteerden te Brussel, over de mishandelingen, welke de Soldaten ten platten Lande aanrigten; als mede om eene verklaring op het nemen van Satisfactie te verzoeken van de Algemeene Staaten. 19. April 1577.* 264
72. *Extract uit een Brief van den Grave van den Berge, waar by hy de onderteekening der Unie ratificeert. 20. April 1577.* 270
73. *Brief der Gecommitteerden uit Brussel aan de STAATEN van UTRECHT; onder anderen, dat men van de Algemeene Staaten geen onderstand te verwagten had tot afdanking der Soldaten; als mede wegens het neemen van Satisfactie van den PRINS. enz. 24. April. 1577.* 272
74. *Historische Aanteekening, door de Regeering van Utrecht gemaakt, wegens het uildryven der Soldaten uit de Stad. 27. April 1577.* 282
75. *Brief der STAATEN van UTRECHT aan hunne Gecommitteerden te Brussel; om te verzoeken Ocroty*

KORTE INHOUD DER STUKKEN.

- troy tot opneeming van geld ; over het contribue-
ren van die van Holland tot afdanking des
Krygsvolks ; over de Satisfactie ; over het herstel-
len der geschondene Privilegien , voor dat men
DON JAN tot het Gouvernement ontfange. enz.
31. April 1577. Bladz. 286*
76. *Resolutie der STAATEN van UTRECHT , om den
PRINS van ORANJE tot Stadhoudcr aantenee-
men , mits hebbende antwoord van den Raad van
Staate en de Algemeene Staaten op de overgezondene
Artikelen der Satisfactie. 3. Mey 1577. 294*
77. *Brief der Gecommitteerden uit Brusfel aan de
STAATEN van UTRECHT ; onder anderen we-
gens het voorgevallene , by gelegenheid , dat DON
JAN door de Algemeene Staaten tot Landvoogd
was aangenomen. 5. Mey 1577. 395*
78. *Brief der STAATEN van UTRECHT aan hunne
Gecommitteerden te Brusfel ; dat de Burgers be-
loofd hebben geen Guarnisoen weder te zullen in-
neemen ; dat zy ook de gevangene Hopluiden niet
zullen ontslaan ; enz. 7. Mey 1577. 303*
79. *Resolutie van Raad en Gezworene Gemeente
der Stad DEVENTER , om zig , nevens de ande-
re Leeden der Provintie , te voegen en te ver-
eenigen met de Generale Staten. 10. Mey 1577.
306*
80. *Brief van de Gecommitteerden der Algemeene
Staaten , bevattende een verslag van hunne onder-
bandeling met den Prins van ORANJE , en de Af-
ge-*

KORTE INHOUD DER STUKKEN.

- gevaardigden van Holland en Zeeland. 14. Mey 1577. Bladz. 308*
81. *Brief der Algemeene Staaten aan die van UTRECHT, met belofte van assistentie, en dat zy binnen korte de Soldaten, in 't Sticht liggende, werkelyk zullen afdanken. 16. Mey 1577. 310*
82. *Brief van den PRINS van ORANJE aan die van HOLLAND, om te beletten, dat de Soldaten te Woerden den Utrechtschen geen overlast doen. 16. Mey 1577. 313*
83. *Brief der Gecommitteerden aan de STAATEN van UTRECHT, wegens kunne begonnen onderhandeling met den PRINS van ORANJE aangaande 't afdanken der Soldaten, de Satisfactie, en demantelering van 't Kasteel. enz. 17. May. 1577. 314*
84. *Brief van DON JAN aan de Stad UTRECHT, dat men het Regiment van Bosfu zoude afdanken; verzoekende Tambergen, en de andere gevangene Hopluiden van 't zelve, los te laten. 17. Mey 1577. 318*
85. *Brief uit Brusfel aan de STAATEN van UTRECHT, hoe veel penningen de Algemeene Staaten hadden toegestaan tot afdanking van 't Regiment van Bosfu. 17. Mey 1577. 321*
86. *Brief der Gecommitteerden uit Brusfel aan de STAATEN van UTRECHT; over het afdanken der Soldaten; het loslaaten der gevangene Capiteins; als*

KORTE IHNOD DER STUKKEN.

alsmede dat Don Jan buiten weeten der Algemeene Staaten een Gezantschap aan den PRINS van ORANJE gezonden had. enz. 18. Mey 1577.

Bladz. 323

87. *Bevel van het Hof van GELDERLAND, om DON JAN als Gouverneur deezer Landen te erkennen, en zig vervolgens in voorvallende zaaken aan denzelven te adresseren. 18. Mey 1577.* 328

88. *Brief der Gecommitteerden uit Geertruidenberg, aan de STAATEN van UTRECHT kennis geeven- de van het aankomen der Afgezondenen van DON JAN aan den PRINS van ORANJE; als mede van het inleveren der naastvolgende Memorie. 20. Mey 1577.* 331

89. *Memorie, door die van UTRECHT, aan den PRINS van ORANJE overgeleverd, om met de Afgezondenen van DON JAN wegens het afdanken des Krygsvolks, het afbreken des Kasteels, en over de Satisfactie, in onderhandeling te treden. 20. Mey 1577.* 333

90. *Brief der STAATEN van UTRECHT aan hunne Afgevaardigden te Brussel; onder anderen, om Octroy tot het ligten van penningen, als mede wegens het afdanken der Soldaten; en aangaande hun Appel aan den Koning van de Sententie, ten tyde des Hertogs van Alva tegen hun geweezen. enz. 24. Mey 1577.* 338

91. *Memorie, of Rapport, der Utrechtsche Gecommitteerden, wegens hunne onderhandelingen met*

KORTE INHOUD DER STUKKEN.

den PRINS van ORANJE binnen Geertruiden-
berge. 24. Mey 1577. Bladz. 349

92. Antwoord van Floris Thin op den Brief der
STAATEN van UTRECHT, hier vooren onder
No. 90. geplaatst; aangaande het afdanken der
Soldaten; het vernietigen der Sententie van AL-
VA tegen die van Utrecht; enz. 28. Mey 1577.
356

93. Resolutie der STAATEN van UTRECHT, om
de, op Vredenburg gevangen zittende, Hoplui-
den wel te bewaaren. 29. Mey 1577. 363

X 94. Voorstel en Rapport, naemens DON JAN ter
vergadering der Algemeene Staaten gedaan, we-
gens de onderhandelingen met den PRINS van
ORANJE te Geertruidenberge. laatste Mey 1577.
364

95. Brief van Floris Thin uit Brussel aan de STAA-
TEN van UTRECHT; wegens de Sententie des
Hertogs van Alva; het afdanken des Hoogduit-
schen Krygsvolks; de Satisfactie; enz. 9. Junii
1577. 368

96. Resolutie van 't Capittel van Oudmunster, om
aan den Grave van Bosfu de gevangene Hop-
luiden overteleveren. 14. Junii 1577. 374

97. Nadere Resolutie van 't Capittel van Oud-
munster, om de gevangene Hopluiden aan Bos-
fu overteleveren. 17. Junii 1577. 376

98.

KORTE INHOUD DER STUKKEN.

98. *De Unie der Algemeene Staaten door het Capitteel van S. JAN geweigerd aan te neemen. 21. Junii 1577. Bladz. 377*

99. *Brief van DON JAN aan de Staaten van GELDERLAND, dat, in plaats des Stadhouders, door den Cantzler van wegen de Algemeene Staaten een Propositie op den uitgeschrevenen Landdag zal geschieden. 24. Junii 1577. 378*

100. *Brief van den Stadhouder aan de STAATEN van GELDERLAND, om wat redenen by niet op den Landdag kon komen. enz. 26. Junii 1577. 308*

101. *Credentials, voor Philip van der Meeren, en Elbertus Leoninus, door de Algemeene Staaten aan die van GELDERLAND afgezonden, om van dezelve te verzoeken hulp en bystand tot de noodige lasten. 26. Junii 1577. 384*

102. *Resolutie der STAATEN van UTRECHT; waarom dezelve op de overgezondene Unie, en de Generale middelen, voor als nog niet konden besluiten. enz. 26. Junii 1577. 386*

